

[80.] 13. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar, förslagsanslag.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 1 940 900 kronor, vilket innebar en anslagshöjning med 905 900 kronor. Av anslagshöjningen belöpte ett belopp av omkring 260 000 kronor på den allmänna löneregleringen och återstoden på organisatoriska förändringar, till huvudsaklig del föranledda av den upprustning, som föreslagits av medicinska högskolornas organisationskommitté. Jag hänvisar i detta hänseende till propositionen 1947: 272 (sid. 253 ff. och sid. 419 ff.).

Kanslern för rikets universitet har i skrivelse den 25 november 1947 framlagt följande förslag om ändringar i nuvarande personalorganisation:

a) inrättande av den år 1947 i princip beslutade professuren i virusforskning; i samband härmed skulle anvisas medel jämväl till en förste assistent (arvode 8 160 kronor), ett kanslibitråde (Ca 11) och ett laboratoriebitråde (Ca 11); härtill skulle komma ett årligt materiellanslag å 20 000 kronor och ett engångsanslag till utrustning å 25 000 kronor;

b) överförande till ordinarie stat av den för professorn A. H. Olivecrona inrättade personliga professuren i neurokirurgi;

c) överförande till ordinarie stat under benämningen professor i »röntgen-diagnostik även neuroradiologi» av den för framlidne professorn E. Lysholm inrättade personliga professuren i röntgendiagnostik;

d) återbesättande av tjänsten som prosector vid anatomiska institutionen;

e) ökning med 38 000 kronor av anslagsmedlen till biträdande lärare i kliniska ämnen;

f) anvisande av 3 000 kronor till en läkare för psykisk vård vid pediatrika kliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt;

g) uppflyttning av kamrerartjänsten från Ca 27 till Ca 30 under benämningen högskoleintendent;

h) inrättande av en befattning som laboratoriebitråde (Ce 11) vid patologisk-anatomiska institutionen;

i) inrättande av ytterligare en befattning som telefonist (Ce 8);

j) anvisande av ytterligare 3 600 kronor för tillfälligt anställd personal vid biblioteket.

Professor i virusforskning. På förslag av Kungl. Maj:t (se propositionen 1947: 272, s. 297 ff.) beslöt 1947 års riksdag, att vid karolinska institutet skulle vid tidpunkt, som framdeles bestämdes, inrättas en professor i virusforskning. Statens medicinska forskningsråd hade tagit initiativ härtill och medicinska högskolornas organisationskommitté hade med stöd av den av forskningsrådet förebragta utredningen föreslagit, att en dylik professor skulle inrättas från och med innevarande budgetår. Meningen var, att virusforskningens lokalbehov skulle tillgodoses i samband med viss, för annat ändamål erforderlig tillbyggnad av statens bakteriologiska laboratorium. Vid min anmälan i fjol av detta ärende hade jag inhämtat, att frågan om utbyggnad av statslaboratoriet icke skulle komma att underställas 1947 års riksdag. Jag förklarade mig därför icke beredd att förorda ett omedelbart förverkligande av medicinska forskningsrådets förslag men tillstyrkte,

att principbeslut fattades om professuren. Med anvisande av medel för professurens tillsättande borde anstå, framhöll jag, till dess lokalfrågan förts närmare sin lösning.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet har nu meddelat, att enligt medgivande av föreståndaren för bakteriologiska statslaboratoriet kunde i avvaktan på en definitiv lösning av lokalfrågan provisoriska lokaler med 230 kvadratmeters golvyta upplåtas i övervåningen av laboratoriets smådjursbyggnad. Lärarkollegiet har funnit de erbjudna provisoriska lokalerna och övriga arbetsmöjligheter väl lämpade för den virologiska institutionens första begynnande verksamhet.

Kanslern har förklarat sig dela lärarkollegiets uppfattning om angelägenheten av att professuren inrättas från och med den 1 juli 1948. Kanslern hänvisar även till innehållet i en till kanslern från *medicinska forskningsrådets subkommitté för virusforskning* inkommen skrivelse, vari framhålles bland annat, att det skulle vara av utomordentlig betydelse för virusforskningen, om ifrågavarande förslag förverkligades. Kommittén anför vidare bland annat följande.

Virusforskningen är för närvarande en mycket betydelsefull gren av den medicinska forskningen, och utvecklingen på detta område är just nu synnerligen snabb och framgångsrik. Även här i Sverige har denna forskningsgren omfattats med stort intresse, och här vunna resultat har, om hänsyn toges till nuvarande resurser, varit betydande, t. ex. på barnförlamningens område. Många andra för den praktiska sjukvården viktiga områden inom virusforskningen har de senaste åren bearbetats inom landet, bland annat sjukdomar som influensa, hjärninflammation och infektiös gulstot. Landet disponerar i denna stund en liten krets utbildade virusforskare, som synas vara väl skickade att föra forskningen vidare. Subkommittén vill dock icke underlåta att framhålla sina starka farhågor för denna forsknings utveckling, om icke omedelbara åtgärder vidtagas för att skapa åtminstone sådana arbetsmöjligheter, att kontinuiteten tryggas under de år tidsläget icke medger en full utbyggnad. Detta skulle vinnas med inrättandet av en professur i virusforskning, som kunde bereda den främste av de nu verksamma virusforskarna möjlighet att uteslutande ägna sig åt sitt specialområde. Kring professorn skulle denna forskning få en naturlig gruppering, och professurens tillkomst skulle vara en garanti för att forskningsområdets utveckling i Sverige på ett tillfredsställande sätt tillvaratages. Därest virusprofessuren icke nu inrättas, kommer landets främste virusforskare med all sannolikhet att utnämnas till professor i bakteriologi vid karolinska institutet,¹ varigenom han komme att få betydligt minskad möjlighet att ägna sig åt sitt specialfack. För virusforskningen skulle detta innebära en betydande nackdel, särskilt med hänsyn till det viktiga utvecklingsskede denna forskning för närvarande genomgår.

O r d i n a r i e p r o f e s s u r i n e u r o k i r u r g i. *Kanslern* anför i denna fråga följande.

¹ Härmed åsyftas medicine doktorn Sven Gard, som den 28 november 1947 utnämnts till innehavare av denna professur.

Medicinska högskolornas organisationskommitté föreslog i sitt betänkande (stat. off. utr. 1946: 76), att den av professorn A. H. Olivecrona innehavda personliga professuren i neurokirurgi skulle omvandlas till en ordinarie professur i samma ämne. I utlåtande den 18 februari 1947 tillstyrkte jag detta förslag. I propositionen 1947: 272 angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen m. m. framhöll föredragande departementschefen (sid. 340), att han ansett sig böra uppskjuta en prövning av nämnda förslag. Riksdagens statsutskott anförde i sitt utlåtande den 8 juli 1947, nr 247, (sid. 74), att kommitténs ifrågavarande förslag synts utskottet väl motiverat, varför utskottet förutsatte, att Kungl. Maj:t inom snar framtid komme att taga denna fråga under omprövning. Riksdagen biträdde vad utskottet sålunda anfört. Sedan lärarkollegiet nu gjort framställning angående omförmälda professors omvandling till ordinarie, får jag för min del — i överensstämmelse med den ståndpunkt jag tidigare intagit i denna fråga — hemställa, att Kungl. Maj:t ville förelägga riksdagen förslag om vidtagande från och med budgetåret 1948/49 av åtgärd i sålunda angiven riktning.

Ordinarie professur i »röntgendiagnostik, även neuroradiologi». Beträffande denna professur har *kanslern* anfört följande.

Medicinska högskolornas organisationskommitté föreslog i sitt förutnämnda betänkande jämväl att den av professorn E. Lysholm innehavda personliga professuren i röntgendiagnostik skulle omvandlas till en ordinarie professur i samma ämne. Denna fråga behandlades på enahanda sätt som frågan angående omvandling av professor Olivecronas personliga professur och blev föremål för samma uttalanden av departementschefen och statsutskottet.

I skrivelse den 4 september 1947 framförde lärarkollegiet förslag om inrättande av en ordinarie professur i röntgendiagnostik. Sedan professor Lysholm den 26 september 1947 avlidit, upptog lärarkollegiet berörda spörsmål till förnyat övervägande och har i skrivelse den 9 oktober 1947 hemställt, att i stället för den av Lysholm innehavda personliga professuren i röntgendiagnostik måtte inrättas en ordinarie professur i röntgendiagnostik även neuroradiologi. Såsom skäl för förslaget har lärarkollegiet åberopat ett i ärendet avgivet yttrande av professorerna Åke Åkerlund, Anders Kristenson, N. Antoni, H. Olivecrona och G. Söderlund.

Då jag av vad i ärendet förekommit blivit övertygad om behovet av en ordinarie professur med den angivna ämnesomfattningen, tillstyrker jag, att Kungl. Maj:t ville framlägga förslag för riksdagen om professurens inrättande från och med budgetåret 1948/49.

I det av professorn Åkerlund m. fl. avgivna yttrandet anföres i huvudsak följande.

Undervisningen i röntgendiagnostik vid karolinska institutet är i lika delar uppdelad mellan röntgenavdelningarna vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet och meddelas på karolinska sjukhuset av ordinarie professor i röntgendiagnostik och på serafimerlasarettet av överläkaren vid röntgenavdelningen. På båda dessa institutioner meddelas obligatoriska och frivilliga kurser i samma omfattning åt lika stora grupper av studerande, näm-

ligen åt alla de på respektive undervisningssjukhus tjänstgörande medicine kandidaterna. Då icke heller i framtiden någon ändring i denna tudelning av undervisningen är att emotse, synes en dubblering av ordinarie röntgendiagnostikprofessuren ej längre kunna uppskjutas.

Professor Lysholm har i lärarkollegiet representerat, dels den *allmänna röntgendiagnostiken*, inom vilket område han lett hela den röntgenundervisning, som är förlagd till serafimerlasarettet, dels den betydelsefulla nya specialgrenen av röntgendiagnostiken, *neuroradiologien*, som vuxit upp på serafimerlasarettet just under hans personliga ledning i intimt samarbete med lasarettets neurologiska och neurokirurgiska kliniker. För dessa specialkliniker är det ett vitalt intresse att garantier skapas för att den blivande, på serafimerlasarettet verksamme röntgenprofessorn även i fortsättningen jämväl besitter kompetens i och kan representera den speciella neuroradiologien, vilken unga uppblomstrande vetenskapsgren annars skulle bli orepresenterad i lärarkollegiet.

Såväl undervisningens och forskningens krav som de neurologiska och neurokirurgiska klinikernas berättigade anspråk på neuroradiologisk special-expertis tillgodoses bäst därigenom att den nya professuren, som nu skyndsamt behöver inrättas för att ersätta den vid professor Lysholms bortgång indragna personliga professuren, benämnas och kommer att omfatta »röntgendiagnostik, även neuroradiologi».

Prosektor vid anatomiska institutionen. Sedan gammalt finnes vid denna institution en befattning som prosektor, vilken senast innehafts av medicine doktorn Hjalmar Holmgren. Från och med den 1 juli 1947 har för Holmgren inrättats en personlig professur i experimentell histologi och arbetsutrymme beretts åt honom inom histologiska institutionen. Härvid har emellertid förfarits så, att Holmgren bibehållits vid sin prosektorslön och erhållit tillägg därtill så att hans sammanlagda löneförmåner motsvara en professors. Prosektorsbefattningen kan därför icke uppehållas med särskild innehavare. *Lärarkollegiet* har nu framhållit, att anatomiska institutionen icke kan avvara sin prosektorsbefattning, och hemställt om medel för befattningens återbesättande. *Kanslern* framhåller, att det för anatomiundervisningens upprätthållande är nödvändigt, att en prosektor finnes och tillstyrker bifall till kollegiets förslag. I detta sammanhang har kanslern meddelat, att han på hemställan av lärarkollegiet förordnat medicine licentiaten Yngve Hedlund att under tiden den 1 augusti 1947 — den 30 juni 1948 upprätthålla den undervisning, som ankommer å prosektorn, ävensom medgivit, att ersättning till Hedlund under tiden för förordnandet finge utgå ur docentstipendiefonden.

Ökade medel till biträdande lärare i kliniska ämnen. Såsom framgår av den i propositionen 1947: 272 lämnade redogörelsen för det av medicinska högskolornas organisationskommitté i dess första betänkande framlagda förslaget, rädde bland remissinstanserna delade meningar om detta förslag, i vad rörde biträdande lärare i kliniska ämnen. För egen del fann jag ytterligare utredning erforderlig men föreslog såsom en

provisorisk åtgärd, att under vederbörande arvodesposter i karolinska institutets och universitetens arvodesstater skulle anvisas — utöver eljest utgående arvoden — ett belopp av 12 000 kronor för varje lärosäte till undervisning i kliniska ämnen genom biträdande lärare, att fördelas av Kungl. Maj:t på förslag av kanslern. Dessa anslagsmedel borde, framhöll jag, i första hand användas till arvoden åt biträdande lärare i ämnen, där dylika lärare saknades men där synnerligt behov av sådana visades föreligga. I övrigt förutsatte jag att, därest behovet av biträdande lärare ansåges oundgängligt även vid nuvarande studieordning, vederbörande fakultet respektive lärarkollegiet i samband med petita för ett kommande budgetår återkomme med för varje särskilt fall närmare motiverad framställning. — Riksdagen lämnade detta förslag utan erinran.

Det för karolinska institutet anvisade beloppet av 12 000 kronor har disponerats till två arvoden å 6 000 kronor åt biträdande lärare i pediatrik.

Kanslern har nu anført i huvudsak följande.

Lärarkollegiet har gjort framställning om att aderton nya biträdande lärartjänster skulle inrättas vid institutet nämligen: fyra i medicin, en i neurologi, fyra i kirurgi, två i pediatrik, tre i röntgendiagnostik, en i psykiatri, två i dermatologi samt en i patologisk anatomi. Till dessa lärare skulle utgå årliga arvoden med 4 000 kronor utom för biträdande läraren i patologisk anatomi, vilkens arvode skulle fastställas till 5 000 kronor. Skulle ovan nämnda biträdande lärare i kirurgi erhållas anser lärarkollegiet, att nuvarande arvodet å 2 700 kronor till en biträdande lärare i allmän kirurgi kan bortfalla. Lärarkollegiet har vidare räknat med att vid bifall till ovan nämnda förslag det nu å staten upptagna klumpbeloppet å 12 000 kronor till biträdande lärare i kliniska ämnen icke vidare skulle utgå.

Medicinska högskolornas organisationskommitté föreslog i sitt i det föregående omnämnda betänkande, att de biträdande lärarbefattningarna i princip skulle vara arvodesbefattningar, men att dessa lärare i möjligaste mån skulle vara knutna till läkartjänster vid de kliniska sjukhusen. I över betänkandet avgivet yttrande hemställde den medicinska fakulteten i Uppsala, att befattningarna som biträdande lärare i medicin, kirurgi och röntgendiagnostik skulle uppföras som ordinarie tjänster med laborators löneställning. Medicinska fakulteten i Lund anslöt sig i sitt remissvar till uppfattningen att biträdande lärare vid klinikerna så vitt möjligt borde vara knutna till läkartjänster vid respektive sjukvårdsavdelningar, men yrkade att för ämnet medicin skulle inrättas en laboratorstjänst i stället för en av de av kommittén föreslagna nya biträdande lärarbefattningarna. Sveriges docentförbund förklarade sig hysa stora betänkligheter beträffande kommitténs förslag i fråga om biträdande lärare. För egen del fann jag icke anledning till erinran mot kommitténs förslag.

Innan jag närmare ingår på lärarkollegiets nu föreliggande framställning om inrättandet av biträdande lärarbefattningar — vilken såsom av det föregående framgår innebär att hittillsvarande biträdande lärartjänster, fränsett den i allmän kirurgi och de som avlönas av klumpbeloppet å 12 000 kronor, skulle bibehållas vid sidan av de föreslagna nya befattningarna — får jag i detta sammanhang meddela, att de medicinska fakulteterna i Uppsala

och Lund jämväl hemställt, att nya biträdande lärartjänster skulle inrättas vid dessa lärosäten. Uppsala-fakultetens begäran utmynnär i att tolv biträdande lärartjänster skulle inrättas med olika arvodesbelopp (5 400, 5 000, 4 000, 3 000, 2 400, 2 000 och 1 200 kronor). Härvid skulle emellertid såväl de nuvarande arvoden till biträdande lärare som det i staten anvisade klumpbeloppet av 12 000 kronor till biträdande lärare i kliniska ämnen bortfalla. Lundafakultetens framställning åter innebär inrättandet av dels ordinarie laboratorsbefattningar i praktisk medicin, kirurgi och röntgendiagnostik, dels ock tretton nya biträdande lärartjänster i kliniska ämnen med arvoden à 4 000 och 2 500 kronor. Härvid skulle de nuvarande arvoden för biträdande lärare i medicin, kirurgi samt obstetrik och gynekologi bortfalla ävensom det å staten anvisade klumpbeloppet av 12 000 kronor till biträdande lärare i kliniska ämnen reduceras till 6 000 kronor.

Lärarkollegiet har lämnat en närmare redogörelse för omfattningen av den undervisning, som för närvarande åvilar professorerna i ovan berörda kliniska ämnen vid karolinska institutet. Av redogörelsen inhämtas bland annat följande.

Ämne.	Omfattningen av vederbörande professors undervisning.		
Medicin	461	timmar	per år
Neurologi	150	»	» »
Kirurgi	180	»	» »
Pediatrik	280	»	» »
Röntgendiagnostik:			
Karolinska sjukhuset	421	»	» »
Serafimerlasarettet	298	»	» »
Psykiatri	136	»	» »
Dermatologi och venereologi	150	»	» »

Beträffande ämnet patologisk anatomi har antalet obduktioner under tiden vårterminen 1944—vårterminen 1947 i medeltal uppgått till 24 per månad med 47 åhörare vid varje demonstration.

Det synes mig uppenbart, att åtgärder måste vidtagas i syfte att avlasta professorerna i oförmålda ämnen från den betydande undervisningsbörda, som nu åvilar dem. Den av lärarkollegiet föreslagna anordningen skulle utan tvivel ur olika synpunkter vara att förorda. Att jag likväl icke nu anser mig böra tillstyrka förslaget beror på, att betydande divergenser alltjämt föreligga mellan de tre medicinska lärosätenas förslag i här berörda avseende. I avvaktan på att frågan blir ytterligare omprövad och något så när likformiga linjer uppdragna anser jag mig böra förorda ett fortsatt provisorium på förevarande område. I sådant avseende torde ytterligare medel böra ställas till förfogande på institutets och universitetens stater i form av klumpbelopp för anställande av biträdande lärare i kliniska ämnen. Ett bifall till lärarkollegiets berörda förslag skulle inneburi en ytterligare medelsanvisning av (73 000 — 2 700 — 12 000 =) 58 300 kronor. Jag får för min del tillstyrka, att det nu utgående beloppet å 12 000 kronor till biträdande lärare i kliniska ämnen ökas med 38 000 kronor till 50 000 kronor.

Arvode åt läkare för psykisk vård vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt. Kanslern anför i detta hänseende följande.

Lärarkollegiet har gjort framställning om att ett belopp av 3 000 kronor skulle anvisas till en läkare för psykisk vård vid pediatrika kliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt, vilken läkares arbete vore nödvändigt för undervisningen. Kollegiet har tillika upplyst, att Stockholms stads sjukhusdirektion, som innevarande år provisoriskt beviljat lön till läkaren i fråga, som villkor uppställt krav på erhållande av statsbidrag till dennes avlönande. Jag har funnit mig böra tillstyrka lärarkollegiets ifrågavarande begäran.

O m ä n d r i n g a v k a m r e r a r t j ä n s t e n (Ca 27) till b e f a t t n i n g s o m h ö g s k o l e i n t e n d e n t (Ca 30). *Kanslern* anför:

I sitt avgivna yttrande över medicinska högskolornas organisationskommittés betänkande hemställde lärarkollegiet, att befattningen som kamrerare i lönegraden A 24 vid institutet måtte utbytas mot en befattning som högskoleintendent i lönegraden A 27. I utlåtande den 18 februari 1947 tillstyrkte jag bifall till detta förslag och framhöll därvid, att de arbetsuppgifter, som i och med institutets mycket betydande utvidgningar komme att åvila kamreraren syntes mig väl motsvara vad som ankomme på högskoleintendenten vid tekniska högskolan i Stockholm. Jag ansåg det därför fullt befogat, att kamreraren erhöles samma lönegradsplacering som sistnämnda befattningshavare eller alltså lönegraden A 27.

Allmänna lönenämnden, som yttrat sig i ärendet, ansåg emellertid att ställning till förslaget icke borde tagas förrän närmare erfarenheter vunnits rörande arbetsuppgifterna å befattningen efter ett genomförande av den ifrågasatta omorganisationen av institutet. I propositionen 1947: 272 (sid. 423) förklarade föredragande departementschefen att han på av lönenämnden anförda skäl icke vore beredd att till prövning upptaga ifrågavarande spörsmål.

Lärarkollegiet har nu upprepat sitt förslag om kamrerartjänstens utbyte mot en befattning som högskoleintendent i lönegraden Ca 30. Kollegiet har till belysande av kamrerarens i förhållande till arbetsbördan otillfredsställande löneställning lämnat en utförlig redogörelse för de omfattande, ansvarsfulla och kvalificerade uppgifter som åvila innehavaren av nämnda tjänst.

Jag är ense med lärarkollegiet därom att de arbetsuppgifter som åvila kamreraren till art och omfattning äro sådana att de väl motivera den föreslagna lönegradsplaceringen. Jag tillstyrker därför kollegiets ifrågavarande förslag.

L a b o r a t o r i e b i t r ä d e v i d p a t o l o g i s k - a n a t o m i s k a i n s t i t u t i o n e n . På förslag av medicinska högskolornas organisationskommitté ökades från och med innevarande budgetår antalet laboratoriebiträden vid ifrågavarande institution från ett till två. Den nya befattningen avsågs för prosektorn.

Lärarkollegiet har hemställt, att två nya laboratoriebiträdesbefattningar skulle inrättas vid institutionen. *Kanslern* har funnit skäl föreligga för att institutionen nu utrustas med ytterligare en dylik befattning.

Ny befattning som telefonist. Lärarkollegiet har framlagt förslag om inrättande av denna befattning. Kanslern tillstyrker förslaget under erinran om att samtliga institutioner med undantag av den kemiska institutionen — enligt vad lärarkollegiet upplyst — beräknats ha tagit sina nya lokaler å Norrbacka i bruk den 1 juli 1948. För telefonväxelns betjäning erfordrades därför en ytterligare telefonist.

Tillfällig personal vid biblioteket. Kanslern har anfört följande.

Biblioteksnämnden har i skrivelse till lärarkollegiet den 3 oktober 1947 framhållit hurusom bibliotekets flyttning till Norrbackaområdet medfört ett svårt avbräck för de talrika läkare, som hade sin verksamhet i Stockholms centrala delar och vilka utgjorde en stor del av bibliotekets klientel. Den filialexpedition, som anordnats i serafimerlasarettet, vore visserligen flitigt anlitad men tjänstgjorde endast som en förmedlingscentral för sändningar till och från huvudbiblioteket och kunde icke uppväga fördelen av ett bibliotek, där själva litteraturen vore tillgänglig omedelbart och där bibliografiska upplysningar av olika slag kunde givas direkt till de besökande. Svenska läkaresällskapet har nu — enligt vad biblioteksnämnden upplyst — tillmötesgått en hemställan från lärarkollegiet om upplåtande av lokal i sällskapets bibliotek (Klara Ö. Kyrkogata 10) för fortsatt filialverksamhet i stället för de ur flera synpunkter olämpliga lokalerna i serafimerlasarettet. För att biblioteksverksamheten i läkaresällskapets bibliotek icke även där skulle begränsas till rent rutinmässig budskickning vore det emellertid nödvändigt, att bibliotekstekniskt utbildad personal stode till förfogande. I sådant avseende har biblioteksnämnden ansett erforderligt att en heltids- och en halvtidstjänstgörande amanuens anställdes. Lärarkollegiet har biträtt detta förslag.

Med hänsyn till vad biblioteksnämnden anfört har jag ansett mig böra förorda, att medel ställas till förfogande för ifrågavarande ändamål. Jag har emellertid funnit behovet av personal kunna för närvarande tillgodoses genom att ytterligare 3 600 kronor anvisas för tillfälligt anställd personal vid biblioteket utöver det belopp av 10 000 kronor som anvisats för innevarande budgetår.

Departementschefen. På förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1947 års riksdag, att vid karolinska institutet skulle vid tidpunkt som framdeles bestämdes inrättas en professur i virusforskning. Däremot skulle man vänta med att anvisa medel för professurens uppehållande. Ett förslag om tillbyggnad till statens bakteriologiska laboratorium, även inrymmande lokaler för den planerade forskningsprofessuren, hade nämligen ansetts icke böra underställas 1947 års riksdag. Numera har emellertid ställts i utsikt, att en blivande professor i virusforskning tills vidare skall få disponera vissa redan nu tillgängliga lokaler vid statslaboratoriet, vilka vitsordats vara fullt tillräckliga för några år framåt. Vid sådant förhållande synas starka skäl tala för ett omedelbart beslut om att anvisa medel för att tillsätta pro-

fessuren och anställa erforderliga hjälpkrafter. Jag tillstyrker därför, att ett sådant beslut nu fattas. Beträffande hjälpkrafterna tillstyrker jag, att medel beräknas för en förste assistent och ett laboratoriebiträde i lönegraden Ce 11. Förslaget att inrätta även en kanslibiträdesbefattning kan jag däremot icke nu förorda.

Jag biträder förslaget att den för professorn H. Olivecrona personliga professuren i neurokirurgi överföres till ordinarie stat från och med nästa budgetår. Likaså förordar jag, att i stället för den för framlidne professorn E. Lysholm personliga professuren i röntgendiagnostik inrättas en ordinarie professur, vilken med hänsyn till vad i ärendet anförts torde böra benämnas professur i »röntgendiagnostik med neuroradiologi». — Ifrågavarande förändringar medföra icke någon anslagshöjning.

Då i propositionen 1947: 272 framlades förslag, att för prosektorn vid anatomiska institutionen Hjalmar Holmgren skulle inrättas en personlig professur i experimentell histologi, avsågs, att Holmgren icke skulle i egenskap av professor svara för den undervisning, som åvilat honom såsom prosektor. I den avlöningsstat för professorer m. fl. vid karolinska institutet, som i samma proposition underställdes riksdagen för fastställelse och som av riksdagen godkändes, hade emellertid på grund av förbiseende icke beräknats medel för återbesättande av den efter Holmgrens utnämning till professor lediga prosektorsbefattningen utan dessa medel i stället tagits i anspråk för Holmgrens avlönande såsom professor. I avlöningsstaten för nästa budgetår bör därför upptagas det belopp som erfordras för att anatomiska institutionens prosektorstjänst skall kunna återbesättas.

Det framgår av det föregående, att undervisningsbördan för professorerna i kliniska ämnen är synnerligen ojämnt fördelad. Jag delar emellertid kanslerns uppfattning, att ett fortsatt provisorium på förevarande område är att förorda. En viss förstärkning av anslagsmedlen till biträdande lärare i kliniska ämnen synes mig i och för sig påkallad men jag är icke beredd att redan för nästa budgetår förorda en dylik åtgärd. Däremot har jag funnit mig böra tillstyrka förslaget om att anvisa 3 000 kronor till arvode åt en läkare för psykisk vård vid pediatrika kliniken å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn. Jag erinrar om att motsvarande arvode utgår av statsmedel vid den andra av karolinska institutets båda pediatrika kliniker.

Förslaget om förändring av kamrerartjänsten till befattning som högskoleintendent synes mig böra upptagas till prövning först i samband med motsvarande organisationsfrågor vid universiteten. Jag är ej heller för närvarande beredd att tillstyrka en ökning av antalet laboratoriebiträden vid patologisk-anatomiska institutionen. Däremot synes ofrånkomligt att anvisa medel för att anställa ytterligare en telefonist. Beträffande frågan om

höjning av anslagsmedlen för tillfällig bibliotekspersonal hänvisar jag till det följande.

Avlöningsstaten för karolinska institutet beräknar jag för nästa budgetår på följande sätt.

Delstaten I. Professorer och lärare m. fl.

Posten 1 a (lön och tjänstgöringspenningar åt ordinarie tjänstemän) bör höjas med $(3 \times 12\,000 =) 36\,000$ kronor vid bifall till vad jag förordat beträffande ordinarie professorer i virusforskning, neurokirurgi och röntgendiagnostik med neuroradiologi. Å andra sidan ökas pensionsavdragen med i runt tal 2 700 kronor, varför postens slutsumma bör uppföras med $(430\,200 + 36\,000 - 2\,700 =) 463\,500$ kronor, vilket innebär en höjning med 33 300 kronor.

Posten 3 (avlöningar till tjänstemän på indragningsstat) bör å ena sidan minskas med 26 000 kronor, avseende två personliga professurer men å andra sidan ökas med 9 000 kronor, avseende den för H. Holmgren inrättade personliga professuren. Pensionsavdragssumman bör minskas med 1 000 kronor. Posten bör alltså uppföras med $(68\,000 - 26\,000 + 9\,000 + 1\,000 =) 52\,000$ kronor, vilket innebär en minskning med 16 000 kronor.

Posten 4 (arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t), nu 571 200 kronor, bör höjas med i runt tal $(8\,160 + 3\,000 =) 11\,200$ kronor vid bifall till vad jag i det föregående förordat. Å andra sidan bör, med anledning av att undervisningen i dermatologi och venereologi under loppet av innevarande budgetår överflyttas från S:t Görans sjukhus till karolinska sjukhuset, arvodena åt två underläkare och en amanuens å dermatovenereologiska kliniken bortfalla och posten förty minskas med 10 200 kronor. Posten bör alltså höjas med $(11\,200 - 10\,200 =) 1\,000$ kronor.

Delstaten I, vars slutsumma nu är 1 180 900 kronor, bör således uppföras med $(1\,180\,900 + 33\,300 - 16\,000 + 1\,000 =) 1\,199\,200$ kronor, vilket innebär en höjning med 18 300 kronor.

Delstaten II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.

Posten 3 (avlöningar till övrig icke-ordinarie personal) är nu uppförd med 500 000 kronor, varav dock endast 494 100 kronor må disponeras. Posten kan vid oförändrade personalförhållanden minskas till detta belopp. Vid bifall till vad jag förordat i det föregående bör posten emellertid höjas med i runt tal 9 400 kronor till $(494\,100 + 9\,400 =) 503\,500$ kronor. För att i någon mån tillgodose behovet av ökade medel till anställande av tillfällig bibliotekspersonal synes detta belopp böra jämkas uppåt till 506 000 kronor, vilket innebär en höjning med 6 000 kronor.

Posten 4 (rörligt tillägg) torde böra höjas med 41 800 kronor till 84 400 kronor.

Delstaten II, vars slutsumma nu är 760 000 kronor, bör alltså höjas med sammanlagt $(6\,000 + 41\,800 =) 47\,800$ kronor till 807 800 kronor.

Anslaget i dess helhet bör alltså uppföras med (1 199 200 + 807 800 =) 2 007 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 66 100 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att avlöningsstaten för karolinska mediko-kirurgiska institutet skall, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1948/49, i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

Avlöningsstat.

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

a. Lön- och tjänst-
göringspenning-
ar . . . kronor 501 100
Avgå pen-
sionsav-
drag kronor 37 600 kronor 463 500

Avlöningsstat.

— — — — —
b. Ålderstillägg, för-
slagsvis kronor 18 000
c. Ersättningar till
vikarierande aka-
demiska lärare, för-
slagsvis » 10 000 kronor 491 500

2. Arvode till professor i rättspsykiatri » 3 500

Anm. Professorn i rättspsykiatri är tillika över-
läkare vid centralfängelsets å Långholmen sinnes-
sjukavdelning.

3. Avlöning till tjänstemän på indrag- ningsstat:

Caspersson, T. O., pro-
fessor i medicinsk cell-
forskning och gene-
tik, personligen:
— — — — — kronor 13 000

Granit, R. A., profes-
sor i neurofysiologi,
personligen:
— — — — — » 13 000

Holmgren, A. H., professor i experimentell histologi, personligen:		
Lön . . .	kronor 8 000	
Ålders-		
tillägg	»	1 000
Tjänst-		
görings-		
penning-		
ar	»	4 000
	kronor 13 000	
Jorpes, J. E., professor i speciell medicinsk kemi, personligen:		
— — — — —	»	4 000
Crafoord, C., professor i thoraxkirurgi, personligen:		
— — — — —	»	13 000
	kronor 56 000	
Avgå pensionsavdrag	»	4 000
	kronor	52 000

Anm. Innehavare av personlig professur äger att efter 5 års tjänstgöring uppbära ålderstillägg å lönen med 1 000 kronor.

4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	572 200
5. Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	80 000
	Summa kronor	1 199 200.

II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	207 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	10 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	506 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	84 400
	Summa kronor	807 800

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.	kronor 1 199 200
II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.	» 807 800
	Summa kronor 2 007 000;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i den till avdelning I av nämnda avlöningsstat hörande särskilda avlöningsstaten för professorer och lärare m. fl., som föranledas av vad jag i det föregående anfört;

dels ock till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*:
Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 007 000.

[81.] 14. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 139 000 kronor. Omkostnadsstaten har följande utseende:

Utgifter:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 500
2. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	» 91 500
3. Städning och rengöring, <i>förslagsvis</i>	» 38 000
4. Abonnemangsavgifter vid den automatiska telefonväxeln, <i>förslagsvis</i>	» 11 000
	Summa kronor 141 000

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning för värme, lyse och vatten	kronor 2 000
	Nettoutgift kronor 139 000.

Posten 3 avser endast de av institutets byggnader, som äro förlagda till Norrbackaområdet.

Lärarkollegiet har föreslagit, att *utgiftsposterna 1 och 2* höjas med 1 000 kronor respektive 28 500 kronor med hänsyn till den personalökning, som kommit till stånd, och till att flertalet nya institutionsbyggnader komma att vara i bruk nästa budgetår. *Kanslern* tillstyrker detta förslag.

Posten 3. *Kanslern* förordar, med anledning av framställning från *lärarkollegiet*, att denna post höjes med 20 000 kronor med hänsyn till att ytterligare tre nya institutionsbyggnader komma att vara i bruk från och med nästa budgetår. Sedermera har *lärarkollegiet* anhållit om en höjning med ytterligare 7 000 kronor för städning av kemiska institutionen, ehuru denna även nästa budgetår komme att ligga kvar vid Hantverkargatan.

Posten 4. Lärarkollegiet har — under förmälan dels att med undantag för den kemiska institutionen den automatiska telefonväxeln beräknades vara helt utbyggd den 1 juli 1948, dels ock att telegrafverket enligt sitt anbud av den 7 mars 1945 beräknat abonnemangsavgifterna per kvartal till i runt tal 5 500 kronor — hemställt, att anslagsposten måtte höjas med 6 000 kronor till 17 000 kronor. *Kanslern* tillstyrker bifall till denna begäran.

I detta sammanhang har *kanslern* anfört följande.

Lärarkollegiet har till mig överlämnat en till Kungl. Maj:t ställd gemensam skrivelse från föreståndarna för de tre avdelningarna av det medicinska Nobelinstitutet, professorerna H. Theorell, T. Caspersson och R. Granit, vari hemställts, att städnings- och rengöringskostnaderna samt telefonabonnemangsavgifterna för nämnda avdelningar måtte få gäldas ur karolinska institutets omkostnadsanslag. Städningsskostnaderna hava beräknats sammanlagt årligen uppgå till i runt tal 13 700 kronor. Lärarkollegiet har tillstyrkt bifall till framställningen.

Jag får erinra därom, att kostnaderna för bränsle, lyse och vatten för ifrågavarande tre avdelningar jämlikt beslut av 1946 års riksdag (se proposition 1946: 273 sid. 372) bestridas av statsmedel och utgå från karolinska institutets omkostnadsanslag. Vad den nu gjorda framställningen beträffar har det synts mig befogat, att telefonabonnemangsavgifterna få gäldas i enahanda ordning. Någon ökning av anslagsposten till abonnemangsavgifter synes mig av denna anledning icke erforderlig. I fråga om städningskostnaderna är jag beredd att tillstyrka, att för cellforskningsavdelningen och neurofysiologiska avdelningen, vilka delvis äro att betrakta som statliga institutioner, nämnda kostnader bestridas av statsmedel. Härfor beräknar jag ett belopp för nästa budgetår av i runt tal 8 000 kronor. Vad åter angår den biokemiska avdelningen, synas mig icke samma skäl föreligga för att staten skulle påtaga sig den ifrågasatta utgiften. Jag har därför icke funnit mig böra tillstyrka detta förslag.

Departementschefen. Jag beräknar för nästa budgetår omkostnadsstatens utgiftsposter på följande sätt:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	2 000
2. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	»	120 000
3. Städning och rengöring, <i>förslagsvis</i>	»	65 000
4. Abonnemangsavgifter vid den automatiska telefonväxeln, <i>förslagsvis</i>	»	17 000
Summa kronor		204 000.

Inkomstposten torde böra uppföras med oförändrat belopp, 2 000 kronor, varför omkostnadsanslaget torde böra uppföras med 202 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 63 000 kronor.

Härvid har jag godtagit förslaget, att städningskostnaderna för den kemiska institutionen skall bestridas från förevarande anslag. Däremot har jag icke kunnat godtaga den av lärarkollegiet ifrågasatta anordningen, att

telefon- och städningskostnaderna för det medicinska Nobelinstitutet skall få bestridas av statsmedel.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 202 000.

[82.] 15. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m., reservationsanslag.** För detta ändamål har å riksstaten för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 711 000 kronor, vilket i förhållande till nästföregående budgetår innebär en höjning med 501 000 kronor.

Kanslern har icke ifrågasatt annan förändring för nästa budgetår än en höjning med 20 000 kronor, avseende den av honom föreslagna professuren i virusforskning.

Departementschefen. Jag finner icke anledning till erinran mot förslaget, att under materielanslaget beräknas medel jämväl för en institution för virusforskning. För detta ändamål torde ett belopp av 20 000 kronor bära avses. Då emellertid såväl för innevarande som för nästa budgetår en överflyttning av utgifter för städning äger rum från materiel- till omkostnadsanslaget torde materielutgifterna för virusinstitutionen kunna rymmas inom samma kostnadsram som för innevarande budgetår, d. v. s. 711 000 kronor. Jag förordar, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med detta belopp.

I detta sammanhang erinrar jag, att karolinska institutets materielanslag för innevarande budgetår sammanförts med vissa andra anslag under den gemensamma rubriken »Karolinska mediko-kirurgiska institutet, förslagsanslag», vilket uppförts med ett belopp av 5 702 900 kronor. Sedermera har detta anslag uppdelats på följande delanslag:

a) Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar förslagsvis 1 940 900 kronor;

b) Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader förslagsvis 139 000 kronor;

c) Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m. högst 711 000 kronor;

d) Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av institutets nybyggnader högst 2 465 000 kronor;

e) Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Engångsanslag för vissa institutioner högst 447 000 kronor.

Delanslagen c, d och e hade av Kungl. Maj:t föreslagits anvisade såsom reservationsanslag och torde bära återfå denna natur. Vid utgången av juni 1948 eventuellt kvarstående behållningar å dessa anslag torde därvid bära

tillföras motsvarande anslag för nästa budgetår. Härtill bör riksdagens medgivande utverkas.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter beträffande förutnämnda anslagsbehållningar i enlighet med vad i det föregående angivits;

dels ock till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 711 000.

[83.] 16. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket, reservationsanslag.** Detta anslag, nu 35 000 kronor, torde i enlighet med vad kanslern föreslagit böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 35 000.

[84.] 17. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av institutets nybyggnader, reservationsanslag.** För detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 2 465 000 kronor, vilket fördelats på sju särskilda institutioner, för vilka nybyggnader uppförts, äro under uppförande eller skola uppföras å Norrbackaområdet. För en av karolinska institutets nya institutionsbyggnader, nämligen den som för närvarande uppföres för rättsmedicinska institutionen, har ännu icke anvisats något utrustningsanslag. Då frågan om det anslag, som må bli erforderligt för detta ändamål under nästa budgetår, ännu icke är färdigberedd, torde för ändamålet böra i riksstatsförslaget uppföras ett preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1948/49 beräkna till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Inredning och utrustning av institutets nybyggnader* ett *reservationsanslag* av kronor 450 000.

[85.] 18. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Engångsanslag för vissa institutioner, reservationsanslag.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 447 000 kronor. *Kanslern* har hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas följande engångsbelopp:

1. Vissa inredningsarbeten för radiopatologiska institutionen	kronor	37 300
2. Utrustning för bakteriologisk institution	»	150 000
3. Utrustning för histologiska institutionens avdelning för experimentell histologi	»	55 000
4. Utrustning för en institution för virusforskning	»	25 000

Summa kronor 267 300.

Då jag icke är beredd tillstyrka, att medel anvisas för nästa budgetår till de under 1 och 2 angivna ändamålen, hänvisar jag med avseende på dessa till handlingarna i ärendet. Beträffande övriga anslagsfrågor har kanslern anfört följande.

Genom beslut av 1947 års riksdag inrättades en personlig professur för prosektorn Hjalmar Holmgren i experimentell histologi. Avdelningen för experimentell histologi tilldelades jämväl ett årligt materielanslag (11 000 kronor). Något utrustningsanslag beviljades emellertid icke. Lärarkollegiet har med anledning av en av professorn Holmgren gjord framställning nu hemställt, att ett dylikt anslag å 55 000 kronor måtte anvisas. Jag biträder detta förslag.

För inredning och utrustning av den i det föregående omnämnda virusinstitutionen torde i enlighet med av lärarkollegiet framlagt förslag böra beviljas 25 000 kronor.

Departementschefen. Professorn Hjalmar Holmgren, vilken genom beslut av 1947 års riksdag erhållit en personlig professur i experimentell histologi, bör givetvis förses med erforderliga instrumentella hjälpmedel. Jag har icke funnit anledning till erinran mot storleken av det för ändamålet begärda anslaget, 55 000 kronor, men förutsätter, att medelsanvisningen skall fördelas på ett par budgetår. För nästa budgetår torde böra anvisas ett belopp av 27 000 kronor. Vidare tillstyrker jag, att för nästa budgetår anvisas 25 000 kronor såsom engångsanslag till en institution för virusforskning.

I övrigt kan jag icke för närvarande biträda den av kanslern gjorda framställningen. Förevarande anslag torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med (27 000 + 25 000 =) 52 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Engångsanslag för vissa institutioner* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 52 000.

[86.] 19. Tandläkarinstitutet i Stockholm: *Avlöningar, förslagsanslag*. 20. Tandläkarinstitutet i Stockholm: *Omkostnader, förslagsanslag*. 21. Tandläkarinstitutet i Stockholm: *Nyanskaffning och underhåll av utrustning, reservationsanslag*. 22. Tandläkarinstitutet i Malmö: *Avlöningar, förslagsanslag*. 23. Tandläkarinstitutet i Malmö: *Omkostnader,*

förslagsanslag. 24. Tandläkarinstitutet: Bidrag till elever för anskaffande av instrument, förslagsanslag. 25. Utrustning av ett tandläkarinstitut i Malmö, reservationsanslag. 26. Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor, förslagsanslag. 27. Stipendier åt elever vid tandtekniker- och tandsköterskeskolor, förslagsanslag. Dessa anslag äro för innevarande budgetår uppförda med respektive 950 000, 280 000, 106 000, 375 000, 105 000, 312 000, 1 500 000, 420 000 och 50 000 kronor. I avvaktan på slutförandet av beredningen av frågan om anslag till dessa ändamål för nästa budgetår torde anslagen böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1948/49 beräkna

dels till Tandläkarinstitutet i Stockholm: Avlöningar ett förslagsanslag av kronor 1 350 000;

dels till Tandläkarinstitutet i Stockholm: Omkostnader ett förslagsanslag av kronor 360 000;

dels till Tandläkarinstitutet i Stockholm: Nyanskaffning och underhåll av utrustning ett reservationsanslag

av kronor 140 000;

dels till Tandläkarinstitutet i Malmö: Avlöningar ett förslagsanslag av kronor 1 000 000;

dels till Tandläkarinstitutet i Malmö: Omkostnader ett förslagsanslag av kronor 300 000;

dels till Tandläkarinstitutet: Bidrag till elever för anskaffande av instrument ett förslagsanslag av kronor 240 000;

dels till Utrustning av ett tandläkarinstitut i Malmö ett reservationsanslag av kronor 1 000 000;

dels till Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor ett förslagsanslag av kronor 160 000;

dels ock till Stipendier åt elever vid tandtekniker- och tandsköterskeskolor ett förslagsanslag av kronor 50 000.

[87.] 28. Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar, förslagsanslag. 29. Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader, förslagsanslag. 30. Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Utrustning, reservationsanslag. 31. Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar, förslagsanslag. 32. Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader, förslagsanslag. 33. Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Vissa byggnadsarbeten, reservationsanslag. 34. Universitetssjukhus: Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala, förslagsanslag. 35. Universitetssjukhus: Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. 36. Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barn-

bördshuset i Stockholm. 37. Universitetssjukhus: Bidrag till uppförande av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus, reservationsanslag. 38. Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm, förslagsanslag. Beredningen av frågorna om anslag för nästa budgetår till universitetssjukhusen är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde i riksstatsförslaget böra under förutnämnda anslagsrubriker uppföras preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1948/49 beräkna

dels till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 10 000 000;

dels till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 4 000 000;

dels till *Universitetssjukhus: Karolinska sjukhuset: Utrustning* ett reservationsanslag av kronor 500 000;

dels till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 4 100 000;

dels till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 2 000 000;

dels till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Vissa byggnadsarbeten* ett reservationsanslag av kronor 46 000;

dels till *Universitetssjukhus: Bidrag till akademiska sjukhuset i Uppsala* ett förslagsanslag av .. kronor 3 560 000;

dels till *Universitetssjukhus: Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* ett anslag

av kronor 515 000;

dels till *Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm* ett anslag av kronor 425 000;

dels till *Universitetssjukhus: Bidrag till uppförande av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus* ett reservationsanslag av kronor 200 000;

dels ock till *Universitetssjukhus: Bidrag till pediatrik klinik och poliklinik i Stockholm* ett förslagsanslag

av kronor 89 200.

[88.] 39. **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater.** Detta anslag, som sedan budgetåret 1941/42 varit uppfört med 12 600 kronor, torde i enlighet med av universitetskanslern framlagt förslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 12 600.

[89.] 40. **Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 7 500 kronor. Universitetskanslern har hemställt om anvisande av oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 7 500.

[90.] 41. **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer, förslagsanslag.** Detta anslag har för innevarande budgetår uppförts med 6 000 kronor. För nästa budgetår torde anslaget bära i enlighet med förslag av universitetskanslern uppföras med samma belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 6 000.

[91.] 42. **Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten och vissa högskolor, reservationsanslag.** Detta anslag har sedan budgetåret 1946/47 varit uppfört med 310 000 kronor. I enlighet med förslag av universitetskanslern tillstyrker jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Naturastipendier åt studerande vid universiteten och vissa högskolor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 310 000.

[92.] 43. **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar, förslagsanslag.** 44. **Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier, reservationsanslag.** 45. **Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet.** 46. **Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, reservationsanslag.** 47. **Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar, reser-**

vationsanslag. Enligt riksdagens skrivelse 1947:446 må det för innevarande budgetår till Gemensamma universitetsändamål anvisade förslagsanslaget av 1 802 300 kronor av Kungl. Maj:t uppdelas på delanslag med följande belopp, nämligen förslagsvis 230 000 kronor till tryckning av doktorsavhandlingar, högst 1 340 000 kronor till stipendier för högre vetenskapliga studier, högst 114 800 kronor till forskarstipendier, högst 70 000 kronor till resestipendier och högst 62 500 kronor till gästföreläsningar.

Universitetskanslern har, med anledning av framställningar från lärarkollegiet vid tandläkarinstitutet i Stockholm samt styrelserna för farmaceutiska institutet och veterinärhögskolan, hemställt om höjning av anslaget till stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier med 20 000 kronor för att stipendiebeloppen för nämnda läroanstalters vidkommande skulle kunna ökas från 2 500 kronor till 5 000 kronor. I fråga om övriga här ifrågasvarande anslag har kanslern föreslagit oförändrade anslagsbelopp.

Departementschefen. Den ifrågasatta höjningen av doktorandstipendiernas belopp vid tandläkarinstitutet i Stockholm, farmaceutiska institutet och veterinärhögskolan anser jag mig icke nu kunna tillstyrka. Samtliga förevarande anslag torde bära uppföras med oförändrade belopp. Anslagen torde bära erhålla de beteckningar, som i rubriken angivits. Här ifrågasvarande reservationsanslag torde bära tillföras odisponerade belopp av motsvarande delanslag för innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att vid utgången av budgetåret 1947/48 odisponerade belopp av delanslagen till Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier, Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet ävensom Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar må tillföras motsvarande reservationsanslag för budgetåret 1948/49;

dels ock för budgetåret 1948/49 anvisa:

a) till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar ett förslagsanslag*

av kronor 230 000,

b) till *Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier ett reservationsanslag* av kronor 1 340 000,

c) till *Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet ett anslag*

av kronor 114 800,

d) till *Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet ett reservationsanslag av kronor 70 000,*

e) till *Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar ett reservationsanslag av kronor 62 500.*

[93.] 48. **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten, reservationsanslag.** Detta anslag är uppfört med 15 000 kronor. Kanslern för rikets universitet har föreslagit oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 15 000.

[94.] 49. **Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter, reservationsanslag.** Sedan budgetåret 1945/46 har riksdagen för ifrågavarande ändamål årligen anvisat ett reservationsanslag av 500 000 kronor. Jag biträder av universitetskanslern avgivet förslag om oförändrad medelsanvisning till ifrågavarande ändamål och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 500 000.

[95.] 50. **Stockholms högskola: Bidrag till matematisk-naturvetenskapliga avdelningen, reservationsanslag.** Anslag under denna rubrik anvisades för första gången för budgetåret 1946/47 med 400 000 kronor, varav 100 000 kronor såsom engångsanslag till instrument för vissa institutioner. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 350 000 kronor, vilket belopp fördelats på följande sätt:

1. Arvoden till personal:
 - a. arvode åt föreståndaren för Bergianska stiftelsen .. kronor 4 000
 - b. sex docentstipendier à 12 200 kronor » 73 200
 - c. sju arvoden à 8 000 kronor åt biträdande lärare .. » 56 000
 - d. fem arvoden à 6 000 kronor åt undervisningsassistenter » 30 000
2. Anslag till materiel m. m. för vissa institutioner » 186 800

Summa kronor 350 000.

Sistnämnda anslagspost har fördelats på 15 institutioner med varierande belopp.

Högskolans styrelse har anhållit, att anslaget måtte höjas med 46 400 kronor i enlighet med följande uppställning:

1. Höjning av arvodena till biträdande lärare och undervisningsassistenter till samma belopp som för motsvarande tjänster vid universiteten	kronor 16 120
2. Anvisande av medel till tilläggsarvoden åt docentkompetenta biträdande lärare	» 14 000
3. Ökning av materielanslagen till vissa institutioner	» 10 360
4. Ökning av materielanslaget till geografiska institutionen	» 5 920
Summa kronor 46 400.	

Beträffande motiveringen härför inhämtas av handlingarna i huvudsak följande.

Arvodena till biträdande lärare och assistenter (andre assistenter) utgå från och med innevarande budgetår vid statsuniversiteten med 9 660 kronor respektive 6 900 kronor mot tidigare 8 600 kronor respektive 6 000 kronor. Universitetens andre assistenter motsvara enligt högskolestyrelsen närmast högskolans »undervisningsassistenter». Arvodena syntes styrelsen skäligen böra utgå med samma belopp som vid universiteten.

Tilläggsarvoden åt docentkompetenta biträdande lärare utgå från och med innevarande budgetår vid statsuniversiteten med belopp, motsvarande skillnaden mellan docentstipendium (för närvarande 12 204 kronor) och 9 660 kronor. Högskolestyrelsen anser, att motsvarande tilläggsarvoden böra utgå vid ifrågavarande fakultet. Såvitt nu kan bedömas, framhåller styrelsen, torde under nästa budgetår åtminstone fem av fakultetens biträdande lärare komma att ha sådan kompetens. Kostnaden för fem tilläggsarvoden utgör omkring 12 720 kronor. Styrelsen hemställer, att ett till 14 000 kronor avrundat belopp anvisas för ifrågavarande ändamål.

Ökning av materielanslagen till vissa institutioner. I syfte att bereda en anslagshöjning åt institutionen för allmän och organisk kemi samt biokemi, vars anslagsbehov av förbiseende beräknats för lågt, hade måst företagas en procentuell minskning av anslagen till övriga institutioner. Den vidtagna höjningen av docentstipendiernas belopp hade vidare medfört en reducering av det för Wenner-Grens institut beräknade beloppet. De sålunda vidtagna reduktionerna motsvarade en summa av 10 360 kronor.

Ökning av materielanslaget till geografiska institutionen. Naturvetenskapliga forskningskommittén hade förordat ett mindre materielanslag för denna institution än för motsvarande institutioner i Uppsala och Lund, enär den disponerade avkastningen — 5 920 kronor — av en fond. Enligt donationsbestämmelserna kunde dessa medel emellertid icke disponeras för institutionens ordinarie driftkostnader. Materielanslaget borde därför höjas med nämnda belopp.

Departementschefen. Till en början vill jag erinra, att jag jämlikt Kungl. Maj:ts den 23 maj 1947 givna bemyndigande tillkallat fyra sakkunniga för utredning rörande Stockholms högskolas framtida ställning och för förhandlingar med Stockholms stad och högskolan rörande statens, stadens och högskolans framtida inbördes förhållanden i ekonomiskt och organisatoriskt hänseende. De sakkunniga avlämna inom kort förslag till avtal med Stockholms stad och högskolan rörande principerna för statens, stadens och högskolans ekonomiska bidrag till den sistnämnda. Det är min avsikt att framdeles föreslå, att detta avtalsförslag underställes 1948 års riksdag. Det har emellertid förutsatts, att avtalet icke skulle komma att träda i kraft förrän från och med budgetåret 1949/50. Vid sådant förhållande torde staten även för nästa budgetår böra lämna ett provisoriskt understöd till högskolans matematisk-naturvetenskapliga avdelning.

Från anslaget bestridas för närvarande alla kostnader för sex docentstipendier. Från ett särskilt anslag bekostas dessutom från och med innevarande budgetår grundarvodena för fem docentstipendier i samhällsvetenskapliga ämnen. I det följande förordar jag, att de förra docentstipendierna från och med nästa budgetår skola bestridas från samma anslag som de senare. Anslaget till matematisk-naturvetenskapliga avdelningen bör därför minskas med $(6 \times 12\,200 =) 73\,200$ kronor. Å andra sidan tillstyrker jag i enlighet med högskolestyrelsens förslag en höjning av anslaget *dels* med i runt tal 16 000 kronor för att de av staten bekostade arvoden å biträdande lärare och undervisningsassistenter skola kunna utgå med samma belopp som motsvarande arvoden vid statsuniversiteten *och dels* med i runt tal 14 000 kronor för att docentkompetenta biträdande lärare med arvoden av statsmedel skola liksom biträdande lärare vid statsuniversiteten kunna erhålla vederbörliga tilläggsarvoden. Sistnämnda anslagsmedel torde icke utan Kungl. Maj:ts medgivande böra få disponeras för annat ändamål än dylika tilläggsarvoden.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle förevarande anslag komma att uppföras med $(350\,000 - 73\,200 + 16\,000 + 14\,000 =) 306\,800$ kronor. Med anledning av vad högskolestyrelsen anfört rörande behovet av en höjning av de för materiel avsedda anslagsmedlen tillstyrker jag, att sistnämnda belopp avrundas uppåt till 310 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stockholms högskola: Bidrag till matematisk-naturvetenskapliga avdelningen* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 310 000.

[96.] 51. **Stockholms högskola: Bidrag till personlig professur i meteorologi m. m.** Detta anslag, nu uppfört med 21 100 kronor, avser dels lön och tjänstgöringspenningar åt C.-G. Rossby såsom innehavare av en personlig professur i meteorologi, dels ock 10 000 kronor såsom bidrag till

biträde vid undervisningen och expenser. Beträffande grunderna för anslagsberäkningen hänvisas till 1947 års åttonde huvudtitel, sid. 183 ff. *Högskolans styrelse* har nu hemställt om en anslagshöjning med 5 000 kronor, huvudsakligen för ersättning åt teknisk personal.

Departementschefen. Professor Rossby har tillträtt sin professur med början av innevarande budgetår. Jag finner det angeläget att förevarande anslag höjes med erforderligt belopp för att bereda honom möjlighet att anställa nödiga hjälpkrafter för det vetenskapliga arbetet och tillstyrker, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett till 26 000 kronor avrundat belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 4 900 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stockholms högskola: Bidrag till personlig professur i meteorologi m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 26 000.

[97.] 52. **Stockholms högskola: Bidrag till professur i internationell rätt.** 53. **Stockholms högskola: Bidrag till vissa docentstipendier.** I propositionen 1947: 272 (sid. 442 ff.) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till nämnda två ändamål anvisa anslag å 6 500 kronor respektive 36 000 kronor. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag, varvid dock anslagen av tekniska skäl anvisades under den gemensamma rubriken »Stockholms högskola, förslagsanslag» med ett belopp av 42 500 kronor. Kungl. Maj:t har sedermera uppdelat sistnämnda förslagsanslag å två delanslag, det ena å högst 6 500 kronor till bidrag till professuren i internationell rätt och det andra å högst 36 000 kronor till bidrag till vissa docentstipendier.

Högskolans styrelse har hemställt, att ifrågavarande två anslag måtte för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp.

Departementschefen. Anslaget till bidrag till professuren i internationell rätt torde bära uppföras med oförändrat belopp, 6 500 kronor.

Anslaget till bidrag till vissa docentstipendier avser grundbeloppen, 7 200 kronor, till fem docentstipendier i samhällsvetenskapliga ämnen (ett i nationalekonomi, två i statistik, ett i geografi och ett i ekonomisk historia). Övriga till docentstipendierna hörande förmåner, motsvarande de å docentstipendierna vid statsuniversiteten utgående (provisoriskt lönetillägg, dyrtidstillägg och kristillägg) bestridas från vederbörande, därför avsedda anslag under åttonde huvudtiteln. Från det i det föregående omförmälda anslaget till bidrag till matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola bestridas däremot samtliga kostnader för sex docentstipendier vid denna avdelning. Från och med nästa budgetår synas av praktiska skäl även de sex sistnämnda docentstipendiernas grundbelopp bära bestridas från nu förevarande anslag och övriga därtill hörande löneförmåner från vederbörande anslag till provisoriskt lönetillägg, dyrtids-

tillägg respektive kristillägg. En konsekvens härav torde böra bli, att i huvudsak samma bestämmelser införas för de till högskolan anvisade docentstipendierna som för statsuniversitetens, däribland föreskrifterna om dispositionen av besparade docentstipendiemedel m. m. Universitetskanslern torde böra inkomma med förslag till bestämmelser härutinnan. Vid bifall här till bör förevarande anslag höjas med $(6 \times 7\,200 =) 43\,200$ kronor till $(36\,000 + 43\,200 =) 79\,200$ kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1948/49 anvisa
dels till Stockholms högskola: Bidrag till professur i in-
ternationell rätt ett anslag av kronor 6 500;
dels ock till Stockholms högskola: Bidrag till vissa do-
centstipendier ett anslag av kronor 79 200.

[98.] 54. **Stockholms högskola: Bidrag till psykotekniska institutet.** För ettvar av budgetåren 1946/48 har anvisats ett anslag av 20 000 kronor såsom tillfälligt understöd till verksamheten vid Stockholms högskolas psykotekniska institut. Denna verksamhet avser i huvudsak att utarbeta och praktiskt pröva olika psykologiska metoder för personalrekrytering och yrkesrådgivning samt att i anslutning därtill biträda av hithörande frågor intresserade myndigheter, institutioner och företag, såväl som den yrkesväljande ungdomen, att bedriva arbetspsykologisk forskning med särskild hänsyn till de psykologiska orsakerna till industri- och trafikolyckor samt att såsom komplement till den allmänna psykologiundervisningen vid högskolan organisera utbildning i praktiskt tillämpad psykologi.

Direktionen för institutet har med tillstyrkan av *Stockholms högskolas styrelse* för nästa budgetår anhållit om ett statsbidrag av 35 000 kronor till institutets verksamhet.

Då psykotekniska institutet vid högskolan uppenbarligen är i stort behov av understöd för sin verksamhet, vill jag förorda, att även för nästa budgetår anvisas ett anslag till institutets verksamhet. Detta anslag torde liksom för innevarande budgetår böra utgå med 20 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stockholms högskola: Bidrag till psykotekniska*
institutet för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag
 av kronor 20 000.

[99.] 55. **Stockholms högskola: Bidrag till ryska institutet.** Detta anslag är uppfört med 11 600 kronor och avser ersättning till statens allmänna fastighetsfond för dispositionen av institutets lokaler i f. d. bergsskolans gamla byggnad vid Drottninggatan. Anslaget torde för nästa budgetår

böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stockholms högskola: Bidrag till ryska institutet* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 11 600.

[100.] 56. **Göteborgs högskola: Bidrag till vissa docentstipendier.** För detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 21 600 kronor, avseende grundarvoden för tre docentstipendier. Även för nästa budgetår torde, såsom kanslern framhållit, ett lika stort belopp böra anvisas för ändamålet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Göteborgs högskola: Bidrag till vissa docentstipendier* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag
av kronor 21 600.

[101.] 57. **Rasbiologiska institutet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 63 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 561. Ur den i avlöningsstaten för institutet uppförda anslagsposten till arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t, utgår arvode åt rasbiolog med 11 316 kronor för år och vissa vikariatsersättningar. Beträffande nämnda befattning skall i tillämpliga delar gälla vad som för extra ordinarie befattning tillhörande lönegraden Ce 27, löneklass 27, är föreskrivet beträffande semester, tjänstledighet m. m. Av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, vilken nu är uppförd med 36 700 kronor, må enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 oktober 1947 under innevarande budgetår tagas i anspråk högst 35 000 kronor.

Medicinska högskolornas organisationskommitté har i sitt betänkande angående organisatoriska åtgärder till främjande av medicinsk forskning bland annat föreslagit utökning av rasbiologiska institutets personalorganisation (SOU 1946: 76, sid. 133 f.). Förslaget innebär omändring av befattningen som rasbiolog till laboratorstjänst samt nyinrättande av en förste assistenttjänst och en kanslibiträdestjänst. Som motivering härför har kommittén åberopat en av institutets föreståndare gjord framställning.

Styrelsen för institutet har nu i anslutning till kommitténs förslag hemställt om förändring av arvodesbefattningen som rasbiolog till laboratorstjänst i lönegraden Ce 30 och om inrättande av en förste assistenttjänst vid institutet. Utöver härför erforderlig anslagsökning har styrelsen föreslagit höjning av icke-ordinarieposten med 600 kronor på grund av löneklassuppflyttningar och uppräknings av anslagsposten till rörligt tillägg.

Till stöd för sitt förslag om förändring av befattningen såsom rasbiolog har styrelsen anfört bland annat följande.

Vid den förändring av rasbiologbefattningen, som vidtogs år 1938, framhölls som önskvärt, att tjänstinnehavaren förordnades för viss tid, så att institutet icke skulle bli bundet för en längre tid av någon tjänsteman, som vore mindre lämplig. Rasbiologen borde därför förordnas för tre år och avlönas med arvode. Hänsyn kunde då också tagas till de kvalifikationer, som vore lämpligast för fullföljande av de för tillfället föreliggande forskningsuppgifterna. Vid denna tidpunkt fanns ej någon läkare med utbildning i mänsklig ärftlighetsforskning, varför tjänsten avsågs skola vara en utbildningstjänst.

Det nuvarande systemet har emellertid visat sig medföra väsentliga olägenheter i form av täta ombyten av tjänstinnehavare. Anställningen anses för osäker och lönen för låg för att möjliggöra ett kvarstannande. Det är ett önskemål av största vikt, att institutet beredes möjlighet att anställa en forskare, som helt tänker ägna sig åt de arbetsuppgifter, det här är fråga om.

Med beaktande av de synpunkter beträffande laboratorstjänsterna, som anförts av bland annat de medicinska högskolornas organisationskommitté (jfr proposition 1947: 272, sid. 258 ff.), föreslår styrelsen omändring av rasbiologbefattningen till laboratorstjänst. Av innehavaren av sistnämnda tjänst torde böra krävas avlagt disputationssprov och docentkompetens inom ett område, som är av vikt för ärftlighetsforskningen. Enligt styrelsens mening bör innehavaren av befattningen vid sidan av självständigt vetenskapligt forskningsarbete inom rasbiologiens område bland annat åläggas att biträda vid den undervisning i medicinsk ärftlighetslära vid Uppsala universitet, som sedan flera år bedrivs av institutet.

Kanslern för rikets universitet har tillstyrkt förslaget om förändring av rasbiologtjänsten till laboratorbefattning i lönegraden Ce 30. Ehuru kanslern ansett viss tvekan kunna råda om lönegradsplaceringen har kanslern emellertid med hänsyn till kompetenskraven funnit sig böra förorda styrelsens förslag. Då kanslern icke blivit övertygad om behovet av att en medicinsk förste assistentbefattning nu inrättades, har kanslern avstyrkt förslaget härom.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka den föreslagna omändringen av arvodesbefattningen såsom rasbiolog till laboratorstjänst i lönegraden Ce 30. Däremot vill jag under erinran om att formen med anställning mot arvode ansetts böra avvecklas för heltidsanställd personal (se Kungl. Maj:ts cirkulär 1947: 542) förorda, att befattningen placeras i lönegraden Cg 27. Styrelsens förslag om inrättandet av en befattning som förste assistent vid institutet kan jag icke tillstyrka.

Vid bifall till vad jag nyss föreslagit bör den i avlöningsstaten uppförda arvodesposten utgå, medan icke-ordinarieposten bör höjas med 13 000 kronor. Sistnämnda anslagspost bör vidare ökas med 600 kronor på grund av löneklassuppflyttningar. Av denna post må, såsom förut nämnts, under innevarande budgetår tagas i anspråk högst 35 000 kronor. Med utgångspunkt från detta belopp bör icke-ordinarieposten alltså uppföras med $(35\,000 + 13\,000 + 600 =)$ 48 600 kronor. Anslagsposten till rörligt till-

lägg bör uppräknas med 3 500 kronor till 5 700 kronor. Då jag icke ifrågasätter någon ändring av anslagsposten till avlöning till ordinarie tjänsteman å 12 200 kronor, torde anslaget alltså böra uppföras med 66 500 kronor, vilket belopp överstiger det nuvarande anslagsbeloppet med 3 500 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
dels godkänna följande avlöningsstat för rasbiologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman (institutets chef, tillika professor i rasbiologi vid universitetet i Uppsala):

- a. Lön och tjänstgöringspenningar kronor 12 000

Anm.: Av detta belopp utgöra 8 000 kronor lön och 4 000 kronor tjänstgöringspenningar.

- b. Ålderstillägg » 1 000

Anm.: Ålderstillägget utgår efter 5 års tjänstgöring.

Summa kronor 13 000

Avgår: pensionsavdrag,

förslagsvis » 800 kronor 12 200

2. Avlöningar till icke-ordinarie personal .. » 48 600

3. Rörligt tillägg, *förslagsvis* » 5 700

Summa kronor 66 500;

dels ock till Rasbiologiska institutet: Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 66 500.

[102.] 58. **Rasbiologiska institutet: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är uppfört med 11 200 kronor. *Institutets styrelse* har för nästa budgetår föreslagit en höjning med 600 kronor belöpande på delposten till bränsle, lyse och vatten. Detta förslag har tillstyrkts av *kanslern för rikets universitet*.

Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 11 200 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rasbiologiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 11 200.

[103.] 59. **Rasbiologiska institutet: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag har för innevarande budgetår höjts med 6 600 kronor till 34 300 kronor. *Institutets styrelse* har för nästa budgetår föreslagit en ytterligare höjning av anslaget med sammanlagt 11 300 kronor. *Kanslern för rikets universitet* har förordat oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

Jag biträder universitetskanslerns förslag om anvisande för nästa budgetår av ett oförändrat belopp av 34 300 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 34 300.

[104.] 60. **Farmaceutiska institutet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 155 000 kronor. Institutets avlöningsstat med tillhörande bestämmelser finnes införd på sid. 562 f. i statsliggaren.

Styrelsen för institutet har för nästa budgetår hemställt om höjning av anslaget *dels* för uppräknings av arvoden å speciallärarna i farmaceutisk teknologi och farmaceutisk författningskunskap, fysik och farmaceutisk mikrobiologi med sammanlagt 6 616 kronor, *dels* för höjning av arvodet åt biblioteksbiträdet från 3 600 till 4 560 kronor, *dels* för uppflyttning av laboratorerna i lönegraden Ce 27 till lönegraden Ce 29, *dels* för beredande av kvalificerad arbetshjälp åt rektor med 3 600 kronor, *dels ock* med anledning av löneklassuppflyttningar och för beredande av ökade medel till vikariatsersättningar m. m. Beträffande specialläraren i farmaceutisk teknologi och farmaceutisk författningskunskap har styrelsen anført, att — såsom framginge av 1946 års åttonde huvudtitel, sid. 185 ff. — dennes arvode utmåtts så, att befattningshavaren, vilken innehade en huvudsyssla, skulle erhålla en avlöning, ungefär motsvarande en laborators sammanlagda inkomster. Vid bifall till styrelsens förslag beträffande laboratorernas löneställning borde därför ifrågavarande speciallärares arvode undergå motsvarande höjning. Vad angår speciallärarna i fysik och farmaceutisk mikrobiologi, har styrelsen anført, att deras arvoden, 2 508 respektive 1 904 kronor, med hänsyn till arten och omfånget av deras undervisning numera vore alldeles otillräckliga. Enligt styrelsens mening vore det icke möjligt att utan höjning av arvoden på ett tillfredsställande sätt besätta befattningarna. Styrelsen har ansett arvoden böra utmätas efter samma grunder som tillämpas i fråga om speciallärarna vid tekniska högskolan i Stockholm, vilket skulle innebära höjning av arvoden till 4 776 respektive 3 204 kronor.

Statens lönenämnd har i avvaktan på farmaceututbildningssakkunnigas förslag icke ansett sig nu böra taga ställning till styrelsens förslag.

Statskontoret har erinrat om att laboratorernas lönegradsplacering framkommit såsom resultat av den av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga verkställda allmänna översynen av lönegradsplaceringarna. Laborators-

tjänsterna hade från och med den 1 juli 1942 hänförts till lönegraden Eo 24 från att tidigare ha varit placerade i A 22. En ytterligare uppflyttning syntes icke motiverad, enär med hänsyn till kompetensfordringar samt omfattningen och beskaffenheten av laboratorernas arbetsuppgifter icke sådana förändringar syntes ha ägt rum, att de kunde motivera omprövning av löneställningen. Med hänsyn därtill avstyrkte statskontoret även den föreslagna höjningen av arvodet åt specialläraren i farmaceutisk teknologi m. m. Ersättningen till denne lärare syntes emellertid icke längre böra utgå i form av arvode utan vederbörande torde böra placeras i lönegraden Cg 27. Statskontoret ville icke motsätta sig höjning till föreslagna belopp av arvoden till speciallärarna i fysik och farmaceutisk mikrobiologi samt till biträdet åt bibliotekarien. Frågan om arbetshjälp åt rektor syntes böra prövas först i samband med farmaceututbildningssakkunnigas kommande förslag rörande institutets organisation.

Departementschefen. Förslaget om uppflyttning av laboratorsbefattningarna från lönegraden Ce 27 till lönegraden Ce 29 är jag icke beredd att tillstyrka. Den nuvarande arvodesanställningen för specialläraren i farmaceutisk teknologi och farmaceutisk författningskunskap torde i enlighet med statskontorets förslag böra avvecklas och vederbörande i stället böra placeras i lönegraden Cg 27. Styrelsens förslag om höjning av arvodet till specialläraren i fysik med 2 268 kronor till 4 776 kronor och av arvodet till specialläraren i farmaceutisk mikrobiologi med 1 300 kronor till 3 204 kronor tillstyrker jag i likhet med statskontoret. Däremot anser jag mig icke nu böra biträda styrelsens förslag om höjning av arvodet å 3 600 kronor till ett biträde vid institutets bibliotek och anvisande av 3 600 kronor till arbetshjälp åt rektor.

Ordinarieposten bör uppräknas med 1 600 kronor till 53 000 kronor. Arvodesposten bör å ena sidan minskas med 11 760 kronor, motsvarande det till specialläraren i farmaceutisk teknologi och farmaceutisk författningskunskap nu utgående arvodet, och å andra sidan ökas med $(2\,268 + 1\,300 =)$ 3 568 kronor. Denna post, som nu utgår med 26 400 kronor, torde därför böra uppföras med $(26\,400 - 11\,760 + 3\,568 =)$ 18 208 kronor, vilket belopp torde böra avrundas till 18 300 kronor. Icke-ordinarieposten, 70 000 kronor, bör höjas med 13 000 kronor till 83 000 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg bör uppräknas med 8 500 kronor till 15 700 kronor.

Förevarande anslag bör således för nästa budgetår uppföras med 170 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 15 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för farmaceutiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän förlagsvis	kronor	53 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t, förlagsvis ..	»	18 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per- sonal	»	83 000
4. Rörligt tillägg, förlagsvis	»	15 700
Summa kronor		170 000;

dels ock till Farmaceutiska institutet: Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett förlagsanslag av .. kronor 170 000.

[105.] 61. **Farmaceutiska institutet: Omkostnader, förlagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 19 700 kronor. *Institutets styrelse* har hemställt om höjning *dels* av delposten till bränsle, lyse och vatten med hänsyn till belastningen med 3 500 kronor till 16 000 kronor, *dels ock* av anslagsposten till övriga expenser, nu 7 100 kronor, med 1 900 kronor med hänsyn bland annat till ökade kostnader för städning.

Jag tillstyrker en höjning av delposten till bränsle m. m. med 3 400 kronor och av delposten till övriga expenser med 900 kronor. Anslaget bör därför höjas med 4 300 kronor till 24 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett förlagsanslag av .. kronor 24 000.

[106.] 62. **Farmaceutiska institutet: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag är uppfört med 2 500 kronor. Till bestridande av materielkostnaden får institutet även använda elevernas övningsavgifter och 8 500 kronor av inflytande terminsavgifter.

Institutets styrelse har för nästa budgetår hemställt om en höjning av anslaget med 5 000 kronor till 7 500 kronor. Styrelsen har därvid anført, att materielutgifterna under budgetåret 1946/47 uppgått till omkring 27 600 kronor, innebärande en brist på cirka 3 750 kronor. Bristen hade huvudsakligen föranletts av prisstegringar, som medfört, att en studerandes övningsavgift täckte en allt mindre del av kostnaderna för den av honom förbrukade materielen. För nästa budgetår vågade styrelsen icke räkna med mindre medelsbehov än 28 000 kronor. Under förutsättning att övningsavgifterna uppginge till för innevarande budgetår beräknat belopp, 12 000 kronor, och att 8 500 kronor utginge från terminsavgiftskassan, erfordrades alltså ett riksstatsanslag av 7 500 kronor.

Departementschefen. Då en ökning av elevavgifterna bör undvikas, synes en höjning av materielanslaget ofrånkomlig. Jag tillstyrker därför styrelsens förslag om ökning av ifrågavarande anslag med 5 000 kronor till 7 500 kronor och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 7 500.

[107.] 63. **Farmaceutiska institutet: Utökning av antalet elever i lärokurs för apotekarexamen.** Detta anslag, som är nytt för innevarande budgetår, är uppfört med 32 600 kronor. Genom beslut den 30 juni 1947 har Kungl. Maj:t medgivit, att antalet elever i den lärokurs för apotekarexamen, som skulle taga sin början höstterminen 1947, finge utökas (från 80) till högst 110. Samtidigt har Kungl. Maj:t medgivit, att styrelsen för farmaceutiska institutet finge för bestridande av de av utökningen av elevantalet föranledda ökade kostnaderna under budgetåret 1947/48 disponera dels 6 800 kronor av inflytande termins- och examensavgifter vid institutet, dels ock förevarande anslag. Då kursen för apotekarexamen är 2-årig erfordras anslag jämväl för nästa budgetår.

Styrelsen för farmaceutiska institutet har hemställt, att förevarande anslag måtte för nästa budgetår höjas till 45 850 kronor. Härvid har styrelsen frånräknat ett engångsbelopp av 1 000 kronor för inrättande av vissa förvaringsplatser. Å andra sidan har styrelsen räknat med ökning av arvodena till tre laboratorer, nu 10 000 kronor för envar. Styrelsen har framhållit att dessa arvoden avsetts skola motsvara avlöningsförmånerna i lönegraden Ex 24, löneklassen 21. Med anledning av det nya avlöningsreglementets bestämmelser borde arvodet därför uppräknas till 12 096 kronor, motsvarande lönen i lönegraden Cg 25, löneklassen 25. I anslutning till sitt i det föregående omnämnda förslag om uppflyttning av institutets laboratorer i högre lönegrad har styrelsen emellertid räknat med höjning av arvodet till 13 428 kronor. Vidare har styrelsen uppräknat arvodet för en assistent i farmaceutisk teknologi med tio procent eller med 204 kronor. Slutligen har styrelsen i anslaget inräknat 3 750 kronor såsom bidrag till bekostande av materiel, under åberopande av att i anslagsäskandena för innevarande budgetår förbisetts, att denna kostnad endast delvis täcktes av inflytande övningsavgifter. Styrelsen har anfört, att övningsavgiften utgjorde 100 kronor, medan materielkostnaden kunde beräknas till 225 kronor, allt per elev och läsår.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att arvodena för de tre laboratorerna höjas till 12 096 kronor. För detta ändamål bör anslaget ökas med sammanlagt 6 288 kronor. Mot den föreslagna uppräknningen av arvodet till en assistent i farmaceutisk teknologi med 204 kronor har jag intet att erinra.

Emedan det visat sig, att elevernas övningsavgifter och i övrigt disponibla medel icke förslå till täckande av utgifterna för materiel, tillstyrker jag höjning av anslaget med 3 750 kronor. Med frånräknande av ett i anslaget ingående engångsbelopp av 1 000 kronor bör anslaget således för nästa budgetår höjas med $(6\,288 + 204 + 3\,750 - 1\,000 =) 9\,242$ eller i runt tal 9 300 kronor till $(32\,600 + 9\,300 =) 41\,900$ kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Utökning av antalet elever i lärokurs för apotekarexamen* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 41 900.

[108.] 64. **Farmaceutiska institutet: Extra undervisningskurs för farmacie kandidatexamen, reservationsanslag.** Lärokurs för farmacie kandidatexamen anordnas årligen. Antalet kursdeltagare utgjorde tidigare 56 men under senare år har farmaceutiska institutet av Kungl. Maj:t medgivits rätt att för avhjälpande av rådande brist på utbildade farmaceuter disponera visst överskott å terminsavgifter vid institutet till bestridande av kostnaderna för utökning av deltagarantalet till 80. I angivna syfte har därjämte under åren 1939, 1945 och 1947 en dubblering av den årliga kursen ägt rum. För vardera av de under åren 1945 och 1947 anordnade kurserna anvisades ett reservationsanslag av 21 000 kronor.

Styrelsen för institutet, som i skrivelse den 13 juni 1947 anhållit om anslag för anordnande av en extra lärokurs för farmacie kandidatexamen under år 1948, har i skrivelse den 14 oktober 1947 hemställt om ett anslag av 27 800 kronor för anordnande av en dylik kurs jämväl under år 1949.

Styrelsens hemställan har föranletts av en utav medicinalstyrelsen i skrivelse den 18 september 1947 gjord framställning i ämnet, varav inhämtas, att apotekens behov av farmaceutiskt utbildad personal trots alla vidtagna åtgärder alltjämt är större än tillgången. Med hänsyn till de uppenbara vådorna av att personaltillgången vid rikets apotek vore otillräcklig hade medicinalstyrelsen funnit det påkallat, att såsom fallet varit under år 1947 en extra lärokurs för farmacie kandidatexamen anordnades vid institutet år 1949.

Beträffande anslagets storlek inhämtas av handlingarna i ärendet, att arvodena åt extra och biträdande laboratorer samt kostnaderna för vaktmästare och städning i anslutning till lönenivåns allmänna höjning uppräknats med omkring fem procent ävensom att arvodena åt lärare i farmaceutisk författningskunskap och teknologi beräknats efter de vid tekniska högskolan i Stockholm för jämförbara lärare tillämpade grunderna. Vidare har befunnits nödvändigt att beräkna ett belopp av 4 000 kronor såsom bidrag till bestridande av materielkostnaderna. Styrelsen har framhållit, att det visat

sig förenat med mycket stora svårigheter att förvärva kompetenta lärarkrafter för denna extra undervisning.

Departementschefen. Trots den under senare år ökade examinationen av farmacie kandidater synes alltjämt brist på dylika föreligga vid apoteken. Jag ämnar senare denna dag föreslå, att anslag anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår för anordnande av en extra kurs för farmacie kandidater under år 1948. Behovet av farmaceutiskt utbildad personal synes böra föranleda, att en dylik kurs anordnas jämväl under år 1949. För sistnämnda ändamål torde anslag böra anvisas å riksstaten för nästa budgetår. Mot beräkningen av kostnaderna för kursen har jag icke funnit anledning till erinran. Anslaget bör därför uppföras med 27 800 kronor. På grund av kursens förläggning under tiden mars—oktober bör anslaget givas reservationsanslags karaktär. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Extra undervisningskurs för farmacie kandidatexamen* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 27 800.

[109.] 65. **Ortnamnskommissionen: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 81 000 kronor och disponeras på sätt framgår av sid. 565 i statsliggaren.

Ortnamnskommissionen — som med hänsyn till rådande förhållanden icke ansett sig böra för nästa budgetår framlägga förslag om någon personalförstärkning — har beräknat medelsbehovet för budgetåret 1948/49 under detta anslag till i runt tal 75 400 kronor.

Departementschefen. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 3 000 kronor. Av posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, som nu är uppförd med 73 900 kronor, må jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 31 oktober 1947 under innevarande budgetår disponeras högst 65 000 kronor. Sistnämnda belopp torde med hänsyn till beräknade löneklassförändringar för nästa budgetår böra höjas till 65 900 kronor. Posten till rörligt tillägg, nu 4 100 kronor, bör uppräknas till 7 600 kronor. Anslagets slutsumma beräknar jag således till 76 500 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 4 500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för ortnamnskommissionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	kronor	3 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	65 900
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	7 600
Summa kronor		76 500;

dels ock till Ortnamnskommissionen: Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 76 500.

[110.] 66. **Ortnamnskommissionen: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag, som nu är uppfört med 12 600 kronor, torde i enlighet med av ortnamnskommissionen framlagt förslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 12 600.

[111.] 67. **Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material, reservationsanslag.** Detta anslag, som för budgetåret 1946/47 utgick med 23 000 kronor, är för innevarande budgetår uppfört med 30 000 kronor, därav till tillfälliga vetenskapliga medarbetare 12 000 kronor och till ersättning för material, insamlat genom tillfälliga biträden å annan ort, 17 000 kronor.

Ortnamnskommissionen har hemställt om höjning av nämnda anslagsposter med respektive 6 000 kronor och 13 000 kronor. Till stöd härför har kommissionen liksom för innevarande budgetår lämnat en utförlig redogörelse (beträffande vilken torde få hänvisas till handlingarna i ärendet) för de omfattande uppgifter, som åvila ortnamnsarkivet.

Universitetskanslern har tillstyrkt höjning av anslagsposten till tillfälliga vetenskapliga medarbetare med 3 000 kronor för att utgivandet av ortnamnsverket skulle kunna påskyndas. Under framhållande av att insamlandet ute i bygderna av ortnamnsmaterial och komplettering samt bearbetning av redan insamlat material vore en brådskande angelägenhet har kanslern jämväl förordat ökning av anslagsposten till ersättning för insamlat material med 3 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig icke nu kunna tillstyrka någon höjning av förevarande anslag utan förordar oförändrad medelsanvisning, 30 000 kronor, för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30 000.

[112.] 68. **Bidrag till sammanslutningar, som bedriva ortnamnsundersökningar.** Till dessa ortnamnsundersökningar, vartill före år 1939 utgick understöd av lotterimedel, anvisades under budgetåren 1940/46 ett anslag av 2 000 kronor (dessförinnan 3 000 kronor) och för budgetåret 1946/47 ett anslag av 4 000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget höjts till 6 000 kronor, varav 3 000 kronor till sydsvenska ortnamnssällskapet och 3 000 kronor till institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola.

Sydsvenska ortnamnssällskapet har för möjliggörande av höjning av undersökarnas arvoden samt av utvidgning och intensifiering av undersökningsarbetet anhållit om en ökning av anslagsmedlen för sällskapets del med 1 000 kronor.

Institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola har, liksom tidigare, anhållit om en anslagshöjning till 5 100 kronor.

Universitetskanslern har tillstyrkt en höjning av anslaget till sydsvenska ortnamnssällskapet med begärda 1 000 kronor och av anslaget till Göteborgsinstitutet med 1 000 kronor.

Jag anser mig icke nu kunna tillstyrka någon höjning av anslaget utan förordar oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till sammanslutningar, som bedriva ortnamnsundersökningar*, för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 6 000.

[113.] 69. **Landsmålsarkiven: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 208 600 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat för landsmålsarkiven äro införda på sid. 566 i statsliggaren.

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har hemställt, att erforderliga medel måtte anvisas *dels* för inrättande av en arkivarietjänst i lönegraden Ce 26, *dels* för anställande av en amanuensaspirant i lönegraden Cf 17 såsom biträde vid dalmålsundersökningen, *dels* för anställande av ytterligare expeditiionspersonal, *dels ock* för beredande av erforderliga ålderstillägg åt lönegradsplacerad personal.

Universitetskanslern har med hänsyn till rådande förhållanden ansett sig för närvarande endast böra tillstyrka viss höjning av de för extra expeditiionspersonal disponibla medlen samt anvisande av medel med anledning av löneklassuppflyttningar och för vikariatsersättningar.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund har hemställt, att erforderliga medel måtte anvisas *dels* för uppflyttning av arkivchefsbefattningen från lönegraden Ce 31 till lönegraden Ce 33, *dels* för utbyte av en amanuensbefattning mot arkivarietjänst i lönegraden Ce 26, *dels ock* för beredande av erforderliga ålderstillägg åt lönegradsplacerad personal.

Kanslern har icke ansett sig nu kunna tillstyrka någon ändring beträffande personalorganisationen men har förordat anvisande av erforderliga medel för löneklassuppflyttningar m. m.

Departementschefen. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde för nästa budgetår böra uppräknas med 800 kronor till 9 700 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 oktober 1947 må av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal, vilken nu är uppförd med 188 400 kronor, tagas i anspråk högst 173 500 kronor, varav för arkivet i Uppsala 125 000 kronor och för arkivet i Lund 48 500 kronor. Från och med nästa budgetår skall enligt 1947 års riksdags beslut befattningen såsom chef för Uppsala-arkivet förenas med en nyinrättad professur i nordisk och jämförande folklivsforskning vid Uppsala universitet. Till följd härav bör befattningen såsom arkivchef i lönegraden Ce 33 uteslutas ur personalförteckningen för landsmålsarkiven. Icke-ordinarieposten kan av nämnda anledning minskas med 16 200 kronor. Med hänsyn till löneklassförändringar och dylikt torde anslagsposten å andra sidan böra höjas med 2 000 kronor för Uppsala-arkivets och med 1 000 kronor för Lunda-arkivets del. De gjorda framställningarna om inrättande av nya tjänster och annan personalförstärkning anser jag mig icke nu kunna tillstyrka. Ej heller kan jag tillstyrka förslaget om uppflyttning av befattningen såsom arkivchef vid landsmålsarkivet i Lund till högre lönegrad. Icke-ordinarieposten beräknar jag för nästa budgetår till $(173\,500 - 16\,200 + 2\,000 + 1\,000 =)$ 160 300 kronor, varav för Uppsala-arkivet 110 800 kronor och för Lunda-arkivet 49 500 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg torde böra uppräknas med 8 700 kronor till 20 000 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med 190 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 18 600 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1948/49, vidtaga av mig angiven ändring i personalförteckningen för landsmålsarkiven;

dels godkänna följande avlöningsstat för landsmålsarkiven, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
<i>förslagsvis</i>	kronor 9 700
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal..	» 160 300
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 20 000

Summa kronor 190 000;

dels ock till *Landsmålsarkiven: Avlöningar* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 190 000.

[114.] 70. **Landsmålsarkiven: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 13 800 kronor samt disponeras på sätt framgår av sid. 567 i statsliggaren.

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har hemställt, att till inköp av skåp för förvaring av ordsamlingar måtte för nästa budgetår anvisas 1 500 kronor mot 2 600 kronor för innevarande budgetår. I övrigt har styrelsen icke ifrågasatt någon ändring beträffande omkostnadsstaten för Uppsala-arkivet. *Universitetskanslern* har biträtt styrelsens förslag.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund har hemställt, att anslagsposten till expenser måtte med hänsyn till beräknad ökad pappersåtgång höjas med 125 kronor till 1 950 kronor. *Kanslern*, som erinrat om att Lunda-arkivet för innevarande budgetår tilldelats ett engångsanslag av 375 kronor för inköp av ett förvaringsskåp, har föreslagit, att expensposten för avjämnande av anslagets slutsumma måtte höjas med 175 kronor.

Sammanfattningsvis innebär kanslerns förslag en sänkning av förevarande anslag med 1 300 kronor till 12 500 kronor.

Sedermera har *styrelsen för landsmålsarkivet i Lund* i särskild framställning anhållit om ett engångsanslag av 4 095 kronor för anskaffande av en ny apparat för uppspelning av grammofonskivor med dialektprov.

Departementschefen. Jag anser mig icke nu kunna tillstyrka sistnämnda framställning. I enlighet med kanslerns förslag torde förevarande anslag för nästa budgetår sänkas med 1 300 kronor till 12 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 12 500.

[115.] 71. **Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material, reservationsanslag.** För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 59 300 kronor och disponeras på sätt framgår av sid. 567 i statsliggaren.

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har hemställt om höjning av anslagsposten till reseersättningar till arkivets personal och tillfälligt anställda medarbetare, nu 10 000 kronor, med 3 000 kronor samt av anslagsposten till forskningar rörande lapskt språk och lapsk kultur, nu 2 000 kronor, med 3 000 kronor för bekostande av vissa med utgivandet av komministern H. Grundströms ordbok över lulelapskan förbundna kompletterings- och redigeringsarbeten. Vidare har styrelsen begärt ett engångsanslag av 4 000 kronor för inlösen av framlidne läroverksadjunkten P. E. T. Lindkvists ordsamlingar från Gästrikland. I fråga om dessa har styrelsen anfört, att Lindkvist, som växt upp i gammaldags allmogemiljö, år 1918 börjat efter eget system upplägga en ordbok över Gästriklands allmogemål. Ordboken hade skrivits med fonetisk beteckning på specialbeställda stora

kort med rutor för provinsens tolv socknar. Vid en granskning av ordboken från arkivchefens sida hösten 1946 hade den uppskattats till 15 000 à 16 000 kartkort, av vilka flertalet dock varit ifyllda för endast två socknar. Ehuru icke fullbordat vore det klart, att detta stora ordboksverk, utfört av en skolad dialektupptecknare, vore av allra största värde för forskningen genom den mängd ord, ordformer och förklaringar, som det redan innehölle. Verket kunde i oförändrat skick inlemmas i arkivets material och sedermera kompletteras. Då Lindkvists änka befunne sig i ganska knappa omständigheter, kunde styrelsen icke ifrågasätta, att de med ekonomisk uppoffring hopbragta samlingarna skulle överlämnas utan vederlag.

Universitetskanslern har tillstyrkt höjning av anslagsposten till reseersättningar med 2 000 kronor och av anslagsposten till inlösen av samlingar m. m. med 4 000 kronor för inlösen av Lindkvists ordbok, varemot kanslern i fråga om Grundströms ordbok ansett anslagsbehovet böra tillgodoses av till humanistiska fondens förfogande stående medel.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund har föreslagit höjning av anslagsposten till reseersättningar till arkivets personal och tillfälligt anställda vetenskapliga medarbetare med 500 kronor till 1 000 kronor, sänkning av anslagsposten till tillfälliga vetenskapliga medarbetare och bearbetning av sydöstskaanskt dialektmaterial med 1 000 kronor till 1 500 kronor samt ökning av anslagsposten till inlösen av samlingar, uppteckningshonorar, grammofonupptagning m. m. med 5 500 kronor till 17 500 kronor.

Kanslern har biträtt styrelsens förslag med den ändringen, att höjningen av sistnämnda anslagspost borde begränsas till 2 500 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker i likhet med universitetskanslern Uppsala-arkivets framställning om ett engångsanslag av 4 000 kronor för inlösen av framlidne läroverksadjunkten Lindkvists ordsamlingar från Gästrikland. I övrigt anser jag mig icke kunna tillstyrka någon höjning av förevarande anslag. Detta bör således för nästa budgetår höjas med 4 000 kronor till 63 300 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 63 300.

[116.] 72. **Bidrag till dialektforskningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola.** Detta bidrag, vilket före år 1939 utgick av lotterimedel, höjdes för budgetåret 1945/46 från 5 000 till 6 000 kronor och är sedan budgetåret 1946/47 uppfört med 6 700 kronor. *Institutet* har hemställt om en tillfällig anslagsökning för nästa budgetår med 2 150 kronor för inköp av en grammofonanläggning för avspelning av skivor med dialektprov. *Universitetskanslern* har tillstyrkt anvisande av 2 100 kronor för ändamålet.

Jag anser mig icke nu kunna tillstyrka någon höjning av anslaget, vilket för nästa budgetår torde böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till dialektforskningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag
av kronor 6 700.

[117.] 73. **Bidrag till institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola.** Detta anslag, som för budgetåret 1945/46 var uppfört med 11 500 kronor, har därefter höjts med 2 200 kronor, varav med 1 920 kronor för att möjliggöra en höjning av det till föreståndaren för institutets samlingar, filosofie licentiaten C. M. Bergstrand, utgående arvodet. *Institutet* har anhållit om höjning av anslaget med 1 800 kronor, varav 1 070 kronor avser ökning av nämnda arvode. *Universitetskanslern* har föreslagit oförändrat anslag, 13 700 kronor, för nästa budgetår.

Jag ansluter mig till kanslerns förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 13 700.

[118.] 74. **Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m., förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 28 000 kronor. Jag biträder av universitetskanslern framlagt förslag om oförändrad medelsanvisning till ifrågavarande ändamål och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 28 000.

[119.] 75. **Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning, förslagsanslag.** Till detta ändamål är för innevarande budgetår uppfört ett obetecknat anslag av 348 800 kronor, varav 170 200 kronor tilldelats institutet i Stockholm, 107 600 kronor institutet i Göteborg och 71 000 kronor institutet i Lund. Gällande statsbidragsbestämmelser framgå av sid. 569 i statsliggaren.

Styrelsen för institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning i Stockholm har för nästa budgetår hemställt om höjning av de för institutet avsedda anslagsmedlen med 44 050 kronor till 214 250 kronor. Den begärda bidragshöjningen har motiverats med ökade kostnader för rörligt tillägg och vissa löneklassuppflyttningar på tillhoppa 7 100 kronor. Institutet har vidare begärt en höjning av det statliga stipendieanslaget

från 18 000 kronor till 30 000 kronor för höjning av stipendiernas belopp och utökning av antalet stipendier samt ett ökat anslag av 15 000 kronor för att möjliggöra en höjning av föreläsningsarvodena. Även för anordnande av s. k. undervisningscentra begäres ett ökat anslag av 4 000 kronor.

Slutligen har styrelsen hemställt, att en personlig professur i statskunskap måtte få inrättas från och med budgetåret 1948/49 vid socialinstitutet för institutets rektor, docenten Gunnar Edvard Heckscher i stället för hans lärarbefattning vid institutet i stats- och kommunalkunskap samt att docenten Heckscher därjämte måtte utnämnas till professor vid Stockholms högskola med den undervisnings- och examinationsskyldighet, som Kungl. Maj:t bestämde, men utan lön på högskolans stat. De ökade kostnaderna för en dylik anordning ha av styrelsen beräknats uppgå till 6 150 kronor. Såsom motivering för denna sin framställning framhåller styrelsen, att det vore av synnerligen stort värde för institutet att allt fortfarande kunna få behålla docenten Heckscher som rektor och lärare. Styrelsen har nämligen ansett sig böra räkna med att Heckscher kan komma att erhålla den efter professorn Herbert Tingsten lediga professuren i statskunskap vid Stockholms högskola. Styrelsen anför vidare bland annat följande.

Styrelsen är å andra sidan medveten om att docenten Heckschers vetenskapliga intressen icke i tillfredsställande grad kunna bli tillgodosedda å den befattning han för närvarande innehar. En förutsättning för en ur denna synpunkt tillfredsställande anordning vore, att befattningen medgivit en närmare anknytning till den vetenskapliga miljö, som högre akademisk undervisning innebär, och en därav betingad begränsning av undervisningsskyldigheten vid institutet.

Då styrelsen övervägt möjligheterna att alltjämt kunna knyta docenten Heckscher till institutet som rektor och lärare har styrelsen funnit att förutsättningar härför skulle kunna uppnås, om hans lärarbefattning ombildades till en professur. Därigenom skulle kunna vinnas dels en sådan begränsning av undervisningsskyldigheten att han skulle kunna få tid till vetenskaplig forskning och deltagande i den högre undervisningen vid Stockholms högskola, dels att hans lärarbefattning oavsett rektoratet i lönehänseende bleve jämställd med professur vid statsuniversiteten.

Beträffande de närmare formerna för en sådan anordning har styrelsen kommit till den uppfattningen, att en sådan professur borde anknytas till såväl institutet som Stockholms högskola. Denna åsikt delas även av högskolans rektor, som är medlem av institutets styrelse. Härigenom skulle docenten Heckschers ställning vid båda dessa institutioner komma att bli klar och entydig. Självfallet förutsätter en dylik kombination att undervisningsskyldigheten på båda ställena reduceras, så att den sammanlagda arbetsbördan får rimlig omfattning. Förebilder för en sådan anordning saknas ej, närmast till hands ligger en jämförelse med professor Erik Lundbergs ställning vid konjunkturinstitutet och Stockholms högskola.

Vad beträffar professurens art synes en personlig professur ligga närmast till hands. Gällande bestämmelser ge nämligen styrelsen rätt att under villkor av Kungl. Maj:ts godkännande för varje särskilt fall bestämma ämnesområdet för fast lärarljänst. Det är icke alldeles givet att en sådan under

alla omständigheter bör finnas i ämnet stats- och kommunalkunskap, och rörelsefriheten i detta hänseende bevaras genom att professuren göres personlig. För att skapa anknytning till universitetens ämnesindelning torde det vara lämpligast att bestämma ämnesområdet till statskunskap, med undervisnings- och examinationsskyldighet vid institutet i stats- och kommunalkunskap. Därest denna professur kommer till stånd, indrages givetvis den nuvarande lärartjänsten i stats- och kommunalkunskap vid institutet, och återstoden av undervisningen i ämnet bestrides genom timlärare.

Samtidigt med att institutet finge fastställelse på docenten Heckschers utnämning till denna tjänst skulle han utnämnas till professor jämväl vid Stockholms högskola »med den undervisnings- och examinationsskyldighet Kungl. Maj:t bestämmer» men utan lön på högskolans stat.

Undervisningsskyldigheten vid institutet bör fastställas till fyra timmar i veckan. Skyldigheterna vid högskolan böra omfatta *dels* undervisning, nämligen antingen ett licentiatseminarium och ett proseminarium i statskunskap eller två proseminarier i samma ämne, motsvarande sammanlagt två timmar i veckan, *dels* examination i statskunskap för betyget med beröm godkänd eller högre betyg i lägre examina för proseminariets eller proseminariernas deltagare samt (gemensamt med innehavaren av Lars Hiertas professur) för filosofie licentiatexamen.

Styrelsen för socialinstitutet i Göteborg har för sin del begärt en höjning av det nu utgående statsbidraget å 107 600 kronor med 36 000 kronor till 143 600 kronor. Höjningen motiveras med ökade kostnader för rörligt tillägg och vissa löneklassuppflyttningar på tillhoppa 3 637 kronor, med 700 kronor för införandet av nya kurser i undervisningsplanen, nämligen dels en kurs i orientering i användandet av statistisk metod, dels ock en översiktlig kurs i allmän rättskunskap, och med 500 kronor för ökade bränsle- och städningskostnader. Institutet har vidare begärt en höjning av det statliga stipendieanslaget från 9 000 kronor till 36 000 kronor för höjning av stipendiernas belopp och utökning av antalet stipendier. Dessutom har upptagits en ny post å 2 500 kronor för resor och traktamenten för institutets lärare och för gästföreläsare samt ytterligare en ny post å 1 500 kronor för studieresor för eleverna i samband med praktiska kursen.

Styrelsen för sydsvenska socialinstitutet i Lund har hemställt om en höjning av det nuvarande statsbidraget å 71 000 kronor med 53 000 kronor till 124 000 kronor. Nämda institut har inrättats från och med budgetåret 1947/48. Institutet inleder budgetåret 1948/49 sitt andra verksamhetsår och befinner sig sålunda under utbyggnad, vilket i första hand motiverar den begärda bidragshöjningen. Styrelsen begär bidrag för anställande av ytterligare en fast ämneslärare med lön enligt lönegrad Ca 30 i ämnena kommunal förvaltning och kommunal bokföring samt ett kontorsbiträde med halvtidstjänst med lön enligt lönegrad Ca 8. Styrelsen har vidare räknat med en utgiftsökning med 3 500 kronor för anordnande av undervisningscentra, med 1 500 kronor för biblioteket, med 2 000 kronor för täckande av ökade kostnader för inventarier, skrivmateriel m. m. samt med 200 kronor

för vikariatsarvoden och sjukvård. Däremot bortfaller en engångsutgift å 8 000 kronor för upprättande av bibliotek. Ökade lönekostnader för rörligt tillägg uppgå till 1 862 kronor. Vidare begäres en höjning av det statliga stipendieanslaget från 8 100 kronor till 22 500 kronor samt ett nytt anslag å 2 500 kronor för resor och traktamenten för institutets lärare och för gästföreläsare samt ytterligare ett anslag å 1 500 kronor för studieresor för eleverna. För att möjliggöra en höjning av de nuvarande föreläsningssarvodena har begärts ett ökat anslag av 6 300 kronor. Styrelsen räknar slutligen med en höjning av de kommunala bidragen från 20 000 till 24 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till vad styrelsen för socialinstitutet i Stockholm anfört till stöd för sitt förslag om inrättande vid institutet av en personlig professur i statskunskap för docenten Gunnar Heckscher, vilken har väl dokumenterad professorskompetens i nämnda ämne, anser jag mig i huvudsak böra biträda detsamma. Jag förordar därför, att den nuvarande lärartjänsten vid institutet i stats- och kommunalkunskap vakanssättes med utgången av innevarande budgetår samt att för docenten Heckscher vid institutet från och med den 1 juli 1948 inrättas en statlig personlig professur i statskunskap, med undervisnings- och examinationsskyldighet vid institutet i stats- och kommunalkunskap, och placerad i lönegraden Ca 33. Heckscher bör jämväl vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den undervisnings- och examinationsskyldighet vid Stockholms högskola, som Kungl. Maj:t bestämmer. Hinder synes mig icke böra möta mot att Heckscher må med professuren förena rektorsbefattningen vid institutet och därvid uppbära det härför utgående arvodet å 2 000 kronor. Vid bifall till förslaget om inrättande av ifrågavarande professur torde för ändamålet en särskild, förslagsvis betecknad delpost böra upptagas under förevarande anslag och för nästa budgetår uppföras med 17 400 kronor. Skulle Heckscher under ett löpande budgetår avgå från sin personliga befattning eller eljest icke kunna uppehålla den, torde denna anslagspost få tagas i anspråk för erforderliga vikariatskostnader vid institutet.

Såsom villkor för utgående av bidragen till socialinstituten gäller bland annat, att fast anställda befattningshavare skola tillförsäkras den kontanta avlöning och de avlöningsförmåner i övrigt, som enligt statens allmänna avlöningsreglemente skulle tillkomma dem, om de vore befattningshavare i statens tjänst med arbetsuppgifter, närmast motsvarande de uppgifter, som vid institutet åligga dem. De nu utgående bidragen till instituten ha beräknats med utgångspunkt från att »rörligt tillägg» komme att utgå efter 6 procent. Då den rörliga förhöjningen av grundlönebeloppen nu utgår efter 12 procent, torde en viss höjning av de nuvarande statsbidragsbeloppen av denna anledning vara påkallad. På grund härav och med hänsyn till löneklassuppflyttningar förordar jag en ökad medelsanvisning till de tre instituten i Stockholm, Göteborg och Lund med respektive 7 100 kronor, 3 600 kronor och 1 900 kronor.

Bidraget till socialinstitutet i Stockholm utgör nu 170 200 kronor. Detta belopp bör minskas med i runt tal 14 600 kronor vid vakanssättning av den nuvarande lärarbefattningen i stats- och kommunalkunskap. Å andra sidan torde medel böra beräknas för bestridande av den del av Heckschers nuvarande undervisning, som han vid en utnämning till professor torde böra befrias ifrån. Då jag icke har något att erinra mot styrelsens förslag, att Heckschers undervisning skall begränsas till 4 timmar i veckan, torde för nyssnämnda ändamål böra beräknas 3 300 kronor. Då jag icke i vidare mån än av det anförda framgått kan tillstyrka ökad medelsanvisning till Stockholmsinstitutet, beräknar jag bidraget för nästa budgetår till $(170\,200 + 7\,100 - 14\,600 + 3\,300 =) 166\,000$ kronor.

För Göteborgsinstitutets vidkommande anser jag mig endast kunna tillstyrka — utöver förutnämnda belopp å 3 600 kronor på grund av ökade lönekostnader — en ytterligare medelsanvisning å 1 400 kronor med hänsyn till ökade kostnader för städning och bränsle m. m. Då institutets bidrag nu utgör 107 600 kronor, beräknar jag alltså detsamma för nästa budgetår till $(107\,600 + 3\,600 + 1\,400 =) 112\,600$ kronor.

För socialinstitutet i Lund, som är under utbyggnad, torde en ytterligare ökning av det nu utgående bidraget utöver den av mig förut förordade med 1 900 kronor vara ofrånkomlig. Jag anser mig böra tillstyrka, att 3 500 kronor anvisas för anordnande av undervisningscentra, att ytterligare 1 500 kronor beräknas för biblioteket och 2 000 kronor till inventarier, skrivmateriel m. m. Jag tillstyrker vidare, att medel anvisas till anställande av en lärare i kommunal förvaltning och bokföring med lön enligt lönegraden Ca 30 och av ett biträde för skriv- och kontorsgöromål med halvtidstjänstgöring. Medelsbehovet härför beräknar jag till i runt tal 17 100 kronor. För utökning av antalet stipendier anser jag mig böra beräkna ytterligare 4 000 kronor. Jag förutsätter härvid, att motsvarande belopp tillskjutes från annat håll. Å andra sidan torde bidraget böra minskas med 8 000 kronor på grund av bortfall av viss engångsutgift. Då jag i övrigt icke kan tillstyrka föreliggande förslag om ökat bidrag till institutet, beräknar jag institutets bidrag, som nu utgör 71 000 kronor, för nästa budgetår till $(71\,000 + 1\,900 + 3\,500 + 1\,500 + 2\,000 + 17\,100 + 4\,000 - 8\,000 =) 93\,000$ kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående anført bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med $(17\,400 + 166\,000 + 112\,600 + 93\,000 =) 389\,000$ kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 40 200 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att för docenten Gunnar Edvard Heckscher skall vid institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning i Stockholm från och med den 1 juli 1948 inrättas en personlig professur i statskunskap i lönegraden Ca 33;

dels ock till *Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 389 000.

[120.] 76. **Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst, reservationsanslag.** Anslaget, som är uppfört med 10 000 kronor, torde för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10 000.

[121.] 77. **Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare, reservationsanslag.** Till detta ändamål anvisades för ettvarit av budgetåren 1945/47 ett anslag av 26 000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget med hänsyn till uppkommen reservation sänkts till 15 000 kronor. *Medicinalstyrelsen* har — med hänsyn till beräknad reservation å anslaget — ansett medelsanvisningen för nästa budgetår kunna begränsas till 16 000 kronor.

Anslaget torde för nästa budgetår böra höjas med 1 000 kronor till 16 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 16 000.

[122.] 78. **Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån, förslagsanslag.** Bestämmelser angående berörda statliga kreditgaranti äro meddelade i kungörelsen 1946: 676 angående statlig kreditgaranti för lån åt den, som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen. Beslut om statlig garanti meddelas av en av Kungl. Maj:t tillsatt nämnd, garantilånenämnden. Kostnaderna för nämndens verksamhet bestridas från åttonde huvudtiteln's anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Utgifter för avskrivning av fordran på grund av lån med statlig kreditgaranti bestridas däremot från nu förevarande anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 20 000 kronor.

Garantilånenämnden har föreslagit höjning av anslaget för nästa budgetår till 50 000 kronor. Nämnden har därvid anfört bland annat följande.

Först i januari 1947 kunde nämndens egentliga verksamhet taga sin början. Kreditgarantin beräknas den 1 oktober 1947 omsluta omkring 11 500 000 kronor. Vid början av budgetåret 1948/49 torde omslutningen komma att uppgå till cirka 20 miljoner kronor. Med hänsyn härtill och till läntagarnas i stort sett gynnsamma åldersfördelning föreslar nämnden, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 50 000 kronor.

Med hänsyn till garantisummans beräknade storlek anser jag mig böra biträda garantilånenämndens förslag om höjning av anslaget för nästa budgetår med 30 000 kronor till 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 50 000.

[123.] 79. **Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar.** Till detta ändamål ha för innevarande budgetår anvisats 2 000 kronor. Sveriges förenade studentkårer ha anhållit om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag
av kronor 2 000.

[124.] 80. **Bidrag till föreningen kursverksamheten vid Stockholms högskola.** På förslag av Kungl. Maj:t (propositionen 1947: 272, sid. 452 ff.) har 1947 års riksdag såsom bidrag till nämnda förening anvisat ett anslag av 16 400 kronor, vilket fördelats på följande sätt:

1. Bidrag till en utvidgad magisterkurs höstterminen 1947	kronor	9 200
2. Bidrag till anställande under läsåret 1947/48 av två		
pedagogiska handledare för yngre akademiker	»	7 200

Summa kronor 16 400.

Föreningen har anhållit om en höjning av anslaget för nästa budgetår för att därigenom få tillfälle att ytterligare utvidga ifrågavarande verksamhet. *Skolöverstyrelsen* har avstyrkt framställningen om anslagshöjning och förordat anvisande av samma belopp som för innevarande budgetår.

Departementschefen. I likhet med skolöverstyrelsen tillstyrker jag att oförändrat anslagsbelopp anvisas för nästa budgetår. Av anslaget torde 9 200 kronor böra avse en magisterkurs höstterminen 1948 och återstoden pedagogisk handledning under läsåret 1948/49. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till föreningen kursverksamheten vid Stockholms högskola* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 16 400.

[125.] 81. **Kurser för utbildande av laboratoriebiträden.** På förslag av Kungl. Maj:t (propositionen 1947: 272, s. 456 ff.) har riksdagen för inneva-

rande budgetår anvisat ett anslag av 10 000 kronor till kurser för utbildande av laboratoriebiträden. Anslaget har fördelats på följande sätt:

1. Kurs vid karolinska institutet för utbildande av laboratoriebiträden vid anatomiska och histologiska institutioner	kronor 7 000
2. Bidrag till svenska laboratrisföreningens kursverksamhet	» 3 000
	Summa kronor 10 000.

Det under 1. angivna beloppet å 7 000 kronor förvaltas av en kursnämnd, bestående av tre medlemmar av karolinska institutets lärarkollegium och tre medlemmar av svenska preparatrisföreningens styrelse. *Kursnämnden* har anhängit, att 7 000 kronor måtte anvisas även för nästa budgetår, då avsikten vore att även då anordna en kurs av samma slag som för innevarande budgetår.

Det under 2 angivna beloppet avser fortbildning för i yrket redan anställda laboratriser.

Departementschefen. Jag förordar, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 10 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildande av laboratoriebiträden* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av .. kronor 10 000.

F. Tekniska högskolor.

[126.] 1. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: **Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 45 300 kronor. *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna* har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt om en höjning av anslaget med 1 000 kronor till 46 300 kronor. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har därvid upptagits till 17 000 kronor (+ 1 000 kronor), anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t till 12 800 kronor (oförändrat belopp), anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till 13 000 kronor (— 1 700 kronor) och anslagsposten till rörligt tillägg till 3 500 kronor (+ 1 700 kronor). Vidare har överstyrelsen, med hänsyn till svårigheten att i avsaknad av närmare erfarenheter bedöma medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, hemställt, att denna post för nästa budgetår liksom för innevarande år måtte uppföras med ett förslagsvis betecknat belopp, dock med föreskrift att anslagsposten icke finge utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas.

Departementschefen. Överstyrelsens beräkning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran. Jag förordar därför, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 46 300 kronor, vilket innebär en höjning med 1 000 kronor. Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört synes anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal jämväl under nästa budgetår böra uppföras med förslagsvis betecknat belopp, varvid anslagsposten icke bör få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande,

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för de tekniska högskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 17 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 12 800

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	kronor 13 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 3 500
Summa kronor 46 300;	

dels ock till Överstyrelsen för de tekniska högskolorna:
Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag
av kronor 46 300.

[127.] 2. **Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag, som nu är uppfört med 10 000 kronor, torde i enlighet med förslag av överstyrelsen för de tekniska högskolorna för nästa budgetår böra sänkas med 800 kronor till 9 200 kronor. Minskningen avser anslagsposten till bränsle m. m. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 9 200.

[128.] 3. **Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 2533 000 kronor. Beträffande personalförteckning och avlöningsstat hänvisas till statsliggaren sid. 571 ff.

Lärarkollegiet vid högskolan har för nästa budgetår framlagt anslags-
 äskanden innebärande en anslagshöjning med i runt tal 500 000 kronor.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna har i avgivet utlåtande inledningsvis bland annat anfört:

Överstyrelsen vill uttala, att överstyrelsen funnit de från högskolornas sida framställda anslagsäskandena i flertalet fall väl grundade. Med hänsyn härtill skulle överstyrelsen, som enligt gällande stadgar har att hos Kungl. Maj:t föreslå de åtgärder överstyrelsen anser lämpliga för främjande av högskolornas verksamhet, i och för sig varit beredd att tillstyrka högskolornas äskanden i större utsträckning än som här skett. På grund av meddelade besparingsdirektiv har överstyrelsen emellertid funnit sig böra även i här avsedda fall vidtaga icke oväsentliga nedskärningar av högskolornas anslagsäskanden. Härtill kommer — såvitt gäller tekniska högskolan i Stockholm — att högskolans utbyggnad icke kunnat fullföljas i sådan takt, att möjlighet föreligger till den ökning av studerandeantalet från och med hösten 1948, varmed högskolan i sina anslagsäskanden räknat. Till följd härav föreligga icke heller längre förutsättningar för ett bifall till en av högskolans lärarkollegium gjord hemställan om bemyndigande för kollegienämnden att vid höstterminen 1948 antaga omkring 400 ordinarie studerande i första årskursen vid högskolan.

De nedskärningar av högskolornas äskanden, som överstyrelsen av nu anförda skäl funnit sig nödsakad att vidtaga, finner överstyrelsen synnerligen beklagliga. Därest av statsfinansiella skäl en ytterligare begränsning

av anslagsmedlen till de tekniska högskolorna skulle komma att ifrågasättas, kan överstyrelsen icke underlåta att framföra sina allvarliga betänkligheter däremot. Icke minst i rådande läge finner överstyrelsen det angeläget, att den tekniska undervisningen och forskningen hållas på en hög nivå genom att tillräckliga anslag ställas till högskolornas förfogande. Den medelsanvisning, som beviljas till här avsedda ändamål, är nämligen enligt överstyrelsens mening i hög grad ägnad att främja den stimulering av produktionslivet, som för närvarande särskilt eftersträvas.

I det följande kommer jag att mera utförligt redogöra endast för de framställningar, vilka jag ansett mig böra helt eller delvis biträda, och tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

I. Lärarpersonal.

1. Uppdelning av en professur i fysik i en professur i fysik I och en professur i fysik II. *Lärarkollegiet* har hemställt om en uppdelning av den nuvarande fysikprofessuren i enlighet med vad nu angivits.

Överstyrelsen har funnit den sålunda ifrågasatta uppdelningen av fysikprofessuren vid högskolan utgöra ett särskilt angeläget önskemål på grund av den omfattande och differentierade undervisningsskyldighet, som åvilar befattningens innehavare.

2. och 3. Uppdelning av professuren i matematik i en professur i matematik I och en professur i matematik II samt av professuren i mekanik i en professur i mekanik I och en professur i mekanik II. *Lärarkollegiet* har hemställt om en uppdelning av professuren i matematik och professuren i mekanik vid högskolan i enlighet med vad här angivits.

Överstyrelsen har tillstyrkt den sålunda ifrågasatta uppdelningen av matematikprofessuren men däremot icke ansett sig kunna biträda förslaget om en uppdelning av professuren i mekanik.

4. Professur i flygplanstatik och flygplanbyggnad. *Lärarkollegiet* har — med tillstyrkan av *överstyrelsen* — föreslagit inrättande av förenämnda professur i stället för den nuvarande speciallärartjänsten i flygplanbyggnad med ett arvode av 3 900 kronor.

5. Professur i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation. *Lärarkollegiet* har — med tillstyrkan av *överstyrelsen*, vilken likväl icke funnit behovet av förevarande professur lika starkt som i fråga om övriga av ämbetsverket förordade professorer — föreslagit inrättandet av en professur i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation i stället för den nuvarande speciallärartjänsten i byggnadsorganisation med ett arvode av 3 200 kronor.

6. *Speciallärarbefattning i träets mekaniska teknologi.* *Lärarkollegiet* har — i anslutning till ett av flera sakkunnigutredningar därom framfört förslag — hemställt om inrättande av en speciallärartjänst i detta ämne med ett arvode av 3 850 kronor, därvid kollegiet i huvudsak anfört:

En utredning av ämnets uppläggning och omfattning har nu verkställts av avdelningschefen för svenska träforskningsinstitutets trätekniska avdelning, teknologie doktor B. Thunell, och med vissa jämkningar godtagits av avdelningskollegiet för maskinteknik. Enligt denna utredning skulle programmet omfatta i föreläsningar en orientering om världens och Sveriges skogstillgångar jämte översikt över skogsindustrierna, rundvirkessortimentens anskaffning, träets byggnad och felaktigheter, fuktmekanik, materialgenskaper, virkets förädling i ram- och cirkelsågverk, småvirkestillverkning, virkets torkning och lagring, sortering och justering, hyvlerier och snickerier, handverktyg, träförbindningar, virkesskydd, fanértillverkning, limmade produkter, plywood, skiktträ, träfiberplattor, komprimerat trä och plastisk formgivning av trä. Övningarna skulle utgöras av laborationer vid träforskningsinstitutets trätekniska avdelning samt konstruktionsövningar med grundläggande beräkningar och skisser till någon träindustrianläggning. Under sommaren mellan tredje och fjärde årskurserna skulle härjämte obligatoriska praktiska övningar anordnas vid brädgård, sågverk och snickeri. Undervisningen skulle i första hand vara avsedd för vissa studerande inom avdelningen för maskinteknik, varjämte studerande inom avdelningarna för arkitektur samt väg- och vattenbyggnad skulle frivilligt kunna delta i föreläsningkursen.

Den här föreslagna speciallärarbefattningen är av större omfattning än enligt 1940 års sakkunnigas förslag, beroende på att ämnesområdet är av sådan omfattning, att detta synes vara ofrånkomligt, om en någorlunda tillfredsställande undervisning skall kunna meddelas inom detta för vårt land så betydelsefulla område.

Sedan svenska trävaruexportföreningen förklarat sig villig att ställa ett anslag på 10 000 kronor till förfogande såsom engångsanslag för att möjliggöra upptagande av undervisning i ämnet redan under budgetåret 1947/48 och täckandet av vissa därmed förenade kostnader för samlingar och laborationer, har kollegienämnden beslutat att anordna en undervisning i läroämnet under budgetåret 1947/48 i den omfattning, som framgår av det föregående.

1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen, som föreslagit inrättande av en speciallärartjänst i förevarande ämne från och med budgetåret 1947/48, har avsett en undervisning däri under en termin för de studerande inom den produktionstekniska linjen av avdelningen för maskinteknik.

Norrlandskommittén har i betänkande den 16 april 1947 angående sågverksdriften i Norrland m. m. (stat. off. utr. 1947: 32, sid. 80) uttalat sig för ett inrättande av ifrågavarande lärarbefattning och därvid i huvudsak anfört:

Yrkesutbildningen av driftsledare inom trävaruindustrin synes närmast böra anknyta till en teknisk utbildning, motsvarande ingenjörsutbildning på den maskintekniska linjen. Sådan utbildning meddelas vid tekniska högskolan i Stockholm, vid Chalmers tekniska högskola samt slutligen vid de tekniska gymnasier. Den maskintekniska ingenjörsutbildningen skulle emellertid för att kunna tjäna här ifrågavarande syfte behöva erhålla en speciell inriktning, så att större del av utbildningstiden än nu ägnades åt studium av träförädlingen och de därvid förekommande maskinella hjälpmedlen. Dessutom måste i utbildningen ingå en grundlig kurs i träets teknologi, och önskvärt vore vidare att en viss kännedom kunde bibringas om sambandet mellan virkets tekniska egenskaper och de olika betingelser, som kunna råda under trädens uppväxt.

Dessa senare önskemål torde i viss utsträckning kunna tillgodoses vid genomförande av det av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen framförda förslaget om inrättande vid tekniska högskolan i Stockholm av en specialläraryrkesbefattning i träets mekaniska teknologi. Ifrågavarande undervisning torde emellertid böra erhålla en omfattning, motsvarande ett helt läsår.

Vidare har 1946 års möbelutredning (stat. off. utr. 1947: 52, sid. 142) framhållit önskvärdheten av att en speciallärtjänst av här avsedd art snarast kommer till stånd.

Överstyrelsen har tillstyrkt lärarkollegiets förevarande förslag.

7. Utökning av den med specialläraryrkesbefattningen i elektrisk mätteknik förenade undervisningen. Lärarkollegiet har — med tillstyrkan av överstyrelsen — hemställt om en utökning av den med speciallärtjänsten i elektrisk mätteknik förenade undervisningsskyldigheten, varvid det med befattningen ifråga förenade arvudet avsetts skola höjas från 8 300 kronor till 10 400 kronor. Till stöd härför har kollegiet bland annat anfört:

Undervisningen i elektrisk mätteknik för avdelningen för elektroteknik och teknisk fysik meddelas för närvarande genom en speciallärtjänst, för vilken undervisningen i genomsnitt uppgår till 3 timmar föreläsningar per vecka och 9 timmar övningar per vecka under ett läsårs båda terminer. Utvecklingen på det mättekniska området har varit synnerligen snabb och den elektriska mättekniken i utlandet har redan i många fall utvecklat sig till en självständig vetenskap, på vilken en särskild industri av betydande omfattning uppstått. Även i vårt land hade liknande industrier börjat växa upp. Med hänsyn härtill har kollegiet ansett sig böra anordna en valfri fortsättningskurs i ämnet för de båda förenämnda avdelningarna, omfattande cirka 3 timmar föreläsningar och 2 timmar övningar per vecka under en termin. Kostnaderna för denna fortsättningskurs uppgå till 2 100 kronor om året.

Vissa donerade medel komma att tagas i anspråk för anordnande av fortsättningskursen redan under budgetåret 1947/48. Dessa medel äro så begränsade, att de icke till fullo täcka kostnaden, beräknad efter sedvanliga normer, vartill kommer, att mycket små utsikter förefinnas, att ytterligare donation för samma ändamål kan påräknas för efterföljande budgetår. Som följd härav är det av mycket stor betydelse, att fortsättningskursen från och med budgetåret 1948/49 bekostas med statsmedel.

8. Uppräkning av det med speciallärarbefattningen i byggnadshygien och sanitetsteknik förenade arvodet. *Lärarkollegiet* har — med tillstyrkan av *överstyrelsen* — hemställt om en uppräkning av ifrågavarande arvode från 4 000 kronor till 4 500 kronor samt till stöd därför framhållit, att lärarens sammanlagda föreläsningstid omfattade 14 timmar mer än vad som tagits hänsyn till vid arvodesberäkningen.

9. Uppräkning av det med speciallärarbefattningen i vattenkemi förenade arvodet. *Lärarkollegiet* har — med tillstyrkan av *överstyrelsen* — hemställt om en uppräkning av ifrågavarande arvode från 1 750 kronor till 2 500 kronor, därvid kollegiet bland annat anförde:

Då institutionens laboratorium blivit utrustat under det sistförflutna året, bör i arvodet även ingå ersättning för vård av instrument och samlingar. Härtill kommer att övningarna nu kunna utföras i planerad omfattning, vilket med nuvarande studerandeantal innebär en dubblering av övningstiden för läraren. Tages hänsyn till dessa förhållanden, erhålles ett arvode av i runt tal 2 500 kronor.

10. Befattning som biträdande lärare i matematik. *Lärarkollegiet* har i anslutning till sitt förberörda förslag om en uppdelning av professuren i matematik vid högskolan föreslagit inrättande av en befattning som biträdande lärare i matematik I, inordnad under den ifrågasatta professuren i matematik I och förenad med ett arvode av 3 450 kronor. Till stöd för detta äskande har kollegiet framhållit såväl det stora studerandeantalet i ämnet som den omständigheten, att tentamina däri för närvarande endast vore skriftliga men i möjligaste mån borde kompletteras med muntliga tentamina.

Överstyrelsen har funnit inrättandet av en befattning som biträdande lärare i matematik utgöra ett i hög grad angeläget önskemål, och understrukt, att behovet av en dylik befattning gjorde sig än starkare gällande, därest den ifrågasatta uppdelningen av matematikprofessuren icke skulle komma till stånd.

11—22. *Lärarkollegiet* har vidare framfört följande äskanden med avseende å inrättande eller omreglering av befattningar som speciallärare eller biträdande lärare vid högskolan, nämligen

11. Uppdelning av en speciallärarbefattning i ritteknik med arvode av 4 400 kronor i en speciallärartjänst i ritteknik I med arvode av 4 300 kronor och en speciallärartjänst i ritteknik II med ett arvode av 3 850 kronor;

12. Uppdelning av en speciallärarbefattning i kemi med arvode av 7 050 kronor i en speciallärartjänst i allmän kemi med arvode av 7 050 kronor och en speciallärartjänst i kemi med arvode av 2 400 kronor;

13. Speciallärarbefattning i mekanik, hållfasthetslära och maskinelement med arvode av 8 350 kronor i stället för nuvarande speciallärartjänst i läran om maskinelement II med arvode av 5 650 kronor, varvid tillika avsetts viss omreglering av nuvarande befattning som biträdande lärare i hållfasthetslära;

14. Utökning av den med speciallärartjänsten i färg- och lackkemi förenade undervisningen, varvid det med befattningen förenade arvodet avsetts skola höjas från 3 000 kronor till 3 750 kronor;

15. Speciallärarbefattning i byggnadslära med arvode av 2 350 kronor i stället för en med assistentmedel avlönad lärare i ämnet;

16. Speciallärarbefattning i kärnfysik med arvode av 2 900 kronor i stället för en med medel från anslaget till atomenergiforskning avlönad lärare i ämnet;

17. Befattning som biträdande lärare i matematik II med arvode av 1 800 kronor;

18. Befattning som biträdande lärare i mekanisk teknologi med arvode av 2 400 kronor;

19. Befattning som biträdande lärare i elektroteknisk materiallära med arvode av 2 900 kronor;

20. Befattning som biträdande lärare i organisk kemisk analys med arvode av 4 700 kronor;

21. Befattning som biträdande lärare i byggnadsteknik med arvode av 2 750 kronor i stället för en nu med assistentmedel avlönad lärare i ämnet;

22. Befattning som biträdande lärare i kärnkemi med arvode av 2 800 kronor i stället för en för närvarande med medel från anslaget till atomenergiforskning avlönad lärarkraft i ämnet.

Av de här under punkterna 11—22 redovisade äskandena har *överstyrelsen* tillstyrkt förslagen om en uppdelning av speciallärartjänsterna i ritteknik och kemi, om inrättandet av nya befattningar som speciallärare i byggnadslära samt som biträdande lärare i mekanisk teknologi, i elektroteknisk materiallära och i organisk kemisk analys, därvid *överstyrelsen* erinrat att de med befattningarna avsedda arvoden beräknats med utgångspunkt från en av lärarkollegiet förutsatt ökning av studerandeantalet. I övrigt har *överstyrelsen* icke funnit sig beredd att nu biträda förevarande förslag, dock att *överstyrelsen* därvid — såvitt gäller speciallärarbefattningen i kärnfysik och befattningen som biträdande lärare i kärnkemi — räknat med att medel till bestridande av dessa lärarbefattningar liksom hittills komma att ställas till förfogande från anslaget för atomenergiforskning.

Tillfälliga lärare, förste assistenter och assi-

stenter. *Lärarkollegiet* har hemställt om en höjning av ifrågavarande anslagsmedel, nu 848 000 kronor, för nästa budgetår med 197 000 kronor, bland annat för en ökning av antalet förste assistenter från 53 till 61 — huvudsakligen betingad av inrättandet av vissa äskade nya lärartjänster — samt för anställande av tillfälliga lärare för undervisningen inom avdelningen för arkitektur med hänsyn till en provisorisk utökning av studerandeantalet inom denna avdelning.

Överstyrelsen har tillstyrkt en medelsanvisning för här avsedda ändamål av sammanlagt 945 000 kronor.

I detta sammanhang må vidare anmärkas, att de i avlöningsstaten för högskolan upptagna särskilda uppbördsmedlen, *Avgifter från de studerande*, av *lärarkollegiet* föreslagits skola för nästa budgetår uppräknas med 50 000 kronor till 400 000 kronor.

Överstyrelsen har funnit ifrågavarande uppbördsmedel böra upptagas med oförändrat belopp, 350 000 kronor.

II. Övrig personal.

Med avseende å högskolans personal i övrigt har *lärarkollegiet* eller — i förekommande fall — *kollegienämnden* framlagt följande äskanden:

1. Ytterligare en befattning som förste bibliotekarie (Ca 29) och en befattning som kanslibitråde (Ce 11) vid högskolans bibliotek ävensom en ökning av medelsanvisningen till tillfällig arbetskraft därstädes med 1 000 kronor till 10 000 kronor.

2. Uppflyttning av en kansliskrivare (Ca 15) till registrator (Ca 18), av en kassör (Ca 15) till kassör (Ca 18) och av två kontorsbiträden (Ca 8) till kanslibiträden (Ca 11) ävensom ordinariesättning av två kontoristbefattningar i lönegraden Ce 11 och en ökning av medelsanvisningen till extra arbetshjälp med 2 000 kronor till 5 000 kronor vid högskolans kansli och intendentskontor.

3. Uppflyttning av en förste expeditionsvakt (Ca 11) till kontorist (Ca 13) och en medelsanvisning av 3 600 kronor för anställande på halvtid av ett biträde vid post- och godsexpeditionen.

4. Tre kontorsbiträdestjänster (Ce 8) och en »stenograftjänst» (Cg 11) i stället för nuvarande tre skrivbiträdesbefattningar vid högskolans skrivcentral eller — alternativt — en medelsanvisning för vissa tilläggsarvoden.

5. Uppflyttning av fem institutionsvaktmästare och en snickare från lönegraden Ca 11 till lönegraden Ca 13 samt av två institutionsvaktmästare från lönegraden Ce 11 till lönegraden Ce 13, anställande av sex nya institutionsvaktmästare i lönegraden Cf 11 förändring av en befattning som maskintekniker med arvode av 5 000 kronor till tjänst såsom institutionsvaktmästare i lönegraden Ce 13 ävensom inrättande av en ny befattning som maskintekniker med arvode av 5 000 kronor.

6. Uppflyttning av en förste expeditionsvakt (Ca 11) till materialförvaltare (Ca 14) och av en expeditionsvakt (Ca 9) till förste expeditionsvakt (Ca 11) ävensom en medelsanvisning av 3 000 kronor för anställandet av ett »gångbud».

7. Inrättande av ny befattning som telefonist i lönegraden Cf 4.

8. Ökad medelsanvisning till laboratoriebiträden med 30 000 kronor till 55 000 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Förstärkning av bibliotekspersonalen. *Överstyrelsen* har tillstyrkt kollegiets förslag, i vad de avse inrättandet av en kanslibiträdestjänst samt en förstärkning av medelsanvisningen till tillfällig arbetskraft.

Förstärkning av personalorganisationen å högskolans kansli och intendentsskontor. *Överstyrelsen* har — med hänsyn till att i ärendet blivit upplyst, att de här avsedda förslagen rörande personalens löneställning framlagts efter samråd med den jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1947 tillkallade sakkunnige för granskning av anställningsförhållandena för biträdespersonal i statens tjänst — funnit sig böra tillstyrka desamma.

Förstärkning av personalen vid post- och gods-expeditionen. *Överstyrelsen* har förklarat sig icke vara beredd att tillstyrka förslaget om en uppflyttning av förste expeditionsvakten (Ca 11) till kontorist (Ca 13). Till ett biträde å nämnda expedition har överstyrelsen förordat en ytterligare medelsanvisning av 2 600 kronor under erinran att redan från och med innevarande budgetår ett belopp av 1 000 kronor ställts till högskolans förfogande för ändamålet.

Förstärkning av personalen å skrivcentralen. *Överstyrelsen*, som icke funnit sig kunna biträda de från högskolans sida härutinnan framförda förslagen, har i stället förordat en medelsanvisning för extra arbetshjälp av 7 000 kronor, varvid överstyrelsen funnit en av lärarkollegiet begärd ökning av medelsanvisningen till extra arbetshjälp vid kansliet m. m. icke vara erforderlig.

Förstärkning av institutionsvaktmästarpersonalen m. m. *Lärarkollegiet* har bland annat anfört:

I samband med iordningställandet av laboratoriet för den från och med budgetåret 1947/48 nyinrättade professuren i fotografi erfordras en ny befattning som institutionsvaktmästare. Institutionerna för järnets metallurgi, bergskemi och metallhyttkonst ha för närvarande gemensam institutionsvaktmästare. Då professur inrättas i metallhyttkonst från budgetåret 1947/48, kommer en institutionsvaktmästare alls icke att vara tillräcklig för de nämnda tre institutionerna, varför den nuvarande befattningen måste uppdelas i tvenne. Uppdelningen bör härvid ske så att en befattning avses för järnets metallurgi samt en för bergskemi och metallhyttkonst.

Överstyrelsen har i fråga om lärarkollegiets förslag beträffande institutionsvaktmästarpersonalen tillstyrkt — förutom en uppflyttning av tre institutionsvaktmästarebefattningar från lönegraden Ca 11 till lönegraden

Ca 13 — inrättandet av två nya dylika befattningar, varav en för institutionen för fotografi och en gemensam för institutionerna för bergskemi och metallhyttkonst. Vid anslagsberäkningarna har överstyrelsen utgått från en placering av de båda nya befattningarna i lönegraden Ce 11.

Förbättrad löneställning vid två expeditionsvaktsbefattningar m. m. *Överstyrelsen* har icke funnit sig beredd att biträda lärarkollegiets förslag om en uppflyttning i lönegrad av här avsedda befattningar och — såvitt gäller den föreslagna medelsanvisningen till avlönande av ett »gångbud» — ansett för ändamålet erforderligt belopp kunna begränsas till 2 000 kronor.

Telefonistbefattning. *Lärarkollegiet* har bland annat anfört:

Högskolans telefonväxel upptager för närvarande 160 anslutningar, av vilka vid slutet av budgetåret 1946/47 156 stycken voro tagna i bruk. Såväl med hänsyn till de lärarbefattningar, som nyinrättas från budgetåret 1947/48, som till högskolans utbyggnad har högskolans byggnadskommitté gått i författning om en utökning av telefonväxeln med 120 anslutningar. I och med denna utökning måste antalet samtidigt tjänstgörande telefonister ökas från en till två under de brådare delarna av dagen. Som följd härav hemställer lärarkollegiet, att en telefonisttjänst i lönegrad Cf 4 inrättas från budgetåret 1948/49.

Överstyrelsen har tillstyrkt detta förslag.

Laboratoriebiträden. *Överstyrelsen* har funnit den av lärarkollegiet för nästa budgetår härtill begärda medelsanvisningen böra begränsas till 35 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår alltså innebär en anslagsökning av 10 000 kronor.

Departementschefen. *Överstyrelsen* har framhållit angelägenheten av att undervisningen och forskningen vid de tekniska högskolorna hålles på en hög nivå genom att tillräckliga anslag i skilda hänseenden ställas till förfogande härför. För egen del är jag också väl medveten om vikten av att här avsedda ändamål icke eftersättas. I rådande läge har jag emellertid icke ansett mig kunna annat än i begränsad omfattning förorda åtgärder för en höjning av högskolornas nuvarande standard, därvid jag även vill erinra om de avsevärda förbättringar härutinnan, som — framför allt under de båda senaste budgetåren — vidtagits från statsmakternas sida. Även om överstyrelsen visat en av meddelade besparingsdirektiv betingad återhållsamhet vid sin bedömning av anslagsbehoven för högskolorna för nästa budgetår, har jag alltså — med hänsyn till det anförda — endast ansett mig kunna tillstyrka överstyrelsens förslag i den mån de avse behov, vilka jag funnit vara av särskilt trängande natur.

Vad till en början angår lärarpersonalen vid tekniska högskolan i Stockholm så är jag icke nu beredd att tillstyrka inrättande av några nya *professurer* vid högskolan, även om jag finner vägande skäl tala för vissa av de av överstyrelsen härutinnan framförda förslagen.

I fråga om *speciallärare* och *biträdande lärare* tillstyrker jag inrättandet av en befattning som speciallärare i träets mekaniska teknologi och en befattning som biträdande lärare i matematik, inordnad under den nuvarande professuren i ämnet och närmast motsvarande den av lärarkollegiet äskade befattningen som biträdande lärare i matematik I. Härjämte förordar jag en utökning av den med speciallärartjänsten i elektrisk mätteknik förenade undervisningen ävensom en uppräknig av de med speciallärarbefattningarna i byggnadshygien och sanitetsteknik samt i vattenkemi förenade arvoden. Vid anslagsberäkningarna synas arvoden för ifrågavarande befattningar böra upptagas till de belopp, som från högskolans sida föreslagits. Det torde böra ankomma å Kungl. Maj:t, att framdeles — efter förslag av överstyrelsen — vidtaga de jämkningar härutinnan, som — med tillämpning av för arvodesberäkningen gällande grunder — må befinnas erforderliga. Den erforderliga anslagsökningen vid bifall till vad jag här förordat torde sålunda böra beräknas till $(3\ 850 + 3\ 450 + 10\ 400 - 8\ 300 + 4\ 500 - 4\ 000 + 2\ 500 - 1\ 750 =)$ i runt tal 10 700 kronor. I övrigt har jag icke ansett mig kunna biträda föreliggande förslag med avseende å befattningar som speciallärare och biträdande lärare vid högskolan.

Icke heller är jag beredd att för nästa budgetår tillstyrka någon ökning av anslagsmedlen till *ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter* och jag förordar alltså en oförändrad medelsanvisning härtill av 848 000 kronor. Jag utgår härvid ifrån att inkomstposten *avgifter från de studerande* jämväl upptages till oförändrat belopp eller 350 000 kronor.

Såvitt gäller övrig personal vid högskolan tillstyrker jag inrättande av ytterligare *två befattningar som institutionsvaktmästare i lönegraden Ce 11*. Jag har vidare blivit övertygad om behovet av ytterligare *en icke-ordinarie befattning som telefonist* vid högskolan med hänsyn till utbyggnaden av telefonväxeln därstädes och tillstyrker alltså förslaget här om. I övrigt har jag icke ansett mig kunna biträda föreliggande förslag till förstärkning i olika avseenden av högskolans nu ifrågavarande personal.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat böra för nästa budgetår vidtagas följande förändringar med avseende å högskolans avlöningsstat.

Anslagsposten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän*, vilken nu är uppförd med 1 215 000 kronor, kan — efter en med hänsyn till den allmänna löneregleringen företagen omräkning av medelsbehovet — vid oförändrade personalförhållanden beräknas till i runt tal 1 229 000 kronor. Då jag icke i övrigt ifrågasatt någon ändring beträffande denna anslagspost torde densamma alltså böra upptagas till sistnämnda belopp, 1 229 000 kronor.

Anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, som för innevarande budgetår är uppförd med 346 300 kronor, bör å ena sidan i enlighet med vad jag tidi-

gare förordnat ökas med 10 700 kronor. Å andra sidan bortfaller från och med nästa budgetår den medelsanvisning av 2 700 kronor — motsvarande ett med en förutvarande speciallärartjänst i pappersteknik förenat arvode — som för innevarande budgetår beräknats under ifrågavarande anslagspost. Densamma torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med $(346\,300 + 10\,700 - 2\,700 =) 354\,300$ kronor. Härav beräknar jag ett belopp av 283 248 kronor under delposten till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare samt ett belopp av 71 052 kronor under delposten till övriga arvoden och särskilda ersättningar.

Av anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal*, som i gällande avlöningsstat är uppförd med 1 202 000 kronor, må enligt beslut av Kungl. Maj:t den 31 oktober 1947 under budgetåret 1947/48 tagas i anspråk högst 1 159 000 kronor, att disponeras på följande sätt:

1. Ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter	kronor	848 000
2. Avlöningar åt annan icke-ordinarie personal vid högskolan	»	311 000
Summa kronor		1 159 000.

Delposten till *ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter* torde i enlighet med vad jag tidigare anfört böra upptagas till oförändrat belopp, 848 000 kronor.

Vad beträffar delposten till *avlöningar åt annan icke-ordinarie personal vid högskolan*, så torde densamma vid bifall till vad jag i det föregående förordnat böra uppräknas med i runt tal 16 000 kronor till 327 000 kronor.

I enlighet härmed bör ifrågavarande anslagspost i sin helhet för nästa budgetår upptagas till $(848\,000 + 327\,000 =) 1\,175\,000$ kronor.

Anslagsposten till *rörligt tillägg* torde böra beräknas till 240 700 kronor.

Sammanfattningsvis kunna sålunda utgifterna under avlöningsstaten för nästa budgetår uppskattas till 2 999 000 kronor.

Då den under *särskilda uppbördsmedel* uppförda inkomstposten avgifter från de studerande — såsom jag tidigare uttalat — torde böra upptagas till oförändrat belopp, 350 000 kronor, blir följaktligen nettoutgiften under avlöningsstaten för nästa budgetår $(2\,999\,000 - 350\,000 =) 2\,649\,000$ kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en anslagsökning med 116 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 1 229 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden åt speci- allärare och biträ- dande lärare, för- slagsvis	kronor 283 248
b. Övriga arvoden och särskilda er- sättningar	» 71 052 » 354 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 1 175 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 240 700
	Summa kronor 2 999 000

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter från de studerande	kronor 350 000
	Nettoutgift kronor 2 649 000;

*dels ock till Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar
för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag
av kronor 2 649 000.*

[129.] 4. **Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är i gällande riksstat uppfört med 575 300 kronor. Denna medelsanvisnings fördelning å olika med anslaget avsedda ändamål ävensom för nästa budgetår av *högskolans lärarkollegium* äskad och av *överstyrelsen* förordad medelsanvisning framgår av följande sammanställning, däri tillika anges av *överstyrelsen* ifrågasatt ökning, respektive minskning av skilda anslagsposter i förhållande till innevarande budgetår:

Anslagsändamål	Medelsanvisning för budgetåret 1947/48, kronor	Av lärarkollegiet äskad medelsanvisning för budgetåret 1948/49, kronor	Av överstyrelsen förordad medelsanvisning för budgetåret 1948/49, kronor	Av överstyrelsen ifrågasatt ökning, respektive minskning i förhållande till budgetåret 1947/48, kronor
<i>Utgifter:</i>				
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	7 000	7 000	7 000	—
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	25 000	41 000	28 000	+ 3 000
3. <i>Expenser, förslagsvis:</i> Bränsle m. m., <i>förslagsvis</i>	350 000	350 000	350 000	—
Övriga <i>expenser:</i> Biblioteket	6 500	6 500	6 500	—
Högskolan i övrigt . . .	175 000	273 500	258 500	+ 83 500
4. Övriga <i>utgifter:</i> Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	33 000	33 000	33 000	—
Anordnande av anlagsprov	1 500	2 500	2 500	+ 1 000
Bränsleförråd m. m. . . .	3 800	—	—	— 3 800
Filmutrustning	10 000	—	—	— 10 000
Nattbevakning	—	6 500	6 500	+ 6 500
Summa utgifter	611 800	720 000	692 000	+ 80 200
<i>Avgår:</i>				
<i>Särskilda uppbördsmedel:</i>				
1. Ersättning för kol, gas m. m.	35 000	50 000	50 000	+ 15 000
2. Övriga uppbördsmedel . .	1 500	2 000	2 000	+ 500
Summa uppbördsmedel	36 500	52 000	52 000	+ 15 500
Nettoutgift	575 300	668 000	640 000	+ 64 700

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Reseersättningar. *Överstyrelsen*, som icke ansett sig kunna tillstyrka av lärarkollegiet begärd anslagshöjning, avseende reseersättningar åt lärare vid studieresor utomlands med studerande, har däremot hemställt om en med 3 000 kronor ökad medelsanvisning för nästa budgetår till rese- och traktamentsersättningar till ledamöter av de nyinrättade avdelningsråden vid högskolorna. Till stöd härför har överstyrelsen anfört: Detta anslagsbehov är för närvarande svårt att uppskatta med någon större grad av säkerhet, då varje erfarenhet av storleken av detta medelsbehov saknas. Rådens ledamöter, vilka ännu icke hunnit utses, torde preliminärt kunna uppskattas till sammanlagt 60 vid tekniska högskolan i Stockholm och 40 vid Chalmers tekniska högskola. Ett icke obetydligt antal av dessa ledamöter torde komma att vara bosatta å annan ort än vederbörande högskola. Detta torde särskilt komma att gälla i fråga om avdelningsråden vid Chalmers tekniska högskola. Dessa ledamöter av avdelningsråden synas för sitt deltagande i rådens sammanträden böra tillerkännas rese- och traktamentsersättning en-

ligt klass I A allmänna resereglementet. För ändamålet erforderlig medelsanvisning torde tills vidare i avvaktan på närmare erfarenheter böra uppskattas till ett belopp av 3 000 kronor för vardera högskolans vidkommande.

Ö v r i g a e x p e n s e r: Högskolan i övrigt. Lärarkollegiet har i huvudsak anfört: Utgifterna för renhållning och städning beräknas för budgetåret 1946/47 komma att uppgå till omkring 102 000 kronor. Den största delen härav utgöres av städningssersättningar — omkring 84 000 kronor. Städningssersättningarna höjdes först under senare delen av budgetåret, varför även vid oförändrad omfattning av städningsarbetet ett högre belopp måste beräknas för budgetåret 1948/49. Städningstiden vid högskolan utgör i genomsnitt 165 timmar per dag, eller 49 500 timmar för år. Härtill komma omkring 790 storrengöringsdagar à 8 timmar, eller 6 320 timmar. Den sammanlagda årliga städningstiden blir sålunda i runt tal 55 800 timmar, medförande en kostnad vid en timersättning av 1 krona 63 öre av omkring 101 000 kronor, eller 17 000 kronor mer än under budgetåret 1946/47. Övriga under delposten hänförliga utgifter komma under innevarande budgetår att belöpa sig till omkring 18 000 kronor. Beräknas samma belopp för budgetåret 1948/49, skulle vid oförändrade förhållanden i övrigt ett belopp av 119 000 kronor erfordras under sistnämnda budgetår. En ökning med 40 procent på grund av tillkomsten av nya byggnader innebär, att delposten för budgetåret 1948/49 bör beräknas till omkring 166 000 kronor.

Utgifterna för skrivmaterialier, papper, blankettyck m. m. beräknas för budgetåret 1947/48 bliva omkring 22 000 kronor. Vid en ökning med 40 procent kan medelsbehovet för budgetåret 1948/49 uppskattas till omkring 31 000 kronor.

Under budgetåret 1948/49 beräknas utgifterna för telefoner, telegram och annonser till omkring 35 000 kronor. En utökning av högskolans telefonväxel har beställts till innevarande höst, medförande ökade abonnemangsavgifter med omkring 6 800 kronor. En beräknad ökning av 3 200 kronor för övriga utgifter skulle innebära ett medelsbehov av 45 000 kronor.

Till inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier beräknas för budgetåret 1946/47 åtgå 18 000 kronor. Då utgifterna för anskaffandet av möbler för de nya byggnaderna torde komma att bestridas av särskilt utrustningsanslag för högskolans byggnadskommitté, synas ökade medel på grund av utbyggnaden icke erforderliga, utan medelsbehovet bör kunna beräknas med hänsyn till normal ersättning för förslitning samt inköp och underhåll av andra inventarier än möbler. Medelsbehovet uppskattas till 20 000 kronor.

Slutligen beräknas medelsanvisningen för bokinköp och bindning m. m. för nästa budgetår till omkring 11 500 kronor.

Sammanlagda medelsbehovet under förevarande delpost torde sålunda för nästa budgetår kunna uppskattas till $(166\,000 + 31\,000 + 45\,000 + 20\,000 + 11\,500 =) 273\,500$ kronor, vilket i förhållande till budgetåret 1947/48 innebär en ökning med 98 500 kronor.

Överstyrelsen har — med hänsyn till att samtidigt med att vissa nya byggnader bli färdigställda en del av högskolans gamla lokaler kunna utrymmas — funnit den av lärarkollegiet begärda anslagsökningen kunna begränsas till 83 500 kronor och sålunda beräknat medelsbehovet under ifrågasvarande post till 258 500 kronor.

Övriga utgifter: Anordnande av anlagsprov. *Lärarkollegiet* har — med tillstyrkan av *överstyrelsen* — hemställt om en ökning av medelsanvisningen under denna delpost med 1 000 kronor till 2 500 kronor. Till stöd härför har kollegiet bland annat framhållit att det vore önskvärt, att prov kunde anordnas hösten 1948 även i en norrlandsstad för att vederbörande inträdessökande skulle slippa företaga en resa till Stockholm för provens avläggande.

Övriga utgifter: Nattbevakning. *Lärarkollegiet* har — med tillstyrkan av *överstyrelsen* — hemställt om en medelsanvisning av 6 500 kronor för anordnande av nattbevakning av högskolans lokaler med hänsyn till risken för brand och inbrott.

Departementschefen. I likhet med *överstyrelsen* anser jag mig icke kunna biträda *lärarkollegiets* förslag om en höjning av anslagsmedlen till reseersättningar för nästa budgetår för att bereda medel till rese- och traktamentsersättningar åt lärare jämväl vid förekommande studieresor utomlands med de studerande. Däremot torde — på sätt *överstyrelsen* framhållit — för nästa budgetår böra beräknas medel till rese- och traktamentsersättningar åt ledamöter av högskolans avdelningsråd. Jag erinrar härvid, att dylika råd i samband med den från och med den 1 juli 1947 genomförda omorganisationen av de tekniska högskolorna inrättats vid vardera högskolan. Då *överstyrelsens* uppskattning av medelsbehovet härför icke givit mig anledning till erinran, torde till reseersättningar för nästa budgetår böra beräknas ett med 3 000 kronor till 28 000 kronor förhöjt belopp. En höjning av delposten till övriga expenser torde vara ofrånkomlig med hänsyn till ökade städningersättningar och högskolans tillväxt. Emellertid synes mig denna höjning kunna begränsas till ett belopp av 33 500 kronor. Delposten ifråga, nu 181 500 kronor, torde sålunda för nästa budgetår böra upptagas till 215 000 kronor. Anslagsposten till övriga utgifter bör å ena sidan minskas med ett belopp av 13 800 kronor, vilket avser för innevarande budgetår anvisade medel till utgifter av engångsnatur. Å andra sidan finner jag mig böra biträda förslaget om en ökning av den under denna anslagspost ingående delposten till anordnande av anlagsprov med 1 000 kronor till 2 500 kronor. Vidare har jag blivit övertygad om behovet av nattbevakning av högskolans lokaler, varför jag förordar att för nästa budgetår under förevarande anslagspost upptages en delpost för ändamålet å 6 500 kronor i enlighet med det därom framförda förslaget. Anslagsposten till övriga utgifter, nu 48 300 kronor, torde sålunda böra minskas med 6 300 kronor till 42 000 kronor, varvid jag förutsätter oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår av 33 000 kronor under delposten till publikationstryck. Den föreslagna uppräknings av inkomsterna under särskilda uppbördsmedel med 15 500 kronor till 52 000 kronor har slutligen icke givit mig anledning till erinran. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande omkostnadsstaten torde alltså

förevarande anslag för nästa budgetår böra höjas med (3 000 + 33 500 — 6 300 — 15 500 =) 14 700 kronor till 590 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm*: Omkostnader för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förlagsanslag*
av kronor 590 000.

[130.] 5. **Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag är i gällande riksstat uppfört med 1 400 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 576 f.

Under den senaste tioårsperioden ha från ifrågavarande anslag — förutom medel till fotogrammetrisk utrustning under budgetåren 1939/40—1945/46 — till därmed avsedda ändamål anvisats följande belopp:

Budgetår	Samlingar och laborationer, kronor	Tekniska licentiat- arbeten, kronor	Nyanskaffning av apparater m. m., kronor
1938/39	242 700	—	175 000
1939/40	262 700	—	215 000
1940/41	262 700	—	200 000
1941/42	262 700	—	175 000
1942/43	262 700	—	175 000
1943/44	300 000	—	175 000
1944/45	325 000	—	200 000
1945/46	425 000	20 000	316 000
1946/47	500 000	20 000	580 000
1947/48	575 000	25 000	800 000.

Högskolans lärarkollegium har — med tillstyrkan av *den tidigare högskolestyrelsen* — för nästa budgetår hemställt om anslag till materiel m. m., i enlighet med vad följande sammanställning utvisar, däri tillika anges av *överstyrelsen* för här avsedda ändamål förordad medelsanvisning och anslagsökning i förhållande till innevarande budgetår:

Ändamål	Av lärarkollegiet åskad medelsanvisning, kronor	Av överstyrelsen förordad medelsanvisning, kronor	Av överstyrelsen förordad ökning i förhållande till budgetåret 1947/48, kronor
Samlingar och laborationer	645 500	620 000	45 000
Tekniska licentiatarbeten	50 000	43 000	18 000
Nyanskaffning av apparater m. m.	1 013 600	960 000	160 000
Framställning av undervisningsfilm i beskrivande geometri och nomografi	53 000	27 000	27 000
Summa kronor	1 762 100	1 650 000	250 000

Den begärda anslagsökningen har, såvitt gäller delposterna till samlingar och laborationer samt till nyanskaffning av apparater m. m., huvudsakligen motiverats med de prisstegringar, som — sedan anslagsberäkningarna för innevarande budgetår verkstälts — inträtt beträffande här avsedd materiel. Till stöd för en höjning av delposten till tekniska licentiatarbeten har vidare framhållits, att antalet licentianter vid högskolan kunde förutses komma att avsevärt öka från och med nästa budgetår.

Med avseende å den äskade medelsanvisningen till framställning av en undervisningsfilm i beskrivande geometri och nomografi har *lärarkollegiet* i huvudsak anfört:

Det föreligger stora svårigheter att inför ett stort auditorium åskådliggöra och förklara beskrivande moment och konstruktioner, särskilt då auditoriet är så stort, att de på svarta tavlan uppritade konstruktionerna icke kunna följas av samtliga åhörare. Härtill kommer, att den beskrivande geometriens karaktär är utpräglat visuell och i stor omfattning behandlar tredimensionella problem, varför den med största fördel kan åskådliggöras medelst film. Någon möjlighet att inköpa undervisningsfilm inom detta område eller överhuvudtaget inom det matematiska området förefinnes för närvarande icke vare sig i Sverige eller utomlands.

Nuvarande innehavaren av professuren i tillämpad matematik, professor A. Liljeström, har under ett flertal år varit sysselsatt med framställandet av matematisk film och har vid sin undervisning bland annat använt dels en av honom framställd film om 1 500 meter rörande räknemaskinens konstruktion och användning och dels en film om 600 meter rörande ordinära differentialekvationers grafiska integration. Liljeström, som inträder i pensionsåldern med utgången av november månad 1947 men kvarstår i sin tjänst intill höstterminens utgång, har erbjudit sig att såsom emeritus ställa sin erfarenhet och sina krafter till högskolans förfogande i och för skapandet av en undervisningsfilm i beskrivande geometri och i nomografi. Enligt vad högskolans byggnadskommitté meddelat kan för ändamålet utan svårighet lämpliga lokaler ställas till förfogande i den under uppförande varande byggnaden för de lägre årskurserna. Liljeström har redan nedlagt stort arbete inom filmframställningsområdet, konstruerat lämpliga modeller och maskinella anordningar, som äro behövlige för den kommande filmen, skaffat sig erfarenhet i fråga om text och regissering samt provinspelat cirka 200 meter av den planerade filmens svårare partier. Han har härjämte sådant samarbete med aktiebolaget Europafilm, att inspelandet av nämnda film beräknas kunna genomföras under loppet av två år och till avsevärt lägre pris än vad som för närvarande debiteras för enkel geografisk eller biologisk ljudfilm. För dylik film räknar man för närvarande med en kostnad av cirka 70 kronor per meter. Liljeström har erbjudit sig att framställa den nämnda undervisningsfilmen i beskrivande geometri och i nomografi till en kostnad av 35 kronor per meter, vilket vid en längd av cirka 1 500 meter motsvarar en totalkostnad av 53 000 kronor.

Då det ligger i hög grad i högskolans intresse, att en dylik film kommer till stånd för högskolans egen undervisning, och då det därjämte är ett allmänt intresse, att möjligheterna att framställa filmer inom det matematiska facket bliva undersökta och klarlagda, hemställer *lärarkollegiet* enträ-

get, att ett oavkortat belopp av 53 000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1948/49.

Överstyrelsen, som även funnit att ifrågavarande film skulle vara av synnerligen stort värde ur undervisningssynpunkt, har framhållit, att densamma genom utlåning till Chalmers tekniska högskola jämväl skulle kunna komma undervisningen därstädes till godo. Då det för ändamålet erforderliga beloppet av 53 000 kronor enligt överstyrelsens mening utan större olägenhet skulle kunna fördelas på två budgetår, har överstyrelsen ansett en medelsanvisning av 27 000 kronor tillräcklig för nästa budgetår.

Departementschefen. För egen del är jag icke beredd att tillstyrka någon höjning av ifrågavarande anslag, därvid jag erinrar om den avsevärda förstärkning av medelsanvisningen till därmed avsedda ändamål, som — särskilt under de senaste budgetåren — successivt vidtagits. Anslaget torde i enlighet härmed för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp av 1 400 000 kronor. Jag vill härtill anmärka, att jag icke har något att erinra mot förslaget om framställning av en undervisningsfilm i beskrivande geometri och nomografi för en beräknad totalkostnad av 53 000 kronor, därest därmed förenade kostnader, vilka — på sätt överstyrelsen framhållit — torde kunna fördelas på två budgetår, bestridas inom ramen för det av mig sålunda förordade anslagsbeloppet. Någon särskild medelsanvisning till detta ändamål har jag emellertid icke ansett mig kunna tillstyrka i rådande läge. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter förslag av överstyrelsen besluta rörande den närmare fördelningen av ifrågavarande anslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.*
för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 1 400 000.

[131.] 6. **Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 55 000 kronor. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna har föreslagit oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 55 000.

[132.] 7. **Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier.** Detta anslag är nu uppfört med 22 000 kronor, varav 16 000 kronor disponeras till stipendier åt studerande vid högskolan samt 6 000 kronor till resebidrag åt studerande för deltagande i exkursioner och fältövningar i vissa ämnen.

Högskolans lärarkollegium har — med tillstyrkan av *överstyrelsen* — hemställt om en höjning av anslagsmedlen till stipendier med 2 000 kronor för nästa budgetår.

Då jag icke anser mig nu kunna tillstyrka förslaget om en ökning av medelsanvisningen till stipendier, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 22 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av .. kronor 22 000.

[133.] 8. **Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 1 800 000 kronor. Till ifrågavarande ändamål förordar jag senare denna dag i samband med behandlingen av frågan om investeringsanslag för nästa budgetår till Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm oförändrad medelsanvisning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1 800 000.

[134.] 9. **Chalmers tekniska högskola: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är i gällande riksstat uppfört med 1 328 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 578 ff.

Högskolans kollegienämnd har hos *överstyrelsen* gjort framställning om en höjning av ifrågavarande anslag för nästa budgetår med i runt tal 637 000 kronor. *Överstyrelsen* har för sin del icke ansett sig kunna tillstyrka de av kollegienämnden framförda förslagen annat än i begränsad omfattning. I det följande kommer jag att mera utförligt redogöra endast för de framställningar, vilka jag funnit mig kunna helt eller delvis biträda, och tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

I. Lärarpersonal.

1. **Professur i stadsbyggnad.** *Kollegienämnden* har hemställt om inrättande av en professur i stadsbyggnad i stället för en nuvarande speciallärartjänst i ämnet med ett arvode av 7 700 kronor. *Överstyrelsen* har ansett, att med inrättandet av denna professur tills vidare bör kunna anstå.

2. **Professur i maskinlära.** *Kollegienämnden* har — under åberopande av en därom av aktiebolaget Götaverken, Eriksbergs mekaniska verkstaders aktiebolag och aktiebolaget Lindholmens varv till högskolan gjord gemensam framställning — föreslagit inrättande av en professur i maskinlära avsedd för avdelningen för skeppsbyggnad, därvid kollegienämnden i huvudsak anfört:

Det är ett redan tidigare och även inom avdelningen för maskinteknik dryftat önskemål, som vid bifall till denna framställning skulle förverkligas. Sedan gammalt ha delar av läroämnescurser varit gemensamma för avdelningarna för maskinteknik och för skeppsbyggnad. Detta låter sig göra, där olikheten i behov kan tillgodoses genom urval, alltså genom olika omfattning för skilda avdelningar. I det fall, som här ställes under diskussion, blir aldrig ett urval karakteristiskt för skillnaden mellan vad den ena och den andra avdelningen tekniskt sett behöver av underbyggnad. Inom avdelningen för maskinteknik måste ämnets behandling sikta på konstruktören och driftteknikern. Detta leder med nödvändighet till, att fysik (speciellt termodynamiken), mekanik och hållfasthetslära tages i anspråk mycket ingående för detaljdiskussion av maskinernas funktion och konstruktiva utformning. Och dessa föreläsningskurser måste stödjas av konstruktionsövningar och laborationer i samma anda. För skeppsbyggaren är denna detaljkännedom ej det primära. Det är tvärtom en naturlig arbetsfördelning, att han överlämnar dessa problem till maskinteknikern; vad han framför allt behöver själv, är kännedom om de skilda maskintypernas arbetssätt, driftsegenskaper, ekonomibetingelser och huru dessa »kraftstationer» böra inbyggas i fartyget. Detta leder med nödvändighet till en annan struktur hos ämnesbehandlingen.

I sammanhanget förtjänar anföras, att tillkomsten av denna professur skulle medföra en fördel även för avdelningen för maskinteknik, dels emedan kurser och tentamina kunde utformas utan hindersamma sidoblickar, dels emedan laborationerna ej längre bleve belastade med studenter från annan avdelning.

I framställningen från *de förenämnda företagen inom varvsindustrien* har uttalats, att frågan om undervisningens ordnande i förevarande avseende för avdelningen för skeppsbyggnad icke längre syntes kunna utan olägenhet uppskjutas, varjämte bland annat anförts:

Utvecklingen inom ifrågavarande område av tekniken har gått synnerligen raskt under de senare åren. Flera nya typer av fartygsmaskiner ha framkommit och en mångfald nya konstruktioner ha utexperimenterats. Det kan knappast begäras av innehavarna av professorerna i ångteknik och förbränningsmotorer, att de utom sina egna arbetsfält och forskningsområden — som även de enormt ha utvecklats — skola kunna i detalj följa den tekniska utvecklingen ifråga om fartygsmaskiner, som nu äger rum.

Olika sätt att ordna undervisningen i fartygsmaskiner ha diskuterats. En möjlighet vore att nöja sig med en specialläraryrkefattning i ämnet. Men utvecklingen på det tekniska området, dess stora ekonomiska betydelse samt omfattningen av den erforderliga undervisningen gör att ett sådant arrangement icke skulle kunna vara tillfyllest utan endast vore att betrakta som en temporär nödfallsåtgärd.

Den rationella och i längden mest ekonomiska lösningen är därför otvivelaktigt, att Chalmers tekniska högskola — på samma sätt som skett vid Norges tekniska högskola — bryter ut undervisningen i läran om fartygsmaskiner från ångteknik och förbränningsmotorteknik och för denna undervisning söker erhålla en särskild professur.

Överstyrelsen har förklarat sig övertygad om värdet av ett inrättande av ifrågavarande professur och därför tillstyrkt förslaget härom.

3. Professur i textilkemi. Kollegienämnden har hemställt om en omvandling av den nuvarande specialläraryrkebefattningen vid högskolan i kemisk textilteknologi med ett arvode av 3 650 kronor till en professur i textilkemi och därvid i huvudsak anført:

Vid högskolan finnes för närvarande specialläraryrketjänster i följande fyra textiltkniska ämnen, nämligen kemisk textiltknologi, textil materiallära, textil- och konfektionsteknologi samt textil provningsteknik.

Vid överläggningar mellan högskolans rektor och styrelsen för svenska textilforskningsinstitutet har enighet funnits råda därom, att de textiltkniska ämnena borde beredas en starkare ställning inom högskolans undervisningsplaner genom att en av specialläraryrkebefattningarna, i första hand den i kemisk textiltknologi, omvandlas till en professur i textilkemi, för enad med föreståndaryrkebefattningen vid svenska textilforskningsinstitutet. Därigenom skulle vid högskolan även forskningen i detta ämne underlättas och möjligheter beredas för yngre forskare att avlägga högre examina i detta ämne, vilket redan visat sig locka flera examensarbetare och forskare. Professuren borde ha karaktär av forskningsprofessur med undervisnings-skyldighet lika med den nuvarande specialläraryrkebefattningens, eller två veckotimmar föreläsningar och två veckotimmar övningar under läsåret, samt dessutom skyldighet att handleda examensarbetare, licentiatstuderande och forskare i ämnet kemisk textiltknologi. Det torde vara lämpligt att ge professuren benämningen professur i textilkemi, vilket är ett kortare och rymligare begrepp än kemisk textiltknologi. Det förutsättes, att professurens förste innehavare bör bli nuvarande föreståndaren för svenska textilforskningsinstitutet, docent Nils Gralén. För bedömande av frågan, huruvida Gralén kan kallas till innehavare av en sådan professur, har kollegienämnden under hand vänt sig till tvenne sakkunniga, nämligen professorerna The Svedberg i Uppsala och direktören Alex. Engblom i Borås, vilka båda förklarat Gralén böra ifrågakomma till professuren före varje annan svensk man.

1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen, vilka på sin tid föreslogo inrättandet av den nuvarande specialläraryrketjänsten i kemisk textiltknologi, uttalade därvid att frågan om en professur i textilkemi vid högskolan syntes böra avgöras först efter någon tids erfarenhet av verksamheten vid textilforskningsinstitutet.

I remissyttrande häröver förordade textilrådet, som utgör den textila industriens centralorganisation, att föreståndarskapet för textilforskningsinstitutet med det allra snaraste borde förenas med en forskningsprofessur i textilkemi vid högskolan.

Överstyrelsen har förordat ett inrättande av ifrågavarande professur, därvid överstyrelsen vidare anført:

Professuren är såsom i ärendet framhållits avsedd att förenas med föreståndarskapet för svenska textilforskningsinstitutet. Det därmed förenade arvodet utgår för närvarande enligt vad överstyrelsen inhämtat med sam-

manlagt 16 848 kronor eller samma belopp som en professorslön i lönegraden Ca 33: 33, ortsgrupp 4. Vid genomförandet av den här föreslagna anordningen avses detta arvode skola minskas till 5 000 kronor enligt vad styrelsen för svenska textiltforskningsinstitutet föreslagit i sina anslagsäskanden för nästa budgetår. Då samtidigt det med speciallärlartjänsten i kemisk textilt teknologi förenade arvodet, 3 650 kronor, kommer att bortfalla, innebär sålunda ett bifall till förslaget en merkostnad för statsverket av endast (5 000 — 3 650 =) 1 350 kronor.

4. Professur i värmeteknik och maskinlära. *Kollegienämnden* har hemställt om inrättande av en professur i värmeteknik och maskinlära för undervisningen inom avdelningen för kemi, därvid en befintlig befattning såsom speciallärare i beskrivande maskinlära med ett arvode av 5 050 kronor avsetts skola omregleras och förenas med ett arvode av 1 750 kronor, eller ock — alternativt — inrättande av en speciallärlartjänst i värmeteknik och maskinlära med ett arvode av 6 000 kronor i stället för den nuvarande speciallärlarbefattningen i beskrivande maskinlära.

Överstyrelsen har funnit den ifrågakvarande professuren i värmeteknik och maskinlära tills vidare kunna anstå men tillstyrkt det alternativa förslaget om en speciallärlartjänst i ämnet.

5. Omreglering av en professur i maskinelement jämte hiss- och transportanordningar till en professur i läran om maskinelement. *Kollegienämnden* har — under återopande av ett av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen därom framlagt förslag — hemställt om en omreglering av här berörda professur samt i anslutning därtill inrättandet av en särskild speciallärlartjänst i läran om transportanordningar med ett arvode av 5 150 kronor.

Överstyrelsen har tillstyrkt ett principbeslut om professurens omreglering redan vid 1948 års riksdag, men funnit densamma behöva genomföras först från och med budgetåret 1949/50. Härvid har överstyrelsen i huvudsak anför:

Den ifrågasatta omregleringen av professuren i maskinelement jämte hiss- och transportanordningar till en professur i enbart maskinelement utgör ett gammalt önskemål för högskolans vidkommande, vilket jämväl innefattar inrättande av en särskild speciallärlartjänst i läran om hiss- och transportanordningar. Bakgrunden härtill är den, att en person som regel icke kan antagas besitta kompetens inom båda de ämnesområden, som den nuvarande professuren sålunda omfattar. Ett undantag härutinnan utgör emellertid professurens nuvarande innehavare, vilken uppnår pensionsåldern med utgången av april månad 1949. Med hänsyn till tidpunkten för dennes avgång är det enligt överstyrelsens mening visserligen icke erforderligt att — såsom kollegienämnden avsett — genomföra den här angivna förändringen av professuren och att inrätta den därmed sammanhängande speciallärlartjänsten redan från och med nästa budgetår. På grund av den långa tidsutdräkt, varmed en professorstillsättning i allmänhet är förenad,

finner överstyrelsen det emellertid angeläget att redan vid 1948 års riksdag beslut fattas om professurens omreglering från och med den 1 juli 1949. I likhet med vad som gäller om motsvarande professur vid tekniska högskolan i Stockholm torde professuren i fråga därvid böra betecknas professur i läran om maskinelement.

6. Befattning som laborator i kemi. *Kollegienämnden* har hemställt om inrättande av en befattning som laborator i kvantitativ kemisk analys i lönegraden Ca 30. *Överstyrelsen*, som funnit en dylik befattning böra benämnas laboratorstjänst i kemi, har funnit frågan om dess inrättande kräva ytterligare utredning.

7 och 8. Speciallärarbefattningar i ritteknik I och i ritteknik II. *Kollegienämnden* har — under åberopande av 1940 års sakkunnigas förslag — hemställt om en uppdelning av den nuvarande speciallärartjänsten i ritteknik och maskinritning med ett arvode av 7 500 kronor i en speciallärartjänst i ritteknik I och en i ritteknik II, därvid arvoden för de nya tjänsterna beräknats till 3 600 kronor respektive 2 600 kronor.

1940 års sakkunniga ha funnit ifrågavarande uppdelning av den nuvarande speciallärartjänsten i ritteknik och maskinritning böra vidtagas med hänsyn till de olika krav på undervisningen, som ställdes av å ena sidan avdelningarna för maskinteknik, skeppsbyggnad och elektroteknik samt av å andra sidan avdelningarna för väg- och vattenbyggnad samt för kemi. Vid den sålunda avsedda uppdelningen borde nuvarande undervisning i andra årskursen av avdelningarna för maskinteknik och elektroteknik i ämnet maskinritning indragas, varvid förutsattes, att vissa delar av denna undervisning upptoges inom ämnena mekanisk teknologi och maskinelement.

Överstyrelsen har tillstyrkt förevarande förslag.

9—15. *Kollegienämnden* har vidare hemställt om inrättande av följande befattningar som speciallärare och biträdande lärare, nämligen

9. Speciallärarbefattning i allmän maskinlära och produktionsteknik med arvode av 5 050 kronor;

10. Speciallärarbefattning i materialbehandling och formlära med arvode av 4 900 kronor;

11. Speciallärarbefattning i perspektivlära med beskrivande geometri med arvode av 3 500 kronor, varvid samtidigt avsetts en mindre omreglering av en befintlig speciallärartjänst i beskrivande geometri;

12. Speciallärarbefattning i telefon- och stationsteknik med arvode av 2 000 kronor;

13. Speciallärarbefattning i akustik med arvode av 3 250 kronor i stället för nuvarande befattning som biträdande lärare i byggnadsakustik med arvode av 1 400 kronor;

14. Speciallärarbefattning i byggnadsstatik II med arvode av 4 350 kronor, varvid samtidigt viss mindre omvandling av tre nuvarande speciallärarbefattningar avsetts;

15. Befattning som biträdande lärare i elektro-maskinlära med arvode av 3 300 kronor.

Av de här under punkterna 9—15 redovisade förslagen har *överstyrelsen* endast ansett sig nu kunna tillstyrka inrättandet av befattningen som speciallärare i akustik. Vidare har *överstyrelsen* erinrat, att i samband med den vid 1947 års riksdag beslutade uppdelningen från och med budgetåret 1948/49 av professuren i radioteknik i en professor i elektronik och en professor i teleteknik I en vid högskolan befintlig speciallärartjänst i telegrafi och telefoni förutsatts skola erhålla benämningen teleteknik II, varjämte *överstyrelsen* föreslagit, att benämningen å en befattning som biträdande lärare i elektrotekniska mätmetoder skulle ändras till »elektrisk mätteknik».

Tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter. *Kollegienämnden* har hemställt om en ökning av ifrågavarande anslagsmedel, nu 448 100 kronor, för nästa budgetår med i runt tal 315 000 kronor huvudsakligen för en ökning av antalet förste assistenter från 32 till 54, varvid 6 av de nya förste assistenterna avsetts uteslutande för forskning, ävensom för tillgodoseende av ett ökat behov av övningsassistenter.

Överstyrelsen har endast ansett sig kunna tillstyrka en ökning av ifrågavarande anslagsmedel till 500 000 kronor samt därvid bland annat anført:

Överstyrelsen, som redan med hänsyn till meddelade besparingsdirektiv finner det anmärkningsvärt, att *kollegienämnden* ansett sig böra föreslå en så avsevärd ökning av ifrågavarande medel, som här skett, har icke heller av den i ärendet förebragta utredningen blivit övertygad om behovet härav. Förslaget om inrättandet av särskilda förste assistentbefattningar för forskning, vilket innebär en nyhet för högskolornas vidkommande, är *överstyrelsen* icke beredd att biträda, därvid *överstyrelsen* erinrar att denna fråga omfattas av den utredning angående åtgärder för främjandet av forskningen vid högskolorna, varom framställning tidigare detta år gjorts från högskolornas sida.

I detta sammanhang må vidare anmärkas, att de i avlöningsstaten för högskolan upptagna särskilda uppbördsmedlen *A v g i f t e r f r å n d e s t u d e r a n d e* av *kollegienämnden* — med tillstyrkan av *överstyrelsen* — beräknats till samma belopp som innevarande budgetår, 210 000 kronor.

II. Övrig personal.

Med avseende å högskolans personal i övrigt har *kollegienämnden* hos *överstyrelsen* i huvudsak framfört följande äskanden:

1. Ytterligare två amanuenser, en biblioteksassistent (Ce 15), ett kanslibitråde (Ce 11), ett kontorsbitråde (Ce 8) och en förste expeditionsvakt (Ce 11) vid biblioteket ävensom en ökning av medelsanvisningen till tillfällig arbetskraft därstädes med 4 000 kronor till 9 000 kronor;

2. Uppflyttning av en tjänst som kontorist (Ca 13) till befattning som kassör (Ca 15), ytterligare tre kanslibiträden (Ce 11) och ett kontorsbiträ-

de (Ce 8) vid rektorsexpeditionen ävensom en ökning av medelsanvisningen till extra arbetskraft därstädes med 1 500 kronor till 3 000 kronor;

3. Ytterligare tre skrivbiträden för högskolans avdelningar (Cf 4);

4. En ny befattning som expeditionsvakt i stället för en nuvarande befattning med arvode av 1 500 kronor;

5. Tre nya institutionsvaktmästare, varav två i lönegraden Ca 11 och en i lönegraden Ce 11, ordinarieanställning för två institutionsvaktmästare i lönegraden Ce 11 och uppflyttning av två institutionsvaktmästare från lönegraden Ce 11 till Ca 13;

6. Uppflyttning av en befattning som maskinist från lönegraden Ce 14 till Ca 17 samt inrättande av en befattning som maskinist i lönegraden Ca 13 och en befattning som eldare i lönegraden Ca 10 i stället för nu beräknade arvodesbefattningar, varvid samtidigt en nuvarande eldarbefattning i lönegraden Ce 10 avsetts skola indragas ävensom ett arvode av 1 500 kronor till en extra eldare;

7. En medelsanvisning av 4 000 kronor för nattbevakning;

8. En medelsanvisning av 25 000 kronor för anställande av laboratoriebiträden.

Av handlingarna inhämtas i huvudsak följande.

Förstärkning av bibliotekspersonalen. Överbibliotekarien har bland annat anfört:

En jämförelse mellan frekvenssiffrorna vid de båda tekniska högskolornas bibliotek giver vid handen, att biblioteket vid Chalmers tekniska högskola numera i det närmaste nått samma omfattning i sin verksamhet som biblioteket vid tekniska högskolan i Stockholm. Samma uppgifter åvila dem också såsom studie- och forskningsbibliotek för vederbörande högskola samt centralbibliotek för den svenska industriens forskningsarbete. Speciellt har Chalmersbibliotekets industriuppgifter på senare år kommit att synnerligen starkt framträda. Bibliotekets interurbansiffror visa denna utveckling. År 1944/45 utlånades utanför Göteborg 4 820 band, 1945/46 utlånades 6 407 band. Under innevarande räkenskapsårs tio första månader fram till den 1 maj 1947 ha interurbanutlånats 8 225 band. Som jämförelse kan nämnas, att Lunds universitetsbiblioteks hela interurbanutlåning 1945/46 uppgick till 6 798 band.

Det är alldeles klart, att Chalmers tekniska högskolas bibliotek för att kunna fylla sina funktioner och lämna den biblioteksservice, som erfordras, måste erhålla personal och övriga anslag i paritet med det arbete, som utföres vid biblioteket. Jag vill därför ytterligare poängtera ohållbarheten i sista årets situation, då Chalmers tekniska högskolas bibliotek i omorganisationen år 1946 erhöi en personal på 11 personer, medan biblioteket vid tekniska högskolan i Stockholm tilldelades en personal av 19 personer. Samtliga Chalmersbibliotekets avdelningar arbeta alltså med direkt brist på personal, särskilt kännbart för expeditionsarbetet och katalogiseringsavdelningen, där de viktigaste arbetsuppgifter fördröjas eller icke kunna utföras i brist på personal.

Det alltmåra omfattande arbetet inom biblioteket har nödvändiggjort anställande av tillfällig personal, vilken till större delen avlönats av medel, som ställts till förfogande från olika göteborgsindustrier, som behjärtat bibliotekets prekära ställning. Då denna hjälp i fortsättningen icke är att

påräkna utan måste betraktas såsom en tillfällig nödhjälpsåtgärd, anhålles att biblioteket i fortsättningen befrias från tvånget att anlita denna utväg, som ju knappast heller är förenlig med en statlig institutions ställning.

Överstyrelsen har tillstyrkt inrättande av en ny amanuensbefattning och en ny kanslibiträdestjänst.

R e k t o r s e x p e d i t i o n e n s p e r s o n a l. Biträdespersonalen å högskolans *kansli* består för närvarande av ett kanslibitråde (Ce 11), ett kontorsbitråde (Ce 8) och ett skrivbitråde (Cf 6), varjämte ett belopp av 1 500 kronor beräknats till extra arbetshjälp m. m.

Kollegienämnden har i huvudsak anfört:

Högskolans snabba tillväxt har medfört att kansliet — på grund av personalbrist — icke på ett tillfredsställande sätt kunnat sköta sina arbetsuppgifter. Som exempel må nämnas att diarieföringen är ofullständig; utskrivandet av protokollsutdrag och andra expeditioner har måst inskränkas till den grad att till och med antagningsbevis och konstitutiorial, som författningsenligt skola utfärdas, endast i undantagsfall ha tillställts ny-antagen personal; tjänstgöringskort och personaldossieer för högskolans omkring 260 tjänstemän finnas icke upplagda, varför exempelvis utställande av tjänstgöringsbetyg stöter på stora svårigheter; betygsliggaren kan icke hållas å jour med inkommande uppgifter och matrikelföringen av eleverna liksom utställande av tentamensböcker släpa ofta långt efter etc. Beträffande högskolans arkiv saknas fullständig arkivliggare, arkivaliernas förvaring och vård är icke i enlighet med gällande bestämmelser, etc.

Man har nu kommit i ett läge, då det visar sig absolut nödvändigt att förstärka den administrativa personalen så att den kommer i fatt den utbyggnad av högskolan i övrigt, som ägt och alltjämt äger rum. Kollegienämnden anholder därför om en ökning av personalen å sekretariatet med tre kanslibiträden. Härigenom skulle sekretariatet få fyra kanslibiträden. Ett av dessa skulle tjänstgöra som registrator och ombesörja ärendenas registrering och akternas förvaring, ett skulle handha förande av betygsliggare och elevmatrikel samt utställande av betyg och betygsutdrag m. m., ett skulle användas till skrivande av protokoll och självständigt ombesörja expedierandet av protokollsutdrag och andra expeditioner avseende de i lokalstyrelsen, lärarkollegium och collegienämnden handlagda ärendena och ett skulle slutligen vara rektors sekreterare. De båda sistnämnda måste ovillkorligen vara stenografer och åtminstone ett av dem bör kunna skriva brev på engelska, tyska och franska.

Samtliga ovanstående arbetsuppgifter äro av kvalificerad art och motivera placeringar som kanslibiträden. De två kontorsbiträdena skulle ombesörja den löpande korrespondensen. Ett av dessa biträden har från början avsetts att vara rektors sekreterare men har i allt större omfattning fått syssla med annat arbete.

Biträdespersonalen å *kamrerarkontoret* består för närvarande av en kontorist (Ca 13) och ett kontorsbitråde (Cf 9). *Kollegienämnden* har härutinnan anfört bland annat följande.

Högskolans fortgående expansion har för dess ekonomiavdelning medfört en alltmer växande arbetsbörda. Införandet av »skatt vid källan» och ut-

ökad centralisering vid upphandling av viss materiel ha bidragit i samma riktning. Under det sistförflutna budgetåret ha dess arbetsuppgifter endast med svårighet kunnat genomföras. Vissa mindre aktuella sådana ha måst uppskjutas. Då högskolan väntas växa ytterligare, får man också räkna med en motsvarande ytterligare ökning i avdelningens arbete. En förstärkning av personalen är därför nödvändig och kollegienämnden vill föreslå inrättandet av en extra ordinarie kontorsbiträdestjänst.

Högskolans utveckling under de senaste åren har medfört en väsentlig ökning i kassarörelsens omfattning. Till belysande härav kan nämnas att utgifterna under det sistförflutna budgetåret uppgingo till 3 072 000 kronor, svarande mot 6 243 allegat. Med hänsyn till att de med kassarörelsen förenade arbetsuppgifterna såväl kvalitativt som kvantitativt äro av synnerligen krävande natur finner kollegienämnden det motiverat, att kontorstbefattningen uppflyttas till kassörstjänst i lönegraden Ca 15.

Överstyrelsen har för tillgodoseende av behovet av en förstärkning av biträdespersonalen å högskolans rektorsexpedition, vilket enligt överstyrelsens mening vore verkligt trängande, såsom en provisorisk förbättring förordat en uppflyttning av den för registratorsgöromålen avsedda kanslibiträdestjänsten i lönegraden Ce 11 till kontoristbefattning i lönegraden Ce 13 ävensom inrättande av en ny kanslibiträdestjänst i lönegraden Ce 11 och en skrivbiträdestjänst i lönegraden Cf 4, därvid sistnämnda befattning närmast avsetts för kamrerarkontoret.

Nya skrivbiträdesbefattningar vid högskolans avdelningar. *Kollegienämnden* har i huvudsak anfört:

För skrivhjälp å institutionerna disponerar högskolan sex biträden i lönegraderna Cf 4 till Ca 8. Av dessa ha avdelningarna för maskinteknik, elektroteknik, väg- och vattenbyggnad samt allmänna vetenskaper vardera ett. Avdelningarna för skeppsbyggnad och kemi och kemisk teknologi ha ett biträde gemensamt. Slutligen disponerar institutionen för silikatkemi en av befattningarna. Erfarenheten har visat att det är nödvändigt för varje avdelning att ha tillgång till åtminstone ett skrivbiträde.

Kollegienämnden får föreslå, att tre nya skrivbiträdesbefattningar inrättas, varav en för avdelningen för arkitektur, en för avdelningen för skeppsbyggnad samt en gemensam för institutionerna för radioteknik, telegrafi och telefoni, elektronik samt jonosfärobservatoriet.

Överstyrelsen har endast ansett sig kunna tillstyrka en medelsanvisning för ytterligare ett skrivbiträde i lönegraden Cf 4.

Ny expeditionsvaktsbefattning. *Kollegienämnden* har i huvudsak anfört:

Tillsynen av den s. k. Vasabyggnaden ombesörjdes tidigare av en till det tekniska gymnasiet hörande vaktmästare. Då gymnasiet från och med budgetåret 1945/46 erhöll egen rektor och därmed administrativt sett skildes från högskolan, tilldelades samtidigt denna en medelsanvisning av 1 500 kronor för anställande av en vaktmästare på halvtid såsom ersättning för den förut omförmälda vaktmästaren, vilken helt ställdes till gymnasiets förfogande. Det har emellertid visat sig omöjligt att anskaffa någon person,

som under någon längre tid velat åtaga sig denna tillsyn för det arvode, som står till buds, utan högskolan har tidvis måst ta i anspråk förste vaktmästaren å rektorsexpeditionen. Då denne emellertid redan i sin egen tjänst har en mycket stor arbetsbörda, som tenderar att ökas i samband med högskolans tillväxt, finner kollegienämnden det ofrånkomligt att tillsynen över Vasabyggnaden ordnas genom tillsättande av ytterligare den vaktmästare, som redan de sakkunniga förutsett för ifrågavarande göromål.

På grund härav får kollegienämnden anhålla att överstyrelsen ville hemställa om inrättandet av en ny vaktmästartjänst å högskolans rektorsexpedition i lönegrad Ce 10.

Överstyrelsen har tillstyrkt inrättande av en befattning som expeditions-vakt i lönegraden Ce 9 med placering tills vidare i lönegraden Cf 7.

Förstärkning av institutionsvaktmästarpersonalen. *Kollegienämnden* har bland annat anförd:

Vid kemiavdelningen — fränsett den silikatkemiska institutionen — finnes för närvarande sammanlagt tre institutionsvaktmästare för följande åtta institutioner, nämligen oorganisk kemi, organisk kemi, teoretisk kemi, teknisk kemi, geologi med mineralogi, elektrokemi, kemisk apparatteknik samt livsmedels- och vattenkemi. Av nämnda institutioner förestås fem av professorer, om därvid medräknas den från och med budgetåret 1947/48 inrättade professuren i geologi med undervisningsskyldighet jämväl i mineralogi. Av de omförmälda vaktmästarna äro två placerade i lönegraden Ce 11 och en i lönegraden Ca 11. *Kollegienämnden* hemställer om två nya institutionsvaktmästare med placering i lönegraden Ca 11, varav en för institutionen för teoretisk kemi och en för institutionen för mineralogi m. m. Därjämte föreslår kollegienämnden ordinariesättning av de två nuvarande vaktmästartjänsterna i lönegraden Ce 11.

Den vid 1947 års riksdag beslutade uppdelningen av professuren i radioteknik i en professur i elektronik och en professur i teleteknik I från och med den 1 juli 1948 medför vidare behov av ytterligare en institutionsvaktmästare, gemensam för institutionerna för teleteknik I och teleteknik II, vilken torde böra placeras i lönegraden Ce 11. Slutligen bör med hänsyn till arbetsuppgifternas kvalitet en vaktmästare vid institutionen för elektricitetslära m. m. och en vaktmästare vid institutionen för elektronik uppflyttas från lönegraden Ce 11 till Ca 13.

Överstyrelsen har icke ansett sig kunna biträda kollegienämndens förevarande förslag i vidare mån än att överstyrelsen förordat inrättandet av två nya institutionsvaktmästarbefattningar i lönegraden Ce 11 för institutionerna för geologi m. m. och för teleteknik ävensom uppflyttning av en institutionsvaktmästarbefattning vid institutionen för elektricitetslära m. m. från lönegraden Ce 11 till lönegraden Ce 13.

Maskinpersonal. För driften av högskolans nya värme- och kraftcentral har från och med innevarande budgetår inrättats en maskinistbefattning i lönegraden Ce 14 samt anvisats medel till avlönande i form av arvode av en maskinist och en eldare under senare hälften av budgetåret med ett belopp av sammanlagt 4 500 kronor.

Kollegienämnden har i huvudsak anført:

Den nuvarande lönegradsplaceringen av maskinistbefattningen utgör enligt kollegienämndens mening icke något adekvat uttryck för den erforderliga kompetensen hos denna befattnings innehavare, ty det handlar dock här om en kraftstation av väsentligen förhållandevis små dimensioner, men till gengäld säregen art. Såsom kraftcentral arbetar den under samma betingelser, som många andra centraler i våra dagar: ansluten till ett stort fjärrnät ställer den ej vid driftsavbrott sina avnämare på bar backe. Men oavsett vad ett driftsstopp kan betyda för högskolan ekonomiskt jämte haverikostnaderna — genom skillnaden i kraftpris — kan det, alltefter årstiden eller av haveriet träffad del av anläggningen, betyda en mer eller mindre betänklig rubbning i värmeförsörjningen. Till detta, att anläggningen har liksom dubbelnatur, kommer så att den genom denna sin särart ställer ökade anspråk på den ledande personalen, också under den första uppväxttiden. Den skall slutligen i reguljär drift dessutom vara laborationsobjekt för särskilt institutionen för ångteknik, sannolikt i någon mån även för andra institutioner. Och det ligger väl i denna uppgifts natur, att ehuru vederbörande laborationsledare är ansvarig för övningsprogrammet och för dess anpassande till anläggningens egenskaper och driftsbetingelser, äro därvid kompetens och kringsynthet hos stationens ledande maskinist tillgångar, som därtill ha direkt praktisk betydelse.

Även om befattningen inte har någon bokstavlig motsvarighet i statstjänst, kan väl en första anvisning om lönegrad sökas däri, att den är mera krävande än maskinistbefattningen vid tekniska högskolan i Stockholm i lönegraden Ca 14. Utan att föra jämförelsen ens så långt som till exempelvis övermaskinister på ångdrivna passagerarfartyg i nordsjötrafik, skulle kollegienämnden vilja föreslå minst lönegrad Ca 17 såsom en mot anspråken på denna befattningshavare svarande lönegrad.

Överstyrelsen har anført: Efter samråd med byggnadsstyrelsens värmetekniska avdelning får överstyrelsen förorda uppflyttning av den nuvarande maskinistbefattningen i lönegraden Ce 14 till lönegraden Ce 17, därvid tjänstebenämningen torde böra bli maskinmästare. Någon ny eldarbefattning synes icke behöva inrättas, då den redan befintliga eldarbefattningen vid högskolan i lönegraden Ce 10 lämpligen bör kunna överföras till värme- och kraftcentralen. Vidare torde tills vidare behovet av en maskinist som biträde åt och ersättare för maskinmästaren kunna tillgodoses genom en befattning i lönegraden Cg 13. Härför synes någon ytterligare medelsanvisning icke erforderlig.

N a t t b e v a k n i n g. *Kollegienämnden* har anført:

Det synes kollegienämnden nödvändigt att anordna bevakning och tillsyn nattetid över högskolans område vid Gibraltargatan med hänsyn till den moderna forsknings- och undervisningsmateriel, som numera i större utsträckning än tidigare förefinns inom därvarande institutionsbyggnader. För ändamålet erfordras en medelsanvisning av 4 000 kronor.

Överstyrelsen har tillstyrkt detta förslag.

L a b o r a t o r i e b i t r ä d e n. *Överstyrelsen* har förordat en medelsanvisning av 15 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen. Vid min prövning av föreliggande äskanden med avseende å högskolans lärarpersonal har jag — såvitt gäller frågan om nya professurer — funnit mig böra tillstyrka överstyrelsens förslag om inrättande från och med nästa budgetår av en professur i maskinlära och en professur i textilkemi samt om en omreglering från och med budgetåret 1949/50 av professuren i maskinelement jämte hiss- och transportanordningar till en professur i läran om maskinelement.

Vad först angår *professuren i maskinlära*, som avser undervisning om fartygsmaskiner inom avdelningen för skeppsbyggnad, så har från olika företag inom varvsindustrien framhållits såsom ett angeläget önskemål, att denna professur snarast kommer till stånd. För egen del är jag även av den uppfattningen att teknikens snabba utveckling på förevarande område motiverar ett inrättande av denna professur, som synes mig komma att innebära en värdefull förstärkning av undervisningen inom skeppsbyggnadsavdelningen vid högskolan och därmed också bli till fromma för den för vårt land betydelsefulla varvsindustrien.

Det önskemål om en *professur i textilkemi*, som nu framlagts av högskolans kollegienämnd efter samråd med styrelsen för svenska textilforskningsinstitutet, har tidigare uttalats av textilrådet i remissyttrande över ett av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen på sin tid avgivet betänkande. Då ifrågavarande professur avsetts skola förenas med föreståndarskapet för textilforskningsinstitutet, har emellertid hittills närmare erfarenhet rörande verksamheten vid nämnda institut befunnits böra avvaktas, innan slutlig ställning toges till förslaget om professurens inrättande. Numera synes likväl enighet råda om önskvärdheten av att professuren kommer till stånd, varför jag funnit mig böra förorda förslaget härom. Jag erinrar härvid, att — såsom överstyrelsen framhållit — merkostnaderna för statsverket bli obetydliga, då samtidigt den nuvarande speciallärartjänsten vid högskolan i kemisk textilteknologi med ett arvode av 3 650 kronor förutsatts skola indragas och det med föreståndarskapet för textilforskningsinstitutet förenade arvodet avsevärt minskas. Till sistnämnda spörsmål återkommer chefen för handelsdepartementet i det följande vid behandlingen av frågan om anslag till institutet för nästa budgetår. Enligt vad i ärendet uttalats synes den nuvarande föreståndaren för svenska textilforskningsinstitutet, docenten vid Chalmers tekniska högskola, filosofie doktorn N. G. J. Gralén besitta sådana kvalifikationer för ifrågavarande professur, att han kan anses förtjänt till befattningen framför varje annan svensk man. Vid sådant förhållande synes hinder ej böra möta mot att Gralén utnämnes till förste innehavare av professuren utan att eljest för professorstillsättning gällande bestämmelser iakttagas.

En omreglering av professuren i maskinelement jämte hiss- och transportanordningar till en *professur i läran om maskinelement* synes vidare ofrånkomlig i och med att innehavaren av den nuvarande professuren inträder i pensionsåldern med utgången av april månad 1949. Detta förut-

sätter tillika att en speciallärartjänst inrättas för undervisningen rörande hiss- och transportanordningar. Härigenom skulle undervisningen på förevarande områden komma att erhålla en organisation motsvarande den, som gäller vid tekniska högskolan i Stockholm. Ehuru en omreglering av ifrågakvarande professur icke synes behöva genomföras förrän från och med budgetåret 1949/50 har jag — i likhet med överstyrelsen — funnit ett principbeslut härom böra fattas redan vid innevarande års riksdag med hänsyn till den tidsutdräkt, varmed en professorstillsättning i allmänhet är förenad.

Jag tillstyrker vidare förslaget om att den nuvarande speciallärarbefattningen i ritteknik och maskinritning med ett arvode av 7 500 kronor uppdelas i en *speciallärartjänst i ritteknik I* och en *speciallärartjänst i ritteknik II* med arvoden av 3 600 kronor, respektive 2 600 kronor. Ett bifall härtill innebär alltså en anslagsminskning med 1 300 kronor. I övrigt har jag icke ansett mig nu kunna biträda föreliggande förslag beträffande högskolans lärarpersonal annat än i vad desamma avse ändrad benämning å en speciallärartjänst i telegrafi och telefoni till »teleteknik II» och å en befattning som biträdande lärare i elektrotekniska mätmetoder till »elektrisk mätteknik».

Detta mitt ställningstagande innebär tillika, att jag icke är beredd att för nästa budgetår tillstyrka någon ökning av anslagsmedlen till *ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter* och jag förordar alltså en oförändrad medelsanvisning härtill av 448 100 kronor. I den mån för högskolans undervisning finnes oundgängligen erforderligt att inrätta någon ytterligare befattning som förste assistent torde sålunda kostnaderna härför få bestridas inom ramen av för ändamålet tillgängliga medel. Jag har vidare förutsatt, att inkomstposten *avgifter från de studerande* upptages till oförändrat belopp, 210 000 kronor.

Vad härefter beträffar *ö v r i g p e r s o n a l* vid högskolan så har jag icke nu ansett mig kunna tillstyrka att medel anvisas för att förstärka bibliotekspersonalen i vidare mån än att jag förordar en uppräknig av medelsanvisningen för tillfällig arbetskraft med 4 000 kronor till 9 000 kronor.

Det ligger i sakens natur, att den avsevärda utveckling denna högskola undergått medfört, att de administrativa göromålen å rektorsexpeditionen ökat väsentligt. En viss förstärkning av den därstädes tjänstgörande biträdespersonalen har även skett under de senaste budgetåren. Jag har emellertid blivit övertygad om nödvändigheten av en ytterligare förstärkning av denna personal, vilken för närvarande varken i fråga om befattningshavarernas antal eller löneställning synes motsvara de anspråk, som med hänsyn till föreliggande arbetsuppgifter ställas på densamma. För att tillgodose de mera trängande behoven i förevarande avseende finner jag mig därför böra förorda inrättande av en befattning som *kontorist i lönegraden Ce 13* för registratorsgöromålen samt ytterligare en *kanslibitträdestjänst i lönegraden Ce 11*. De förslag om förstärkning av denna personal, som i övrigt fram-

förts, är jag däremot icke nu beredd att biträda. Det ökade behovet av skrivhjälp för vissa avdelningars vidkommande torde tills vidare kunna i erforderlig mån tillgodoses genom ytterligare en *icke-ordinarie biträdesbefattning för skrivgöromål*. Jag har härjämte blivit övertygad om att det behövs ännu en tjänst som *expeditionsvakt* vid högskolan, vilken befattning synes böra placeras i *lönegraden Ce 9*. Härvid bortfaller behovet av den extra vaktmästarhjälp, vartill för närvarande beräknats en medelsanvisning av 1 500 kronor.

I fråga om högskolans institutionsvaktmästarpersonal finner jag mig böra inskränka mig till att föreslå *två nya tjänster som institutionsvaktmästare i lönegraden Ce 13*.

Vad angår den för skötseln av högskolans nya värme- och kraftcentral erforderliga personalen, så biträder jag överstyrelsens förslag att en befattning som *maskinmästare i lönegraden Ce 17* skall inrättas i stället för den maskinisttjänst i lönegraden Ce 14, vartill medel anvisats från och med innevarande budgetår. Jag har nämligen blivit övertygad om att ifrågasvarande anläggnings storlek och beskaffenhet motiverar av mig sålunda förordad tjänsteställning för den befattningshavare, å vilken det närmaste ansvaret för anläggningen skall vila. I likhet med överstyrelsen finner jag den maskinist, som härutöver kan komma att erfordras under nästa budgetår, tills vidare böra anställas som *extra befattningshavare med placering högst i lönegraden Cg 13*. Härför synes någon ökad medelsanvisning icke behöfvlig. Behov av någon ytterligare eldarbefattning vid högskolan synes icke föreligga, då en redan förefintlig dylik tjänst bör — såsom överstyrelsen framhållit — kunna överföras till värme- och kraftcentralen, när denna blir färdig att tagas i bruk.

Jag tillstyrker den äskade medelsanvisningen av 4 000 kronor till en *nattvakt* för bevakningen av högskolans nya område.

Förslaget om en särskild medelsanvisning för att anställa laboratoriebiträden har jag slutligen icke nu ansett mig kunna biträda.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat bör för nästa budgetår vidtagas följande ändringar i högskolans avlöningsstat.

Anslagsposten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän*, vilken nu är uppförd med 563 000 kronor, kan — efter en med hänsyn till den allmänna löneregleringen företagen omräkning av medelsbehovet — vid oförändrade personalförhållanden beräknas till i runt tal 555 100 kronor. Till bestridande av grundlön vid nya professurer i maskinlära och textilkemi ävensom vid ytterligare en ny professur i anledning av den vid 1947 års riksdag beslutade uppdelningen från och med nästa budgetår av profesuren i radioteknik bör beräknas ett belopp av 45 400 kronor. I enlighet härmed bör anslagsposten uppföras med $(555\,100 + 45\,400 =) 600\,500$ kronor.

Anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, vilken för innevarande budgetår är uppförd med 249 500 kronor, bör vid ett inrättande av en professur i textilkemi i stället för en speciallärbefattning i kemisk textilteknologi ävensom vid en uppdelning av speciallärbefattningen i ritteknik och maskinritning i en speciallärtjänst i ritteknik I och en speciallärtjänst i ritteknik II minskas med $(3\,650 + 7\,500 - 3\,600 - 2\,600 =)$ i runt tal 5 000 kronor. Ifrågavarande anslagspost torde alltså för nästa budgetår bära upptagas till $(249\,500 - 5\,000 =)$ 244 500 kronor, varav 205 564 kronor å delposten till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare samt 38 936 kronor å delposten till övriga arvoden och särskilda ersättningar.

Av anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal*, som i gällande avlöningsstat är uppförd med 662 500 kronor, må enligt beslut av Kungl. Maj:t den 31 oktober 1947 under budgetåret 1947/48 tagas i anspråk högst 620 000 kronor, att disponeras på följande sätt:

1. Ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter	kronor 448 100
2. Undervisning om arbetsledningens praktiskt ekonomiska, sociala, yrkeshygieniska och arbetspsykologiska problem	» 3 000
3. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal	» 168 900
Summa kronor 620 000.	

Delposten till *ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter* torde i enlighet med vad jag tidigare förordat för nästa budgetår bära upptagas till oförändrat belopp. Icke heller beträffande den för *undervisning om arbetsledningens problem* avsedda delposten ifrågasätter jag någon ändring. Vad härefter angår delposten till *avlöningar till annan icke-ordinarie personal* så torde densamma vid bifall till vad jag i det föregående förordat med avseende å denna personal ökas med i runt tal 40 000 kronor, vartill synes bära läggas ett belopp av 2 000 kronor för beredande av vederbörliga ålderstillägg m. m. Delposten i fråga bör sålunda beräknas till $(168\,900 + 40\,000 + 2\,000 =)$ 210 900 kronor.

Förevarande anslagspost i dess helhet bör i enlighet härmed för nästa budgetår upptagas till $(448\,100 + 3\,000 + 210\,900 =)$ 662 000 kronor.

Anslagsposten till *rörligt tillägg* bör upptagas till 131 000 kronor.

Sammanfattningsvis kunna alltså utgifterna under avlöningsstaten för nästa budgetår uppskattas till 1 638 000 kronor.

Då den under *särskilda uppbördsmedel* uppförda inkomstposten avgifter från de studerande — såsom jag tidigare förordat — för nästa budgetår torde bära beräknas till oförändrat belopp, 210 000 kronor, blir

alltså nettoutgiften under avlöningsstaten för nästa budgetår (1 638 000 — 210 000 =) 1 428 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en anslagshöjning med 100 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1948/49, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola, som föranledas av vad jag i det föregående anförts;

dels besluta, att professuren i maskinelement jämte hiss- och transportanordningar vid Chalmers tekniska högskola skall från och med den 1 juli 1949 ändras till en professur i läran om maskinelement;

dels godkänna följande avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	600 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt speci- allärare och biträ- dande lärare, <i>för-</i> <i>slagsvis</i>	kronor	205 564
b. Övriga arvoden och särskilda er- sättningar	»	38 936
		244 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	662 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	131 000
	Summa kronor	1 638 000

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter från de studerande	kronor	210 000
	Nettoutgift kronor	1 428 000;

dels ock till Chalmers tekniska högskola: Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 1 428 000.

[135.] 10. Chalmers tekniska högskola: Omkostnader, förslagsanslag.

Detta anslag är i gällande riksstat uppfört med 259 600 kronor. Fördelningen av denna medelsanvisning å olika med anslaget avsedda ändamål ävensom för nästa budgetår av *högskolans kollegienämnd* äskad och av *överstyrelsen* föreslagen medelsanvisning framgår av följande sammanställning, däri tillika anges av *överstyrelsen* ifrågasatt ökning, respektive minskning av skilda anslagsposter i förhållande till innevarande budgetår:

Anslagsändamål	Medelsanvisning för budgetåret 1947/48, kronor	Av kollegienämnden äskad medelsanvisning för budgetåret 1948/49, kronor	Av överstyrelsen föreslagen medelsanvisning för budgetåret 1948/49, kronor	Av överstyrelsen ifrågasatt ökning, respektive minskning i förhållande till budgetåret 1947/48, kronor
<i>Utgifter:</i>				
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	1 000	1 000	1 000	—
2. <i>Expenser, förslagsvis:</i>				
Bränsle m. m., <i>förslagsvis</i>	160 000	160 000	160 000	—
Övriga <i>expenser:</i>				
Biblioteket	4 500	6 000	5 500	+ 1 000
Högskolan i övrigt . . .	65 000	91 000	91 000	+ 26 000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	15 000	15 000	15 000	—
4. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	7 500	9 500	10 500	+ 3 000
5. Övriga utgifter:				
Reproduktionsapparat . .	12 000	—	—	— 12 000
Filmutrustning m. m. . . .	10 000	—	—	— 10 000
Dikteringsapparater m. m.	—	4 270	—	—
Summa utgifter	275 000	286 770	283 000	+ 8 000
<i>Avgår:</i>				
<i>Särskilda uppbördsmedel:</i>				
1. Ersättning för bränsle m. m.	14 500	15 500	15 500	+ 1 000
2. Hyror	900	500	500	— 400
Summa uppbördsmedel	15 400	16 000	16 000	+ 600
Nettoutgift	259 600	270 770	267 000	+ 7 400

Av handlingarna inhämtas i övrigt bland annat följande.

Övriga *expenser:* Biblioteket. Till stöd för den av *kollegienämnden* äskade höjningen av medelsanvisningen med 1 500 kronor till 6 000 kronor har anförts att de verkliga utgifterna redan budgetåret 1945/46 utgjorde omkring 5 800 kronor och budgetåret 1946/47 6 500 kronor, varför till sistnämnda budgetår hänförliga utgifter kunnat betalas först innevarande budgetår. Det ökade medelsbehovet berodde främst på stegringen av bibliotekets interurbantrafik med dess stora krav på pappers- och tryckmaterial. *Överstyrelsen* har tillstyrkt en ökning av delposten med 1 000 kronor till 5 500 kronor.

Övriga expenser. Högskolan i övrigt. Den av *kollegienämnden* begärda anslagsökningen av 26 000 kronor, vilken tillstyrks av *överstyrelsen* — har motiverats sålunda: Kostnaderna för städning under budgetåret 1946/47 ha uppgått till 25 320 kronor, varav till städpersonalens avlöningar 18 220 kronor. Återstoden 7 100 kronor hänför sig till fönsterrengöring, material för rengöring etc. Genom nytt kollektivavtal har timlönen för städning höjts med 12 procent. Avlöningarna för städning av de nuvarande lokalerna beräknas framdeles uppgå till 21 000 kronor årligen. Under nästa budgetår tillkomma ett antal nya institutioner eller andra byggnadsdelar, nämligen tillbyggnad för fysik, nybyggnad för silikatkemi, kraftcentral, huvudbyggnad för maskinteknik, byggnad för kärnkemi, för sändarestation, tillhörande nybyggnaderna för avdelningen för elektroteknik. Sammanlagda golvytan för dessa byggnadsdelar utgör cirka 5 400 m². Efter 260 m² per arbetstimma blir detta 22 städningstimmar per dag. Den ökning av de årliga avlöningarna för städning, som förorsakas härav, uppskattas till 10 000 kronor. Även övriga kostnader för städning torde komma att stiga uppskattningsvis till 10 000 kronor, varför kollegienämnden räknar med en totalkostnad för städning av 41 000 kronor för nästa budgetår. Detta nödvändiggör en ökning av expensanslaget med 16 000 kronor för detta ändamål. I samband med de nytillkommande byggnadsdelarna komma även övriga utgifter å expensanslaget (telefoner m. m.) att ökas. Kollegienämnden räknar med en minimiökning av 10 000 kronor för dessa övriga ändamål. Sammanlagt behöves således en ökning av expensanslaget med 26 000 kronor till 91 000 kronor.

Reseersättningar. *Överstyrelsen* har icke ansett sig kunna för närvarande tillstyrka kollegienämndens äskande om en ökning av anslagsmedlen till reseersättningar åt högskolans lärare med 2 000 kronor, men däremot — i anslutning till vad *överstyrelsen* anfört beträffande motsvarande anslagspost vid tekniska högskolan i Stockholm — funnit en särskild medelsanvisning av 3 000 kronor erforderlig för nästa budgetår till rese- och traktamentsersättningar åt avdelningsrådets ledamöter.

Övriga utgifter. *Kollegienämnden* har ansett det vara synnerligen önskvärt för arbetet å högskolans kansli om två dikteringsapparater m. m. kunde ställas till högskolans förfogande och därför beräknat ett engångsanslag av 4 270 kronor. *Överstyrelsen* har icke funnit sig kunna tillstyrka detta förslag.

Departementschefen. Med hänsyn till ökade städningersättningar och högskolans utbyggnad torde det vara ofrånkomligt att höja delposten till övriga expenser. Till följd av den ökade omfattningen av bibliotekets verksamhet synes denna höjning jämväl böra avse anslagsmedlen till bibliotekets expenser. Den erforderliga uppräknings av ifrågavarande delpost torde emellertid kunna begränsas till ett belopp av sammanlagt 20 000 kronor och delposten sålunda för nästa budgetår uppföras med 89 500 kronor, varav för biblioteket 5 500 kronor och för högskolan i övrigt 84 000 kronor. Så vitt gäller anslagsposten till reseersättningar biträder jag vidare *överstyrelsens* förslag om en ökning av densamma med 3 000 kronor till 10 500 kronor för att bereda rese- och traktamentsersättningar åt ledamöter av högskolans

avdelningsråd, därvid jag erinrar om den motsvarande medelsanvisning, som jag tidigare förordat beträffande tekniska högskolan i Stockholm. Däremot anser jag mig i likhet med överstyrelsen icke kunna tillstyrka den av högskolans kollegienämnd ifrågasatta uppräknningen av anslagsmedlen till reseersättningar åt lärare vid högskolan. Under anslagsposten till övriga utgifter har för innevarande budgetår endast anvisats medel till vissa utgifter av engångsnatur. Överstyrelsen har icke ansett sig kunna tillstyrka av kollegienämnden för nästa budgetår begärd medelsanvisning av i runt tal 4 300 kronor för inköp av dikteringsapparater m. m. och jag är för egen del icke heller beredd härtill. Förevarande anslagspost kommer sålunda för nästa budgetår att bortfalla, vilket innebär en anslagsminskning av 22 000 kronor. Inkomsterna under särskilda uppbördsmedel synas för nästa budgetår bära uppskattas till sammanlagt 16 000 kronor, vilket innebär en höjning med 600 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande omkostnadsstaten, bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med $(20\,000 + 3\,000 - 22\,000 - 600 =)$ 400 kronor till 260 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 260 000.

[136.] 11. **Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m., reservationsanslag.** Detta anslag är i gällande riksstat uppfört med 700 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 581.

Efter att under ettvart av budgetåren 1939/42 ha varit uppfört med 105 000 kronor, vilken medelsanvisning endast avsett samlingar och laborationer vid högskolan, har från ifrågavarande anslag under senare budgetår till nedannämnda ändamål anvisats följande belopp:

Budgetår	Samlingar och laborationer, kronor	Tekniska licentiatarbeten, kronor	Nyanskaffning av apparater m. m., kronor
1942/43	110 000	—	25 000
1943/44	140 000	—	25 000
1944/45	165 000	—	50 000
1945/46	200 000	—	100 000
1946/47	235 000	—	190 000
1947/48	300 000	10 000	390 000.

Högskolans kollegienämnd har för nästa budgetår hemställt om anslag till materiel m. m. i enlighet med vad följande sammanställning utvisar, däri tillika anges av överstyrelsen för här avsedda ändamål förordad medelsanvisning och anslagsökning i förhållande till innevarande budgetår:

Ändamål	Av kollegie- nämnden äskad medelsanvis- ning, kronor	Av översty- relsen förordad medelsanvis- ning, kronor	Av överstyrelsen förordad ökning i förhållande till budgetåret 1947/48, kronor
Samlingar och laborationer	416 300	325 000	25 000
Tekniska licentiatarbeten	15 000	15 000	5 000
Nyanskaffning av apparater m. m. . . .	551 500	425 000	35 000
Summa kronor	982 800	765 000	65 000

Överstyrelsen har funnit den förordade anslagsökningen i huvudsak motiverad med hänsyn till inträdda prisstegringar. Beträffande anslagsmedlen till samlingar och laborationer har *överstyrelsen* vidare framhållit, att dess uppskattning av medelsbehovet skett med utgångspunkt från att högskolans avdelning för skeppsbyggnad även framdeles komme i åtnjutande av förmånen av en rabatt av 30 procent å eljest fastställda avgifter för användningen av skeppsprovningsanstaltens ränna. Ett bortfallande av denna förmån, vilket ifrågasatts från skeppsprovningsanstaltens sida, skulle komma att medföra en ökning av anslagsbehovet med 6 000 kronor.

Departementschefen. Jag är icke nu beredd att tillstyrka någon höjning av ifrågavarande anslag. Jag erinrar om den avsevärda förstärkning av medelsanvisningen till de med anslaget avsedda ändamålen, som — i likhet med vad som gäller beträffande motsvarande anslag till tekniska högskolan i Stockholm — särskilt under de senare budgetåren successivt vidtagits. Jag förordar sålunda att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 700 000 kronor. Härvid förutsätter jag, att högskolan skall äga bibehålla nuvarande förmån av nedsatt avgift vid användningen av skeppsprovningsanstaltens ränna.

Det torde böra ankomma å Kungl. Maj:t att efter förslag av *överstyrelsen* besluta om den närmare fördelningen av här avsedda anslagsmedel.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.* för
budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 700 000.

[137.] 12. **Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 45 000 kronor. *Högskolans kollegienämnd* har hemställt om en höjning av anslaget för nästa budgetår med 15 000 kronor till 60 000 kronor. *Överstyrelsen* har föreslagit oförändrat anslag.

I likhet med överstyrelsen förordar jag oförändrad medelsanvisning till ifrågavarande ändamål och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 45 000.

[138.] 13. **Chalmers tekniska högskola: Stipendier.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 11 000 kronor. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag biträder detta förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Stipendier* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 11 000.

[139.] 14. **Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 714 000 kronor.

Jämlikt av Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1947 meddelade föreskrifter skall omförmälda anslag disponeras till inredning och utrustning av nya lokaler för nedannämnda avdelningar och institutioner med följande belopp:

avdelningen för maskinteknik	kronor	250 000
» » elektroteknik	»	250 000
institutionen » fysik	»	164 000
» » silikatkemi	»	50 000

Summa kronor 714 000.

Till utrustning av nya lokaler för avdelningen för elektroteknik har hittills anvisats ett sammanlagt belopp av 575 000 kronor av de tidigare till 1 000 000 kronor beräknade totalkostnaderna. I fråga om institutionen för silikatkemi gäller att till dess utrustning anvisats hela det belopp, vartill kostnaderna därför senast beräknats eller 210 000 kronor.

Överstyrelsen har — med tillstyrkan av en därom av *högskolans kollegienämnd* gjord framställning — förordat ett anslag av 265 000 kronor för nästa budgetår, varav 250 000 kronor såsom ytterligare medelsanvisning till utrustning av nybyggnader för avdelningen för elektroteknik och 15 000 kronor till viss komplettering av utrustningen av den nybyggda institutionen för silikatkemi.

Departementschefen. Jag biträder överstyrelsens förslag och förordar sålunda, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med 265 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning av 449 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 265 000.

[140.] 15. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier, reservationsanslag.** Detta anslag är i gällande riksstat uppfört med 60 000 kronor, varav 40 000 kronor anvisats till tekniska högskolan i Stockholm och 20 000 kronor till Chalmers tekniska högskola. För närvarande utgå ifrågavarande stipendier med ett belopp av 2 500 kronor och antalet stipendier utgör 16 vid den förra och 8 vid den senare högskolan.

Lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm har hemställt om en ökning av stipendierna vid denna högskola till 18 ävensom om en ökning av stipendiebeloppet till 3 500 kronor, innebärande en medelsanvisning för denna högskolas del av 63 000 kronor.

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola har hemställt om en ökning av antalet stipendier från 8 till 10, innebärande en till 25 000 kronor höjd medelsanvisning för denna högskola.

Överstyrelsen har föreslagit en höjning av förevarande anslag för nästa budgetår med 35 000 kronor till 95 000 kronor och till stöd härför i huvudsak anför:

Överstyrelsen tillåter sig erinra, att frågan om stipendier för högre vetenskapliga studier vid universiteten och vissa andra lärosäten varit föremål för statsmakternas prövning vid innevarande års riksdag, varvid som regel en uppdelning av stipendierna på licentiandstipendier till ett belopp av 2 500 kronor och doktorandstipendier till ett belopp av 5 000 kronor beslutats. Sävitt gäller de medicinska och juridiska fakulteterna utgår emellertid endast det högre stipendiebeloppet. För de tekniska högskolornas vidkommande föreligger enligt överstyrelsens mening i förevarande avseende förutsättningar för en kategoriklyvning av de studerande i licentiander och doktorander. Enligt vad överstyrelsen inhämtat torde man sålunda i praxis kunna räkna med, att som regel en avsevärd tid förlöper mellan den tekniska licentiat-examens avläggande och doktorsdisputationen. Överstyrelsen får därför förorda, att ifrågavarande stipendier vid de tekniska högskolorna jämväl uppdelas i licentiand- och doktorandstipendier å 2 500 respektive 5 000 kronor. Vid tekniska högskolan i Stockholm torde enligt vad överstyrelsen inhämtat antalet licentiander för närvarande kunna uppskattas till omkring 74 och antalet doktorander till 4. Med hänsyn härtill vill överstyrelsen för denna högskolas vidkommande föreslå 24 licentiandstipendier och 2 doktorandstipendier, innebärande ett medelsbehov för denna högskolas vidkommande av 70 000 kronor. Att döma av antalet licentiander vid Chalmers tekniska högskola synes någon ökning av antalet licentiandstipendier från nuvarande antal av 8 icke böra ifrågakomma. Däremot vill överstyrelsen föreslå inrättande vid denna högskola jämväl av ett doktorandstipendium. Detta innebär ett medelsbehov för här avsedda ändamål vid denna högskola av 25 000 kronor.

Departementschefen. Då jag icke nu är beredd att tillstyrka någon ändring beträffande ifrågavarande stipendiers storlek och antal, förordar jag oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår till här avsett ändamål. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 60 000.

[141.] 16. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar, förslagsanslag.** Detta anslag är i gällande riksstat uppfört med 3 000 kronor. Beträffande anslaget berörande dispositionsbestämmelser hänvisas till statsliggaren, sid. 583.

Lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm har — under erinran, att statsmakterna vid innevarande års riksdag beslutat en ökning av tryckningsbidraget för doktorsavhandlingar vid universiteten med flera lärosäten till högst 75 procent av kostnaderna — hemställt om en medelsanvisning för nästa budgetår av 10 000 kronor enbart för nämnda högskolas vidkommande.

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola har begärt oförändrad medelsanvisning.

Överstyrelsen har föreslagit en anslagsökning för nästa budgetår med 8 000 kronor, därvid *överstyrelsen* i huvudsak anför:

Enligt vad *överstyrelsen* inhämtat läser i praxis under senare år ha förekommit i genomsnitt årligen omkring 3,5 doktorsdisputationer vid tekniska högskolan i Stockholm och 1,5 vid Chalmers tekniska högskola, därvid kostnaderna för varje avhandling synas kunna uppskattas till omkring 3 000 kronor. Med utgångspunkt härifrån skulle de verkliga kostnaderna kunna beräknas till sammanlagt 15 000 kronor. Med ett till 75 procent härav uppgående bidrag, vilket synes böra ifrågakomma jämväl för de tekniska högskolornas del, kan medelsbehovet uppskattas till omkring 11 000 kronor.

Departementschefen. Såsom i det föregående berörts skola genom beslut vid 1947 års riksdag doktorander vid universiteten m. fl. högre lärosäten i princip äga att, räknat från och med den 1 januari 1947, uppbära ett bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar med 75 procent av författarens egna kostnader. Då enligt min mening doktorander vid de tekniska högskolorna icke böra i förevarande avseende ställas i sämre läge biträder jag förslaget om en motsvarande förbättring av ersättningsgrunderna för dessa högskolors vidkommande. *Överstyrelsens* uppskattning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran, och jag tillstyrker därför en medelsanvisning till ändamålet för nästa budgetår med 11 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en anslagsökning med 8 000 kronor. De här förordade tryckningsbidragen torde liksom nu böra utdelas för varje kalenderår. Bidragen böra sålunda med tillämpning av de nya grunderna utdelas först år 1949 och därvid tillkomma alla, som disputerat under år 1948. Det torde få ankomma å Kungl. Maj:t att besluta vilket organ, som bör omhändervar utdelningen av ifrågavarande tryckningsbidrag, ävensom att meddela övriga i ämnet erforderliga bestämmelser.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 11 000.

[142.] 17. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 16 000 kronor. Jag förordar i överensstämmelse med förslag av överstyrelsen för de tekniska högskolorna oförändrat anslag för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 16 000.

[143.] 18. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 56 000 kronor, varav 35 000 kronor anvisats till tekniska högskolan i Stockholm och 21 000 kronor till Chalmers tekniska högskola.

Lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm har — under framhållande av att vid utgången av ansökningstiden till stipendier för innevarande budgetår förelegat ansökningar från 25 lärare vid högskolan, varav 9 professorer, 7 speciallärare och biträdande lärare, 4 docenter och 5 förste assistenter, till ett sammanlagt belopp av 91 600 kronor — hemställt om en till 50 000 kronor ökad medelsanvisning till högskolan.

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola har hemställt om oförändrad medelsanvisning för denna högskolas vidkommande.

Överstyrelsen har förordat en anslagsökning för nästa budgetår till 80 000 kronor. Överstyrelsen har därvid anført, att överstyrelsen funne det vara av utomordentlig betydelse, att lärarna vid de tekniska högskolorna i största möjliga utsträckning bereddes tillfälle att följa utvecklingen utomlands inom sina olika ämnesområden och knyta personliga förbindelser med kollegor i främmande länder. Med hänsyn härtill och med beaktande jämväl av lärarpersonalens ökning förordade överstyrelsen en höjning av ifrågavarande anslag för nästa budgetår med 24 000 kronor till 80 000 kronor, varav 50 000 kronor till tekniska högskolan i Stockholm och 30 000 kronor till Chalmers tekniska högskola.

Departementschefen. Jag är icke beredd att nu biträda förslaget om en höjning av ifrågavarande anslag. Detta torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 56 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 56 000.

G. Skolöverstyrelsen.

[144.] 1. **Skolöverstyrelsen: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 1 431 500 kronor och disponeras enligt personalförteckning och avlöningsstat, som återfinnas å sid. 585 f. i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med 1 954 300 kronor, innebärande en ökning med 522 800 kronor. I ärendet ha utlåtanden avgivits av statskontoret och statens lönenämnd.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. *Överstyrelsen* har beräknat en höjning av denna post, nu 674 000 kronor, med 37 500 kronor till 711 500 kronor. Höjningen betingas av förslag om *dels* ordinarie sättning av den från och med budgetåret 1946/47 inrättade extra ordinarie undervisningsrådsbefattningen på folkskolavdelningen, *dels ock* inrättande av två byråsekreterarbefattningar i lönegraden Ca 24. *Överstyrelsen* framhåller, att det med hänsyn till den utveckling, som folkskoleväsendet underginge, icke kunde råda någon tvekan om behovet på lång sikt av ifrågasvarande undervisningsrådsbefattning. Inrättandet av de begärda byråsekreterarbefattningarna vore angeläget med hänsyn till den rådande ogynnsamma proportionen mellan den ordinarie och icke-ordinarie administrativa personalen vid *överstyrelsen*.

Statskontoret har avstyrkt förslaget om ordinariesättning av en undervisningsrådsbefattning, men däremot icke funnit erinran mot förvandling av ett antal amanuens tjänster till ordinarie befattningar i 24 lönegraden.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Denna anslagspost har av *överstyrelsen* beräknats till 62 300 kronor, innebärande en höjning med 14 000 kronor. *Överstyrelsen* har därvid föreslagit en uppräknings med 25 procent av arvoden till hos *överstyrelsen* deltidsanställda inspektörer och konsulenter (+ 5 100 kronor), ävensom anvisande av 10 000 kronor för möjliggörande av ersättning för de löneförmåner vid deras egna befattningar, som de hade att avstå för fullgörande av uppdrag såsom inspektörer eller konsulenter. Samtidigt beräknas det för närvarande utgående personliga lönetillägget å 1 100 kronor till förste gymnastikkonsulenten K. A. W. Berg von Linde bortfalla med hänsyn till dennes avgång ur tjänsten med pension.

Statskontoret har, under erinran att någon allmän reglering av bisyssle-

arvoden icke verkställt i anslutning till den allmänna löneregleringen, icke ansett en sådan böra generellt komma till stånd för här avsedda arvodister. Däremot kunde givetvis för någon eller några av berörda befattningshavare särskilda skäl för en arvodeshöjning föreligga, men då något material för bedömande av denna fråga icke föreläge, kunde statskontoret icke tillstyrka överstyrelsens förslag i denna del. Beträffande frågan om anvisande av medel för ersättning åt inspektörer och konsulenter för mistade löneförmåner har statskontoret ansett, att, enär sådan förmån enligt beslut av statsmakterna år 1945 icke ansetts böra tillkomma den pedagogiska inspektören för sinnesslöanstalterna, icke heller nu ifrågavarande inspektörer och konsulenter borde komma i åtnjutande därav.

Statens lönenämnd framhåller, att, ehuru skäl talade för en viss uppräkning av de nu utgående ersättningarna till inspektörer och konsulenter, nämnden dock icke ansett sig kunna på grundval av i ämnet föreliggande uppgifter taga ställning till förslaget till arvodesreglering för dessa tjänstemän. Vidkommande förslaget om ersättning för mistade löneförmåner har nämnden erinrat om att nämnden i samband med motsvarande spörsmål beträffande den pedagogiska inspektören för sinnesslöanstalterna i princip icke funnit något att invända mot att dylik gottgörelse finge utgå.

Arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. *Överstyrelsen* har föreslagit en höjning av denna post med 2 000 kronor till 39 600 kronor. *Överstyrelsen* har därvid räknat *dels* med bortfallande av det belopp å 8 000 kronor, som anvisats ur förevarande anslagspost och ursprungligen avsetts för den centrala ledningen av värtjänstutbildningen men numera användes huvudsakligen till avlönande av sakkunnigt biträde åt gymnastikkonsulenter, *dels* med höjning av arvodet till en konsulent för husligt arbete med 2 000 kronor till 12 000 kronor, *dels ock* med ökning av de anslagsmedel, nu 7 000 kronor, som stå till förfogande för tillfälligt anlåtande av sakkunniga, med 8 000 kronor. Beträffande sistnämnda förslag framhåller *överstyrelsen*, att *överstyrelsen* hade för avsikt att senare inkomma med förslag till viss försöksverksamhet med ämneskonsulenter och att det förordade tilläggsbeloppet vore avsett att i förekommande fall möjliggöra utbetalande av gottgörelse för i samband därmed utfört arbete.

Statskontoret har avstyrkt sistnämnda förslag. Arvodesbefattningen som konsulent för husligt arbete har såväl statskontoret som *statens lönenämnd* ansett böra förvandlas till en extra tjänst i Cg 24.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. *Överstyrelsen* har beräknat denna anslagspost, som nu är uppförd med 595 000 kronor, till 942 400 kronor. Därvid må anmärkas, att *överstyrelsen* beräknat anslagsbehovet under icke-ordinarieposten för innevarande budgetår till 809 800 kronor, varför höjningen med utgångspunkt från sist-

nämnda belopp skulle utgöra 132 600 kronor. Denna höjning betingas av följande av överstyrelsen framlagda förslag:

1) inrättande av en ny extra ordinarie undervisningsrådsbefattning i Ce 33, avsedd för folkskolavdelningen,

2) inrättande av en extra ordinarie byrådirektörsbefattning i Ce 31, likaledes avsedd för folkskolavdelningen,

3) uppflyttning i lönegraden Ce 29 av den nuvarande i Ce 26 placerade befattningen som konsulent för husligt arbete,

4) inrättande av tre nya förste byråsekreterarbefattningar, varav en i Ce 29 och två i Ce 27,

5) inrättande av en extra ordinarie befattning som gymnastikkonsulent i Ce 26,

6) inrättande av en befattning som skolsköterskekonsulent i Cg 24, samt

7) anställande av erforderligt antal amanuenser och biträden (42 000 kronor).

Beträffande de olika förslagen inhämtas av handlingarna i ärendet i huvudsak följande.

De föreslagna nya undervisningsråds- och byrådirektörsbefattningarna äro avsedda för den rotel av folkskolavdelningen, som huvudsakligen handlägger byggnadsärenden och ärenden rörande ansökningar om statsbidrag till skolskjutsar. Den administrativa personalen å denna rotel utgöres för närvarande av ett ordinarie och ett extra ordinarie undervisningsråd, en extra föredragande, 2 byråsekreterare i Ca 24 samt 4 amanuenser. Den av överstyrelsen förordade nya undervisningsrådsbefattningen är avsedd att ersätta den extra föredragandetjänsten. Samma förslag framfördes av överstyrelsen för innevarande budgetår (jfr proposition 1947: 205, sid. 15). Beträffande byrådirektörstjänsten har överstyrelsen anfört bland annat följande.

De arbetskrafter å roteln, vilka haft att svara för föredragning av huvudparten av byggnadsärendena, ha utgjorts av ett ordinarie och ett extra ordinarie undervisningsråd samt en extra föredragande. Vissa ärenden ha föredragits av byråsekreterare och amanuenser. Oaktat dessa befattningshavare liksom kanslipersonalen i övrigt påtagit sig en betydande arbetsbörda har en avsevärd balans uppstått (den 20 augusti 1947 voro inemot 800 ärenden oavgjorda). Antalet nu föreliggande oavgjorda ärenden är så stort, att enbart handläggningen av dessa kommer, med anlitande av samma arbetskrafter, att kräva en ganska lång tid. Enär antalet inkommande ärenden visar tendens att snarare öka än att minska och då från och med budgetåret 1947/48 en ny grupp ärenden tillkommer, nämligen ansökningar om statsbidrag till tjänstebostäder, torde utan ökning av arbetskrafterna en ytterligare balans av oavgjorda ärenden bli oundviklig. Ett dylikt förhållande anser sig överstyrelsen icke kunna stå till svars med. Överstyrelsen, som övervägt möjligheten av att överföra vissa ärenden från rotel V till andra rotlar och därvid funnit, att så för närvarande ej lämpligen låter sig göra i större utsträckning än som redan skett, nödgas därför föreslå åtgärder i syfte att åstadkomma erforderlig förstärkning av arbetskrafterna på ifrågavarande rotel.

Ett betydande antal byggnadsärenden äro av mycket komplicerad natur. Detta gäller framför allt dem, där i samband med frågan om uppförande av nya lokaler en mera omfattande omorganisation av skolväsendet ifrågasättes och befintliga skolbyggnader i följd därav bli obehövlige, eller då ersättningsbyggnader av större omfattning föreslås. För ett rätt bedömande av framställningarna måste vederbörande undervisningsråd i betydligt större omfattning än som hittills på grund av bristande tid kunnat ske få tillfälle att besöka skoldistriktet dels för överläggningar, dels för besiktning av befintliga skollokaler. De med dylika besök förbundna resorna taga emellertid mycken tid i anspråk för undervisningsråden, vilka dessutom ha att nära nog dagligen mottaga besök på ämbetsrummen av representanter för skoldistrikt för överläggningar om byggnadsfrågor.

Den ytterligare förstärkningen av arbetskrafterna på roteln synes överstyrelsen lämpligen böra åstadkommas därigenom, att på roteln inrättas en ny tjänst, som skulle besättas med en särskilt för rotelns arbetsuppgifter kvalificerad administrativ kraft med tjänsteställning som extra ordinarie byrådirektör.

Härigenom kunde undervisningsråden frigöras från en hel del arbetsuppgifter av mera administrativ art och sålunda erhålla möjlighet att i avsevärt större utsträckning än hittills företaga erforderliga resor och ägna sig åt behandlingen av de skolorganisatoriska frågor, som uppkomma i ärendena.

Byrådirektören skulle ha att själv föredraga vissa grupper av ärenden samt besluta i vad på överstyrelsen ankommer beträffande vissa framställningar om exempelvis statsbidrag och lån för skolbyggnader. Vidare skulle han ha att fördela ärendena i övrigt mellan honom underställda föredragande på roteln och övervaka att utan dröjsmål felande uppgifter införskaffas och ärendena bringas i det skick, att de kunna föredragas. Vid utövande av denna uppgift skulle det åligger honom att bistå föredragandena med råd och anvisningar.

Statskontoret har med hänsyn till personalens omfattning och löneställning å ifrågavarande rotel icke funnit organisatoriskt tillfredsställande att förvandla den extra föredragandetjänsten till ytterligare en undervisningsrådsbefattning utan i stället föreslagit inrättande av en extra ordinarie förste byråsekreterarbefattning som ersättning för berörda föredragandetjänst. Därest ytterligare förstärkning skulle anses erforderlig, syntes främst böra ifrågakomma att inrätta en tjänst i lönegraden Ce 27. *Statens lönenämnd* har funnit sig böra godtaga förslaget om byrådirektörstjänstens uppförande i lönegraden Ce 31.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår föreslog överstyrelsen, att befattningen som konsulent för husligt arbete i Ce 26 skulle ordinariesättas och uppflyttas i 29 lönegraden. I avvaktan på utredning angående överstyrelsens omorganisation har överstyrelsen nu begränsat sitt förslag till uppflyttning av tjänsten i Ce 29. *Statskontoret* och *statens lönenämnd* ha ansett, att en omprövning av löneställningen för ifrågavarande befattningshavare icke för närvarande bör ske.

Beträffande förslaget om inrättande av 3 nya förste byråsekreterartjänster framhåller överstyrelsen, att detta förslag,

i betraktande av personalläget inom överstyrelsen och de arbetsuppgifter, som ankomme på personalen, vore att anse endast som ett led i de åtgärder, som på senare år vidtagits för att ernå en skäligare fördelning av den administrativa personalen på olika befattningar och att ytterligare åtgärder i samma syfte framdeles vore erforderliga. *Statskontoret*, som icke haft något att erinra mot detta förslag i och för sig, har dock ifrågasatt, om tidpunkten kunde anses lämplig för tillmötesgående av detsamma. *Statens lönenämnd* har ej funnit något att erinra mot lönegradsplaceringen av de förordade tjänsterna.

Förslaget om inrättande av ytterligare en gymnastikkonsulentbefattning sammanhänger med överstyrelsens i det föregående berörda förslag om uteslutande ur avlöningsstaten av det belopp å 8 000 kronor, som för närvarande användes till avlönande av en sakkunnig, som jämte gymnastikkonsulenterna behandlar ärenden angående friluftsdagarnas användning. Överstyrelsen anser, att behovet av denna arbetskraft framdeles bör tillgodoses genom inrättande av ytterligare en befattning som gymnastikkonsulent. *Statskontoret* har icke ansett sig kunna biträda förslaget om inrättande av ifrågasatt befattning.

Förslaget om inrättande av en befattning som skolsköterskekonsulent i Cg 24 har avstyrkts av *statskontoret*, medan *statens lönenämnd* har ansett, att befattningen bör placeras i högst 23 lönegraden.

Då överstyrelsen för tillgodosende av behovet av nya amanuenser och biträden räknat med en höjning av icke-ordinarieposten med 42 000 kronor, har överstyrelsen utgått ifrån att ytterligare medel komme att stå till förfogande för ändamålet därigenom att anslagsposten bibehölles oförändrad trots det ifrågasatta ordinariesättandet av vissa tjänster.

Departementschefen. Den av mig i propositionen 1947:205 omnämnda utredningen rörande skolöverstyrelsens organisation avser jag att inom den närmaste tiden igångsätta. I avvaktan på resultatet av denna utredning synas sådana ändringar i överstyrelsens personalorganisation böra undvikas, som kunna försvåra en förutsättningslös omprövning av denna. Med hänsyn härtill och till den allmänna återhållsamhet beträffande nya medelsanvisningar, som för närvarande bör iakttagas, torde de av överstyrelsen framställda önskemålen nu endast kunna tillgodoses i mycket begränsad omfattning.

Ordinarieposten. Jag anser mig böra biträda förslaget om ordinariesättning av en extra ordinarie undervisningsrådsbefattning å folkskolavdelningen.

För närvarande finnas å personalförteckningen uppförda 9 byråsekreterarbefattningar i Ca 24. Med hänsyn till det stora antalet amanuenser — för närvarande 32, varav 7 jämlikt den reglerade befordringsgången för

sådan personal hänförs till lönegraden Ce 24 — synes antalet byråsekreterarbefattningar böra ökas för att en gynnsammare proportion mellan ordinarie och icke-ordinarie personal på ifrågavarande stadium skall kunna ernås. Jag förordar därför, att utöver av överstyrelsen förordade 2 byråsekreterartjänster i Ca 24 ytterligare 2 sådana befattningar inrättas. Jag förutsätter därvid givetvis att motsvarande antal amanuens tjänster indragas. I anslutning till bestämmelserna om reglerad befordringsgång för vissa biträden för kontors- och skrivgöromål bör en extra ordinarie biträdesbefattning i Ce 8 omändras till befattning som kontorsbiträde (telefonist) i Ca 8. Dessa förslag föranleda ett i förhållande till överstyrelsens beräkningar ökat medelsbehov av i runt tal 25 500 kronor under förevarande anslagspost. Denna bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(711\,500 + 25\,500 =) 737\,000$ kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Såsom statskontoret framhållit, torde förutsättningar icke nu föreligga för en generell uppräknig av arvodena till hos överstyrelsen deltidsanställda inspektörer och konsulenter. Även om måhända särskilda skäl skulle kunna anföras för en höjning av ett eller annat av dessa arvoden, är jag dock icke beredd att på grundval av den i ärendet förebragta utredningen föreslå någon åtgärd i sådant hänseende. Jag anser mig icke för närvarande kunna förorda bifall till överstyrelsens förslag om anvisande av medel till ersättning för avstådda löneförmåner åt nu ifrågavarande inspektörer och konsulenter. Den nuvarande med ett arvode av 10 608 kronor förenade arvodestjänsten som extra föredragande å folkskolavdelningen synes böra uppföras på extra stat och placeras i lönegraden Cg 24. Förevarande arvodespost bör därför minskas med nyssnämnda belopp. Vidare bör posten minskas med ytterligare 1 100 kronor, motsvarande personligt lönetillägg åt förste gymnastikkonsulenten K. A. W. Berg von Linde, och alltså uppföras med $(48\,300 - 10\,608 - 1\,100 =) 36\,592$ kronor eller i runt tal 36 600 kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. Med hänsyn till vad 1947 års riksdag uttalat i ämnet torde från och med nästa budgetår böra ur överstyrelsens stat uteslutas den medelsanvisning å 8 000 kronor under förevarande arvodespost, som ursprungligen avsetts för den centrala ledningen av värtjänstutbildningen men efter denna utbildnings upphörande använts till avlönande av en sakkunnig, som jämte gymnastikkonsulenterna behandlar ärenden rörande friluftsdagarnas användning. Överstyrelsens förslag att i stället skulle inrättas ytterligare en gymnastikkonsulentbefattning kan jag i likhet med statskontoret icke biträda.

Den nu med ett arvode av 10 000 kronor förenade befattningen som konsulent för husligt arbete, avsedd i huvudsak för handläggning av ärenden rörande skolmåltidsverksamheten, torde i enlighet med statskontorets och statens lönenämnds uppfattning böra förändras till befattning på extra

stat i lönegraden Cg 24, innebärande löneförmåner (inklusive rörligt tillägg) i lägsta löneklassen av i runt tal 11 500 kronor. Vid bifall härtill bör förevarande post minskas med nyssnämnda arvode.

Jag är icke beredd att tillstyrka en höjning av anslagsmedlen för tillfälligt anställande av sakkunniga. Det för detta ändamål nu beräknade beloppet å 7 000 kronor torde därför för nästa budgetår böra utgå med oförändrat belopp. Vad jag sålunda i detta sammanhang förordat föranleder en minskning av posten till arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. med $(8\,000 + 10\,000 =) 18\,000$ kronor till 19 600 kronor.

Icke-ordinarieposten. Arbetsbelastningen å överstyrelsens rotel för byggnadsärenden m. m. synes påkalla en viss omedelbar förstärkning av arbetskrafterna å roteln. Detta synes lämpligen böra ske genom inrättandet av en extra ordinarie förste byråsekreterartjänst i 29 lönegraden. Då härigenom en viss lättnad torde kunna vinnas i de arbetsuppgifter, som för närvarande fullgöras av en extra föredragande, är jag icke beredd att nu förorda inrättandet av en undervisningsrådsbefattning i stället för nämnda föredragandetjänst.

Med en omprövning av löneställningen vid den extra ordinarie befattningen som konsulent i husligt arbete synes böra anstå till den allmänna översynen av överstyrelsens personalorganisation.

Några ytterligare förste byråsekreterartjänster utöver den av mig nyss förordade anser jag mig icke för närvarande kunna tillstyrka.

Den av överstyrelsen förordade nya gymnastikkonsulentbefattningen har av mig tidigare avstyrkts. Icke heller den föreslagna befattningen som skolsköterskekonsulent kan jag tillstyrka.

Icke-ordinarieposten är för innevarande budgetår uppförd med 595 000 kronor. Överstyrelsen har emellertid som förut nämnts beräknat det verkliga anslagsbehovet till 809 800 kronor. I annat sammanhang denna dag kommer jag att hemställa om förslag till riksdagen, att riksdagen måtte medgiva överskridande av icke-ordinarieposten för innevarande budgetår med 220 000 kronor, varav ett belopp av 20 000 kronor avser en tillfällig utgift för innevarande budgetår. Vid mina beräkningar av anslagsbehovet för nästa budgetår utgår jag därför från ett anslagsbehov för innevarande budgetår av 795 000 kronor. Detta belopp bör å ena sidan minskas med omkring 61 500 kronor på grund av förordad ordinariesättning av en undervisningsrådsbefattning och en biträdesbefattning ävensom förändring av 4 amanuens tjänster till byråsekreterarbefattningar i Ca 24 samt å andra sidan ökas med 33 500 kronor vid bifall till mina förslag om överförande av 2 arvodesbefattningar å extra stat i Cg 24 och inrättande av en förste byråsekreterarbefattning i Ce 29. Anslagsposten bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(795\,000 - 61\,500 + 33\,500 =) 767\,000$ kronor.

Rörligt tillägg. Denna anslagspost, som nu är uppförd med 76 600 kronor, torde för nästa budgetår böra höjas med 96 200 kronor till 172 800 kronor.

Hela anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (737 000 + + 36 600 + 19 600 + 767 000 + 172 800 =) 1 733 000 kronor, vilket innebär en ökning med 301 500 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande personalförteckning för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

P e r s o n a l f ö r t e c k n i n g.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning.	Lönegrad.
1 generaldirektör	Cp 19
1 skolöverläkare	Cp 10
1 arkitekt	Cp 7
1 byråchef	Ca 33
12 undervisningsråd	Ca 33
1 förste bibliotekskonsulent	Ca 30
1 förste gymnastikkonsulent	Ca 30
2 förste byråsekreterare	Ca 29
2 förste byråsekreterare	Ca 27
1 hjälpskolekonsulent och inspektör för sinnesslö- undervisningen	Ca 26
1 bibliotekskonsulent	Ca 26
1 gymnastikkonsulent	Ca 26
1 konsulent för allmän folkbildning	Ca 26
13 byråsekreterare	Ca 24
1 kamrerare	Ca 23
1 registrator	Ca 18
1 kansliskrivare	Ca 15
1 förste expeditionsvakt	Ca 11
4 kanslibiträden	Ca 11
2 expeditionsvakter	Ca 9
8 kontorsbiträden	Ca 8

S k o l ö v e r s t y r e l s e n s s t a t i s t i s k a a v d e l n i n g.

1 förste aktuarie, tillika chef	Ca 29
1 aktuarie	Ca 24
2 kansliskrivare	Ca 15

2 kanslibiträden	Ca 11
1 expeditiönsvakt	Ca 9
3 kontorsbiträden	Ca 8

Tjänstemän å övergångsstat.

1 skrivbiträde å skolöverstyrelsens statistiska avdelning	Ca 6
---	------

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 24.

3 undervisningsråd	Ce 33
1 byråchef	Ce 33
1 biträdande arkitekt	Ce 29
1 förste byråsekreterare	Ce 29
1 konsulent för husligt arbete	Ce 26
1 bibliotekskonsulent	Ce 26
1 konsulent för allmän folkbildning	Ce 26;
<i>dels godkänna följande avlöningsstat för skolöverstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:</i>	

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	737 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	»	36 600
3. Arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m., förslagsvis	»	19 600
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	767 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	172 800

Summa kronor 1 733 000;

dels ock till Skolöverstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av .. kronor 1 733 000.

[145.] 2. Skolöverstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag. Detta anslag är nu uppfört med 288 500 kronor. Beträffande anslagets disposition hänvisas till sid. 586 i statsläggaren.

Skolöverstyrelsen har föreslagit höjning av anslaget med 69 500 kronor. Enligt överstyrelsens förslag skulle anslagsposten till sjukvård m. m. å förslagsvis 6 500 kronor samt delposten till bränsle, lyse och vatten å förslagsvis 19 000 kronor, å vilka belastningen under sistförflutna budgetår utgjort

omkring 6 800 respektive 19 000 kronor, uppräknas med 1 500 respektive 1 000 kronor. Beträffande delposten till övriga expenser har överstyrelsen erinrat, att Kungl. Maj:t medgivit överskridande av den för budgetåret 1946/47 anvisade posten, 110 000 kronor, med 53 400 kronor. På grund av belastningen och med hänsyn till den fortgående ökningen av överstyrelsens arbetsuppgifter har överstyrelsen hemställt om höjning av delpostens nuvarande belopp, 135 000 kronor, med 40 000 kronor. I fråga om anslagsposten till publikationstryck, nu förslagsvis 48 000 kronor, har överstyrelsen på grundval av gjorda beräkningar föreslagit en ökning med 27 000 kronor.

Statskontoret har icke funnit anledning till annan erinran mot framställningen än att ämbetsverket — under framhållande av att i belastningen å delposten till övriga expenser under sistförflutna budgetår ingått i runt tal 20 000 kronor för kontorsutrustning — ansett nämnda post böra upptagas med oförändrat belopp.

Departementschefen. Jag tillstyrker en höjning av delposten till övriga expenser med 10 000 kronor. För övriga i anslaget ingående poster torde böra beräknas oförändrat belopp. Anslaget bör således ökas med 10 000 kronor till 298 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolöverstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 298 500.

H. Allmänna läroverken m. m.

[146.] 1. **Allmänna läroverken: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 52 721 000 kronor och disponeras enligt personalförteckning och avlöningsstat, som återfinnas å sid. 593 ff. i statsliggaren.

Organisationsfrågor.

Framställningar om upprättande av nya statliga gymnasier. I propositionen 1947:151 lämnades (sid. 2 ff.) en redogörelse för gymnasiefrågans läge i landsorten, till vilken redogörelse torde få hänvisas. Här må endast framhållas, att sedan nämnda proposition framlades för riksdagen framställningar gjorts om inrättande av statliga gymnasier i **Borlänge**, **Karlskoga** och **Piteå**, varjämte förnyade ansökningar i samma syfte inkommit från **Åmål** och **Ängelholm**. *Skolöverstyrelsen* har i utlåtanden rörande framställningarna från Borlänge, Karlskoga och Ängelholm framhållit, att dessa gymnasiefrågor icke borde lösas isolerade utan upptagas i ett större sammanhang. Beträffande Karlskoga har överstyrelsen däremot tillstyrkt statsbidrag med 15 000 kronor till det där befintliga kommunala gymnasiet, vid vilket studentexamen första gången avlagts våren 1947. I framställningen från Åmål anföres såsom särskilt skäl för upprättande av ett statligt gymnasium i staden, att det från och med innevarande budgetår upprättade treåriga kommunala realgymnasiet redan från början vunnit sådan anslutning, främst från andra kommuner än Åmåls stad (endast 36 procent av eleverna från staden), att två parallellavdelningar måst inrättas, varigenom stadens utgifter blivit avsevärt större än beräknat. Alternativt har staden med hänsyn till anförda rekryteringsförhållanden vid det kommunala gymnasiet anhållit om statsbidrag för detsamma redan nu enligt samma principer, som tillämpades för vissa äldre kommunala gymnasier.

Upprättande av samrealskola i **Brännkyrka**. Frågan om upprättande av ett högre allmänt läroverk i Brännkyrka var förra året föremål för statsmakternas prövning. Sedan skolöverstyrelsen i utlåtande den 14 februari 1946 över en av Stockholms stad i ämnet gjord framställning hemställt om anordnande av gymnasier vid samrealskolorna i Ångby och Enskede i samband med nedläggande av gymnasiet vid nya elementar-

skolan i Stockholm samt om upprättande av ett högre allmänt läroverk i Brännkyrka, tillstyrkte jag i propositionen 1947:151 överstyrelsens förslag beträffande Ängby och Enskede. Däremot ansåg jag mig för det dåvarande icke kunna tillstyrka förslaget om upprättande av ett högre allmänt läroverk i Brännkyrka utan framhöll att, då detsamma innebure en faktisk ökning av läroverksorganisationen i Stockholm, denna fråga syntes böra upptagas först i samband med den allmänna omprövning av denna organisation, som syntes böra komma till stånd i anslutning till en kommande skolreform. Riksdagen (skrivelse nr 198) anslöt sig till Kungl. Maj:ts förslag.

Med skrivelse den 12 juli 1947 har *överståthållarämbetet* överlämnat en framställning från *Stockholms stad*, vari anhålles, att Kungl. Maj:t ville utan avvaktan å en blivande skolreform dels ånyo till omprövning upptaga förslaget att upprätta ett högre allmänt läroverk i Brännkyrka, dels även föranstalta om sådan förstärkning av läroverksorganisationen inom de södra och västra förortsområdena, som i övrigt påkallades av huvudstadens befolkningsutveckling.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 10 november 1947 över nämnda framställning föreslagit, att en samrealskola med två 5-åriga och en 4-årig realskollinje måtte successivt från och med det budgetår, då Stockholms stad ställt lämpliga lokaler till förfogande, dock tidigast budgetåret 1948/49, upprättas i Brännkyrka, att en rektorstjänst i Cb 9 och två adjunktstjänster måtte inrättas vid skolan från och med det budgetår, då den börjar sin verksamhet, samt att för nämnda budgetår måtte anvisas i runt tal 62 300 kronor för ändamålet.

Beträffande den i Stockholms stads framställning väckta frågan om en förstärkning av läroverksorganisationen även i de västra förorterna har överstyrelsen förklarat sig icke beredd att nu framlägga något konkret förslag till lösning av detta problem. Överstyrelsen hade för avsikt att hos Stockholms stad begära ett preciserat förslag till lösning av realskolefrågan i de västra förorterna.

I propositionen 1947:151 (sid. 6 ff.) har lämnats en redogörelse för läroverksfrågans utveckling i Stockholm under de senare åren samt de förhållanden, som föranledde överstyrelsen att förra året begära upprättandet av ett högre allmänt läroverk i Brännkyrka. Jag torde få hänvisa till denna redogörelse och vill här endast komplettera densamma med vissa nyare, av överstyrelsen lämnade statistiska uppgifter av värde för frågans bedömande. Överstyrelsen har anfört bland annat följande.

I stadskollegiets utlåtande och memorial nr 235 för år 1947 har förslaget om ett högre allmänt läroverk i Brännkyrka närmare motiverats. Där framhålls bland annat, huru som befolkningsutvecklingen i Stockholm medfört en stegring av antalet sökande till läroverkens första klass, som inom de snabbt tilväxande förortsområdena är särskilt markant. I utlåtandet framläggas också siffror, som visa, att behovet av nya klassavdelningar kan beräknas stegras snabbt särskilt från och med höstterminen 1949. Siffrorna för höstterminen 1947 ha icke jävat den i utlåtandet ställda prognosen om en

snabb tillväxt av stadens ytterområden. De ha i stället visat, att befolkningstillväxten i de södra och västra förorterna gått ännu snabbare än som beräknats. Befolkningssiffrorna för dessa delar av staden tala sitt tydliga språk. Enligt Stockholms kommunalkalender för åren 1945 och 1947 var invånarantalet i Brännkyrka den 31 december 1944 60 512, den 1 november 1946 89 405, i Enskede den 31 december 1944 50 734 och den 1 november 1946 56 929, i Bromma den 31 december 1944 78 484 och den 1 november 1946 85 185. Av dessa stadsdelar är den för närvarande största, Brännkyrka, utan läroverk. Antalet till intagning godkända elever, som icke kunnat beredas plats i realskolans första klass, är också oerhört stort vad Södermalm och de södra förorterna beträffar. Av sökande, som godkänts för intagning i klass 1⁵, avvisades sålunda vid högre allmänna läroverket för flickor på Södermalm 150, vid högre allmänna läroverket för gossar å Södermalm 71 och vid högre allmänna läroverket i Enskede 66. Till klass 1⁴ var motsvarande siffra för högre allmänna läroverket i Enskede 23. I hela staden avvisades sammanlagt 643 inträdessökande till klass 1⁵, under det att samtliga sökande till klass 1⁴, som icke kunnat beredas plats i de högre allmänna läroverken,ingo plats i de kommunala mellanskolorna.

Med hänsyn till att befolkningstillväxten i Brännkyrka sålunda varit snabbare än som kunnat förutses, har överstyrelsen funnit behovet av ett läroverk där alltmer trängande. Överstyrelsen ansåge det icke tillrådligt att vänta med inrättande av detta läroverk till den allmänna omprövningen av läroverksorganisationen i Stockholm i samband med en kommande skolreform. Det syntes icke längre räcka med inrättande av endast en 5-årig och en 4-årig realskollinje i Brännkyrka, utan två 5-åriga linjer vore erforderliga. Överstyrelsen framhåller emellertid såsom sannolikt att inrättandet av en 4-årig realskola vid det föreslagna läroverket i Brännkyrka komme att kunna leda till indragning av den linje av södra kommunala mellanskolan, som nu är placerad i Brännkyrka.

Överstyrelsen har funnit naturligt, att den förordade realskolan kompletteras med ett gymnasium, men har ansett denna fråga kunna anstå till en allmän översyn av gymnasieorganisationen i Stockholm, enär under ännu något år flertalet sökande till gymnasiets första ringar kunde väntas få plats i redan befintliga gymnasier.

Kostnaderna för upprättande av den förordade samrealskolan i Brännkyrka ha av överstyrelsen beräknats till i runt tal 62 300 kronor under första året och till i runt tal 241 400 kronor vid fullt genomförd organisation. Överstyrelsen förutsätter att för upprättande av den nya samrealskolan uppställas sedvanliga villkor rörande tillhandahållande av lokaler m. m.

Framställning om utbyte av en 3-årig realgymnasielinje mot en 4-årig i Borås. Med skrivelse den 21 juli 1947 har länsstyrelsen i Vänersborg med eget tillstyrkande överlämnat en framställning från Borås stad om utbyte av en av de befintliga 3-åriga realgymnasielinjerna vid högre allmänna läroverket därstädes mot en 4-årig. För närvarande finnas endast en 4-årig latinlinje samt 2 parallella linjer av 3-årigt realgymnasium vid läroverket.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt framställningen. Skolöverstyrelsen funne det självklart, att en linje av 3-årigt realgymnasium allttjämt skulle finnas vid läroverket, för att elever vid läroverket skulle beredas tillfälle att efter avlagd realexamen fortsätta sina studier vid gymnasiet. Det hade dock visat sig, att det 3-åriga realgymnasiet till största delen rekryterades från läroverkets egen realskola; under de tre sista läsåren hade antalet sådana elever uppgått till i medeltal 36 per år. Överstyrelsen funne det sannolikt, att de allra flesta av dessa elever skulle övergått till första ringen av 4-årigt realgymnasium, om sådant funnits. Om den föreslagna organisationsändringen komme till stånd, syntes samtidigt en avdelning av realskolans avslutningsklass kunna indragas och en kostnadsminskning uppstå, första året med 1 100 kronor och vid fullt genomförd omorganisation med 2 800 kronor för år.

Beräkning av antalet klassavdelningar m. m. Antalet lärjungar och klassavdelningar vid de allmänna läroverken för nästa läsår beräknas av skolöverstyrelsen på sätt framgår av följande tabell, varvid hänsyn endast tagits till sådana organisatoriska förändringar, som föranledas av det fortgående förstatligandet av kommunala mellanskolor:

	Lärjungar			Klassavdelningar		
	i nybörjaravdelningar		Totalt antal	nybörjaravdelningar		Totalt antal
	realskolan	gymnasiet		realskolan	gymnasiet	
Läsåret 1947/48	16 445	4 364	67 545	520	187	2 615
Ökning 1948/49:						
a) Läroverk utom de kommunala mellanskolor, som beräknas komma under förstatligande från och med 1948/49	625	156	4 245	16	7	140
b) Kommunala mellanskolor, som beräknas komma under förstatligande från och med 1948/49	660	—	660	21	—	21
Summa	17 730	4 520	72 450	557	194	2 776

Överstyrelsen har alltså beräknat det totala antalet klassavdelningar nästa läsår till 2 776, innebärande en ökning med 161 avdelningar. Tages hänsyn även till den föreslagna samrealskolan i Brännkyrka, ökas dessa siffror med 3 till 2 779 respektive 164 avdelningar.

Genom beslut den 30 juni 1947 har Kungl. Maj:t föreskrivit, dels att intagning av elever i första kretsen, ringen eller klassen vid följande läroverkslinjer icke finge äga rum, därest icke Kungl. Maj:t efter särskild framställning så medgäve, nämligen de treåriga latinlinjerna vid högre allmänna läroverken i Halmstad, Karlskrona, Kristianstad och Västerås, högre allmänna läroverket för gossar i Malmö samt karolinska högre allmänna läroverket i Örebro, den fyraåriga latinlinjen vid högre allmänna läroverket i Vänersborg,

lyceilinjén vid högre allmänna läroverket för gossar i Malmö samt den fyraåriga realskollinjen vid samrealskolan i Trelleborg, dels att vid högre allmänna läroverket för gossar å Södermalm i Stockholm intagning av elever i första ringen av det treåriga latingymnasiet finge ske allenast under förutsättning, att antalet till intagning berättigade inträdessökande till motsvarande ring vid högre allmänna läroverket för gossar å Norrmalm i Stockholm överstege 30, dels ock att vid högre allmänna läroverket i Strängnäs intagning av elever i första ringen av det fyraåriga latingymnasiet finge ske först vid ett lärjungeantal av minst 8, såvida ej Kungl. Maj:t efter särskild framställning annorlunda bestämde.

Genom beslut den 8 augusti 1947 har därefter Kungl. Maj:t medgivit återupptagande av verksamheten vid den fyraåriga latinlinjen i Vänersborg. Beträffande latinlinjen i Strängnäs framhåller överstyrelsen, att linjen detta år med ett antal inträdessökande av 9 uppfyllt villkoret för fortsatt verksamhet. Överstyrelsen räknar med att för nästa läsår enahanda villkor för intagning såväl å denna linje som å övriga förutnämnda linjer uppställas som för innevarande läsår.

Överstyrelsen har fäst uppmärksamheten på ytterligare två mindre väl besökta utbildningslinjer, nämligen den fyraåriga latinlinjen vid högre allmänna läroverket i Kristinehamn och den treåriga latinlinjen vid högre allmänna läroverket för gossar å Norrmalm i Stockholm. En översikt över dessa linjer lämnas i följande tablå.

Linje	Lärjungeantal	
	Höstterminen 1946	Höstterminen 1947
Kristinehamn: 4-årig latinlinje	9 + 10 + 9 + 11 = 39	6 + 8 + 9 + 11 = 34
Stockholm, h. allm. lärov. för gossar å Norrmalm: 3-årig latinlinje	9 + 9 + 9 = 27	7 + 6 + 9 = 22

Beträffande latinlinjen i Kristinehamn föreslår överstyrelsen, att intagning av elever får ske under samma förutsättningar som i fråga om motsvarande linje i Strängnäs. Intagning å den treåriga latinlinjen vid gossläroverket å Norrmalm har av överstyrelsen förutsatts skola kunna ske endast efter särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t, varvid överstyrelsen räknat med att sådant medgivande skall lämnas, om vid höstterminens början antalet godkända inträdessökande uppgår till minst 10.

I fråga om övriga för innevarande budgetår meddelade restriktioner beträffande lärjungemaximum i realskolans högsta klass m. m. förutsätter överstyrelsen ingen ändring för nästa budgetår.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Ifrågavarande anslagspost är för innevarande budgetår uppförd med 36 550 000 kronor.

Ämneslärare. Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit inrättande av ett antal nya ämneslärartjänster dels till följd av upprättande, omorganisation eller förstatligande av vissa läroverk och dels i syfte att ernå en gynnsammare proportion mellan ordinarie och icke-ordinarie lärare och en bättre lektorsrepresentation vid vissa läroverk. Överstyrelsens förslag framgår sammanfattningsvis av följande sammanställning:

Motivering	Rektorer	Lektorer	Adjunkter	Ämneslärarinnor
I. På grund av upprättande eller omorganisation av vissa läroverk, dock ej förstatligande av kommunala mellanskolor	1	6	17	—
II. På grund av förstatligandet av kommunala mellanskolor	9	—	63	15
III. För ernående av bättre proportion mellan ord. och icke-ord. lärare samt förmånligare lektorsrepresentation	—	9	109	—
Summa	10	15	189	15

Av de under I. föreslagna nya tjänsterna avses rektorstjänsten, vilken skulle placeras i lönegraden Cb 9, för den nya samrealskolan i Brännkyrka samt de 6 lektors- och 17 adjunktstjänsterna för följande läroverk:

	Lektorer	Adjunkter
Högre allm. lärov. i Haparanda	—	1
» » » » Ludvika	1	—
» » » » Motala	1	1
» » » » Sollefteå	1	1
» » » för flickor å Södermalm i Stockholm	—	3
Statens normalskola	—	1
Högre allm. lärov. i Enskede	1	1
Nya elementarskolan i Ängby	1	2
Högre allm. lärov. i Örnsköldsvik	1	3
Samrealskolan i Brännkyrka	—	2
» » » Piteå	—	2

Därjämte har överstyrelsen i detta sammanhang föreslagit, att av de å personalförteckningen upptagna, för statens normalskola avsedda lektorsbefattningarna, vilka nu icke må uppehållas, ytterligare en lektorstjänst må besättas från och med nästa budgetår. Beträffande den under avveckling varande nya elementarskolan i Stockholm räknar överstyrelsen med att från och med nästa budgetår 2 lektors- och 2 adjunktstjänster skola kunna överflyttas till andra läroverk, nämligen den ena lektorstjänsten till högre allmänna läroverket i Enskede samt den andra lektorstjänsten och de båda adjunktstjänsterna till nya elementarskolan i Ängby. Sistnämnda läroverk

beräknas få ytterligare 2 adjunktstjänster genom överflyttning från Brommaläroverket.

De på grund av förstatligandet av kommunala mellanskolor förordade nya tjänsterna fördela sig på olika grupper av sådana skolor sålunda:

Kommunala mellanskolor, förstatligade från och med	Rektorstjänster	Adjunktstjänster	Ämneslära- rarnetjänster	Summa
1944/45	—	14	—	14
1945/46	—	6	3 ¹	9
1946/47	—	17 ¹	9 ¹	26
1947/48	—	12 ¹	3 ¹	15
1948/49	9	14 ^{1, 2}	—	23
Summa	9	63 ²	15	87

¹ Tillsätts genom överflyttning av lärare från respektive kommunala mellanskolor.

² Härav skola 9 tjänster tills vidare icke uppehållas.

Såsom av sammanställningen torde framgå räknar överstyrelsen med att från och med nästa budgetår ytterligare 9 kommunala mellanskolor skola komma under förstatligande.

De med början från och med budgetåret 1944/45 förstatligade kommunala mellanskolorna ha från och med innevarande budgetår i sin helhet övertagits av staten. Genom beslut den 26 september 1947 har Kungl. Maj:t medgivit, att rektors adjunktstjänst vid envar av nämnda skolor — sammanlagt 20 — må i vanlig ordning återbesättas från och med den 1 januari 1948. Härigenom komma — utöver de i tabellen angivna nya tjänsterna — ytterligare 20 adjunktstjänster att uppehållas nästa budgetår.

Överstyrelsens förslag till nya ämnesläartjänster för ernående av en bättre proportion mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie lärare grundar sig på en av överstyrelsen verkställd undersökning¹ av lärarbeståndet vid de olika läroverken. Därav framgår att ytterligare 117 nya ordinarie tjänster skulle behöva inrättas utöver de av organisationsskäl förordade tjänsterna, för att antalet icke-ordinarie lärare vid varje läroverk skulle kunna nedbringas till eller under 15 procent. Av dessa 117 tjänster räknar överstyrelsen med att 1 kan erhållas genom överflyttning från annat läroverk. Av de återstående 116 behövliga tjänsterna föreslås 109 inrättade som adjunktstjänster och 7 som lektorstjänster. Genom sistnämnda tjänster skulle — förutom en gynnsammare proportion mellan ordinarie och icke-ordinarie lärare — även vinnas en förmånligare lektorsrepresentation vid vissa läroverk. För sistnämnda ändamål föreslås dessutom ytterligare 2 lektorstjänster. Av lektorstjänsterna föreslås en inrättad vid vart och ett av högre allmänna läroverken i Borås, Gävle, Härnösand, Kalmar, Nyköping, Kungsholmen i Stockholm, Uddevalla, Växjö och Östersund. Beträffande den föreslagna place-

¹ Beträffande undersökningsresultatets detaljer torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

ringen av de 109 adjunktstjänsterna torde få hänvisas till handlingarna i ärendet. Överstyrelsen framhåller, att vissa ändringar i den angivna placementsplanen kunna komma att visa sig erforderliga.

Sveriges yngre läroverkslärares förening har i skrivelse den 12 november 1947 framhållit angelägenheten av ett bifall till skolöverstyrelsens förslag beträffande nya ordinarie lärartjänster för nästa budgetår.

Statskontoret avstyrker förslaget om återbesättande av ytterligare en lektorstjänst vid statens normalskola och om inrättande av en ny lektorstjänst vid vartdera högre allmänna läroverket i Ludvika och Enskede samt vid nya elementarskolan i Ängby. Sistnämnda båda läroverks behov av ytterligare lektorstjänster finge anses tillfredsställande tillgodosett genom den planerade överflyttningen av sådana tjänster från nya elementarskolan i Stockholm. I fråga om de ifrågasatta nya adjunktstjänsterna har statskontoret ansett en begränsning böra ske och förordat, att antalet ordinarie adjunktstjänster ökas med högst 90, avsedda huvudsakligen för de under förstatligande varande kommunala mellanskolorna.

Ö v n i n g s l ä r a r e. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit inrättande av 7 nya teckningslärar- och 11 nya gymnastiklärartjänster enligt följande tablå.

Lärover	Lärartjänster i	
	teckning	gymnastik med lek och idrott
Högre allm. lärov. i Borås	—	1
» » » » Gävle	1	1
» » » » Majorna i Göteborg	1	—
Hvitfeldtska högre allm. lärov. i Göteborg	—	1
Vasa högre allm. lärov. i Göteborg	1	1
Högre allm. lärov. i Kalmar	1	—
» » » » Karlstad	1	1
» » » » Kristianstad	—	1
» » » » Luleå	—	1
» » » » Skellefteå	—	1
» » » » för flickor å Norrmalm i Stockholm . .	1	1
» » » » i Enskede	—	1
» » » » Uppsala	1	—
Samrealskolan i Solna	—	1
Summa	7	11

Samtliga ifrågavarande tjänster beräknas bli förenade med minst 30 veckotimmars tjänstgöring.

Överstyrelsen har vidare föreslagit, att vid Burgårdens samrealskola i Göteborg inrättas en ordinarie tjänst i kvinnlig slöjd, vilken tjänst skulle tillsättas genom överflyttning från kommunala mellanskolan.

Statskontoret har icke framställt erinran mot förslaget.

V a k t m ä s t a r p e r s o n a l e n. Skolöverstyrelsen har i sina anslags-äskanden för nästa budgetår framlagt ett vittsyftande förslag till reglering av anställningsförhållandena för vaktmästarpersonalen vid läroverken. Förslaget berör såväl förevarande anslagspost som icke-ordinarieposten men torde för överskådlighetens skull lämpligen böra i sin helhet beröras i detta sammanhang.

För närvarande omfattar den statliga vaktmästarorganisationen vid de allmänna läroverken endast ordinarie och extra ordinarie tjänster. Av statsmedel utgår även avlöning till vikarier på dessa tjänster. Övrig vaktpersonal anställs av vederbörande lokalstyrelse och kostnaderna bestridas ur ljus- och vedkassorna. I sina huvuddrag fastställdes denna organisation av 1939 års riksdag. I samband därmed bestämdes att ljus- och vedkassorna, som ditintills bestritt alla kostnader för vaktmästarpersonal, skulle till statsverket inleverera belopp, motsvarande kassornas utgifter under budgetåret 1938/39 för kontant avlöning åt den vaktmästarpersonal, som genom riksdagens beslut kom i åtnjutande av lönereglering. För ändamålet har sedan dess i avlöningsstaten för de allmänna läroverken funnits uppförd en inkomstpost å 480 000 kronor. En del av dessa medel återgår emellertid till kassorna i form av statsbidrag från det å riksstaten uppförda förslagsanslaget till bidrag till ljus- och vedkassorna. Sådant bidrag utgår till kassa, om för bestridandet av de utgifter, vilka åvila kassan, skulle behöva uttagas en högre elevavgift än 30 kronor per elev och läsår.

Överstyrelsens nu framlagda förslag innebär, att staten helt och hållet skulle övertaga kostnaderna för vaktmästarpersonalen vid läroverken, i samband varmed ljus- och vedkassornas nyssnämnda skyldighet att inleverera vissa belopp skulle upphöra. Överstyrelsen har vidare i detta sammanhang — på grundval av en omfattande undersökning av behovet av vaktmästarpersonal vid de allmänna läroverken — föreslagit de förändringar i den ordinarie och extra ordinarie vaktmästarorganisationen, som framgå av följande översikt:

	Ca 11	Ca 10	Ca 9	Ce 11	Ce 10	Ce 9
Nuvarande antal tjänster	85	64	17	1	—	34 (1/1-tid) 6 (1/2-tid)
Ökning eller minskning enl. överstyrelsens förslag	+ 9	+ 8	+ 9	— 1	+ 2	+ 19 (1/1 tid) — 3 (1/2-tid)

Av de föreslagna nya ordinarie tjänsterna utgöra 4 i Ca 11, 6 i Ca 10 och 3 i Ca 9 helt nya befattningar och avsedda för läroverk, vilka berörts av organisationsändringar under tiden sedan 1939 års lönereglering för vaktmästarpersonalen och vid vilka för närvarande icke någon med statsmedel avlönad vaktmästare finnes (en i Ca 11 och en i Ca 10 vid högre allmänna läroverket i Enskede samt vid vardera av nya elementarskolan i Ängby och

samrealskolan i Solna, en i Ca 11 vid Johannes samrealskola i Malmö, en i Ca 10 vid envar av samrealskolorna i Alvesta, Spånga och Älmhult samt en i Ca 9 vid envar av samrealskolorna i Fagersta, Finspång och Kungälv). I övrigt innebär förslaget beträffande de ordinarie tjänsterna dels en uppflyttning av tre tjänster i Ca 10 vid respektive högre allmänna läroverken å Kungsholmen i Stockholm och i Majorna i Göteborg samt samrealskolan i Karlskoga till Ca 11, dels en ombildning av extra ordinarie tjänster till ordinarie.

I fråga om de extra ordinarie tjänsterna innebär förslaget dels inrättande av sådana tjänster — till antalet i huvudsak motsvarande dem som föreslagits till ordinariesättning — vid läroverk, där redan förut finnes statsanställd vaktmästarpersonal, och dels inrättande därutöver av vissa tjänster vid läroverk, som för närvarande ej ha någon med statsmedel avlönad vaktmästare. Till denna senare grupp höra 14 nya extra ordinarie tjänster i Ce 9 vid sådana förutvarande kommunala mellanskolor, vilka nu äro eller från och med nästa budgetår beräknas bli helt förstatligade (samrealskolorna i Arvidsjaur, Hyltebruk, Höör, Kinna, Kungsbacka, Lindesberg, Lycksele, Nora, Nybro, Orsa, Sveg, Valdemarsvik, Vellinge och Åtvidaberg) samt 4 tjänster i Ce 9 vid vissa äldre samrealskolor (Ljungby, Lysekil, Skurup och Åstorp).

Ett genomförande av förslaget skulle för statsverket medföra en nettoutgiftsökning av i runt tal 270 000 kronor enligt följande specifikation:

Förslag	Utgiftsökning	Utgiftsminskning (genom minskat statsbidrag till ljus- och vedkassorna)
Ljus- och vedkassornas skyldighet att inleverera vissa medel till statsverket upphör	480 000	390 000
Nya ord. vaktmästartjänster	125 000	140 000
» e. o. »	85 000	
Rörligt tillägg å nya ord. och e. o. tjänster	30 000	
Deltidstjänstgörande och tillfällig vaktmästarpersonal . .	150 000	70 000
Summa	870 000	600 000

Nettoutgiftsökning: (870 000 — 600 000 =) 270 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att *Mälardalens rektorsförening* i april 1946 gjort framställning om att staten måtte helt övertaga kostnaderna för avlönande av vaktmästarpersonalen vid de allmänna läroverken.

Statskontoret har icke ansett sig för närvarande kunna tillstyrka överstyrelsens ifrågavarande förslag. Även om i och för sig vissa skäl talade för åtgärder i av överstyrelsen angiven riktning, syntes ifrågavarande spörsmål böra upptagas till övervägande först i samband med prövningen av de för-

slag till förbättringar av socialpedagogisk art inom skolväsendet, som föreslagits av 1940 års skolutredning (stat. off. utr. 1947: 11).

A n s l a g s b e r ä k n i n g. Kostnaderna för de nu befintliga ordinarie tjänsterna ha av skolöverstyrelsen beräknats till 35 854 000 kronor eller 696 000 kronor mindre än det för innevarande budgetåret anvisade anslagsbeloppet. För budgetåret 1948/49 tillkomma enligt överstyrelsens beräkningar följande utgiftsökningar i avrundade tal:

1. Automatisk ökning av kostnaderna för undervisning i övningsämnen genom ordinarie lärare	kronor	367 000
2. Inrättande av nya ordinarie tjänster i enlighet med den föregående redogörelsen	»	2 777 000
Summa ökning		kronor 3 144 000.

Ordinarieposten skulle alltså bära uppföras med $(35\,854\,000 + 3\,144\,000 =)$ 38 998 000 kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Skolöverstyrelsen har föreslagit anvisande av följande belopp under de olika arvodesposterna (inom parentes anges ökning eller minskning i förhållande till för innevarande budgetår anvisade belopp):

	kronor	
a) Arvoden åt kvinnliga sakkunniga	500	(+ 50)
b) » » tillsynslärare	14 000	(+ 1 750)
c) Personliga tilläggsarvoden åt första lärarinnor .	600	
d) Arvoden åt skolläkare m. m.	345 200	(+ 20 200)
e) » » bibliotekarier	167 000	(+ 58 300)
f) » » sekreterare m. m.	217 000	(+ 3 600)
g) Särskilda arvoden vid provårsläroverk	127 500	(— 93 900)
h) Särskilda arvoden vid statens aftonskola	6 100	
i) Arvode åt biträdande föreståndarinna	1 200	
j) Personlig lönefyllnad åt vissa rektorer	10 000	(— 500)
	889 100	(— 10 500)

Förändringarna under posterna a), b), f) och j) äro av automatisk natur.

Av det under delposten d) *arvoden åt skolläkare m. m.* för innevarande budgetår anvisade beloppet å 325 000 kronor avses 203 000 kronor till arvoden åt skolläkarna och 122 000 kronor till arvoden åt de deltidsanställda skol-sköterskorna. Vid oförändrade grunder men under hänsynstagande till utgiftsökningar av automatisk karaktär har överstyrelsen för nästa budgetår beräknat dessa belopp till 227 700 kronor respektive 92 300 kronor. Emellertid har överstyrelsen föreslagit, att timarvodet för skol-sköterskornas deltids-tjänstgöring måtte höjas från 3 kronor 75 öre till 4 kronor 75 öre samt att omfattningen av heltidstjänstgörande läroverkssköterskas arbetsuppgifter

begränsas till att avse övervakningen av 1 200—1 700 elever mot för närvarande 1 500—2 500 elever, varigenom behov av ett ökat antal deltids-tjänstgörande sköterskor uppkomme. Ett genomförande av dessa förslag skulle enligt överstyrelsens beräkningar för nästa budgetår medföra en merkostnad av i runt tal 25 200 kronor.

Den under delposten *e)* *arvoden åt bibliotekarier* föreslagna höjningen hänför sig huvudsakligen till av överstyrelsen framlagt förslag om höjning av de nuvarande arvoden (jfr statsliggaren sid. 601) med 40 procent, vilket motiverats med svårigheten att besätta bibliotekariebefattningarna med lämpliga personer.

Statskontoret har icke kunnat förorda, att frågan om en uppräknings av dessa arvoden tages upp till prövning annat än i samband med en eventuell allmän översyn över bisyssleavvoden.

Under delposten *g)* *särskilda arvoden vid provårsläroverk* har överstyrelsen framlagt förslag, syftande till en icke oväsentlig förbättring av anställningsförhållandena för lärarpersonalen vid läroverk med provårskurs. En översikt av förslagen lämnas i följande tablå:

Slag av ersättning	Ersättnings storlek	
	enligt nuvarande bestämmelser	enligt överstyrelsens förslag
1. Ersättning till föreståndare för provårskurs	1 500: —	2 000: —
2. Ersättning till ord. och e. o. ämneslärare vid provårsläroverk . .	360: —	Lärarna placeras en lönegrad högre än vid övriga läroverk: alltså lektor Ca 31, adjunkt Ca 27, ämneslärarinna Ca 25 och e. o. adjunkt Ce 25
3. Ersättning till handledare	Vid samtliga provårsläroverk: 300: — för enterminkandidat 180: —/termin för tvåterminkandidat	Vid samtliga provårsläroverk utom i Umeå: 450: — resp. 300: — I Umeå: 900: — resp. 600: —
4. Ersättning för föreläsningar och övningar	Föreläsning: 30: — Övning: 15: —	Föreläsning: 40: — Övning: 20: —

Ett bifall till dessa förslag skulle — med hänsyn till att ersättningen åt ordinarie och extra ordinarie ämneslärare skulle utgå i form av förhöjd lönegradsplacering och därigenom avföras från anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän respektive avlöningar till övrig icke-ordinarie personal — enligt överstyrelsens beräkningar medföra en minskning av anslagsbehovet under förevarande delpost med 94 700 kronor. Som allmän motivering för förslagen framhåller överstyrelsen, att de förordade förbättringarna vore nödvändiga för att säkra rekryteringen av fullgoda lärarkrafter till provårsläroverken.

Enär särskilda svårigheter härutinnan föreläge beträffande provårsläroverket i Umeå, hade överstyrelsen ansett ersättningen till handledare böra utgå med dubbelt så stort belopp vid detta läroverk som vid övriga provårsläroverk.

Överstyrelsen har vidare, i anledning av framställning i ämnet från Sveriges yngre läroverkslärares förening, hemställt om bemyndigande att utan hinder av bestämmelsen i provårsstadgan, att lärarkandidat i regel icke bör tagas i anspråk för rektorskonferenser, föreläsningar och kurser under mer än sammanlagt två timmar i veckan, anmoda provårsföreståndarna att om möjligt förlägga sådana konferenser m. m. till varje provårstermins första veckor. Härigenom skulle en effektivisering av provårets teoretiska inslag vinnas och provårskandidaterna redan från början av sin undervisning kunna draga nytta av de lärdomar och erfarenheter, som föreläsningarna avsåge att förmedla. Därjämte hemställer överstyrelsen att få försöksvis pröva en koncentration av föreläsningarna och övningarna till en dagkurs om 2 veckor, förlagd till provårets början och anordnad gemensamt för lärarkandidaterna vid samtliga provårsanstalter i Stockholm hösten 1948, ävensom att till ledaren av nämnda kurs finge utgå ett arvode av högst 300 kronor. Överstyrelsen har även för ändamålet beräknat någon höjning — i runt tal 500 kronor — av anslagsmedlen till föreläsningar och kurser.

I skrivelse den 19 september 1947 ha *samtliga provårsföreståndare vid de allmänna läroverken* hemställt, att arvodet till provårsföreståndarna måtte höjas till en nivå, som kunde anses skäligen såväl i förhållande till det rådande penningvärdet som uppdragets vikt.

Statskontoret har ställt sig avvisande till överstyrelsens i detta sammanhang framförda förslag. Sålunda har statskontoret icke kunnat förorda, att frågan om en allmän uppräknings av arvoden till föreståndare för och handledare vid provårskurs samt av nu utgående ersättningar för föreläsningar och övningar upptoges till prövning annat än i samband med en mera allmän översyn över bisysslelärarnas arvoden. Beträffande förslaget om högre lönegradsplacering för de ordinarie och extra ordinarie ämneslärarna vid provårsläroverken har statskontoret anfört följande.

Provårsutbildningen bedrivs för närvarande vid vissa bestämda läroverk. Ändring i organisationsplanen genom utökning av antalet provårsläroverk, överflyttande av provårskurs från ett till ett annat läroverk m. m. kan givetvis förekomma. Såväl härigenom som vid lärares flyttning mellan olika läroanstalter skulle otvivelaktigt i lönehänseende tekniska svårigheter uppkomma, därest lärarna vid provårsläroverken i enlighet med föreliggande förslag placerades i högre lönegrader än de för motsvarande personal vid övriga läroverk fastställda. Under nu angivna förhållanden och då såväl läroverksorganisationen som lärarutbildningen torde komma att inom en snar framtid genomgå genomgripande förändringar, måste statskontoret finna såväl tidpunkten för som sättet att bereda ifrågavarande lärare en förmånsställning olämpliga och får bestämt avstyrka bifall till framställningen i denna del.

Vidkommande slutligen frågan om särskilda åtgärder vid provårsläroverket i Umeå har statskontoret under hänvisning till vad ämbetsverket och allmänna lönenämnden tidigare anfört beträffande detta spörsmål (proposition 1943:143, s. 110) icke ansett sig kunna tillstyrka överstyrelsens förslag i denna del.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Denna anslagspost är nu uppförd med 12 873 000 kronor.

Ä m n e s l ä r a r e. Mot den av överstyrelsen motsedda ökningen av antalet klassavdelningar med 164 svarar enligt överstyrelsens beräkningar en ökning av de erforderliga undervisningstimmarna med så mycket som svarar mot 185 ämneslärare med full tjänstgöring. Därvid har den undervisning, som kan beräknas komma att fullgöras av rektorerna vid nyinrättade läroverk frånräknats. Vid bifall till överstyrelsens förslag om inrättande av nya ordinarie ämneslärartjänster skulle behovet av icke-ordinarie ämneslärare med full tjänstgöring, för närvarande 644, kunna antagas nedgå till 600. Överstyrelsen har därvid räknat med att som en följd av övergången till engelska som begynnelsespråk även nästa läsår viss särskild språkundervisning kan bli erforderlig, avseende eventuella kvarsittare i klass 3⁵ vårterminen 1948. Då det knappast syntes överstyrelsen erforderligt, att frågan om dylika övergångsanordningar i fortsättningen i varje särskilt fall underställdes Kungl. Maj:ts prövning, har överstyrelsen hemställt om bemyndigande att inom givna anslagsgränser besluta därom. Överstyrelsen har vidare ansett sig böra räkna med en sänkning av undervisningsskyldigheten med en timme för envar av de 10 lärare, som nästa läsår beräknas vara sysselsatta vid nya elementarskolan i Stockholm, med hänsyn till att skolan då endast komme att omfatta det differentierade gymnasiet och tjänstgöringen därigenom bleve mer krävande.

För *undervisningen i ryska* vid de båda elementarskolorna finnes under icke-ordinarieposten upptaget ett belopp av 8 928 kronor, beräknat efter 372 kronor för veckotimme. Detta arvode, som tidigare varit något högre än de vanliga timlärarsättningarna, har till följd av de genom kungörelsen 1947: 681 ändrade bestämmelserna rörande nämnda ersättningar kommit att ligga lägre än timtaxan för såväl arvodesgruppen Ta 21 som Ta 20. Vid övriga läroverk bestrides förekommande undervisning i ryska mot vanlig timtaxa. Överstyrelsen föreslår nu, att undervisningen i ryska även vid elementarskolorna från och med instundande budgetår jämföras med undervisningen i övriga läroämnen.

I anledning av i ämnet väckt motion anhöll 1947 års riksdag (skrivelse nr 205) om sådan ändring av läroverksstadgan, att den *konfirmationsundervisning*, som genom skolornas försorg ordnas för elever tillhörande läroverk och därmed jämförliga skolor, skulle vara avgiftsfri. I vederbörande ut-

skottsutlåtanden hade därvid bland annat framhållits, att det visserligen kunde anföras, att prästerskapet icke lydde under läroverksstadgan och icke kunde åläggas att utom den allmänna konfirmationsundervisningen mottaga särskilda konfirmandgrupper, men att då erfarenheten visade, att prästerskapet icke fränsade sig konfirmationsundervisning från andra konfirmandgrupper från skolorna, en annan inställning från deras sida när det gällde konfirmandgrupper från läroverken icke behövde befaras. Vid fall åter, då behöriga läroverkslärare måste anlitas för denna undervisning och ersättning till dessa måste utgå syntes nödiga medel böra få ställas till förfogande från vederbörande skolas stat. I anslutning till vad sålunda förekommit har § 145 läroverksstadgan genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1947 erhållit följande ändrade lydelse: »För de lärjungar, som under sin vistelse vid läroverket enligt vederbörande målsmans önskan skola beredas till konfirmation, besörjer rektor tillfälle till lämplig undervisning, vilken skall för lärjungarna vara avgiftsfri, — — —.»

Skolöverstyrelsen har nu framhållit, att då rektor vore skyldig att ombesörja konfirmationsundervisning, om målsmännen det påyrka, och endast i fåtalet fall prästvigda lärare stode till buds samt det icke syntes möjligt att ålägga präst att åtaga sig uppgiften utan särskild ersättning, det syntes oundvikligt, att möjligheten hölles öppen för rektorerna att även i de fall, då präst anlätades och ersättning begärdes, utgiva dylik ersättning, om lämplig konfirmationslärare eljest icke kunde erhållas. För ändamålet har överstyrelsen begärt anvisande av 40 000 kronor. För konfirmationsundervisning, som bestrides av läroverkslärare, har överstyrelsen förutsatt att ersättning skulle utgå enligt timtaxan Tc 21. Överstyrelsen har vidare i särskild skrivelse begärt, att av den under avlöningsanslaget vid de allmänna läroverken för innevarande budgetår uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal få taga i anspråk ett belopp av likaledes 40 000 kronor för ersättning till präster och lärare, som bestrida konfirmationsundervisning.

Statskontoret har i utlåtande i ärendet bland annat framhållit, att, då maximitjänstgöring som regel icke torde uttagas av någon läroverkslärare, enligt statskontorets mening goda möjligheter syntes böra föreligga för rektor att inom ramen för undervisningsskyldigheten ålägga vederbörande kristendomslärare att utan särskild ersättning meddela konfirmationsundervisning. Beträffande de fall, då sådan undervisning fullgjordes av präst, kunde statskontoret för sin del icke finna den omständigheten, att avgifter tidigare i vissa fall utgått av lärjungarna för denna undervisning, utgöra tillräcklig anledning för att ersättning av statsmedel skulle utgå som kompensation för de numera helt avskaffade lärjungeavgifterna. Därest präst ej skulle vilja anordna särskild undervisning för läroverks elever, funnes möjlighet för dessa att deltaga i de allmänna konfirmationsgrupperna.

Under icke-ordinarieposten har för innevarande budgetår anvisats ett be-

lopp av 4 200 kronor för föreläsningar i sexuella frågor för lärjungar å det differentierade gymnasiet. Överstyrelsen har nu föreslagit att föreläsningar av detta slag skola anordnas för lärjungarna på högre stadiet vid samtliga högre allmänna läroverk och att för den skull antalet sådana föreläsningar skulle ökas från nu 140 till 228. Överstyrelsen har vidare funnit behov av anslag även till viss särskild sexuell undervisning på mellanstadiet, nämligen i de fall då ämnet biologi icke förekommer på schemat för högsta klassen (inbyggda tekniska eller merkantila linjer) eller biologiläraren icke lämpligen kan handha sexualundervisningen. Det sammanlagda medelsbehovet för denna utvidgade sexualundervisning har överstyrelsen beräknat till 15 000 kronor.

För närvarande stå 2 500 kronor till förfogande till *särskilda ersättningar för vissa extra arbeten*, såsom institutionsarbete m. m., vilka medel disponeras genom beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Överstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av beloppet till 3 500 kronor, varjämte överstyrelsen förordar, att ifrågavarande anslagsmedel i fortsättningen ställas till överstyrelsens disposition, att användas för därmed avsett ändamål.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1947 må under innevarande budgetår vid de allmänna läroverken finnas 475 extra ordinarie adjunkter, 51 extra ordinarie ämneslärarinnor och 1 extra ordinarie övningsskollärare. I fråga om adjunkter och övningsskollärare föreslår överstyrelsen ingen ändring för nästa budgetår men räknar med hänsyn till den starka omsättningen inom gruppen extra ordinarie adjunkter att i medeltal 40 sådana tjänster skola stå vakanta. De extra ordinarie ämneslärarinnornas antal skulle enligt överstyrelsens beräkningar ökas med 7 i samband med förstatligandet av kommunala mellanskolor.

Övningslärare. Av nedanstående sammanställning framgår dels omfattningen av undervisningen i övningsämnen innevarande budgetår, dels ock den ökning av denna undervisning, som av överstyrelsen beräknats för nästa budgetår. Därvid ha på grund av läroverksorganisationens tillväxt rent automatiska ökningar och andra ökningar, innebärande viss standardförbättring, redovisats för sig.

Övningsämne	Antal veckotimmar			
	1947/48	beräknad ökning 1948/49		Summa 1948/49
		automatisk	annan	
Teckning och välskrivning	5 334	396	—	5 730
Musik	2 869	221	100	3 190
Gymnastik med lek och idrott	5 800	414	246	6 460
Manlig slöjd	1 740	170	—	1 910
Kvinnlig slöjd	2 221	239	—	2 460
Hushållsgöromål	686	114	—	800

Motiveringen för den föreslagna ökningen, utöver den rent automatiska, av undervisningen i musik samt gymnastik med lek och idrott ansluter sig i allt väsentligt till vad överstyrelsen anför i samma frågor i anslagsäskandena för innevarande budgetår. Jag torde därför få hänvisa till propositionen 1947: 151 sid. 55 ff.

Överstyrelsen föreslår en ökning av de nuvarande extra ordinarie övningslärarnas antal med 7 i teckning och välskrivning, 1 i musik, 5 i gymnastik med lek och idrott och 1 i kvinnlig slöjd. Av dessa skulle den sistnämnda tillsättas genom överflyttning till Johannes' samrealskola i Malmö av en lärare från den under förstatligande varande kommunala mellanskolan därstädes. Vidare har överstyrelsen ånyo föreslagit inrättande av extra ordinarie lärarbefattningar i manlig slöjd samt räknat med 15 sådana befattningar.

V a k t m ä s t a r p e r s o n a l e n. Beträffande överstyrelsens förslag härutinnan hänvisas till redogörelsen i samband med anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän.

S k o l s k ö t e r s k o r. Vid de allmänna läroverken tjänstgöra för närvarande 9 heltidsanställda skolsköterskor i lönegraden Ce 12. Vid kommunala mellanskolor finnas 2 sådana, en i Stockholm med tjänstgöring vid de båda kommunala mellanskolorna och en i Göteborg med tjänstgöring vid kommunala mellanskolan. Sistnämnda skola står från och med innevarande budgetår under förstatligande. Beträffande skolsköterskans ställning under övergångstiden föreslår nu överstyrelsen i anslutning till vad som tillämpas i fråga om lärare vid läroanstalt under förstatligande, att hon bör förbli kommunalt anställd, tills skolan helt övertagits av staten, men att rektor vid samrealskolan bör äga rekvirera det belopp av statsmedel, som enligt fastställda grunder skulle utgå till en deltidsanställd sköterska vid samrealskola med samma lärjungeantal som läroanstaltens förstatligade del.

S k o l p s y k o l o g e r o c h s k o l k u r a t o r e r. Överstyrelsen framhåller, att under det senaste årtiondet vid flera tillfällen framkommit förslag att till läroverken knyta nya uppgifter av allmänt ungdomsvårdande karaktär, såsom frågor om hjälp vid anpassningssvårigheter av olika slag, om anslagsprov och yrkesval, om lärjungarnas sociala förhållanden och hjälpbehov, om deras kontakt med arbetslivet och fritidssysselsättningar samt icke minst åtgärder, som syfta till att förbättra de ungas trivsel i skolan och i studiearbetet. Dessa arbetsuppgifter bildade icke någon naturlig enhet. Allt efter var huvudvikten lades, kunde de vara uppgifter för en skolpedagog, yrkesvägledare eller skolkurator. Sedan flera år hade kuratorsinstitutionen prövats vid högre allmänna läroverket för gossar å Norrmalm och högre allmänna läroverket å Kungsholmen i Stockholm. Med hänsyn till att i arbetsuppgifterna för den vid dessa läroverk anställde kuratorn inginge yrkesvägledning samt förmedling av arbetsanställningar och praktik hade han under senare år avlönats av arbetsmarknadskommissionen genom Stockholms stads arbetsnämnd. Emellertid hade överstyrelsen under hand underrättats om

att kommissionen icke ansåge sig vidare kunna anvisa medel för ändamålet, varför frågan om ett fortsatt uppehållande av tjänsten måste tagas under omprövning. Sedermera ha rektorerna vid ifrågavarande båda läroverk i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit om anvisande av medel för fortsatt uppehållande av kuratorsverksamheten vid läroverken.

Här må vidare erinras, att i skilda framställningar från respektive rektors-ämbetet vid nya elementarskolan i Ängby och målsmännens förening vid södra latinläroverket i Stockholm anhållits om inrättande av, vid Ängbyläroverket en befattning som skolpsykolog och vid södra latinläroverket en befattning som kurator.

Överstyrelsen har för sin del funnit en försöksverksamhet på förevarande område förtjänt av det allmännas stöd i form av statsbidrag till arvode åt skolpsykologer eller kuratorer eller medgivande till nedsatt undervisnings-skyldighet för lärare, som uppehölle sådan befattning. Överstyrelsen föreslår därför, att för ändamålet för nästa budgetår anvisas 30 000 kronor. Av dessa anslagsmedel borde även bestridas eventuella arvoden åt vikarier för lärare, som erhöle nedsättning i undervisningsskyldigheten. Det syntes böra ankomma på överstyrelsen att medgiva dylik nedsättning och att bestämma löneförmånerna för de särskilt anställda skolpsykologerna och skolkuratorerna med iakttagande av att löneförmånerna icke utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t finge överstiga avlöningen för extra adjunkt i lägsta löne-klassen.

A n s l a g s b e r ä k n i n g. Enligt överstyrelsens beräkningar skulle för nästa budgetår följande anslagsbelopp erfordras, nämligen

för avlöningar åt icke-ordinarie ämneslärare i teoretiska och praktiska läroämnena	kronor	8 840 000
därutöver vid genomförande av särskild befordringsgång för icke-ordinarie ämneslärare	»	250 000
därutöver vid förhöjd lönegradsplacering för extra ordinarie adjunkter vid provårsläroverk	»	40 000
för beredande av ersättning i vissa fall åt präster och lärare, som på rektors anmodan meddela konfirmationsberedelse åt läroverksungdom	»	40 000
för sexualundervisning för läroverksungdom	»	15 000
för särskilda ersättningar för vissa extra arbeten	»	3 500
för examinationer efter läsårets slut	»	500
för avlöningar åt icke-ordinarie övningslärare	»	2 200 000
därutöver vid viss utvidgning av musikundervisningen	»	10 000
därutöver vid viss utvidgning av undervisningen i gymnastik med lek och idrott	»	44 000
därutöver för ökning av antalet extra ordinarie övningslärare	»	5 000
därutöver vid genomförande av lönereglering för övningslärare enligt 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag med däri av överstyrelsen föreslagna ändringar	»	600 000

för avlöning åt skolsköterskor	kronor	53 000
för anställande av skolpsykologer och skolkuratorer ..	»	30 000
för avlöning åt extra ordinarie vaktmästare och deras vikarier	»	375 000
för ersättningar åt övrig icke-ordinarie vaktmästarpersonal	»	150 000
Summa kronor		12 656 000.

Departementschefen.

Organisationsfrågor. Under de båda sistförflutna åren ha statsmakterna, då fråga varit om upprättande av nya statliga gymnasier, intagit den ståndpunkten, att en utvidgning av gymnasieorganisationen borde undvikas för att man så litet som möjligt skulle föregripa en allmän översyn av denna organisation i samband med en kommande skolreform. Fjolårets beslut att samrealskolorna i Enskede och Ängby skulle kompletteras med gymnasier utgjorde ur den synpunkten intet egentligt undantag, då det här icke var fråga om en utvidgning av gymnasieorganisationen utan om en omflyttning av vissa gymnasielinjer, vilken nödvändiggjorts genom 1943 års riksdags beslut om avveckling av nya elementarskolans i Stockholm realskola. Någon anledning att nu frångå denna principiella ståndpunkt finnes icke, särskilt som jag hoppas, att förhållandena snart skola göra det möjligt att frågan om läroverksorganisationens utbyggande med nya statliga gymnasier tages upp till allmänt övervägande. Jag är därför icke beredd att nu tillstyrka de framställningar om inrättande av statliga gymnasier, som inkommit till ecklesiastikdepartementet, sedan motsvarande spörsmål förra året framlades för riksdagen, nämligen de först nu gjorda framställningarna beträffande Borlänge, Karlskoga och Piteå samt de förnyade framställningarna rörande Åmål och Ängelholm. Under erinran om att Arvika och Söderhamn sedan flera år samt Karlshamn och Kiruna från och med innevarande budgetår åtnjuta understöd av statsmedel till upprätthållande av de kommunala gymnasierna å dessa orter, finner jag emellertid skäligt, att även Karlskoga såsom en provisorisk anordning i avvaktan på en slutlig lösning av gymnasiefrågan kommer i åtnjutande av sådant understöd. Gymnasiet i Karlskoga har nämligen varit i verksamhet så länge, att den första studentkullen utexaminerats. Då detta emellertid ännu icke är fallet med det kommunala gymnasiet i Åmål, vars verksamhet påbörjats först innevarande läsår, och jag icke heller finner de av Åmåls stad angivna särskilda omständigheterna motivera ett avsteg från hittills tillämpade principer beträffande understöd till kommunala gymnasier, är jag icke beredd att i detta fall förorda sådant understöd. Till frågan om storleken av det föreslagna understödet till Karlskoga återkommer jag i det följande vid behandlingen av anslaget till understöd åt vissa kommunala gym-

nasier m. m., varvid jag även kommer att ifrågasätta en höjning av vissa nu utgående understöd.

Då jag förra året hade att taga ställning till ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag om upprättande av ett läroverk i Brännkyrka — omfattande en 5-årig och en 4-årig realskollinje samt 4-årigt latin- och realgymnasium — var jag icke beredd att tillstyrka förslaget, enär detsamma innebure en faktisk utökning av läroverksorganisationen i Stockholm. Överstyrelsen har nu inkommit med förnyad framställning i ämnet men därvid begränsat förslaget att tillsvidare endast avse upprättande av en samrealskola, omfattande två 5-åriga och en 4-årig linje. Av överstyrelsens skrivelse framgår, att befolkningstillväxten i de södra förorterna gått väsentligt snabbare än tidigare beräknats. Invånarantalet i Brännkyrka utgjorde den 1 november 1946 inemot 90 000 mot endast något mer än 60 000 den 1 januari 1945. Av sökande, som godkänts för intagning i klass 1⁵, måste vid de högre allmänna läroverken å Södermalm och i Enskede sistlidna höst avvisas ej mindre än sammanlagt 287 barn, varvid bör observeras, att något motsvarande överskott på platser i andra delar av staden ej funnits. Tvärtom har i hela staden sammanlagt 643 godkända inträdes-sökande till klass 1⁵ måst avvisas.

Det synes därför icke möjligt att längre uppskjuta frågan om en viss utbyggnad av läroverksorganisationen i Stockholm. Det kan icke längre försvaras att låta en stadsdel med ett invånarantal överstigande Norrköpings vara så missgynnad ifråga om högre utbildningsmöjligheter. Tidigare anförda betänkligheter mot upprättande av ett läroverk i Brännkyrka kunna icke med samma styrka göras gällande, då det nu tills vidare icke är fråga om tillskapandet av ett nytt gymnasium. Jag vill vidare erinra om att Kungl. Maj:t under senare år ansett sig regelmässigt böra medgiva inrättandet av nya parallellavdelningar i realskolans begynnelseklasser i Stockholm, så snart lokalförhållandena så tillätit. Jag anser mig därför i anslutning till överstyrelsens förslag böra förorda inrättandet av en samrealskola i Brännkyrka, omfattande två 5-åriga och en 4-årig linje. Jag har under hand gjort mig underrättad om, att i avvaktan på en nybyggnad provisoriska lokaler kunna under tre år, räknat från och med budgetåret 1948/49, ställas till läroverkets förfogande i den folkskolebyggnad i Aspudden, som nu är under uppförande och beräknas kunna tagas i bruk nästa läsår. Jag anser mig alltså kunna räkna med att den nya samrealskolan skall kunna träda i verksamhet från och med instundande budgetår. Sedvanliga villkor om tillhandahållande av lokaler m. m. böra givetvis uppställas, varjämte bör fordras, att Stockholms stad beviljar ett engångsanslag av minst 10 000 kronor för undervisningsmateriel och bibliotek.

Statens kostnader för läroverket har överstyrelsen beräknat till i runt tal 62 000 kronor under det första budgetåret och omkring 241 000 kronor vid

fullt genomförd organisation. Dessa beräkningar giva mig icke anledning till erinran.

Beträffande framställningen om utbyte av en 3-årig realgymnasielinje mot en 4-årig i Borås vill jag erinra, att ett vid 1945 års riksdag i propositionen nr 232 framlagt förslag om enahanda organisationsändring vid sammanlagt 14 högre allmänna läroverk — bland dem Borås — icke vann riksdagens bifall, enär förslaget enligt riksdagens mening skulle föregripa 1940 års skolutrednings väntade förslag till gymnasiets omorganisation. Med hänsyn till den av riksdagen sålunda tidigare intagna ståndpunkten till organisationsändringar av ifrågavarande slag anser jag mig nu icke kunna tillstyrka det framlagda förslaget i avvaktan på de allmänna överväganden rörande gymnasieorganisationen, vilka inom en relativt nära framtid torde komma till stånd, sedan 1946 års skolkommission slutfört sin utredning i ämnet.

Jag ansluter mig till vad överstyrelsen anfört angående intagning av elever å vissa gymnasielinjer, nämligen de 4-åriga latinlinjerna vid högre allmänna läroverken i Kristinehamn och Strängnäs samt den 3-åriga latinlinjen vid högre allmänna läroverket för gossar å Norrmalm. Jag förutsätter således, att intagning i första ringen av de båda förstnämnda linjerna må ske först om lärjungeantalet vid höstterminens början uppgår till minst 8, såvida ej Kungl. Maj:t efter särskild framställning annorlunda bestämmer, och att intagning å den sistnämnda linjen må ske endast efter Kungl. Maj:ts medgivande. För innevarande budgetår meddelade restriktioner i övrigt rörande lärjungemaximum i realskolans högsta klass m. m. böra tillämpas även nästa budgetår.

Enligt överstyrelsens beräkningar skulle det totala antalet klassavdelningar komma att läsåret 1948/49 uppgå till 2 776, varav 751 skulle utgöra nybörjaravdelningar. Därvid har emellertid hänsyn ej tagits till den förordade samrealskolan i Brännkyrka, varför i händelse av bifall till detta förslag nämnda siffror böra ökas med 3.

I detta sammanhang vill jag nämna, att överstyrelsen i samband med de pågående decentraliseringssträvandena inom statsförvaltningen bland annat föreslagit, att beslutanderätten i fråga om upprättandet av inbyggda praktiska linjer måtte överflyttas till överstyrelsen. Ehuru vissa skäl kunna tala för en sådan åtgärd, är jag dock med hänsyn till att hithörande frågor kunna äga samband med andra organisatoriska problem inom undervisningsväsendet icke benägen att förorda en sådan överflyttning.

Ordinarieposten. Vid den föreslagna samrealskolan i Brännkyrka bör inrättas en rektorstjänst i lönegraden Cb 9. Vidare böra vid de kommunala mellanskolor, vilkas förstatligande är avsett att påbörjas nästa år, inrättas rektorstjänster med lönegradsplacering enligt av 1944 och 1947 års riksdagar fastställda principer.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att sammanlagt 15 nya lektorstjänster skola inrättas samt att en vakant lektorstjänst vid statens normalskola skall återbesättas. Av dessa tjänster äro 6 nya lektorstjänster och tjänsten vid statens normalskola betingade av organisatoriska skäl. I likhet med statskontoret anser jag, att med inrättande av de föreslagna nya lektorstjänsterna vid högre allmänna läroverken i Enskede och Ludvika samt nya elementarskolan i Ängby bör kunna anstå ännu något år. Däremot har jag blivit övertygad om behovet av att tillsätta ännu en av de vakanta lektorstjänsterna vid statens normalskola. Jag tillstyrker därför detta förslag ävensom inrättande av de förordade lektorstjänsterna i Motala, Sollefteå och Örnsköldsvik. Övriga 9 av de av överstyrelsen begärda nya lektorstjänsterna äro avsedda att bidra till en enligt överstyrelsens uppfattning tillfredsställande lektorsrepresentation vid vissa högre allmänna läroverk. Jag biträder överstyrelsens förslag i denna del och finner ingen anledning till erinran mot den förordade placeringen av dessa tjänster.

Beträffande frågan om nya adjunktstjänster och ämneslärarinnetjänster tillstyrker jag överstyrelsens förslag om inrättande av dels 17 adjunktstjänster på grund av upprättande eller omorganisation av andra läroverk än förstatligade kommunala mellanskolor, dels ock 63 adjunkts- och 15 ämneslärarinnetjänster på grund av det fortgående förstatligandet av kommunala mellanskolor. Av sistnämnda adjunktstjänster avses 14 för de kommunala mellanskolor, vilkas förstatligande beräknas komma att påbörjas nästa budgetår. I enlighet med tillämpade principer torde av dessa tjänster en vid varje skola böra avses för rektor vid den nya samrealskolan och tills vidare icke återbesättas. Då förslag ännu ej föreligger beträffande vilka kommunala mellanskolor som skola börja förstatligas nästa budgetår, torde de nya adjunktstjänsterna liksom de föreslagna rektorstjänsterna vid ifrågavarande skolor tills vidare ej böra uppföras på personalförteckningen. Därest någon adjunktstjänst skulle bli tillsatt med icke-adjunktskompetent lärare torde denne i enlighet med hittills tillämpad praxis — jämför riksdagens skrivelse 1937: 469, sid. 21 — böra placeras i 25 lönegraden.

Vidkommande därefter överstyrelsens förslag om inrättande av ytterligare 109 nya adjunktstjänster för ernående av en bättre proportion mellan ordinarie och icke-ordinarie lärare vill jag erinra om att statsmakterna i fjol inrättade 92 adjunktstjänster i sådant syfte. Med hänsyn till den fortgående ansvällningen av läroverken synes det erforderligt att ytterligare ett antal ordinarie tjänster inrättas utöver de redan på grund av organisatoriska skäl föreslagna, för att icke balansen mellan ordinarie och icke-ordinarie ämneslärare skall försämrast. I nuvarande läge är jag emellertid icke beredd att i vidare mån biträda överstyrelsens förslag i denna del än att jag förordar inrättandet av 50 nya tjänster. Det torde få ankomma på Kungl.

Maj:t att efter förslag av överstyrelsen besluta om placeringen av dessa tjänster.

Mot förslaget om nya övningslärartjänster finner jag ej anledning till annan erinran än att med den ifrågasatta ordinarie gymnastiklärartjänsten vid samrealskolan i Solna synes böra anstå i avvaktan på ett ställningstagande till 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag till lönereglering för övningslärare.

Skolöverstyrelsens förslag att staten helt skulle övertaga kostnaderna för vaktmästarpersonalen vid de allmänna läroverken är avsett som ett led i strävandena att nedbringa kostnaderna för elevernas skolgång. Genom att ljus- och vedkassorna befrias från de dem i sådant hänseende nu åvilande uppgifterna skulle nämligen elevernas avgifter till dessa kassor kunna minskas. Överstyrelsens förslag synes i och för sig beaktansvärt och jag skulle under normala förhållanden icke ha tvekat att förorda detsamma. I nuvarande läge torde emellertid förslaget, som beräknats medföra en merkostnad för statsverket å omkring 270 000 kronor, icke lämpligen kunna i sin helhet förverkligas. Jag är sålunda icke beredd att för närvarande taga ställning till den av överstyrelsen väckta principiella frågan om statens övertagande av samtliga kostnader för vaktmästarpersonalen vid de allmänna läroverken. Jag ifrågasätter därför icke någon ändring beträffande skyldigheten för vissa ljus- och vedkassor att till statsverket inleverera medel, motsvarande avlöningskostnaderna för budgetåret 1938/39 av den vaktmästarpersonal, vilken genom beslut av 1939 års riksdag blev föremål för lönereglering. Likaledes torde det allttjämt få ankomma på ifrågavarande kassor att avlöna annan vaktmästarpersonal än ordinarie och extra ordinarie.

Däremot finner jag med hänsyn till läroverksorganisationens betydande utvidgning sedan 1939 års lönereglering ofrånkomligt att ompröva behovet av ordinarie och extra ordinarie vaktmästare vid läroverken. Mot överstyrelsens förslag härutinnan har jag i och för sig icke funnit anledning till erinran, då detsamma synes bygga på de principer, som varit vägledande vid nämnda lönereglering. Under nuvarande förhållanden nödgas jag dock iakttaga en viss begränsning. Av de begärda ordinarie tjänsterna hänföra sig 13 och av de extra ordinarie tjänsterna 18 till läroverk, vilka för närvarande icke ha någon statsanställd vaktmästare men vilka på grund av sin storlek och andra på frågan inverkan omständigheter utan tvivel kunna resa berättigade anspråk på att få tillgång till dylik vaktmästarpersonal. De flesta av dessa läroverk äro nyupprättade efter 1939. Jag anser mig därför böra tillstyrka inrättandet av ifrågavarande tjänster och får beträffande placeringen av tjänsterna vid olika läroverk hänvisa till den föregående redogörelsen. Ett bifall härtill torde medföra ett ökat anslagsbehov under ordinarieposten av i runt tal 60 000 kronor, under icke-ordinarieposten av omkring 76 000 kronor och under anslagsposten till rörligt tillägg av cirka

17 000 kronor eller sammanlagt av i runt tal 153 000 kronor. Emellertid medför ett bifall härtill minskad belastning å de berörda läroverkens ljus- och vedkassor, vilket i sin tur kan väntas föranleda en minskning av statens bidrag till dessa kassor. Jag räknar till följd härav med att anslagsbehovet under förslagsanslaget till bidrag till ljus- och vedkassorna skall sjunka med i runt tal 100 000 kronor. Nettoutgiftsökningen för statsverket skulle alltså inskränka sig till omkring 53 000 kronor. Jag är däremot icke beredd att nu tillstyrka överstyrelsens förslag, i vad detsamma avser ordinariesättning av ett antal extra ordinarie tjänster och ombildning av vissa ordinarie tjänster till tjänster i högre lönegrad.

I p e r s o n a l f ö r t e c k n i n g e n för de allmänna läroverken böra de ändringar vidtagas, som föranledas av vad jag i det föregående anförde. Därjämte böra å denna uppföras de av 1947 års riksdag i princip beslutade rektors-, adjunkts- och ämneslärarinnetjänsterna vid de kommunala mellanskolor, som innevarande budgetår börjat förstatligas. Vidare vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 26 september 1947 medgivit, att rektors adjunktstjänst vid envar av de från och med budgetåret 1944/45 förstatligade kommunala mellanskolorna — sammanlagt 20 — finge i vanlig ordning återbesättas från och med den 1 januari 1948. Härav betingad ändring i personalförteckningen torde böra vidtagas.

O r d i n a r i e p o s t e n, nu upptagen till 36 550 000 kronor, har av överstyrelsen för nästa budgetår beräknats till 38 998 000 kronor. Mot dessa beräkningar finner jag icke anledning till annan erinran än att sistnämnda belopp bör minskas dels med hänsyn till att jag icke tillstyrkt inrättande av samtliga av överstyrelsen förordade tjänster och dels till följd av att flertalet av de nya befattningarna icke torde hinna tillsättas förrän i medeltal halva budgetåret förflutit. Anslagsposten synes för nästa budgetår böra uppföras med 37 000 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 450 000 kronor.

A r v o d e s p o s t e n. Delposterna till arvoden åt kvinnliga sakkunniga, arvoden åt tillsynslärare, personliga tilläggsarvoden åt första lärarinnor, arvoden åt sekreterare m. m., särskilda arvoden vid statens aftonskola, arvode åt biträdande föreståndarinna samt personlig lönefyllnad åt vissa rektorer torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra uppföras med respektive 500, 14 000, 600, 217 000, 6 100, 1 200 och 10 000 kronor.

Beträffande delposten till arvoden åt skolläkare m. m. är jag icke beredd att nu tillstyrka vare sig en höjning av timarvode för skolsköterskornas deltidstjänstgöring eller en minskning av omfattningen av de heltidstjänstgörande sköterskornas arbetsuppgifter. Posten torde därför — under hänsynstagande endast till utgiftsökningar av automatisk karaktär — böra för nästa budgetår uppföras med 320 000 kronor, varav 227 700 kronor till arvoden åt skolläkare och 92 300 kronor till arvoden åt deltidstjänstgörande skolsköterskor, vilket innebär en minskning med 5 000 kronor.

Då jag icke heller kan tillstyrka någon höjning av arvodena åt bibliotekarier, torde denna delpost endast böra uppräknas med 6 300 kronor för bestridande av automatiska utgiftsökningar till 115 000 kronor.

Ehuru jag finner en förbättring av de nuvarande arvodena vid provårsläroverken motiverad med hänsyn till de krav, som ställas på rektor och lärare vid dessa läroverk, anser jag mig dock icke nu kunna tillmötesgå överstyrelsens önskemål härutinnan. Jag ifrågasätter därför ingen annan ändring beträffande förevarande arvodespost, som nu är uppförd med 221 400 kronor, än att densamma med hänsyn till ökat antal lärare vid provårsläroverken bör höjas med i runt tal 2 800 kronor till 224 200 kronor.

Beträffande överstyrelsens förslag till viss omläggning av den teoretiska delen av provårsutbildningen torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att lämna överstyrelsen begärt bemyndigande härtill. I fråga om den föreslagna kursen för provårskandidater i Stockholm synes intet vara att erinra mot att en sådan kurs kommer till stånd, varvid jag emellertid förutsätter att detta kan ske inom ramen för de förordade anslagsmedlen.

Hela arvodesposten bör alltså uppföras med $(500 + 14\,000 + 600 + 217\,000 + 6\,100 + 1\,200 + 10\,000 + 320\,000 + 115\,000 + 224\,200 =)$ 908 600 kronor, innebärande en höjning med 9 000 kronor.

Icke-ordinarieposten. Överstyrelsens beräkningar under denna anslagspost utmytna i ett anslagsbehov av 12 656 000 kronor, vilket skulle innebära en minskning med 217 000 kronor. Det må därvid anmärkas, att denna anslagspost vid den schematiska uppräkningsgrunden på grund av den allmänna löneregleringen för innevarande budgetår blivit väl högt beräknad. Vad överstyrelsen i detta sammanhang förordat eller anfört har endast givit mig anledning till följande erinringar eller uttalanden.

Den allmänna konfirmationsundervisning, som bedrives av prästerskapet, är avgiftsfri. Även den särskilda konfirmationsundervisning för läroverks-elever, som bestrides av präster, synes i allmänhet ha fullgjorts utan ersättning. I åtskilliga fall ha dock de läroverkselever, som beretts konfirmationsundervisning i särskilda konfirmandgrupper, hittills erlagt vissa avgifter till vederbörande präst. Från och med innevarande läsår ha lärjungarna befriats från dessa avgifter men frågan om ersättning i annan ordning åt konfirmationsläraren har icke slutligt lösts. För egen del skulle jag finna mindre tilltalande att i dessa fall bereda konfirmationsläraren ersättning av statsmedel. Frågan om staten skall utbetala ersättning eller ej synes nämligen knappast böra göras beroende av konfirmationslärarens egen inställning. Å andra sidan synes det ovisst, om prästerna kunna åläggas skyldighet att bestrida sådan särskild konfirmationsundervisning utan varje ersättning. Det är enligt min mening påkallat med en utredning av hithörande frågor i syfte att om möjligt få till stånd generella regler i ämnet. Emellertid synes en provisorisk lösning av föreliggande spörsmål kunna vinnas genom en

sådan ändring av den aktuella bestämmelsen i läroverksstadgan, att åliggande för rektor att ombesörja konfirmationsundervisning för läroverkets elever endast föreligger, därest detta kan ske genom att läroverkslärare åtager sig uppgiften eller att präst gör samma åtagande och därvid icke gör anspråk på någon ersättning. Jag förutsätter därvid, att konfirmationsundervisning genom lärare bör i viss utsträckning kunna beredas inom ramen för vederbörandes undervisningsskyldighet. Där så icke är möjligt, torde ersättning böra få utgå enligt gällande taxa för timlärare. Därest riksdagen icke framställer erinran mot vad jag sålunda anført, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga därav betingad ändring i läroverksstadgan, att gälla från och med nästa budgetår. Därest vid den särskilda konfirmationsundervisning för läroverks elever, som pågår innevarande budgetår, i något fall präst, som bestrider sådan undervisning, skulle betinga sig ersättning härför, har det synts mig billigt att sådan ersättning må utbetalas, dock endast i de fall, att vederbörande präst tidigare erhållit ersättning. För ändamålet synes lämpligen den under anslaget till avlöningar vid de allmänna läroverken för innevarande budgetår uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal böra få tagas i anspråk.

För föreläsningar i sexuella frågor torde böra anvisas samma belopp som för innevarande budgetår eller 4 200 kronor, varför det av överstyrelsen beräknade anslagsbehovet kan minskas med 10 200 kronor.

Sedan flera år står ett belopp ur icke-ordinarieposten till Kungl. Maj:ts förfogande för beviljande av särskilda ersättningar för uppdrag eller arbete, som kan anses falla utom tjänstemännens vanliga arbetsuppgifter. Sådana ersättningar ha huvudsakligen tilldelats adjunkter och icke-ordinarie lärare vid högre allmänt läroverk samt icke-ordinarie lärare vid samrealskola, som i egenskap av huvudlärare fullgjort arbete med att iordningställa naturvetenskapliga institutioner i samband med inredande av nya lokaler för dessa. Däremot har ersättning icke tillerkänts huvudlärare, som innehaft anställning som lektor, med hänsyn bland annat till dessa lärares lägre undervisningsskyldighet. Då sistnämnda förhållande, som förestavats av helt andra motiv, icke rimligen synes kunna åberopas som stöd för den nu tillämpade åtskillnaden mellan lektorer och andra lärare och då icke heller i övrigt synes finnas anledning att längre upprätthålla denna torde, därest riksdagen icke framställer erinran häremot, ersättning av nu ifrågavarande slag böra kunna tillerkännas även lektor. För ändamålet torde för nästa budgetår böra anvisas oförändrat belopp, 2 500 kronor, vilket lämpligen torde böra ställas till överstyrelsens förfogande att användas för därmed avsett ändamål. Det av överstyrelsen beräknade medelsbehovet minskas alltså med 1 000 kronor.

Då ställning ännu icke tagits till 1944 års personalutrednings förslag till

reglerad befordringsgång för icke-ordinarie ämneslärare vid läroverken räknar jag i detta sammanhang med en minskning av anslagsbehovet med 250 000 kronor. Vad överstyrelsen anfört i fråga om beräkningen av antalet extra ordinarie adjunkter och ämneslärarinnor under nästa läsår har icke givit mig anledning till erinran.

I avvaktan på ett ställningstagande till 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag till lönereglering för övningslärarna torde med inrättandet av ytterligare extra ordinarie övningslärartjänster böra tillsvidare anstå. Av samma anledning synes man icke behöva räkna med den extra anslagsbelastning å 600 000 kronor, som överstyrelsen ansett skulle bli en följd av löneregleringens genomförande för övningslärarna. Jag anser mig böra godtaga överstyrelsens beräkningar rörande undervisningens omfattning i övningsämnen nästa läsår, så vitt densamma bestämmes av automatiskt verkande förhållanden. Däremot är jag icke beredd att tillstyrka en fortsatt avsevärd medelsanvisning för ökad undervisning i musik samt gymnastik med lek och idrott utöver vad som kräves av organisatoriska skäl. Med hänsyn härtill och till mitt ställningstagande till frågan om inrättande av nya extra ordinarie övningslärartjänster minskas anslagsbehovet med omkring 59 000 kronor.

Beträffande vaktmästarpersonalen har jag tidigare under ordinarieposten förutsatt, att från ljus- och vedkassorna alltjämt skulle bestridas kostnaderna för annan vaktmästarpersonal än den ordinarie och extra ordinarie. Då överstyrelsen beräknat ett ökat medelsbehov av 150 000 kronor, därest staten skulle övertaga även den tillfälliga och deltidsanställda vaktmästarpersonalen, kan detta belopp nu frånräknas.

Överstyrelsens förslag, att skolkurators- och skolpsykologverksamheten skall utbyggas och 30 000 kronor anvisas därtill, kan jag för närvarande icke biträda. Emellertid äro, såsom framgår av den föregående redogörelsen, vissa framställningar om anställande av skolkurator eller skolpedagog beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Därest särskilda skäl skulle föreligga för att i viss mån tillmötesgå dylika framställningar, torde medel för ändamålet få anvisas ur förevarande anslagspost.

Min i det föregående redovisade ståndpunkt till frågan om särskild lönegradsplacering för ordinarie och extra ordinarie ämneslärare vid provårsläroverken föranleder en minskning av icke-ordinarieposten med 40 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har räknat med att icke-ordinarie ämneslärare nästa budgetår komma att bestrida en undervisning, uppgående till ett så stort timantal, att för densamma skulle erfordras 600 lärare med full tjänstgöring. Med hänsyn till att jag i det föregående icke förordat inrättande av 3 lektors- och 59 adjunktstjänster, vilka föreslagits av överstyrelsen, kommer detta antal att ökas till 662. Härigenom föranledes en ökning av det av

överstyrelsen beräknade anslagsbehovet med i runt tal 500 000 kronor. I samband med anslagsberäkningen under ordinarieposten har jag vidare räknat med att flertalet av de föreslagna nya ordinarie befattningarna icke skulle kunna tillsättas förrän i medeltal halva budgetåret förflutit, varför medelsbehovet under ordinarieposten ansetts kunna reduceras med i runt tal 800 000 kronor. Detta medför emellertid ett ökat medelsbehov under icke-ordinarieposten, vilket torde kunna beräknas till 550 000 kronor.

I övrigt ha överstyrelsens anslagsberäkningar icke givit mig anledning till erinran. Jag beräknar därför medelsbehovet under icke-ordinarieposten nästa budgetår till omkring 12 526 000 kronor eller i avrundat tal 12 500 000 kronor.

Rörligt tillägg. Denna anslagspost, som nu är uppförd med 3 325 000 kronor, bör för nästa budgetår uppräknas med 3 075 000 kronor till 6 400 000 kronor.

Särskilda uppbördsmedel. I avlöningsstaten för de allmänna läroverken äro nu uppförda särskilda uppbördsmedel till ett belopp av 926 600 kronor. Någon ändring av detta belopp ifrågasätter jag icke.

Sammanfattning. Vad jag i det föregående föreslagit innebär, att anslaget till Allmänna läroverken: Avlöningar för nästa budgetår skulle uppföras med $(37\,000\,000 + 908\,600 + 12\,500\,000 + 6\,400\,000 - 926\,600 =)$ 55 882 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 3 161 000 kronor.

Hemställen.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. besluta, att en ny samrealskola, bestående av två 5-åriga och en 4-årig linje, skall successivt från och med budgetåret 1948/49 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, inrättas i Brännkyrka i Stockholm under villkor att Stockholms stad åtager sig att ej mindre tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande konstant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal än även bevilja ett engångsanslag av minst 10 000 kronor till bestridande av kostnaderna för anskaffande av undervisningsmateriel och bibliotek vid samrealskolan;

2. fastställa följande personalförteckning för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning.	Lönegrad.
22 rektorer vid högre allmänna läroverk, avlönings-	
	grupp III Cb 13
21 » » » » » » »	II Cb 12
24 » » » » » » »	I Cb 11
5 rektorer vid realskolor, avlöningsgrupp IV	.. Cb 10
24 » » » » » » »	III .. Cb 9
36 » » » » » » »	II .. Cb 8
75 » » » » » » »	I .. Cb 7
500 lektorer	Ca 30

Anm. Av dessa lektorstjänster må endast 498 uppehållas.

1 779 adjunkter Ca 26

Anm. Av dessa adjunktstjänster må uppehållas endast så många, att antalet uppehållna adjunktstjänster å ordinarie stat och å övergångsstat ej överstiger sammanlagt 1 737.

318 ämneslärarinnor Ca 24

Anm. Av dessa ämneslärarinnetjänster må uppehållas endast så många, att antalet uppehållna ämneslärarinnetjänster å ordinarie stat och å övergångsstat ej överstiger sammanlagt 316.

4 övningsskollärare	Ca 23
89 vaktmästare	Ca 11
70 »	Ca 10
20 »	Ca 9
129 lärare i teckning	A 20
88 » » musik	A 20
120 » » gymnastik med lek och idrott	A 20
34 lärarinnor i kvinnlig slöjd	A 16

Tjänstemän å övergångsstat.

46 adjunkter Ca 25

Anm. Av dessa adjunktstjänster må uppehållas endast så många, att antalet uppehållna adjunktstjänster å ordinarie stat och å övergångsstat ej överstiger sammanlagt 1 737.

8 ämneslärarinnor Ca 25

Anm. Av dessa ämneslärarinnetjänster må uppehållas endast så många, att antalet ämneslärarinnetjänster å ordinarie stat och å övergångsstat ej överstiger sammanlagt 316.

1 lärare i teckning A 21;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att — utan hinder av sagda personalförteckning — tills vidare under budgetåret 1948/49, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämnes-

lärarbefattning vid allmänt läroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning;

4. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 37 000 000	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a) Arvoden åtkvinnliga sakkunniga. kronor	500	
b) Arvoden åt tillsynslärare	» 14 000	
c) Personliga tilläggsarvoden åt första lärarinnor	» 600	
d) Arvoden åt skolläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	» 320 000	
e) Arvoden åt bibliotekarier	» 115 000	
f) Arvoden åt sekreterare m. m.	» 217 000	
g) Särskilda arvoden vid provårsläroverk	» 224 200	
h) Särskilda arvoden vid statens aftonskola	» 6 100	
i) Arvode åt biträdande föreståndarinna	» 1 200	
j) Personlig lönefyllnad åt vissa rektorer	» 10 000	» 908 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 12 500 000	
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 6 400 000	

Summa kronor 56 808 600.

Särskilda uppbördsmedel:

1. Bidrag från Stockholms stad	kronor	15 000	
2. Av kommuner och lärare erlagda hyresersättningar och hyror	»	274 000	
3. Avkastning av donationer från kronan m. m.	»	37 600	
4. Av vaktmästare erlagda hyror samt ersättning för bränsle och lyse	»	120 000	
5. Bidrag ur läroverkets ljus- och vedkassor till vaktmästarpersonalens avlöning	»	480 000	kronor 926 600
			Nettoutgift kronor 55 882 000;

5. bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna om de avvikelser från personalförteckningen och de överskridanden av maximerade poster i avlöningsstaten, som föranledas av den fortsatta ombildningen av kommunala mellanskolor till samrealskolor;

6. till *Allmänna läroverken*: *Avlöningar* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 55 882 000.

[147.] 2. **Allmänna läroverken: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 202 500 kronor, varav för sjukvård m. m. förslagsvis 170 000 kronor, för rese- och flyttningersättningar förslagsvis 30 000 kronor och för bidrag till biblioteks- och materielkassan vid statens normalskola 2 500 kronor.

Under hänvisning till att belastningen å anslagsposten till sjukvård m. m. för budgetåret 1946/47 uppgått till omkring 187 500 kronor har *skolöverstyrelsen*, som framhållit, att antalet till kostnadsfri sjukvård berättigade lärare alltså kommit att stiga i samband med förstatligandet av vissa kommunala mellanskolor, hemställt om en höjning av denna anslagspost med 20 000 kronor. I fråga om anslagsposten till rese- och flyttningersättningar har överstyrelsen med hänsyn till belastningen under budgetåret 1946/47 — i runt tal 36 400 kronor — ävensom till den pågående utvidgningen av läroverksorganisationen föreslagit en höjning med 10 000 kronor. Då överstyrelsen icke i övrigt föreslagit någon förändring beträffande anslaget, skulle

detta sålunda för nästa budgetår uppföras med $(202\,500 + 20\,000 + 10\,000 =) 232\,500$ kronor.

Departementschefen. Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om en höjning av förevarande anslag med 30 000 kronor till 232 500 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 232 500.

[148.] 3. **Allmänna läroverken: Utrustning för skolhälsovård, reservationsanslag.** Till ifrågavarande ändamål är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett anslag av 6 000 kronor. Av detta belopp ha 3 000 kronor beräknats för anskaffande av utrustning till läkarrummen vid sådana kommunala mellanskolor, vilkas förstatligande påbörjats under budgetåret 1947/48, och 3 000 kronor för komplettering — med hänsyn till bland annat normal förslitning — av redan befintlig utrustning för skolhälsovården vid de allmänna läroverken.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att för nästa budgetår måtte för ifrågavarande ändamål anvisas ett reservationsanslag av 10 500 kronor. Av detta belopp ha 9 000 kronor beräknats för anskaffande av utrustning till läkarrummen vid sådana kommunala mellanskolor, vilka äro avsedda att förstatligas under nästa budgetår, och 1 500 kronor för komplettering av redan befintlig utrustning för skolhälsovården vid de allmänna läroverken.

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag det erforderligt, att medel för ifrågavarande ändamål anvisas jämväl för nästa budgetår. Anslag torde böra äskas med av överstyrelsen föreslaget belopp, 10 500 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Utrustning för skolhälsovård* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10 500.

[149.] 4. **Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 140 000 kronor, varav 15 000 kronor äro avsedda som engångsanslag till provårsläroverken för komplettering av dessas bibliotek med modern psykologisk och pedagogisk litteratur. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med 132 000 kronor. Överstyrelsen har därvid räknat med å ena sidan en minskning av anslaget med nyssnämnda 15 000 kronor och å andra sidan en höjning av anslaget med 7 000 kronor med hänsyn till det fortsatta förstatligandet av kommunala mellanskolor.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med 132 000 kronor, vilket innebär en minskning med 8 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning*
för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 132 000.

[150.] 5. **Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 800 000 kronor. Belastningen på anslaget under budgetåret 1946/47 utgjorde i runt tal 1 195 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har, under förutsättning av att inga ändringar vidtagas beträffande de uppgifter, som nu åvila ljus- och vedkassorna, ansett, att anslaget bör för nästa budgetår uppföras med 1 100 000 kronor. Vid bifall åter till överstyrelsens förslag i samband med de allmänna läroverkens avlöningsanslag om befrielse för ljus- och vedkassorna från samtliga dem nu åvilande förpliktelser beträffande vaktmästarpersonalens avlönande och om inrättande av ett antal nya ordinarie och extra ordinarie vaktmästartjänster skulle enligt överstyrelsens beräkningar, vilka givetvis äro approximativa, anslagsbehovet nedgå till omkring 550 000 kronor.

Departementschefen. Såsom framgår av redogörelsen under anslaget till avlöningar vid de allmänna läroverken har jag endast såtillvida biträtt överstyrelsens förslag, att statsverket skulle övertaga samtliga kostnader för vaktmästarpersonalens avlönande m. m., att jag förordat 13 nya ordinarie och 18 nya extra ordinarie vaktmästartjänster. Jag har därvid räknat med, att tillkomsten av dessa tjänster kommer att medföra en minskning av belastningen å förevarande anslag med i runt tal 100 000 kronor. Då jag icke funnit anledning till erinran beträffande överstyrelsens anslagsberäkningar i övrigt, torde alltså anslaget för nästa budgetår böra uppföras med (1 100 000 — 100 000 =) 1 000 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 1 000 000.

[151.] 6. **Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen tillstyrker jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 8 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag
av kronor 8 500.

[152.] 7. **Arvoden åt lärarkandidater under provårstjänstgöring, förslagsanslag.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen tillstyrker jag oförändrat anslag, 320 000 kronor, för nästa budgetår. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arvoden åt lärarkandidater under provårstjänstgöring* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 320 000.

[153.] 8. **Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk.** Direktionen, som fullgör vissa — huvudsakligen kamerala — uppgifter för allmänna och enskilda läroverk i Stockholm, disponerar för sin verksamhet räntemedel från Allmänna undervisningsverkens fond. Då räntemedlen visat sig otillräckliga, har direktionen sedan flera år tillbaka understötts med statsmedel. Sedan budgetåret 1940/41 har ett anslag för ändamålet varit uppfört på riksstaten. Anslaget är nu uppfört med 7 700 kronor. Direktionens personal består, förutom av sekreteraren och kamreraren, av en vaktmästare, ett räkenskapsbiträde och ett extra skrivbiträde. Kungl. Maj:t har för budgetåren 1944/48 medgivit, att arvoden till sekreteraren och kamreraren hos direktionen må, om de för ändamålet tillgängliga medlen därtill förslå, utgå med respektive 2 400 och 4 500 kronor, innebärande en höjning av de tidigare utgående avlöningsförmånerna med 600 kronor för vardera av sistnämnda två befattningshavare.

Direktionen har beräknat utgifterna för nästa budgetår till 17 900 kronor och inkomsterna till 6 600 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 3 600 kronor. Direktionen har beräknat utgifterna på följande sätt:

	Kronor	Ökning Kronor
Avlöning till kamreraren	5 000	500
» » sekreteraren	2 900	500
» » räkenskapsbiträdet	1 800	—
» » vaktmästaren	2 100	600
Lokalhyra	600	—
Skriv- och räknearbete	4 400	1 500
Övriga expenser	1 100	500
Summa kronor	17 900	3 600

Som motivering för vissa av utgiftsposternas ökning har bland annat anförts följande. Avlöningsarbetet för de allmänna läroverken i Stockholm, som utgjorde direktionens största arbetsuppgift, hade starkt ökats under de senaste femton åren. Den till följd härav uppkomna ökningen av kamrerarens och sekreterarens arbetsbörda och ansvar borde ersättas genom en måttlig löneökning. Med hänsyn till att vaktmästarens arbetsuppgifter också ökats och att ersättningen från direktionen utgjorde hennes huvudsakliga inkomst syntes hennes lön böra höjas med 50 kronor för månad. Ökningen av direktionens arbetsbörda hade för innevarande budgetår föranlett viss anslagshöjning för anställande av ytterligare biträdeshjälp. Ville man giva

direktionens tjänstemän en verklig lindring i skriv- och räknearbetet, borde härför anvisas ytterligare 1 200 kronor. Visst kontrollarbete, som åvilade kamreraren och sekreteraren, torde då lämpligen kunna överflyttas på ett dylikt biträde. Arbetet med källskatten komme från och med år 1949 att ökas med uppdebitering av kvarstående skatt under årets fyra första månader. Detta merarbete borde föranleda en höjning av anslaget med 300 kronor. För ett rationellt utnyttjande av den ytterligare skrivbiträdeshjälpen erfordrades ännu en elektrisk additionsmaskin, för vilket ändamål beräknades 500 kronor.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt direktionens framställning.

Statskontoret har anfört, att ämbetsverket av skäl, som statskontoret närmare utvecklat i utlåtande över direktionens anslagsäskanden för budgetåret 1947/48, avstyrkte höjning av arvoden till kamreraren och sekreteraren. Vaktmästarens arvode syntes skäligen böra höjas med 300 kronor. I övrigt tillstyrktes den begärda anslagsökningen, som torde vara motiverad främst av källskattereformen och den pågående utbyggnaden av den statliga läroverksorganisationen i huvudstaden.

Departementschefen. Jag anser mig i likhet med statskontoret icke kunna tillstyrka direktionens ånyo gjorda framställning om höjning av arvoden till kamreraren och sekreteraren. Däremot förordar jag i enlighet med statskontorets förslag, att förevarande anslag höjes med 300 kronor för arvodesförbättring åt vaktmästaren, med 1 500 kronor till ytterligare biträdes hjälp och med 500 kronor för inköp av en räknemaskin eller sålunda med tillhoppa 2 300 kronor. Anslaget torde alltså böra uppföras med (7 700 + 2 300 =) 10 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 10 000.

[154.] 9. **Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.** Under ifrågavarande rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 125 000 kronor, varav 30 000 kronor beräknats för ett vart av de kommunala gymnasierna i Arvika, Kiruna och Söderhamn, 15 000 kronor för kommunala gymnasiet i Karlshamn samt 20 000 kronor för den med kommunala flickskolan i Karlstad förenade 3-åriga realskollinjen.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget nästa budgetår måtte höjas med 35 000 kronor till 160 000 kronor. Därvid har överstyrelsen även för nästa budgetår räknat med nyssnämnda understödsbelopp för de kommunala gymnasierna i Arvika, Kiruna, Söderhamn och Karlshamn samt för den med kommunala flickskolan i Karlstad kombinerade realskollinjen. Vidare har

överstyrelsen, såsom redan tidigare berörts, tillstyrkt statsbidrag med 15 000 kronor till det kommunala gymnasiet i Karlskoga. Slutligen har överstyrelsen i anledning av framställning från *styrelsen för stiftelsen Uppsala högre elementarläroverk och gymnasium för flickor* ansett sig böra föreslå anvisande av 20 000 kronor såsom bidrag till den av stiftelsen drivna 3-åriga realskolan i samband med den kommunala flickskolan i Uppsala.

Beträffande sistnämnda förslag inhämtas av handlingarna i ärendet bland annat följande.

Stiftelsen Uppsala högre elementarläroverk och gymnasium för flickor, som tillkom år 1902 och ursprungligen hade till uppgift att bedriva skolverksamhet i ett högre elementarläroverk för flickor, utvidgade efter hand sin verksamhet att även omfatta dels ett 3-årigt latingymnasium med dimissionsrätt från år 1912 och dels en 2-årig realskollinje med realexamensrätt från år 1933. Till gymnasiet utgående statsbidrag upphörde, sedan flickor erhållit tillträde till gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Uppsala. Realskolan har ej förut erhållit statsunderstöd men däremot kommunalt bidrag. Från och med den 1 juli 1942 kommunaliserades flickskolan och förenades med den s. k. Lindska skolan till en kommunal flickskola. Stiftelsen har emellertid fortsatt verksamheten i gymnasiet och realskolan, vilken senare från och med läsåret 1946/47 omorganiserats till 3-årig. Denna realskollinje möjliggör avläggande av realexamen på 5 år efter 4-årig folkskola, varav 2 år i kommunala flickskolan (1⁷ och 2⁷).

Realskolan vid högre allmänna läroverket i Uppsala står öppen endast för gossar. Tillfälle till realskolundervisning för flickor finnes visserligen vid Uppsala enskilda läroverk och privatgymnasium, men stiftelsens realskola har den väsentliga förmånen av dimissionsrätt till gymnasium vid högre allmänt läroverk. Antalet elever i realskolan uppgår till omkring 100.

Styrelsen för stiftelsen framhåller, att dess ekonomiska ställning redan förut varit ansträngd men från och med detta läsår blivit än mer bekymmersam till följd av de väsentligt ökade utgifter, som uppstått till följd av vidtagna löneförhöjningar för lärarpersonalen vid realskolan och vilka endast delvis uppvägdes av den förhöjning av bidraget från Uppsala stad, som stiftelsen kommit i åtnjutande av.

Stadsfullmäktige i Arvika ha i skrivelse den 1 november 1947 anhållit om höjning av statsbidraget till kommunala gymnasiet därstädes med 30 000 kronor till 60 000 kronor.

I skrivelse den 11 oktober 1947 har *Oskarshamns stad* anhållit om statsunderstöd till det från och med innevarande budgetår upprättade kommunala gymnasiet därstädes. *Skolöverstyrelsen* har icke ansett sig för närvarande kunna tillstyrka framställningen.

Departementschefen. Såsom en provisorisk anordning i avvaktan på en slutlig lösning av gymnasiefrågan i Arvika och Söderhamn beslöts av 1946 års riksdag en höjning av de till därvarande kommunala gymnasier utgående statsunderstöden från 6 000 kronor till 15 000 kronor för varterda gymnasiet, vilket belopp för innevarande budgetår ytterligare höjts till 30 000 kronor. Avsikten har därvid varit att genom successivt höjda under-

stöd kompensera ifrågavarande städer för uteblivet förstatligande av gymnasierna. Jag förordar därför nu, att dessa understöd höjas till 45 000 kronor och vill samtidigt framhålla, att kostnaderna för uppehållandet av ifrågavarande gymnasier uppgå till icke oväsentligt högre belopp.

Beträffande **Karls hamn** och **Kiruna**, vilka första gången erhållit understöd ur förevarande anslag från och med innevarande budgetår med 15 000 respektive 30 000 kronor, anser jag mig för nästa budgetår böra föreslå en fördubbling av dessa belopp, vilka alltså skulle utgå med 30 000 kronor för **Karls hamn** och 60 000 kronor för **Kiruna**. Det må erinras, att beloppens olika storlek betingas av att **Karls hamn** — i likhet med **Arvika** och **Söderhamn** — endast har realgymnasium, medan **Kiruna** har både real- och latinggymnasium.

I samband med behandlingen av de allmänna läroverkens avlöningsanslag har jag vidare förordat, att statsunderstöd måtte beviljas även för det kommunala gymnasiet i **Karls k o g a**. Då detta gymnasium endast är organiserat med reallinje, torde beloppet för nästa budgetår böra bestämmas till 15 000 kronor.

Då jag, såsom tidigare framhållits, är av den uppfattningen, att viss erfarenhet bör vinnas rörande ett kommunalt gymnasiums verksamhet, innan frågan om statsunderstöd till detsamma tages upp till övervägande, är jag icke för närvarande beredd att förorda understöd till kommunala gymnasiet i **Oskarshamn**.

Jag ifrågasätter ingen ändring beträffande det till realskollinjen vid kommunala flickskolan i **Karls t a d** nu utgående understödet å 20 000 kronor. Under hänvisning till de synpunkter, som varit vägledande för statsmakternas beslut i fjol om beviljande av ifrågavarande understöd (proposition 1947: 151, sid. 70 f.), tillstyrker jag anvisande av 10 000 kronor till den av stiftelsen **Uppsala** högre elementarläroverk och gymnasium för flickor drivna 3-åriga realskolan i samband med den kommunala flickskolan i **Uppsala**.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör anslaget för nästa budgetår uppföras med $(45\,000 + 45\,000 + 30\,000 + 60\,000 + 15\,000 + 20\,000 + 10\,000 =)$ 225 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 100 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att **Kungl. Maj:t** måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 225 000.

[155.] 10. **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor, förslagsanslag.** 11. **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor, förslagsanslag.** 12. **Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor, förslagsanslag.** Enligt beslut av 1943 års riksdag har från och

med den 1 juli 1943 det förutvarande provisoriska lönesystemet för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor ersatts med en definitiv lönereglering, vilken dock icke gjorts tillämplig å övningslärare. För dessa lärares vidkommande ha 1941 års lärarlönesakkunniga i fjol avgivit förslag till lönereglering (S.O.U. 1947: 15), vilket förslag för närvarande är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. För innevarande budgetår gälla provisoriska avlöningsbestämmelser för övningslärarna (jfr kungörelsen 1947: 446). Statsbidrag till avlöning av lärare vid ifrågavarande skolor utgår för innevarande budgetår — liksom för budgetåren 1939/47 — med 78 procent av vederbörande löneförmåner.

I besparingssyfte ha även för innevarande budgetår meddelats bestämmelser om höjning av elevantalet i vissa klassavdelningar, begränsning av antalet nybörjaravdelningar, inskränkning av rätten till uppdelning av klassavdelning vid nybörjarundervisning i modersmålet och av rätten att anordna första årskurs av praktisk linje vid kommunal mellanskola, utsträckning av tjänstgöringsskyldigheten för ämneslärare och lärare i yrkesämne samt reduktion av arvoden till tillsynslärare. Dessa bestämmelser ansluta sig till de för de allmänna läroverken meddelade.

Förevarande anslag äro för innevarande budgetår uppförda med följande belopp, nämligen till kommunala flickskolor 6 000 000 kronor, till kommunala mellanskolor 2 770 000 kronor och till praktiska mellanskolor 2 777 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslagen för nästa budgetår måtte uppföras med respektive 8 600 000 kronor, 3 200 000 och 4 880 000 kronor. Av de båda förstnämnda beloppen hänföra sig omkring 140 000 kronor, respektive cirka 15 000 kronor till provisoriskt lönetillägg. Vid anslagsberäkningarna har överstyrelsen räknat med oförändrat antal (47) kommunala flickskolor, ett från 67 till 52 minskat antal kommunala mellanskolor samt ett från 15 till 17 ökat antal praktiska mellanskolor. Vid sistnämnda skolor har även räknats med en automatisk ökning av klassantalet vid redan befintliga läroanstalter. Förutom av sålunda beräknade organisationsändringar påverkas anslagsbehovet huvudsakligen av den från och med innevarande budgetår genomförda löneregleringen för ämneslärarna, vilken med hänsyn till gällande föreskrifter angående utbetalning av statsbidrag till avlönande av lärare vid de högre kommunala skolorna väsentligen kommer att påverka anslagsbehovet först för budgetåret 1948/49. Överstyrelsen framhåller, att anslagsberäkningarna av närmare angivna skäl måste bli rätt osäkra.

Överstyrelsen har beträffande undervisningen i vissa övningsämnen räknat med någon ökning av antalet veckotimmar på sätt framgår av följande uppställning:

	Ökat antal timmar i			Kostnads- ökning för statsverket kronor
	Instrumental- musik	Frivillig teckning	Gymnastik	
Kommunala flickskolor	10	9	25	7 500
» mellanskolor	—	—	20	3 500
Praktiska mellanskolor	—	—	3	500
Summa	10	9	48	11 500

Departementschefen. Då någon lönereglering för övningslärare vid de högre kommunala skolorna icke läser komma att genomföras redan från och med budgetåret 1948/49, torde de för innevarande budgetår gällande avlöningsbestämmelserna för dessa lärare bära i huvudsak erhålla giltighet även för nästa budgetår.

Statsbidraget till avlöning av lärare vid de högre kommunala skolorna utgår även för innevarande budgetår med 78 procent av vederbörande löneförmåner. Jag vill erinra om att chefen för finansdepartementet i propositionen 1947: 294 framhöll, att vissa skäl kunde anses tala för en sänkning av statsbidragsprocenten för budgetåret 1947/48 med hänsyn till övergången från brutto- till nettolönesystem i samband med genomförandet från och med den 1 juli 1947 av ny lönereglering för samtliga lärare vid ifrågavarande skolor utom övningslärarna. Då emellertid övningslärarna förutsattes kvarbliva å äldre bestämmelser jämväl under innevarande budgetår och det icke utan närmare utredning kunde fastställas, vilken inverkan den angivna övergången från brutto- till nettolönesystem borde få på lönekostnadernas fördelning mellan staten och kommunerna, syntes, framhöll chefen för finansdepartementet, de dittillsvarande bestämmelserna om statsbidrag till avlönande av lärare vid de högre kommunala skolorna i huvudsak bära givas förlängd giltighet för budgetåret 1947/48. Då alltså samma skäl föreligga för ett uppskov med omprövning av statsbidragsgrunderna, förordar jag, att de nuvarande bestämmelserna om statsbidrag till avlönande av lärare vid de högre kommunala skolorna i huvudsak givas förlängd giltighet för budgetåret 1948/49.

I enlighet med den ståndpunkt jag intagit till frågan om en utvidgning av gymnastikundervisningen vid de allmänna läroverken utöver vad som betingas av organisatoriska skäl kan jag icke tillstyrka överstyrelsens förslag om en förstärkning av gymnastikundervisningen vid förevarande skolor. Jag är ej heller beredd att biträda förslaget om ökning av undervisningen i instrumentalmusik och frivillig teckning vid de kommunala flickskolorna.

Beträffande beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag vill jag framhålla, att genomförandet av den nya löneregleringen för andra

lärare än övningslärare kommer att med hänsyn till gällande förskottsbestämmelser i fråga om statsbidrag i dubbel måtto påverka nästa budgetårs anslag. Anslagsbelastningen för detta budgetår kommer nämligen att utgöras dels av förskott å bidraget för budgetåret 1948/49 och dels av slutreglering av bidraget för budgetåret 1947/48. Då förskotten beräknas efter det verkliga statsbidraget för budgetåret 1947/48, komma detta års avlöningskostnader att vara normerande för såväl förskottsdelen som slutregleringsdelen. Med hänsyn bland annat härtill möter det vissa svårigheter att göra en mera noggrann beräkning av anslagsbehovet. Vid övervägande av frågan har jag kommit till den uppfattningen, att en viss höjning av de av överstyrelsen föreslagna anslagsbeloppen är motiverad. Jag förordar sålunda, att anslagen uppföras med följande belopp, nämligen till kommunala flickskolor med 9 000 000 kronor, till kommunala mellanskolor med 3 500 000 kronor och till praktiska mellanskolor med 5 200 000 kronor, innebärande anslagshöjningar med respektive 3 000 000, 730 000 och 2 423 000 kronor. Jag utgår därvid ifrån att medel till provisoriskt lönetillägg alltså jämt skola utgå från särskilt anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. besluta, att de för budgetåret 1947/48 gällande provisoriska avlöningsbestämmelserna för övningslärare vid de högre kommunala skolorna skola i huvudsak äga tillämpning jämväl för budgetåret 1948/49;

2. medgiva, att för budgetåret 1947/48 gällande grunder för provisorisk avlöningsförstärkning och provisoriskt dyrtortstillägg åt vissa övningslärare vid nämnda skolor skola äga tillämpning jämväl för budgetåret 1948/49;

3. för budgetåret 1948/49 anvisa

a) till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* ett förslagsanslag av kronor 9 000 000;

b) till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor* ett förslagsanslag av kronor 3 500 000;

c) till *Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor* ett förslagsanslag av kronor 5 200 000.

[156.] 13. **Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 73 000 kronor. Statsbidrag till avlöande av skolläkare och skolsköterskor vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor utgår enligt kungörelsen 1944: 584 med belopp motsvarande hälften av kostnaderna för ifrågavarande personal tillkommande minimiavlöning. Vid den reglering av skolhälsovården, som beslöts av 1944

års riksdag, fastställdes för minimiavlöningen samma grunder som för ersättning åt skolläkare och skolsköterskor vid de allmänna läroverken. Sålunda föreskrives, att avlöning till heltidsanställd skolsköterska skall utgå minst enligt lönegrad Cg 9 i statens allmänna avlöningsreglemente samt att arvode till annan skolsköterska skall utgå med minst 75 kronor per vecka under tid, då hon bestrider full tjänstgöring, och med minst 3 kronor 75 öre per tjänstgöringstimme vid tjänstgöring av mindre omfattning.

Det må här erinras att i enlighet med riksdagens uttalande i samband med inrättandet från och med budgetåret 1944/45 vid de allmänna läroverken av 9 befattningar som heltidsanställda sköterskor dessa befattningar från och med budgetåret 1946/47 uppförts på extra ordinarie stat med placering numera i lönegraden Ce 12, ävensom att 1947 års riksdag beslutat en höjning av veckoarvodet till deltidstjänstgörande skolsköterska vid de allmänna läroverken från 75 till 100 kronor.

I skrivelse den 28 juni 1947 har *svensk sjuksköterskeförening* hemställt, att de deltidanställda skolsköterskorna vid vissa högre kommunala skolor måtte tillerkännas ersättning enligt samma grunder, som gälla vid de allmänna läroverken. Föreningen har vidare uttalat, att viss tvekan uppstått huruvida de heltidsanställda skolsköterskorna i alla avseenden skulle betraktas som extra tjänstemän i angiven lönegrad.

Skolöverstyrelsen har, under framhållande att det knappast kunde anföras något sakligt skäl att tillämpa olika ersättningsgrunder för skolhälsovården vid allmänna läroverk och vid förevarande högre kommunala skolor, föreslagit, att såsom villkor för statsbidrag till avlöning av sköterskor vid dessa skolor skulle gälla, att avlöning till heltidsanställd sköterska skall utgå minst enligt Cg 9 under de två första åren i sådan tjänstgöring, och därefter, om tjänstgöringen varit oförvitlig, enligt minst lönegrad Ce 12, varvid förutsatts att därmed skulle förbindas pensionsrätt i statens pensionsanstalt, samt att såsom minimiavlöning till deltidanställd sköterska skall utgå arvode med minst 100 kronor per vecka under tid, då hon bestrider full tjänstgöring.

Vidare har överstyrelsen, under hänvisning till motsvarande förslag i fråga om de allmänna läroverken, föreslagit att såsom villkor för nu ifrågavarande statsbidrag skall gälla, att såsom minimiavlöning till deltidanställd sköterska skall utgå arvode med 4 kronor 75 öre per tjänstgöringstimme vid tjänstgöring av mindre omfattning än en vecka samt att det sammanlagda elevantalet för heltidsanställd sköterska skall utgöra 1 200—1 700.

Statskontoret tillstyrker förslaget, att heltidsanställda sköterskor skola efter 2 års tjänstgöring erhålla lön enligt lönegraden Ce 12 samt att de deltidanställda sköterskornas veckoarvode höjes till 100 kronor. Frågan om pensionsrätten syntes enligt statskontorets uppfattning böra tagas under övervägande vid den pågående utredningen rörande statens pensionsanstalts verksamhet.

Departementschefen. 1944 års riksdags beslut angående utbyggnad och rationalisering av hälsovården vid de allmänna läroverken och de högre kommunala skolorna innebar, att hälsovården vid dessa kategorier av läroanstalter skulle organiseras på samma sätt och att skolläkare och skolsköterskor skulle anställas och avlönas enligt samma grunder. Beträffande de heltidsanställda sköterskorna vid de allmänna läroverken, vilka placerades i lönegraden Ex 7, förutsatte riksdagen, att tjänsterna efter viss kortare tid, exempelvis 2 år, förenades med pensionsrätt. I anslutning till detta riksdagens uttalande uppfördes nämnda befattningar från och med budgetåret 1946/47 på extra ordinarie stat och äro nu placerade i lönegraden Ce 12. Med hänsyn härtill synas statsbidragsbestämmelserna för de högre kommunala skolorna böra kompletteras med föreskrift av innebörd, att heltidsanställd sköterska vid dessa skolor skall efter 2 års oförvitlig tjänstgöring avlönas minst enligt lönegrad Ce 12 i statens allmänna avlöningsreglemente. Beträffande frågan om pensionsrätt för nämnda sköterskor vill jag framhålla, att, enligt vad jag under hand erfarit, vissa skolsköterskebefattningar vid högre kommunala skolor efter framställning av vederbörande huvudman förenats med pensionsrätt enligt reglementet för statens pensionsanstalt samt att 1944 års pensionsutredning läser komma att ägna frågan om pensionsrätt för skolsköterskorna vid de högre kommunala skolorna uppmärksamhet vid den pågående utredningen rörande statens pensionsanstalts verksamhet. I anledning av vad svensk sjuksköterskeförening anfört vill jag framhålla, att de heltidsanställda sköterskorna givetvis böra i alla avseenden tillförsäkras samma avlöningsförmåner, som tillkomma en extra respektive extra ordinarie tjänsteman i lönegraden Cg 9 respektive Ce 12.

Jag tillstyrker vidare, att som villkor för statsbidrag föreskrives, att veckoarvode till deltidsanställd sköterska utgår med minst 100 kronor.

Överstyrelsens övriga i detta sammanhang framförda förslag är jag — under hänvisning till den ståndpunkt jag intagit till motsvarande spörsmål vid de allmänna läroverken — icke beredd att nu tillstyrka.

Vid beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår behöver hänsyn ej tagas till de av mig förordade ändringarna av vissa statsbidragsvillkor, enär de ökade kostnaderna härför med hänsyn till gällande utbetalningsföreskrifter för statsbidraget icke påverka nästa budgetårs anslag. Till följd av det fortgående förstatligandet av kommunala mellanskolor torde anslaget kunna minskas med i runt tal 3 000 kronor till 70 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 70 000.

[157.] 14. **Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 776 700 kronor och disponeras sålunda:

1. Understöd till högre goss- och samskolor	kronor 247 500
2. Tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m.	» 37 000
3. Lönetillägg åt lärarinnor vid dessa skolor, <i>förslagsvis</i> . .	» 34 300
4. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid samma skolor, <i>förslagsvis</i>	» 437 900
5. Bidrag till beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk	» 20 000
Summa kronor 776 700.	

Skolöverstyrelsen, som erinrat om att frågan om lönereglering för lärarna vid privatläroverken samt det i samband därmed stående spörsmålet om formen för och omfattningen av statsunderstödet till privatläroverken vore föremål för utredning genom 1944 års lönekommitté för privatläroverken, har — under förutsättning att lönereglering för lärarpersonalen vid privatläroverken icke komme att genomföras från och med nästa budgetår — hemställt, att förevarande anslag måtte för nästa budgetår höjas med 126 300 kronor till 903 000 kronor. Av höjningen belöpa 32 500 kronor på posten 1, 1 700 kronor på posten 3 och 92 100 kronor på posten 4. Vidare har överstyrelsen föreslagit, att posten 2, som nu är uppförd med obetecknat belopp, måtte erhålla beteckningen *förslagsvis*. Överstyrelsen har därjämte föreslagit viss ändring av villkoren för åtnjutande av det under posten 5 upptagna bidraget.

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

P o s t e n 1 (understöd). Denna post, som till beloppet är maximerad, har för innevarande budgetår höjts med 35 000 kronor, vilket belopp beräknats ungefärligen motsvara hälften av det belopp, som skulle krävas för att samtliga skolor, som åtnjuta bidrag från förevarande anslag, skulle kunna komma i åtnjutande av högsta författningsenliga understöd i alla avseenden. Då den vidtagna höjningen icke varit tillräcklig för att bereda skolorna författningsenliga maximiunderstöd, har överstyrelsen förordat en ytterligare höjning av anslagsposten med 32 500 kronor och därvid framhållit, att genom en höjning av grundunderstöden skulle läroanstalternas möjligheter att tillmötesgå de mest trängande önskemålen om höjd lönesättning för vissa lärarkategorier ökas.

P o s t e n 2 (tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m.). Denna anslagspost har tillkommit efter beslut av 1942 års riksdag för att bereda läroanstalterna compensation med tre fjärdedelar av bränslekostnadernas stegring. Läroanstalterna få alltså själva svara för en fjärdedel av kostnaderna. Detta förhållande och den allmänna knappheten på bränsle utgjorde enligt överstyrelsens mening garanti för att sparsamhet iakttoges. Med hänsyn härtill och till svårigheten att under nuvarande förhållanden någorlunda exakt beräkna bränslekostnadernas storlek har överstyrelsen ansett sig böra föreslå, att ifrågavarande anslagspost betecknades *förslagsvis*.

P o s t e n 5 (bidrag till beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk). Såsom villkor för ifrågavarande

bidrags utgående gäller, att läroverket skall såsom helt avgiftsfria elever mottaga minst 30 statsstipendiater med högsta inackorderingsbidrag, dock med rätt för Kungl. Maj:t att medgiva de lättnader i villkoret, som må finnas påkallade. *Läroanstaltens styrelse* har framhållit, att enligt de av statens studielånenämnd tillämpade principerna ytterst få elever kunde erhålla högsta inackorderingsbidrag och att därför ordet »högsta» i villkoret borde utbytas mot »behovsprövat». *Överstyrelsen* har tillstyrkt denna ändring. Frågan härom syntes emellertid enligt överstyrelsens mening böra underställas riksdagen.

Departementschefen. Den pågående utredningen om löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna m. m. torde numera ha fortskridit så långt, att betänkande i ämnet kan vara att vänta inom den närmaste tiden. Vid behandlingen av privatläroverkens anslagsfrågor utgår jag emellertid ifrån, att något förslag i berörda avseende på grundval av sakkunnigutredningen icke kommer att föreläggas innevarande års riksdag.

Anslagsposten till understöd till högre goss- och samskolor har, som förut nämnts, för innevarande budgetår höjts med 35 000 kronor. Med hänsyn till rådande förhållanden anser jag mig inte nu kunna tillstyrka någon ytterligare höjning av denna post. Däremot torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag de förslagsvis betecknade anslagsposterna till lönetillägg åt lärarinnor och till tillfällig löneförbättring böra uppräknas med 1 700 kronor, respektive 92 100 kronor. Övriga anslagsposter böra uppföras med oförändrade belopp. Därvid torde, som överstyrelsen föreslagit, den nu obetecknade anslagsposten till tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m. böra erhålla beteckningen förslagsvis. Beträffande grunderna för nyssnämnda tilläggsunderstöd, vilket för nästa budgetår bör avse compensation för kostnadsstegringen intill den 1 juli 1947, ifrågasätter jag icke någon ändring. Beslut om anslagspostens fördelning ha hittills meddelats av Kungl. Maj:t. Det torde lämpligen böra ankomma på skolöverstyrelsen att i fortsättningen pröva och avgöra frågor om tilläggsunderstöd till privatläroverken på grund av stegrade bränslekostnader. Såsom villkor för bidraget till beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk torde böra gälla, att läroverket mottager såsom helt avgiftsfria elever minst 30 statsstipendiater med högsta inackorderingsbidrag eller, i den mån fullt antal dylika statsstipendiater icke kan erhållas eller mottagas, andra statsstipendiater med behovsprövat inackorderingsbidrag. Kungl. Maj:t bör därvid på framställning av läroverkets styrelse äga medgiva de lättnader i angivna villkor, som må befinnas påkallade.

Genom beslut den 15 augusti 1947 har Kungl. Maj:t medgivit, att statsbidrag under budgetåret 1947/48 finge utgå till särskild undervisning i engelska under sju veckotimmar för sådana lärjungar i klass 2⁵ vid envar av Djursholms och Saltsjöbadens samskolor, vilka tidigare tillhört denna klass men enligt läroverksstadgans bestämmelser icke erhållit flyttning till

högre klass. Den särskilda undervisningen är föranledd av att engelskan vid dessa skolor från och med läsåret 1946/47 införts såsom begynnelsespråk i klass 1⁵. Vid de allmänna läroverken har en motsvarande anordning tillämpats (jfr proposition 1947: 151, sid. 51 ff., och riksdagens skrivelse 1947: 198). Därest riksdagen icke har något att erinra mot vad sålunda förekommit, torde Kungl. Maj:t få jämväl i andra dylika fall medgiva de avvikelser från gällande statsbidragsgrunder för privatläroverken, som för ändamålet må finnas påkallade.

I den mån annat ej följer av vad jag nyss anfört, torde gällande bestämmelser angående understöd åt statsunderstödda enskilda läroanstalter böra äga huvudsaklig tillämpning jämväl för nästa budgetår.

Förevarande anslag bör vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit för nästa budgetår höjas med $(1\,700 + 92\,100 =)$ 93 800 kronor till 870 500 kronor.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att till de statsunderstödda enskilda läroanstalterna må under budgetåret 1948/49 utgå tilläggsunderstöd i enlighet med vad jag i det föregående förordat;

dels ock till *Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 870 500.

[158.] 15. **Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 280 900 kronor. Anslaget disponeras på följande sätt:

1. Understöd till högre flickskolor	kronor	29 900
2. Tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m.m.	»	8 000
3. Lönetillägg åt lärarinnor, <i>förslagsvis</i>	»	28 000
4. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor, <i>förslagsvis</i> ..	»	185 000
5. Bidrag till nedbringande av terminsavgifterna vid vissa högre flickskolor i Stockholm	»	30 000
Summa kronor		280 900.

De statsunderstödda enskilda högre flickskolorna i Stockholm ha hemställt om höjning av posten 5 till 40 000 kronor. Därvid har framhållits, att skolornas styrelser nödgats göra framställning om rätt att höja terminsavgifterna med 20 kronor. För att möjliggöra ett bibehållande av terminsavgifterna vid hittillsvarande belopp och för att täcka uppburna driftunderskott vore det erforderligt, att nu utgående bidrag av statsmedel till ned-

sättning av terminsavgifterna höjdes från 30 000 kronor till 40 000 kronor samt att Stockholms stads bidrag ökades med motsvarande belopp.

Skolöverstyrelsen har — under förutsättning att lönereglering för privatläroverkens lärare icke trädde i kraft under budgetåret 1948/49 — föreslagit ökning av anslaget med 8 000 kronor. Överstyrelsen har ansett fortsatt understöd åt Visby högre flickskola och Västerviks läroanstalt för flickor på grund av deras förhållandevis ringa elevantal kunna ifrågasättas men av anförda skäl funnit sig böra beräkna statsbidrag jämväl åt dessa skolor. Under hänvisning till vad överstyrelsen anfört beträffande motsvarande post under närmast föregående anslag har överstyrelsen vidare föreslagit, att anslagsposten 2 måtte erhålla beteckningen förslagsvis. Posten 3 har överstyrelsen ansett kunna sänkas med 2 000 kronor. Den begärda höjningen av posten 5 med 10 000 kronor har överstyrelsen tillstyrkt.

Departementschefen. Under återopande av vad jag anfört under närmast föregående punkt föreslår jag, att anslagsposten 2 (tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m.) erhåller beteckningen förslagsvis. Vad angår posten 5 (bidrag till nedbringande av terminsavgifterna vid vissa högre flickskolor i Stockholm), anser jag mig icke nu kunna förorda höjning av denna post. Jag vill erinra, att vid detta bidrag är fäst det villkoret, att Stockholms stad för samma ändamål anvisar motsvarande belopp. Riksdagen har varje år sedan 1939 medgivit, att Stockholms stads tillskott må användas till löneförbättring åt personalen vid de skolor, som erhålla del av tillskottet. Då anledningen till medgivandet alltjämt kvarstår, förordar jag, att sådant lämnas jämväl för nästa budgetår. Anslagsposten 3 torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra sänkas med 2 000 kronor. Då övriga anslagsposter böra uppföras med oförändrade belopp, torde anslaget alltså böra minskas med 2 000 kronor till 278 900 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 278 900,

därav 30 000 kronor skola användas till nedbringande av terminsavgifter under läsåret 1948/49 vid vissa högre flickskolor i Stockholm under villkor, att Stockholms stad för samma tid bidrager med enahanda belopp på sätt angivits i propositionen nr 252 till 1939 års lagtima riksdag och i det föregående.

[159.] 16. **Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor, förslagsanslag.** Ur detta anslag, för innevarande budgetår uppfört med 62 400 kronor, utgå bidrag till Gävle borgarskola och Osby samskola. Anslaget disponeras sålunda:

1. Understöd till enskilda mellanskolor	kronor	9 600
2. Tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m.	»	7 200
3. Lönetillägg åt lärarinnor, <i>förslagsvis</i>	»	3 500
4. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor, <i>förslagsvis</i>	»	42 100
Summa kronor		62 400.

Vid 1947 års riksdag förelåg till behandling två likalydande motioner (I: 39 och II: 55), i vilka hemställts, att riksdagen måtte med ändring av gällande bestämmelser rörande statsunderstöden till enskilda mellanskolor besluta, att understöden skulle utgå med fixerat belopp för varje behörigen medgiven klassavdelning samt att detta belopp för enskilda under överstyrelsen stående skolor skulle fixeras till 2 400 kronor per år och klassavdelning. Med anledning av vad i motionerna anförts och hemställts framhöll riksdagen (skrivelsen nr 8, punkten 144:o), att det syntes riksdagen motiverat, att en närmare undersökning verkställdes rörande frågan, huruvida gällande bestämmelser angående statsunderstöd till enskilda mellanskolor numera kunde anses lämpligt avvägda. Vidare förklarade riksdagen sig utgå från att Kungl. Maj:t upptog detta spörsmål till övervägande.

Med anledning av vad sålunda förekommit har *skolöverstyrelsen* anfört följande.

Gällande grunder för understöd till enskilda mellanskolor måste anses helt föråldrade. Detsamma är förhållandet med de för övriga privatläroverk gällande. De s. k. grundunderstöden utgöra emellertid f. n. endast en mindre del av statsbidragen, vilka numera huvudsakligen utgå i form av lönebidrag. De sistnämnda ha under de senaste åren blivit avsevärt höjda. I avvaktan på resultatet av pågående utredning av frågan om lönereglering för lärarna vid privatläroverken och det i samband därmed stående spörsmålet om ändrade statsbidragsbestämmelser anser sig *överstyrelsen* icke böra föreslå åtgärder för ändring av grunderna för statsbidrag till enskilda mellanskolor.

Överstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en höjning av ifrågasättande anslag med 4 900 kronor, avseende anslagsposterna 2 och 4. Överstyrelsen har därvid framhållit, att skolorna vid den senaste fördelningen av anslagsposten 2 befunnits berättigade till sammanlagt 8 173 kronor. Under hänvisning härtill och till överstyrelsens förslag beträffande motsvarande anslagspost för högre goss- och samskolor har överstyrelsen förordat, att posten höjdes med 1 000 kronor och erhöles beteckningen *förslagsvis*. Vidare har överstyrelsen funnit en uppräkningspåkallad av anslagsposten 4 med 3 900 kronor.

Departementschefen. Under hänvisning till vad *skolöverstyrelsen* anfört ifrågasätter jag icke nu någon ändring beträffande grunderna för statsunderstöd åt de enskilda mellanskolorna. I överensstämmelse med vad jag

i motsvarande avseende föreslagit under de två närmast föregående punkterna bör anslagsposten 2 (tilläggsunderstöd på grund av stegrade bränslekostnader m. m.) erhålla beteckningen förslagsvis. Denna post och anslagsposten 4 (tillfällig löneförbättring) torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra höjas med sammanlagt 4 900 kronor. Anslaget bör således ökas med sistnämnda belopp till 67 300 kronor. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor*
för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 67 300.

[160.] 17. Privatläroverk: Bidrag till Högländsskolan i Stockholm.

Denna skola åtnjuter från och med budgetåret 1942/43 understöd av statsmedel (se propositionen 1942: 255 och riksdagens skrivelse 1942: 406). Anslaget har för innevarande budgetår höjts från 35 000 kronor till 40 000 kronor. *Stiftelsen Högländsskolan* har gjort framställning om ett till 50 000 kronor förhöjt anslag för nästa budgetår. *Skolöverstyrelsen* har tillstyrkt framställningen.

Jag kan icke nu tillstyrka någon anslagshöjning utan förordar oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till Högländsskolan i Stockholm* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag
av kronor 40 000.

[161.] 18. Privatläroverk: Bidrag till Franska skolan i Stockholm. *Styrelsen för Franska skolan i Stockholm* har under återopande av ekonomiska svårigheter anhållit om ett anslag av 65 000 kronor till uppehållande av skolans verksamhet under budgetåret 1948/49. Beträffande skolans ekonomiska förhållanden har styrelsen anfört bland annat följande:

Skolan, som är inrymd i fastigheten Döbelnsgatan 7—9, äges av Föreningen *Beneficentia* u. p. a. Skolans huvudsakliga inkomster utgöras av elevavgifter. Befrielse i eller nedsättning av dessa avgifter beviljades under sistförflutna läsår till ett belopp av 6 276 kronor. Dessutom har skolan erhållit ett understöd av franska staten, för senaste år uppgående till 25 000 kronor. Detta anslag, som alltid betecknats såsom tillfälligt, torde på grund av de finansiella svårigheterna i Frankrike komma att helt upphöra. Vad angår utgifterna, så avlönas lärarinnorna, vilka icke äro fast anställda, per timme. Timersättningen utgör som regel i medeltal 6 kronor. Lärarlönerna ligga alltså betydligt under vanlig nivå. En höjning av lönerna framstår såsom ett oavvisligt krav, om skolan skall kunna fortsätta sin verksamhet som hittills.

Under läsåret 1946/47 har uppkommit ett underskott av 30 200 kronor, vilket täckts av föreningen. Om franska statens bidrag upphör, är föreningen

beredd att träda emellan även för nästa läsår men lärarinne-lönerna kunna givetvis då icke förbättras och föreningens tillgångar bli helt uttömda. Statsförslaget för läsåret 1948/49 utvisar ett beräknat underskott av 99 300 kronor. Härvid har kalkylerats med en höjning av lärarinne-lönerna med ungefär 50 procent och vissa ofrånkomliga kostnadsökningar till följd av prisstegringar. Av underskottet är föreningen beredd att täcka vad som motsvarar hyra för skollokaler, 32 000 kronor, d. v. s. upplåta lokalerna kostnadsfritt. Därest ett statsbidrag av i runt tal 65 000 kronor erhålles, skulle alltså underskottet kunna täckas. Skulle intet statsbidrag eller ett mindre belopp erhållas, ser sig styrelsen nödsakad att nedlägga skolans verksamhet med utgången av läsåret 1947/48.

Inspektor för skolan har tillstyrkt framställningen.

Skolöverstyrelsen har lämnat följande redogörelse för skolans organisation:

Franska skolan började sin verksamhet år 1862. Den består numera av en 7-årig flickskola, organiserad i det hela som den 7-åriga kommunala flickskolan, samt en 4-årig förberedande skola. Dessutom finnes en lekskola för gossar och flickor. Elevantalet i flickskolan, som senaste läsår utgjorde 182, har höstterminen 1947 stigit till 224, varav omkring 90 procent svenska flickor. Framhållas må i detta sammanhang, att eleverna i skolans första klass, 53 stycken, icke hade kunnat beredas plats i nybörjarklasserna i övriga flickskolor i Stockholm.

Undervisningens huvudsyfte är att bibringa eleverna kunskaper i moderna språk, särskilt franska, med inriktning främst på konversation och uppsatsskrivning. I övrigt har skolan huvudsakligen samma kursplaner som den kommunala flickskolan. Alltsedan läsåret 1934/35 medför godkänt avgångsbetyg från flickskolans högsta klass s. k. normalskolekompetens, och skolan har kunnat uppfylla därför föreskrivna villkor, trots svårighet i konkurrensen om lärarkrafter. Lärarlönerna hållas till följd av skolans ömtåliga ekonomi på en nivå, som avsevärt understiger motsvarande statliga och kommunala.

Överstyrelsen har, under särskilt framhållande av bristen på läroverksplatser i Stockholm, tillstyrkt statsbidrag till skolan med 40 000 kronor, därvid överstyrelsen anför i huvudsak följande.

En förbättrad löneställning för skolans lärare är starkt behövlig. För att tillgodose detta behov och för att möta andra motsedda nödvändiga utgiftstegringar saknar skolan erforderliga medel. Utvägen att höja terminsavgifterna måste avvisas som i hög grad otidsenlig. Snarare måste det anses önskvärt, att nedsättning och befrielse skulle kunna medgivas i större utsträckning.

Enligt överstyrelsens mening har skolan, som under sin 85-åriga verksamhet icke åtnjutit något svenskt statsbidrag, fyllt en betydelsefull uppgift. Den ingår nu, vad den pedagogiska kompetensen beträffar, som likställd i raden av Stockholms flickskolor och företräder därvid en variation i studiernas inriktning, som får anses som ett önskvärt komplement i det övriga skolväsendets utveckling från sambandet med den latinska kulturen. Även ur kvantitativ synpunkt är skolan ett behövligt komplement. Skulle den nu nedläggas, komme det synbarligen att medföra ökade kostnader för statsverket. Hur stor denna ökning bleve, är omöjligt att exakt beräkna, då man icke kan avgöra, vart de husvilla eleverna skulle söka sig. Men belysande

är den medeltalsuppskattning överstyrelsen gjort av vad varje särskild elev kostar staten i olika skolformer, sålunda i allmänt läroverk 608 kronor, i kommunal flickskola 401 kronor, i kommunal mellanskola 415 kronor och i statsunderstödd privatskola 282 kronor.

På grund av vad sålunda anförts anser sig överstyrelsen böra understödja styrelsens framställning. Överstyrelsen finner sig dock icke för närvarande kunna tillstyrka hela det begärda statsbidraget. Överstyrelsen får meddela, att franska staten, enligt vad överstyrelsen har sig bekant, även i fortsättningen ämnar lämna skolan understöd ehuru, på grund av rådande finansiella situation i Frankrike, med eventuellt något minskat belopp. Såsom skäligt statsbidragsbelopp vill överstyrelsen föreslå 40 000 kronor.

Departementschefen. Såsom av den föregående redogörelsen framgår är Franska skolan — fränsett de förberedande klasserna — närmast att jämföra med den sjuåriga kommunala flickskolan, från vilken den dock avviker genom att särskild vikt lägges vid undervisningen i främmande språk, speciellt i franska. Eleverna i skolan utgöras till övervägande del (enligt uppgift omkring 90 procent) av svenska flickor. Oavsett den särart, som den speciellt franska inriktningen innebär, fyller skolan alltså i stort sett samma uppgift som övriga flickskolor i huvudstaden.

Skolans ekonomi är huvudsakligen baserad på elevavgifter, men under senare år har skolan även åtnjutit understöd från franska staten med växlande belopp. I den mån underskott uppkommit har skolans huvudman, en ekonomisk förening, tillskjutit medel. Till följd av sitt svaga ekonomiska underlag har skolan icke förmått hålla lärarlönerna på samma nivå som vid andra liknande läroanstalter. Nödvändigheten av höjda lärarlöner och stegrade kostnader i övrigt beräknas medföra ett starkt ökat underskott under nästa läsår, samtidigt som indragning av franska statens understöd befaras. Då föreningen icke kan täcka hela underskottet, anser sig skolstyrelsen nödsakad att nedlägga skolans verksamhet med utgången av innevarande läsår, om ej bidrag från svenska staten kan erhållas.

Skolöverstyrelsen har vitsordat Franska skolans betydelse såsom ett led i landets skolorganisation både ur pedagogisk och kvantitativ synpunkt samt framhållit, att läroanstaltens nedläggande kunde antagas medföra ökade kostnader för statsverket. Överstyrelsen, som erinrat om att statsunderstöd utgår till Höglandsskolan, har ansett även Franska skolan böra erhålla statsbidrag. Därvid har överstyrelsen — under framhållande av att franskt understöd, om också minskat, torde komma att utgå för nästa läsår — icke ansett sig böra tillstyrka beviljande av hela det begärda beloppet, 65 000 kronor, utan förordat ett bidrag av 40 000 kronor. För egen del kan jag i stort sett ansluta mig till de av överstyrelsen anförda synpunkterna. Jag anser mig dock icke kunna tillstyrka större anslag för nästa budgetår än 30 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma villkoren för statsbidragets utgående.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Privatläroverk: Bidrag till Franska skolan i Stockholm* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag
av kronor 30 000.

[162.] 19. **Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 4 800 kronor. I enlighet med av skolöverstyrelsen framlagt förslag torde anslaget böra sänkas med 1 000 kronor till 3 800 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 800.

[163.] 20. **Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 18 000 kronor. Bestämmelser om ifrågavarande ersättningar äro jämlikt av riksdagen godkända grunder meddelade genom kungörelsen 1931: 344 med däri vidtagna ändringar, vilken kungörelse enligt beslut vid 1945 års riksdag (se åttonde huvudtiteln, punkt 137, och riksdagens skrivelse nr 8, punkt 134) äger tillämpning tills vidare intill utgången av juni 1950. Ersättningarna, som äro avsedda att för lärare vid privatläroverk mildra verkningarna av det högre flickskoleväsendets förstatligande eller kommunalisering, äro satta i relation till lärarinnornas tidigare löner. Enligt beslut vid 1941 års riksdag (se propositionen 118, sid. 34 f., och riksdagens skrivelse nr 238) skall en omprövning av beviljade ersättningsbelopp med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna verkställas vartannat år, så att lärarinnorna skulle få del av förhöjt dyrtidstillägg och kristillägg.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår beräknat anslagsbehovet till 12 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 6 000 kronor. Minskningen föranledes huvudsakligen av att vissa av de lärarinnor, som åtnjuta ersättning ur anslaget, komma att inträda i pensionsåldern från och med budgetåret 1948/49.

Anslaget torde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag för nästa budgetår böra minskas med 6 000 kronor till 12 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 12 000.

[164.] 21. **Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 108 600 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 615.

Skolöverstyrelsen, som vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår utgått från de nuvarande avlöningsbestämmelserna, har föreslagit en höjning av anslaget med 900 kronor till 109 500 kronor. Denna anslagshöjning hänför sig helt till anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, medan övriga anslagsposter föreslagits skola utgå med oförändrade belopp. Av höjningen äro 600 kronor avsedda till arvoden åt lärare utanför seminariet för handledande av seminarieelever vid övningsundervisning. Ökningen av elevantalet vid seminariets lärarinnekurs har nämligen medfört, att hittillsvarande möjligheter att bereda eleverna övningsundervisning icke längre äro tillfyllest. Återstoden av den begärda anslagshöjningen, 300 kronor, är avsedd till arvoden åt experter, som anlitas som föredragshållare vid seminariet.

Departementschefen. I likhet med skolöverstyrelsen ifrågasätter jag icke någon förändring beträffande anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän och till arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t. Dessa poster torde därför för nästa budgetår böra uppföras med oförändrade belopp, 45 400 kronor respektive 2 200 kronor. Jag biträder vidare överstyrelsens förslag om anvisande under icke-ordinarieposten av dels 600 kronor till arvoden åt handledare vid övningsundervisning dels ock 300 kronor till arvoden åt tillfälliga föreläsare. Denna anslagspost torde därför böra ökas med $(600 + 300 =) 900$ kronor från nuvarande 51 000 kronor till 51 900 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg slutligen bör ökas med 500 kronor till 10 500 kronor.

Anslaget i sin helhet torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med 110 000 kronor, vilket innebär en ökning med 1 400 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för statens skolköksseminarium och hushållsskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	45 400
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t ..	»	2 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	51 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	10 500

Summa kronor 110 000;

dels ock till Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 110 000.

[165.] 22. Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Omkostnader, *förslagsanslag*. Anslaget är uppfört med 22 900 kronor. Omkostnadsstat med tillhörande bestämmelser är införd på sid. 616 i statsliggaren. Av

anslaget må förslagsvis 20 900 kronor disponeras till expenser, därav till övriga expenser 17 400 kronor. I jämförelse med budgetåret 1946/47 har anslaget för innevarande budgetår höjts med 4 100 kronor. Av denna anslagshöjning, som i sin helhet belöper på delposten till övriga expenser, äro 3 000 kronor avsedda till inköp av inventarier.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår hemställt om oförändrad medelsanvisning och därvid framhållit, att det vore synnerligen angeläget, att seminariet bereddes tillfälle att bland annat inköpa kylskåp, en mindre varmmangel och epidiaskop. Överstyrelsen har därför även för nästa budgetår under delposten till övriga expenser beräknat ett belopp av 3 000 kronor till inköp av inventarier.

Departementschefen. Delposten till övriga expenser torde för nästa budgetår böra minskas med 900 kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande omkostnadsstaten. Ifrågavarande anslag bör därför uppföras med 22 000 kronor, vilket innebär en minskning med 900 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola:*
Omkostnader för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslags-
 anslag av kronor 22 000.

[166.] 23. **Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Stipendier.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 3 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola:*
Stipendier för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag
 av kronor 3 000.

[167.] 24. **Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 26 800 kronor. Härav utgår ett belopp av 11 680 kronor till Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium i Göteborg och återstoden, 15 120 kronor, till föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm. Utbildningen vid seminarierna är tvåårig.

Skolöverstyrelsen har förordat en höjning av anslaget för nästa budgetår med 6 400 kronor till 33 200 kronor.

I fråga om *göteborgsseminariet* har överstyrelsen därvid föreslagit en höjning av understödet med 450 kronor. Ökningen avser en av överstyrelsens konsulent för kvinnlig slöjd tillstyrkt uppdelning av andra årskursen under 15 veckotimmar, för vilket ändamål erfordrades 450 kronor för tillfällig löneförbättring.

Beträffande *stockholmsseminariet* har överstyrelsen föresla-

git, att seminariet skulle, enär det kämpade med ekonomiska svårigheter, erhålla ett tilläggsunderstöd av 2 000 kronor för stegrade omkostnader. Överstyrelsen har vidare förordat understöd åt den förberedande kursen vid Andrea Eneroths avdelning med 2 600 kronor och anvisande av 1 350 kronor för tillfällig löneförbättring åt lärarinnorna vid samma kurs. Enär en viss brist på handarbetslärarinnor numera förmärkts, har överstyrelsen slutligen förordat, att seminariet skulle erhålla rätt att nyintaga högst 28 mot nu högst 24 elever per år. Till stöd för sitt förslag om statsbidrag till den förberedande kursen har överstyrelsen anfört bland annat följande.

Den förberedande kursen har sedan år 1936 stått under överstyrelsens inseeende. Till skillnad från de förberedande statsunderstödda lärarinnekurserna vid skolköksseminarierna är kursen visserligen icke obligatorisk, men det största antalet elever, 80 procent, har dock genomgått den. Tack vare den förberedande kursen kan undervisningen läggas på ett mera effektivt sätt för lärarinnebanan och seminariets lärarinnor bättre lära känna de inträdessökande. Innan obligatoriska förberedande kurser funnos vid skolköksseminarierna, hade de flesta likväl vissa statsunderstödda kurser av förberedande art. Vid Nordenfelts seminarium användas ett par statsunderstödda yrkeskurser i sömnad som förberedande kurser. Av skolköks- och handarbetsseminarierna är det endast Andrea Eneroths seminarium och Göteborgs skolköksseminarium, som icke ha någon statsunderstödd förberedande kurs. Det föreslagna beloppet av 2 600 kronor avser två entermiskurser per år.

Departementschefen. Jag tillstyrker överstyrelsens förslag om höjning av understödet till göteborgsseminariet med 450 kronor för viss differentiering av undervisningen i andra årskursen. Mot den föreslagna höjningen av det antal elever, som årligen må nyintagas vid stockholmsseminariet, från högst 24 till högst 28 har jag icke funnit anledning till erinran. Jag anser mig vidare böra tillstyrka, att såsom understöd till den förberedande kursen vid Andrea Eneroths avdelning av stockholmsseminariet anvisas det föreslagna beloppet av sammanlagt 3 950 kronor. Någon ytterligare ökning av bidraget kan jag icke nu förorda.

Jag föreslår således, att anslaget höjes med $(450 + 3\,950 =) 4\,400$ kronor till 31 200 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 31 200.

[168.] 25. **Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.** Detta anslag är nu uppfört med 122 800 kronor. Av anslaget avser ett belopp av 4 000 kronor ett tillfälligt understöd för bestridande av stegrade bränslekostnader, vilket utgått sedan budgetåret 1943/44, och ett belopp av 7 000 kronor bidrag till kostnaderna för ökning av elevantalet i fackskolans lärarinnekurs i huslig ekonomi med lantushållning.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår hemställt om en anslagshöjning med i runt tal 20 000 kronor. Av den ifrågasatta höjningen avse 7 000 kronor fortsatt utökning av elevantalet i lanthushållslärlarinnelkursen, 3 000 kronor ökat medelsbehov för tillfällig löneförbättring och 10 000 kronor stegrade omkostnader i allmänhet.

Av överslyrelsens framställning inhämtas bland annat:

Utbildningen av lanthushållslärlarinnor. För att möjliggöra en utökning från 18 till 30 elever i den lärlarinnelkurs i huslig ekonomi med lanthushållning vid fackskolan, som tog sin början höstterminen 1946, tilldelade Kungl. Maj:t genom beslut den 11 oktober 1946 fackskolan ett bidrag av 7 000 kronor för budgetåret 1946/47 att utgå från åttonde huvudtiteln reservationsanslag till extra utgifter. I 1947 års åttonde huvudtitel beräknades för avslutande av kursen, som är tvåårig, enahanda belopp för budgetåret 1947/48.

Genom beslut den 8 augusti 1947 har Kungl. Maj:t från åttonde huvudtiteln reservationsanslag till extra utgifter tilldelat fackskolan 7 000 kronor för att möjliggöra en utökning av elevantalet i den hushållslärlarinnelkurs, som höstterminen 1947 tagit sin början vid skolan.

Den beräknade höjningen med 7 000 kronor för nästa budgetår betingas därav, att överslyrelsen beräknat medel under förevarande anslag icke blott för avslutande av den lärlarinnelkurs, som påbörjats höstterminen 1947, utan jämväl för fortsatt utökning av elevantalet i den kurs, som avses börja höstterminen 1948.

Tillfällig löneförbättring. Denna utgår med 1 200 kronor för heltidsanställd lärlarinna i hushållsgöromål och med 30 kronor per veckotimme för övriga lärlarinnor i hushållsgöromål. Den tillfälliga löneförbättringen har för samtliga dessa lärlarinnor vid fackskolan för budgetåren 1946/47 och 1947/48 beräknats till 32 700 kronor. Genom inrättandet av nya kurser vid fackskolan har detta belopp visat sig icke vara tillfyllest. Fackskolan har redan under sistförflutna budgetår måst utbetala 2 200 kronor härfor och anhåller om detta belopp för budgetåret 1948/49. Vidare har begärts ett belopp av 780 kronor, emedan kurserna för lanthushållslärlarinnor årligen beräknas bli dubblade, och två årskurser av parallellavdelningen komma att finnas vid fackskolan.

Stegrade omkostnader. Någon höjning av statsbidraget för att täcka de stegrade omkostnaderna har icke skett fränsett förut omnämnda bränsletillägg å 4 000 kronor. Fackskolans styrelse har framhållit att sistnämnda belopp icke tillnärmelsevis täcker de ökade kostnaderna för bränsle. Överslyrelsen anser ett tilläggsunderstöd av 10 000 kronor måttfullt beräknat.

Departementschefen. Jag är icke beredd förorda, att medel nu beräknas för fortsatt utökning av elevantalet i den lanthushållslärlarinnelkurs, som skall taga sin början höstterminen 1948. Med hänsyn härtill synes den av skolöverstyrelsen föreslagna ökade medelsanvisningen till tillfällig löneförbättring kunna begränsas till 2 500 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande förevarande anslag, torde detta för nästa budgetår böra höjas med 2 500 kronor till 125 300 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag
av kronor 125 300.

[169.] 26. **Understöd till Göteborgs skolköksseminarium.** På riksstaten är nu uppfört ett anslag av 17 200 kronor till Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål. Härav utgår ett belopp av 11 000 kronor till Ateneums skolköksseminarium i Stockholm och återstoden, 6 200 kronor, till Göteborgs allmänna folkskolestyrelse för bedrivande av undervisningen vid Göteborgs skolköksseminarium.

Skolöverstyrelsen har anmält, att styrelsen för Ateneums skolköksseminarium meddelat sin avsikt att nedlägga seminarieverksamheten efter vårterminen 1948. Vad angår Göteborgs skolköksseminarium, har överstyrelsen föreslagit höjning av understödet med 800 kronor på grund av stegrade omkostnader samt anvisande av 3 500 kronor såsom understöd till en förberedande lärarinnekurs och av 1 100 kronor till provisorisk löneförbättring åt lärarinnorna vid kursen. Överstyrelsen har åberopat, att de övriga skolköksseminarierna infört förberedande lärarinnekurser och att dessa visat sig synnerligen fördelaktiga, enär de på ett effektivt sätt förberedde eleverna för seminariekursen och samtidigt gäve en god husmodersutbildning, vilket vore av vikt för dem, som ej vunne inträde vid seminariet eller icke önskade fortsätta utbildningen. Det begärda beloppet av 3 500 kronor överensstämde med vad som tilldelats Ateneums skolköksseminarium och fackskolan för huslig ekonomi för dylika kurser.

Departementschefen. Då understödet till Ateneums skolköksseminarium bortfaller från och med nästa budgetår, torde anslaget böra erhålla förut angivna ändrade rubrik. Bidraget till Göteborgs skolköksseminarium utgör nu 6 200 kronor. Jag tillstyrker överstyrelsens förslag om höjning av nämnda bidrag med sammanlagt 4 600 kronor för anordnande av en förberedande lärarinnekurs vid seminariet. Däremot kan jag icke nu tillstyrka den i övrigt föreslagna ökningen av seminariets understöd. Ifrågavarande anslag bör därför för nästa budgetår uppföras med $(6\,200 + 4\,600 =)$ 10 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Understöd till Göteborgs skolköksseminarium* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 10 800.

[170.] 27. **Särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 408 000 kronor. Från anslaget bestridas utgifter för särskilt lönetillägg åt vissa lärare vid privatläroverk samt privata handarbets- och skolköksseminarier jämlikt kungörelsen 1947:381. Ifrågavarande lönetill-

lägg bör utgå jämväl för nästa budgetår enligt samma grunder som för innevarande budgetår. Det för ändamålet erforderliga anslaget torde böra uppföras med oförändrat belopp, 408 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 408 000.

[171.] 28. **Läroboksnämnden, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 11 400 kronor. 1945 års lärobokskommitté har avgivit betänkande om granskning och antagning av läroböcker. Detta betänkande är nu föremål för remissbehandling. I betänkandet har framlagts förslag om ökad medelsanvisning under ifrågavarande anslag. I avvaktan på slutförandet av beredningen av denna anslagsfråga torde förevarande anslag i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1948/49 till *Läroboksnämnden* ett *förslagsanslag* av kronor 51 500.

[172.] 29. **Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet, förslagsanslag.** Detta anslag, som icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas, är nu uppfört med 5 000 kronor. Genom beslut den 30 juni 1947 har Kungl. Maj:t utfärdat ny instruktion för nämnden, enligt vilken det åligger nämnden — förutom att planlägga, organisera och leda skolungdomsutbytet med utlandet — att även förmedla lärjungebrevväxling mellan Sverige och utlandet. I propositionen 1947: 151, sid. 74 ff., har lämnats en redogörelse för nämndens verksamhet och de ekonomiska förutsättningarna för densamma, till vilken redogörelse här torde få hänvisas.

Centralnämnden har för nästa budgetår hemställt, att anslaget måtte uppföras med 27 000 kronor, varav 3 000 kronor avsetts till stipendier åt mindre bemedlade deltagare i skolungdomsutbytet. Nämnden har även ifrågasatt ändrade grunder för avlönande av nämndens sekreterare.

Nämnden framhåller, att kostnaderna för utbytesverksamheten numera, sedan det omfattande och relativt lättorganiserade utbytet med Tyskland bortfallit, måste bli väsentligt större än tidigare. Detta sammanhänge med, bland annat, att de osäkra förhållandena på kontinenten motiverade anställandet av ett större antal reseledare än förut, att organisationsarbetet på grund av gällande bestämmelser om viseringstväng, valutarestriktioner och dylikt vore avsevärt mer betungande samt att byråns upplysningsverksamhet av naturliga skäl måst väsentligt ökas.

För nästa budgetår räknar nämnden med en utbytesverksamhet, omfattande omkring 550 skolungdomar. Med nu utgående anmälningsavgift av

40 kronor ha avgifterna beräknats i huvudsak täcka de direkta kostnaderna för själva utbytesresorna, d. v. s. arvoden till lands- och reseledare, viseringskostnader, försäkringar m. m., vilka kostnader uppskattats till 24 000 kronor, varav 3 000 kronor avsetts för visningar och mottagningsfester för framför allt de engelska utbytesbarnen i Sverige.

För bestridande av administrationskostnaderna, vilka beräknats till i runt tal 24 000 kronor, stode emellertid, framhåller nämnden, inga andra medel till förfogande än det anslag av statsmedel, som kunde komma att anvisas. Nämnden har i detta sammanhang berört frågan om sekreterarens arvode. För närvarande åtnjuter denne ett arvode av 8 kronor för dag förutom ersättning för mistade löneförmåner. Denna anordning gjorde det nödvändigt, framhåller nämnden, att anlita en person, som hade annan anställning, från vilken han kunde beviljas ledighet. Då det kanske vore svårt att på denna väg erhålla lämplig kraft, syntes det böra öppnas en möjlighet för nämnden att i stället anställa en sekreterare direkt hos nämnden. Nämnden föreslår därför, att den får fria händer härutinnan. Beträffande sekreterare, som direkt anställes hos nämnden, har nämnden räknat med en avlöning motsvarande den, som utgår till amanuens enligt kungörelsen 1947: 436. Kostnaderna skulle då kunna beräknas till i runt tal 8 000 kronor. Vid tillämpning av nuvarande grunder för avlöning av sekreteraren skulle vid anställande av en person, som innehar annan anställning som amanuens, kostnaderna för 5 månaders halvtids- och 7 månaders heltidstjänstgöring vid nämnden med samtidig tjänstledighet från hans egentliga anställning uppgå till 9 250 kronor, inberäknat dagarvode å 8 kronor.

Förutom nu angivna kostnader har nämnden, som antytts, beräknat 3 000 kronor till stipendier åt mindre bemedlade deltagare. Beloppet är avsett för 25 stipendier med ett genomsnittligt stipendiebelopp av 125 kronor.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt centralnämndens framställning.

Departementschefen. Såsom framgår av den föregående redogörelsen, har centralnämnden beräknat kostnaderna för nämndens verksamhet under år 1948 till sammanlagt 51 000 kronor, varav 24 000 kronor beräknas kunna bestridas medelst inflytande anmälningssavgifter och 27 000 kronor medelst statsanslag. Dessa beräkningar giva mig i vissa avseenden anledning till erinran. Jag är sålunda icke beredd att nu förorda anvisande av medel till stipendier för mindre bemedlade deltagare eller till visningar och mottagningsfester för de utländska barnen i Sverige. Då det vidare synes tveksamt, om ett utbyte instundande år med hänsyn till rådande förhållanden verkligen kan komma till stånd i av nämnden förutsatt omfattning, torde man kunna räkna med ytterligare något minskade utgifter. Med hänsyn till att tidigare till förfogande stående överskottsmedel från verksamheten före kriget numera förbrukats, synes emellertid en viss höjning av anslaget påkal-

lad. Jag anser mig dock icke kunna ifrågasätta ett större anslagsbelopp än 15 000 kronor, innebärande en ökning med 10 000 kronor.

Jag har icke funnit anledning till erinran mot att nämnden gives fria händer att på sätt nämnden förordnat ordna sekreterarfrågan, under förutsättning att kostnaderna för sekreterares avlönande i huvudsak hållas inom de av nämnden angivna gränserna.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 15 000.

[173.] 30. **Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter, förslagsanslag.** Detta anslag — som tidigare varit obetecknat men från och med innevarande budgetår givits förslagsanslags karaktär — har sedan budgetåret 1944/45 varit uppfört med 2 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om oförändrad medelsanvisning, 2 000 kronor, för nästa budgetår. Liksom för innevarande budgetår torde föreskrift böra meddelas, att anslaget icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 000.

[174.] 31. **Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 34 500 kronor. Anslaget disponeras på följande sätt:

1. Kortare fortbildningskurser i sexualundervisning för folk- och småskollärare	kronor	4 500
2. Fortbildningskurs i skolhygien för lärare	»	10 000
3. Fortbildningskurs i skolhygien för skolläkare	»	5 000
4. Fortbildningskurs i skolhygien för skolsköterskor	»	10 000
5. Fortbildningskurs i skolålderns psykopatologi för skolläkare	»	5 000

Summa kronor 34 500.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en sänkning av anslaget med 9 500 kronor till 25 000 kronor. Överstyrelsen har därvid räknat med att posterna 1 och 5 skulle bortfalla och posterna 2—4 uppföras med oförändrade belopp.

Skolöverstyrelsens förslag, som innebär en sänkning av förevarande anslag med 9 500 kronor till 25 000 kronor, har icke givit mig anledning till erinran. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 25 000.

[175.] 32. **Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 16 500 kronor och avsett att disponeras till fortbildningskurser för lärare i kemi och geografi. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas till 40 000 kronor, varvid överstyrelsen beräknat 5 000 kronor till anordnande av en kurs i hållningsgymnastik för skolläkare och gymnastiklärare samt 35 000 kronor till anordnande av fyra fortbildningskurser för lärare. Med avseende å sistnämnda kurser har överstyrelsen framhållit, att behovet av dylika kurser vore stort. Modersmåslärarnas förening hade gjort framställning om en kurs för modersmåslärare, historielärarnas förening om en kurs i samhällslära och en kurs i konsthistoria. Redan före andra världskriget hade framställning gjorts om en kurs för biologilärare. Även i övningsämnen föreläge motsvarande behov av fortbildningskurser. Överstyrelsen funne det mindre ändamålsenligt att redan nu fixera ämnena för fortbildningskurserna, då åtskilliga omständigheter kunde påverka ämnesvalet. Det syntes böra läggas i överstyrelsens hand att bestämma, vilka kurser som borde anordnas.

Departementschefen. Under rådande förhållanden anser jag mig icke kunna förorda ökad medelsanvisning för ifrågavarande ändamål. Anslaget torde därför böra uppföras med oförändrat belopp, 16 500 kronor. Det torde få ankomma på skolöverstyrelsen att avgöra, för vilken kursverksamhet anslaget bör disponeras. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 16 500.

[176.] 33. **Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 60 000 kronor. Ur anslaget skall, jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, utgå bidrag till folkuniversitetets nämnd för av nämnden anordnad undervisning i tyska, engelska och franska språken vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter. Bidraget skall utgöra högst 10 kronor för varje av språkassistent bestridd undervisningstimme. Vidare må av anslaget disponeras ett belopp av högst 20 000 kronor till bestridande av resekostnads- och traktamentsersättningar åt ifrågavarande språkassistenter.

Folkuniversitetets styrelse har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas till 109 000 kronor. Av detta belopp avses 60 000 kronor till arvoden åt språkassistenter, 45 000 kronor till resekostnads- och traktamentsersättningar och 4 000 kronor såsom bidrag till folkuniversitetets administrationskostnader för assistentverksamheten.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt den begärda anslagshöjningen.

Departementschefen. Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 60 000 kronor, och är sålunda icke beredd att tillstyrka att undervisningsverksamheten i nuvarande läge utvidgas eller att särskilda medel anvisas såsom bidrag till folkuniversitetets administrationskostnader. Däremot vill jag föreslå en viss ändring i fråga om anslagets disposition inom den nuvarande ramen. Som av det föregående framgått utgör det högsta belopp, som för innevarande budgetår må disponeras till bestridande av resekostnads- och traktamentsersättningar åt språkassistenter hälften av det till arvoden avsedda beloppet. Folkuniversitetets styrelse har emellertid med stöd av erfarenheterna från den hittillsvarande verksamheten framhållit, att en lämpligare proportion vore $\frac{3}{4}$. Först med en sådan fördelning av anslagsmedlen skulle det bli möjligt att i den omfattning, som vore önskvärd, sprida språkassistentverksamheten även till avlägsnare skolor och landsändar. Med hänsyn till det sålunda anförda synes vid bifall till förslaget om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår böra medgivas, att av anslaget ett belopp av högst 25 000 kronor må disponeras till resekostnads- och traktamentsersättningar åt ifrågavarande språkassistenter.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter*
för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 60 000.

[177.] 34. **Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 50 000 kronor samt disponeras till resestipendier åt lärare i främmande språk vid allmänna läroverk, kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och privatläroverk.

Skolöverstyrelsen har hemställt om anvisande för nästa budgetår under förutnämnda rubrik av ett reservationsanslag av 115 000 kronor. Anslaget skulle enligt överstyrelsens förslag disponeras med 100 000 kronor till resestipendier åt lärare i moderna främmande språk vid allmänna läroverk, kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor, högre folkskolor och privatläroverk, med 12 000 kronor till andra lärare vid allmänna läroverk än lärare i moderna främmande språk, särskilt vid provårsläroverk, och med 3 000 kronor till resestipendier åt övningslärare vid

allmänna läroverk. I fråga om resestipendier åt lärare vid högre folkskolor innebär överstyrelsens förslag, att medel för detta ändamål skulle anvisas under förevarande anslag i stället för såsom nu under anslaget till resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter.

Vidare har *svenska gymnastikläraresällskapet* hos Kungl. Maj:t gjort framställning om anvisande av medel till studieresor i utlandet för gymnastiklärare.

Departementschefen. Jag anser mig icke nu kunna tillstyrka ökad medelsanvisning för här ifrågakarande ändamål utan förordar, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 50 000 kronor. Jag ifrågasätter härvid icke någon ändring i grunderna för anslagets disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid de allmänna lärover-*
ken m. fl. läroanstalter för budgetåret 1948/49 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 50 000.

[178.] 35. **Psykologisk-pedagogiska institutet: Avlöningar, förslagsanslag.** 36. **Psykologisk-pedagogiska institutet: Omkostnader, förslagsanslag.** 37. **Psykologisk-pedagogiska institutet: Undersökningar och kurser, reservationsanslag.** Å riksstaten är nu uppfört ett reservationsanslag av 85 500 kronor till Psykologisk-pedagogiska institutet. Anslaget disponeras på följande sätt:

1. Arvode, för år räknat, till direktor	kronor	1 000
2. Arvode, för år räknat, till sekreterare, <i>högst</i>	»	12 000
3. Arvode, för år räknat, till vetenskaplig expert	»	500
4. Rese- och traktamentsersättningar åt styrelseledamöter	»	4 000
5. Driftkostnader:		
a. Undersökningar och kurser	kronor	65 000
b. Övriga expenser	»	3 000
		» 68 000
		Summa kronor 85 500.

Institutets styrelse har för nästa budgetår upprepat sin tidigare gjorda framställning om förändring av arvodesbefattningen såsom sekreterare till ordinarie dylik befattning med placering i lönegraden Ca 29. Till stöd härför har styrelsen anfört, att institutets verksamhet nått en sådan omfattning både i administrativt och ekonomiskt hänseende, att de löpande ärendena tarvade en oavbruten handläggning av en väl kvalificerad arbetskraft i fullt ansvarig ställning. Sekreteraren hade bland annat att organisera kurserna, utföra utredningar, bearbeta statistiskt material, sköta korrespondensen och handha räkenskaperna. Sekreteraren borde äga högvärdig kompetens, minst filosofie licentiatexamen i psykologi och pedagogik samt genom praktisk lärarverksamhet förvärvat förtrogenhet med skolarbetet.

Styrelsen har vidare hemställt om höjning av det till undersökningar och kurser anvisade beloppet från 65 000 till 80 000 kronor med hänsyn till

uppräknning av föreläsningsarvoden m. m. samt för utvidgning av undersöknings- och kursverksamheten. Tillika har styrelsen i anslutning till förslag av 1944 års folkbildningsutredning anhållit om anvisande av 5 000 kronor till undersökningar rörande det fria och frivilliga folkbildningsarbetets metoder m. m.

Statskontoret har uttalat, att ämbetsverket med hänsyn till den tid, institutet varit i verksamhet, och sekreterarens arbetsuppgifter icke ville motsätta sig, att denne — vilken sedan den 1 januari 1946 uppbure ett årligt arvode av 10 800 kronor — på ett fastare sätt knötes till institutet. Statskontoret förordade en placering av sekreterartjänsten i lönegraden Ce 27, innebärande en löneförbättring med omkring 2 600 kronor. Tjänstgöringsskyldigheten syntes böra fastställas till 42 timmar i veckan. Då förefintlig reservation å anslaget, vilken vid innevarande budgetårs ingång uppgått till 16 800 kronor, i första hand borde tagas i anspråk för undersökningar och kurser, förordade ämbetsverket oförändrad medelsanvisning till dylika ändamål. Reglerades sekreterarens löneställning på sätt statskontoret föreslagit, borde anslaget uppdelas i särskilda anslag till avlöningar, omkostnader samt till undersökningar och kurser.

Statens lönenämnd har förklarat sig finna tillfyllest, att sekreterarbefattningen från och med nästa budgetår förändrades till extra ordinarie tjänst med placering i lönegraden Ce 27.

Departementschefen. Med anledning av styrelsens för psykologisk-pedagogiska institutet förslag om förändring av arvodesbefattningen såsom sekreterare vid institutet till ordinarie dylik befattning i lönegraden Ca 29 förordar jag — med biträdande av statskontorets och lönenämndens förslag — att sekreterarbefattningen från och med nästa budgetår förändras till extra ordinarie tjänst med placering i lönegraden Ce 27. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande tjänstgöringsskyldighetens omfattning m. m. Till följd av sekreterarens inplacering i lönegrad bör såsom statskontoret framhållit det nuvarande reservationsanslaget till institutet uppdelas på särskilda anslag till avlöningar, till omkostnader samt till undersökningar och kurser.

I avlöningsstat för institutet bör uppföras en anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, å 1 500 kronor, motsvarande nuvarande arvoden till direktor och vetenskaplig expert. För grundlön åt sekreteraren bör uppföras en anslagspost av 12 000 kronor till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. För rörligt tillägg bör slutligen upptagas ett belopp av 1 500 kronor. Avlöningsanslaget bör således uppföras med 15 000 kronor. I personalförteckning för institutet bör upptagas en sekreterare i lönegraden Ce 27.

I omkostnadsstat för institutet bör ingå dels en anslagspost till sjukvård m. m. å förslagsvis 100 kronor, dels en anslagspost till rese- och trakta-

mentsersättningar åt styrelseledamöter å förslagsvis 4 000 kronor, dels ock en anslagspost till expenser å 3 000 kronor. Omkostnadsanslaget bör således uppföras med 7 100 kronor.

Jag anser mig icke nu kunna förorda någon ökad medelsanvisning till undersökningar och kurser. Anslaget för detta ändamål, vilket bör erhålla reservationsanslags natur, bör därför uppföras med 65 000 kronor. Jag förutsätter, att vid utgången av budgetåret 1947/48 eventuellt förefintlig reservation å det nuvarande reservationsanslaget till institutet må tillgodo-föras det nya anslaget till undersökningar och kurser.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för psykolo-gisk-pedagogiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

P e r s o n a l f ö r t e c k n i n g .

Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än Ce 24.

Befattning.

Lönegrad.

1 sekreterare Ce 27;

dels godkänna följande avlöningsstat för psykologisk-pedagogiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvoden och särskilda ersättningar, be-
stämda av Kungl. Maj:t	kronor 1 500
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per-
sonal	» 12 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 1 500

Summa kronor 15 000;

dels till *Psykologisk-pedagogiska institutet*: Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 15 000;

dels till *Psykologisk-pedagogiska institutet*: *Omkostna-*
der för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 7 100;

dels ock till *Psykologisk-pedagogiska institutet*: *Under-*
sökningar och kurser för budgetåret 1948/49 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 65 000.

[179.] 38. Vissa kostnader för student- och realexamina, *förslagsanslag*. Detta anslag är nu uppfört med 377 000 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Arvoden åt sakkunniga för uppgörande och bearbetning av förslag till examensarbeten kronor 9 000
2. Arvoden för granskning av examensarbeten i realexamen och praktisk realexamen » 19 000
3. Övriga utgifter, *förslagsvis* » 349 000

Anm.: Ur förestående anslagspost skola bestridas kostnader för ombud, som av skolöverstyrelsen förordnas att vid enskild läroanstalt övervaka och leda realexamen, för censorer samt för gransknings- och examensnämnder i enlighet med bestämmelser, som äro eller må varda av Kungl. Maj:t meddelade, ävensom kostnader för ersättningar jämlikt § 82 mom. 4 och § 110 mom. 5 läroverksstadgan.

Summa kronor 377 000.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår hemställt, att anslaget måtte uppföras med 437 500 kronor, innebärande en höjning med 60 500 kronor. Därvid har överstyrelsen ifrågasatt en höjning av flertalet av de arvoden, vilka utgå från anslaget, på sätt framgår av den följande redogörelsen.

Posten 1. Ur denna post utgå ersättningar för uppgörande av förslag till uppgifter för den skriftliga prövningen i real- och studentexamen samt examensarbeten i praktisk realexamen ävensom för granskning och bearbetning av nämnda förslag. Ersättning utgår med högst 100 kronor för förslag till skriftliga uppgifter i studentexamen och till uppgifter i praktiskt examensarbete samt med högst 75 kronor för förslag till skriftliga uppgifter i realexamen och till uppgifter i beskrivande maskin- och byggnadslära. Ersättningen för granskning av förslag till uppgifter i real- och studentexamen utgår med högst 50 kronor. Överstyrelsen föreslår nu en höjning av dessa ersättningar med 50 procent, vilket alltså skulle medföra en kostnadsökning av 4 500 kronor.

Posten 2. Av följande sammanställning framgå dels dessa arvodens nuvarande storlek per examensarbete och dels de av överstyrelsen förordade beloppen:

Ä m n e	Nuvarande arvode, kronor	Av överstyrelsen föreslaget arvode, kronor
svenska	0,60	1,05
tyska, engelska	0,30	0,55
matematik	0,35	0,60
fysik	0,40	0,75
stenografi	0,45	0,60
bokföring	0,60	0,60
beskrivande maskin- och byggnadslära	—	0,80

Examensarbeten i beskrivande maskin- och byggnadslära ha hittills blott en gång varit föremål för eftergranskning. Överstyrelsen räknar med att sådan hädanefter skall verkställas varje år.

Merkostnaderna för överstyrelsens förslag ha med utgångspunkt från samma antal examinander som innevarande läsår beräknats till i runt tal

14 000 kronor. Med hänsyn till beräknad ökning av antalet examinander för nästa budgetår skulle vid oförändrade grunder medelsbehovet ökas med i runt tal 1 000 kronor.

P o s t e n 3. Överstyrelsen föreslår, att censorsarvodena höjas, för tjänstgöring under höstterminen från 400 till 500 kronor och för tjänstgöring under vårterminen från 1 400 till 1 800 kronor, vilket skulle medföra en kostnadsökning av 31 800 kronor, varav dock 4 400 kronor utgöra automatisk ökning med hänsyn till att antalet censorer under vårterminen ökas från 57 till 60.

Vidare föreslås, *dels* att arvodet till ledamot i examensnämnd för student- och realexamen höjes från 20 till 30 kronor för förrättningsdag och arvodet till ledamot i granskningsnämnd från 20 till 25 kronor för förrättningsdag, *dels* att arvodet till ordförande i examensnämnd och granskningsnämnd, vilket för närvarande utgår med 25 kronor för förrättningsdag, i stället må utgå med visst belopp för varje examinand, nämligen till ordförande i examensnämnd för studentexamen med 7 kronor och för realexamen med 5 kronor samt till ordförande i granskningsnämnd för studentexamen med 1 krona och för realexamen med 75 öre, *dels ock* att ersättningen till den, som i realexamen förrättar prov i teckning, höjes från 2 till 3 kronor för varje prov. Dessa förslag skulle enligt överstyrelsens beräkningar medföra ett ökat anslagsbehov av i runt tal 10 000 kronor, varvid dock är att märka, att överstyrelsen för nästa budgetår ansett sig böra räkna med viss minskning av antalet privatister. Vid oförändrade grunder skulle på grund härav medelsanvisningen för nu ifrågavarande ändamål kunna minskas med i runt tal 23 000 kronor. Av samma anledning skulle vidare ersättningarna till rektorer och lärare kunna minskas med 9 400 kronor.

Departementschefen. Ifrågavarande arvoden och andra ersättningar bestämmas till beloppet av Kungl. Maj:t. Beloppen ha mestadels varit oförändrade sedan lång tid tillbaka och skäl kunna givetvis anföras för en översyn av dem. En generell höjning eller omreglering i enlighet med överstyrelsens förslag möter givetvis i nuvarande ekonomiska läge starka betänkligheter. Det kan dock vid närmare övervägande befinnas ofrånkomligt att på en eller annan punkt göra vissa justeringar. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles taga definitiv ställning till de av överstyrelsen ifrågasatta justeringarna. Vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår anser jag mig dock böra utgå från nu gällande arvodesgrunder. Posten 1 (arvoden åt sakkunniga för uppgörande och bearbetning av förslag till examensarbeten) torde därför böra uppföras med oförändrat belopp och posten 2 (arvoden för granskning av examensarbeten i realexamen och praktisk realexamen) höjas med 1 000 kronor med hänsyn till beräknad ökning av antalet examinander. Posten 3 (övriga utgifter) slutligen torde i enlighet med överstyrelsens beräkningar böra å ena sidan höjas med 4 400 kronor på grund av ökat antal censorer och å andra sidan minskas med (23 000 + 9 400 =) 32 400 kronor med hänsyn till beräknad minskning av antalet privatister. Hela anslaget bör alltså minskas med (32 400 — 1 000 — 4 400 =)

27 000 kronor och uppföras med (377 000 — 27 000 =) 350 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för student- och realexamina* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 350 000.

[180.] 39. **Stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är detta anslag uppfört med 8 000 000 kronor, varav högst 3 250 000 kronor må användas till behovsstipendier. Till dylika stipendier må jämväl disponeras förefintlig reservation å det för budgetåret 1945/46 anvisade reservationsanslaget å 1 900 000 kronor till stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter. Bestämmelser angående stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter äro meddelade i kungörelsen 1946:552.

Studielånenämnden har hemställt, att förevarande anslag för nästa budgetår måtte uppföras med oförändrat belopp, 8 000 000 kronor, varav högst 3 250 000 kronor enligt nämndens förslag skulle få användas till behovsstipendier. Till stöd för sin beräkning av medelsbehovet har nämnden anført följande.

Till förfogande för utdelning står förutom innevarande års anslag en till 280 000 kronor uppgående reservation å det för budgetåret 1945/46 anvisade reservationsanslaget till stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter. Genom beslut den 30 juni 1947 har nämnden utdelat 5 605 075 kronor till 14 574 lärjungar av 20 572 sökande. Av detta belopp ha 2 784 535 kronor tilldelats inackorderade lärjungar, 1 814 630 kronor dagligen resande lärjungar och 1 005 910 kronor hemortslärjungar. Summan för behovsstipendier uppgår till 2 400 660 kronor, för grundstipendier till 3 204 415 kronor. Fortsatta stipendier äro 10 694 med en summa av 4 411 945 kronor, nya stipendier 3 880 med en summa av 1 193 130 kronor. Från utdelningen den 30 juni ha varit undantagna de lärjungar, vilka höstterminen 1947 inskrivits i högre läroanstalter, huvudsakligast eleverna i läroverkens första klasser (1⁵ och 1⁴), samt eleverna i de tekniska läroverken och handelsgymnasierna. Dessa elever ha sökt stipendium efter höstterminens ingång och nämnden är för närvarande sysselsatt med prövningen av dessa ansökningar, inalles 10 415. Till utdelning åt de nu sökande stå dels återstoden av förslagsanslaget å 8 000 000 kronor eller 2 394 925 kronor, dels nämnda reservation å 280 000 kronor dels ock till förslagsanslaget av rektorerna under höstterminen återlevererade 69 555 kronor eller inalles 2 744 480 kronor. Återleveransen beror huvudsakligast därpå, att lärjungar avbrutit sina studier eller förverkat rätten till stipendium av annan anledning. De nu till förfogande stående medlen torde i huvudsak, så vitt nu kan bedömas, vara tillräckliga för den utdelning, som nämnden efter slutförd prövning av nu ingivna ansökningar skall besluta.

För budgetåret 1948/49 kan visserligen förutses ett ökat antal sökande, särskilt till grundstipendier, enär stipendiemöjligheterna nu blivit allmänare kända och relevantalet stigit. Villkoret att lärjunge skall ha visat god studielämplighet för att erhålla stipendium har dock en återhållande verkan. Nämnden anser, att anslaget kan anses vara ganska väl avvägt och har för

den skall stannat för att icke, åtminstone för närvarande, föreslå någon ändring i anslagets storlek. Liksom i år bör också för nästa budgetår av anslaget 3 250 000 kronor få utgå såsom behovsstipendier och anslaget i sin helhet betecknas såsom förslagsanslag.

Departementschefen. Studielånenämndens beräkning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran. Jag förordar därför, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 8 000 000 kronor. Av anslaget böra högst 3 250 000 kronor, eller samma belopp som innevarande år, få användas till behovsstipendier. Därjämte bör förefintlig reservation å det för budgetåret 1945/46 anvisade reservationsanslaget till stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter även nästa budgetår stå till nämndens förfogande för utdelande av behovsstipendier. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 8 000 000,
varav högst 3 250 000 kronor må användas till behovsstipendier.

[181.] 40. **Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 250 000 kronor. Bestämmelser angående de med anslaget avsedda stipendierna äro meddelade i kungörelsen 1946: 552.

Studielånenämnden har föreslagit, att anslaget skulle för nästa budgetår sänkas med 150 000 kronor till 100 000 kronor. Nämnden har därvid anfört följande.

Genom beslut den 6 november 1947 har nämnden utdelat stipendier å sammanlagt 160 040 kronor till 724 av 1 059 sökande. För enskilda studier per korrespondens ha utgått 324 stipendier med en summa av 58 090 kronor, för studier vid enskilda skolor med kombinerad undervisning 400 stipendier med 101 950 kronor. Flertalet av de avslagna ansökningarna ha avstyrkts av vederbörande brevskolas ledning. I jämförelse med fjolårets utdelning visar årets en stark nedgång. För året 1946/47 var antalet sökande 1 520 och antalet stipendiat 961 med en sammanlagd stipendiesumma av 205 400 kronor. Proportionen mellan fortsatta och nya stipendier har också förändrats. Läsåret 1946/47 utgingo 284 fortsatta stipendier och 677 nya, år 1947/48 är antalet 469 respektive 255. Minskningen för året både i sammanlagda antalet sökande och nya stipendiat torde till stor del bero på nedgång i antalet elever vid skolorna med kombinerad undervisning. Åtskilliga av dessa skolors elever ha övergått till de allmänna realskolorna och ha där erhållit stipendier från anslaget till stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter.

Beräkningen av anslag för budgetåret 1948/49 måste ske rent uppskattningsvis. Nedgången i antalet sökande kan visserligen fortsätta men näm-

den anser det säkrast att räkna med, att omkring 800 stipendier å i medeltal 225 kronor skola kunna utdelas. Härför skulle behövas omkring 180 000 kronor. För att icke behöva avvisa kompetenta sökande genom att anslaget är otillräckligt, synas dock omkring 200 000 kronor böra stå till förfogande. Av årets reservationsanslag återstår omkring 90 000 kronor och tillsammans med en reservation från budgetåret 1946/47 å 20 000 kronor skulle sålunda omkring 110 000 kronor kunna stå till förfogande budgetåret 1948/49. Med hänsyn till det nyss sagda synes reservationsanslaget för sistsagda budgetår böra upptagas till 100 000 kronor.

Departementschefen. Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår i enlighet med studielånenämndens förslag sänkes med 150 000 kronor till 100 000 kronor. Eftersom en reservation på omkring 20 000 kronor föreligger från budgetåret 1946/47 samt dessutom omkring 90 000 kronor av innevarande års anslag icke förbrukats kunna de för utdelning under nästkommande budgetår tillgängliga medlen beräknas komma att uppgå till i runt tal 210 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*

av kronor 100 000.

[182.] 41. **Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter, reservationsanslag.** Anslag till detta ändamål har varit uppfört å riksstaten sedan budgetåret 1945/46 och utgår för närvarande med 750 000 kronor. Bestämmelser angående statsbidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre skolor äro meddelade i kungörelsen 1945:594.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit höjning av anslaget med 250 000 kronor. Överstyrelsen har därvid erinrat, att för ifrågavarande ändamål hittills anvisats sammanlagt 1 750 000 kronor. Då Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag med sammanlagt 541 000 kronor, återstode odisponerat ett belopp av 1 209 000 kronor. Överstyrelsen hade emellertid tillstyrkt statsbidrag till inrättande av ytterligare skolhem med belopp, som överstege sistnämnda belopp. Med hänsyn härtill och då man torde kunna räkna med ett växande antal ansökningar om statsbidrag syntes ökat anslag böra ställas till förfogande för nästa budgetår.

Departementschefen. Med hänsyn till situationen på byggnadsmarknaden och då en väsentlig del av anslagsmedlen för ifrågavarande ändamål ännu icke disponerats, föreslår jag, att förevarande anslag för nästa budgetår sänkes med 250 000 kronor till 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 500 000.

[183.] 42. **Bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 27 000 kronor. Enligt kungörelsen 1945: 594 må ur anslaget enligt Kungl. Maj:ts medgivande utgå statsbidrag med 4 500 kronor för år till bestridande av avlöning åt föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter. Medan för innevarande budgetår räknats med sex skolhem i verksamhet har *skolöverstyrelsen* för nästa budgetår utgått ifrån att sju à åtta skolhem skola vara i bruk. Då emellertid åtminstone tre av dessa äro av en mindre typ, som beräknats erhålla statsbidrag med reducerat belopp, har överstyrelsen ansett en höjning av anslaget med 3 000 kronor till 30 000 kronor vara tillfyllest.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om en ökning av medelsanvisningen med 3 000 kronor till 30 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 30 000.

I. Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning m. m.

[184.] 1. **Folkskoleseminarierna: Avlöningar, förslagsanslag.** 2. **Folkskoleseminarierna: Omkostnader, förslagsanslag.** 3. **Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** 4. **Folkskoleseminarierna: Utrustning, reservationsanslag.** 5. **Småskoleseminarierna: Avlöningar, förslagsanslag.** 6. **Småskoleseminarierna: Omkostnader, förslagsanslag.** 7. **Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** 8. **Småskoleseminarierna: Utrustning, reservationsanslag.** För innevarande budgetår har anvisats till *folkskoleseminariernas* verksamhet 6 121 200 kronor till avlöningar, 686 000 kronor till omkostnader, 205 000 kronor till materiel m. m. och 315 000 kronor till utrustning samt till *småskoleseminariernas* verksamhet 2 223 000 kronor till avlöningar, 208 000 kronor till omkostnader, 55 000 kronor till materiel m. m. och 399 000 kronor till utrustning. Den erforderliga utredningen av frågan om folk- och småskoleseminariernas anslagsbehov för nästa budgetår har ännu icke slutförts. I riksstatsförslaget torde därför förevarande anslag få preliminärt upptagas med i det följande angivna beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1948/49 beräkna

dels till *Folkskoleseminarierna: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 7 000 000;

dels till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 900 000;

dels till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* ett reservationsanslag av kronor 275 000;

dels till *Folkskoleseminarierna: Utrustning* ett reservationsanslag av kronor 300 000;

dels till *Småskoleseminarierna: Avlöningar* ett förslagsanslag av kronor 2 700 000;

dels till *Småskoleseminarierna: Omkostnader* ett förslagsanslag av kronor 340 000;

dels till Småskoleseminarierna: *Materiel*, böcker m. m. ett
reservationsanslag av kronor 100 000;
 dels ock till Småskoleseminarierna: *Utrustning* ett *reserva-*
tionsanslag av kronor 475 000.

[185.] 9. **Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro-
 utbildning.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen tillstyrker jag oföränd-
 rat anslag, 10 700 kronor, för nästa budgetår. Jag hemställer således, att
 Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för
 slöjdläroutbildning* för budgetåret 1948/49 anvisa ett an-
 slag av kronor 10 700.

[186.] 10. **Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och
 småskolor, reservationsanslag.** Detta anslag, som var indraget för budget-
 åren 1940/46, utgick för budgetåret 1946/47 med 20 000 kronor och har
 för innevarande budgetår uppförts med 30 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har
 på närmare anförda skäl hemställt om höjning av anslaget för nästa budgetår
 med 45 000 kronor till 75 000 kronor.

Ehuru jag anser en ökad medelsanvisning för ifrågavarande ändamål moti-
 verad, kan jag likväl icke nu tillstyrka någon anslagshöjning utan förordar,
 att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemstäl-
 ler alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folk-
 skolor och småskolor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 30 000.

[187.] 11. **Fortbildningskurs för lärare vid nomadskolor, reservations-
 anslag.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reserva-
 tionsanslag av 9 400 kronor. Såsom framgår av punkten 198 i 1947 års
 åttonde huvudtitel har avsikten varit, att fortbildningskursen skulle upp-
 delas på somrarna 1947 och 1948 med en kurstid av omkring tre veckor var-
 dera sommaren. Det beviljade anslaget avser kostnaderna för kursen under
 sommaren 1947, vilken hållits i Jokkmokk. *Skolöverstyrelsen* har i likhet
 med *nomadskolinspektören* ansett lämpligt, att 1948 års kurs förlägges till
 Uppsala. Ehuru detta kunde beräknas medföra något högre kostnader för
 kursens anordnande under år 1948 än under år 1947, har överstyrelsen likväl
 ansett en ytterligare medelsanvisning av 9 400 kronor tillfyllest för avslu-
 tande av ifrågavarande fortbildningskurs.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om anvisande av ytterligare 9 400
 kronor för ifrågavarande ändamål och hemställer därför, att Kungl. Maj:t
 måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurs för lärare vid nomadskolor* för
budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 9 400.

[188.] 12. **Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter, reservationsanslag.** Ifrågavarande stipendieverksamhet har efter avbrott under krigsåren ånyo upptagits från och med budgetåret 1946/47, då till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid folk- och småskoleseminarier, folk- och fortsättningsskolor samt högre folkskolor anvisades sammanlagt 15 000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget höjts till 25 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget måtte höjas till 50 000 kronor och avses för stipendier även åt andra lärare än sådana i främmande levande språk samt åt lärare vid småskolor, mindre folkskolor och rikets abnormskolor ävensom åt statens folkskolinspektörer.

Från förevarande anslag utgå nu resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid folk- och småskoleseminarier, vid folk- och fortsättningsskolväsendet samt vid högre folkskolor. Under återopande av den ståndpunkt jag i det föregående intagit vid behandlingen av frågan om anslag till resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter är jag icke beredd att nu tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om reseunderstöd även till andra än först berörda lärare och till statens folkskolinspektörer samt om ökad medelsanvisning för ifrågavarande ändamål utan förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 25 000.

[189.] 13. **Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska, förslagsanslag.** Från förevarande anslag, som är nytt för innevarande budgetår och uppfört med 150 000 kronor, bestridas utgifter för stipendier jämlikt kungörelsen 1947: 509. Stipendium utgår med belopp, motsvarande verkliga kostnaderna för den särskilda undervisning läraren åtnjuter, dock högst 500 kronor. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 150 000.

[190.] 14. **Bidrag till Ericastiftelsen.** Detta anslag, som tidigare varit uppfört under femte huvudtiteln, är nu i riksstaten upptaget med 35 000 kronor. Beträffande stiftelsens ändamål och verksamhet torde jag få hänvisa till 1942 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, sid. 274 ff.).

Stiftelsens styrelse har gjort framställning om ett med 20 000 kronor till 55 000 kronor förhöjt anslag för nästa budgetår. Styrelsen har därvid meddelat, att styrelsen beslutat att från och med läsåret 1948/49 vid stiftelsens för närvarande ettåriga seminarium anordna en högre årskurs, avsedd att lämna en kompletterande teoretisk och praktisk psykologisk utbildning. Utgifterna för stiftelsens verksamhet, vilka i inkomst- och utgiftsstaten för verksamhetsåret 1947/48 upptagits till 105 500 kronor, beräknas för verksamhetsåret 1948/49 komma att uppgå till 123 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har icke ansett sig nu kunna tillstyrka, att något bidrag utgår för den av stiftelsens styrelse beslutade utvidgningen av seminariets verksamhet, utan har förordat, att stiftelsens verksamhet under arbetsåret 1948/49 bedrives efter liknande linjer som tidigare. Överstyrelsen har vidare förklarat sig icke ha något att erinra mot att statsanslaget för nästa budgetår på grund av förbådad minskning i övriga inkomster och för täckande av beräknat underskott från budgetåret 1947/48 höjes med 6 500 kronor till 41 500 kronor.

Departementschefen. Ifrågavarande anslag har för budgetåret 1946/47 höjts med 5 000 kronor och för innevarande budgetår med ytterligare 10 000 kronor. Under rådande förhållanden är jag icke beredd att tillstyrka en ytterligare höjning utan förordar oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 35 000.

Folkskolinspektionen.

[191.] 15. **Folkskolinspektionen: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 989 500 kronor, varav 800 000 kronor till avlöningar till ordinarie tjänstemän, 138 600 kronor till avlöningar till icke-ordinarie personal och 50 900 kronor till rörligt tillägg. Ur icke-ordinarieposten må utgå ersättning åt folkskolinspektörerna för utbetalda arvoden åt biträden på inspektörernas expeditioner. För nämnda ändamål stodo för budgetåret 1946/47 88 500 kronor till förfogande. I anslutning till den allmänna löneregleringen har detta belopp för innevarande budgetår uppräknats med 10 000 kronor till 98 500 kronor. För ersättning i samma avseende åt nomadskolinspektören må vidare utgå högst 1 500 kronor.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår erinrat dels om de aktuella strävandena att inom statsförvaltningen ernå ett snab-

bare och enklare förvaltningsförfarande och dels om det åt 1945 års folkskolesakkunniga givna uppdraget att utreda frågan om mellaninstanser för folkskoleväsendet och vad därmed står i samband. Överstyrelsen har ansett sig böra utgå ifrån, att resultatet av ifrågavarande överväganden komme att innebära en överflyttning till folkskolinspektörerna av ett flertal folkskoleärenden, vilka nu avgöras av andra myndigheter. En ofrånkomlig följd härav bleve att inspektörerna erhöles ökad arbetshjälp. Måhända bleve det erforderligt, att heltidstjänstgörande assistenter anställdes på deras expeditioner. Med hänsyn till pågående utredningsarbete har överstyrelsen icke nu ansett sig kunna taga slutgiltig ställning till frågan om behovet av arbetshjälp åt folkskolinspektörerna. Överstyrelsen framhåller emellertid, att därest heltidsassistenter skulle komma att anställas på inspektörernas expeditioner, kostnaderna härför preliminärt kunde beräknas till i runt tal 500 000 kronor. Icke-ordinarieposten kunde i så fall beräknas till 550 100 kronor och hela anslaget till i runt tal 1 452 000 kronor.

I skrivelse den 28 oktober 1947 ha 1945 års folkskolesakkunniga föreslagit, att såsom en provisorisk åtgärd i avvaktan på slutförandet av utredningen om mellaninstanser för folkskolan och därmed sammanhängande spörsmål anslagsmedlen till arbetshjälp åt folkskolinspektörerna måtte ökas till 225 000 kronor. Av skrivelsen framgår bland annat, att inspektörerna under ett år anlita biträdeshjälp under i runt tal 48 000 timmar. Då såsom nämnts för innevarande budgetår 98 500 kronor stå till förfogande för biträdeshjälp, utgör medeltimarvudet omkring 2 kronor. De sakkunniga uttala, att detta i regel icke torde vara tillräckligt för anställande av duglig skrivhjälp och än mindre för anställande av kvalificerad arbetskraft. En väsentlig höjning av arvudet syntes därför befogad och de sakkunniga ha ansett sig böra räkna med ett medeltimarvode av 3 kronor 50 öre, vilket för den nu anlitade arbetshjälpen skulle innebära ett anslagsbehov av 168 000 kronor. Dessutom ha de sakkunniga förordat en utökning av den nu anställda arbetskraften och för detta ändamål beräknat ett ytterligare belopp av 57 000 kronor.

Departementschefen. Ordinarieposten torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 800 000 kronor.

Av den av 1945 års folkskolesakkunniga gjorda undersökningen rörande folkskolinspektörernas arbetsförhållanden framgår, att behov föreligger av ökad medelsanvisning till arbetshjälp åt inspektörerna. De sakkunniga ha i sådant hänseende framlagt ett förslag, som för nästa budgetår skulle medföra en anslagshöjning av icke mindre än 126 500 kronor. Frågan om organisationen av arbetet på inspektörernas expeditioner synes lämpligen böra upptagas till närmare prövning i samband med de överväganden, som torde böra komma till stånd, sedan de sakkunniga framlagt resultatet av sin utredning rörande mellaninstanserna vid folkskoleväsendet och därmed sammanhängande spörsmål. I avvaktan härpå synes emellertid en viss förstärk-

ning av anslagsmedlen till biträdeshjälp böra ske. Jag anser mig dock under nuvarande förhållanden icke kunna förorda en större ökning av medlen här för än med 10 000 kronor. Icke-ordinarieposten torde därför böra uppföras med (138 600 + 10 000 =) 148 600 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg bör uppräknas med 50 500 kronor till 101 400 kronor. Den sammanlagda anslagshöjningen blir alltså 60 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	800 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	148 600
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	101 400

Summa kronor 1 050 000;

dels ock till *Folkskolinspektionen*: Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 050 000.

[192.] 16. **Folkskolinspektionen: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 297 000 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat med tillhörande bestämmelser, införd på sid. 640 i statsliggaren. Av anslaget skall en delpost av förslagsvis 10 000 kronor disponeras till inköp och inlösen av kontorsmaskiner.

Skolöverstyrelsen har föreslagit en sänkning av detta anslag för nästa budgetår med 10 000 kronor, avseende delposten till inköp och inlösen av kontorsmaskiner.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag. Ifrågavarande anslag torde därför för nästa budgetår uppföras med 287 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 10 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolinspektionen*: *Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 287 000.

S k o l m å l t i d e r .

[193.] 17. **Bidrag till anordnande av skolmåltider, förslagsanslag.** Detta anslag har för innevarande budgetår höjts från 3 500 000 kronor till 10 000 000 kronor. Bestämmelser angående ifrågavarande statsbidrag äro meddelade i kungörelsen 1946:553. Jämlikt dessa bestämmelser utgår statsbidrag för

redovisningsår omfattande tiden den 1 juli—den 30 juni. Som huvudregel gäller, att bidrag skall, efter rekvisition, utbetalas i efterskott. Dock må 40 procent av det statsbidragsbelopp, som kan beräknas komma att utgå för redovisningsåret, utbetalas i förskott före utgången av januari månad nämnda år.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 8 000 000 kronor till 18 000 000 kronor. Överstyrelsen har härvid för innevarande budgetår approximativt räknat med ett medelsbehov av omkring 13 000 000 kronor, varvid överstyrelsen utgått från att antalet bespisade elever uppgår till 175 000 och att verksamheten kommer att pågå i genomsnitt 200 dagar. Överstyrelsen har i detta sammanhang berört frågan om kostnaderna för bespisning av barn från annan kommun och därvid anfört i huvudsak följande.

Vid anmälan i propositionen 1946:174 av frågan om statsbidrag till anordnande av skolmåltider anförde departementschefen, att skoldistrikt eller kommun, som i sin skolmåltidsverksamhet mottog lärjungar från annan kommun, i statsbidrag borde erhålla hela kostnaden för bespisningen av sådana barn eller hela bidragsunderlaget, nu 60 öre per måltid. Riksdagen beslöt i enlighet härmed men framhöll (skrivelsen 1946:215), att departementschefen syntes ha förutsatt, att skolkommunen skulle bestrida de merkostnader, som kunde uppstå för det fall att skolmåltiden skulle betinga ett pris av mer än 60 öre. Riksdagen ansåg, att detta förhållande måhända kunde komma att medföra vissa svårigheter, och förutsatte, att uppmärksamhet skulle ägnas detta spörsmål. Bland annat med anledning härav har överstyrelsen hos 90 skoldistrikt och skolor gjort förfrågan om kostnaderna för skolmåltidsverksamheten (oberäknat utgiften för lokal). I 68 procent av svaren uppges, att totalkostnaden per måltid hållit sig vid eller under 60 öre. Kostnaderna i olika delar av landet synas icke utvisa någon markant skillnad. Ju större skolanläggningen är, desto lägre blir i vissa fall kostnaderna per måltid. Beräknas medelpriset med hänsyn till antalet utspisade måltider, visar undersökningen en kostnad av 55 öre. Detta beror dock på att några stora skoldistrikt med låga kostnader och ett stort antal utspisade elever dominerar. De högre skolorna ha vanligen icke högre kostnader än folkskolorna. Flera skoldistrikt meddela, att främst på grund av höjda personallöner kostnaderna för budgetåret 1947/48 torde bli högre. Undersökningen ger vid handen, att några generella åtgärder nu icke äro erforderliga för att skoldistrikt eller kommun ej skall betungas med utgifter för annat distrikts eller annan kommuns i skolmåltiderna deltagande lärjungar. Skulle i något fall åtgärder vara påkallade i sådant syfte, synes 4 § i statsbidragskungörelsen kunna tillämpas. Enligt denna paragraf må Kungl. Maj:t, då synnerliga skäl därtill äro, fastställa högre bidragsunderlag än 60 öre.

I anslutning till vad överstyrelsen sålunda anfört torde jag få anmäla en framställning från *Karlskrona stad*, vari anhålles, att Kungl. Maj:t måtte för under vårterminen 1947 bedriven skolmåltidsverksamhet vid högre allmänna läroverket och kommunala flickskolan därstädes fastställa ett bidragsunderlag av 76 öre per barn och måltid. Framställningen

har motiverats med att verksamheten i övervägande grad kommit elever från andra kommuner till godo. Av de i bespisningen deltagande 14 820 eleverna hade nämligen 10 262 haft sitt hemvist utom staden. *Skolöverstyrelsen* har tillstyrkt framställningen så till vida, att överstyrelsen föreslagit ett bidragsunderlag av 76 öre per barn och måltid för de lärjungar, vilka icke tillhörde Karlskrona stad. *Statskontoret* framhåller, att den Kungl. Maj:t givna möjligheten att, då synnerliga skäl därtill äro, fastställa högre bidragsunderlag än 60 öre hittills endast undantagsvis tagits i anspråk, exempelvis då kostnaderna blivit onormalt höga på grund av att genom lokal-svårigheter utvägen med måltider i enskilda hem måst tillgripas. Genom den nu föreliggande framställningen aktualiserades emellertid en fråga av betydande principiell och ekonomisk räckvidd, nämligen om statsverket borde ersätta uppkommande merkostnader för bespisning av barn från annan kommun än skolkommunen. Enligt statskontorets uppfattning måste ett godtagande av denna grundsats förutsätta riksdagens uttryckliga medgivande. Statskontoret ansåge framställningen icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Ytterligare en särskild framställning berörande skolmåltidsverksamheten torde i detta sammanhang få beröras. I skrivelse den 4 juli 1947 har *skolöverstyrelsen* hemställt om sådan ändring av 2 § kungörelsen 1946: 553 angående statsbidrag till anordnande av skolmåltider, att denna kungörelse komme att äga tillämpning även på de måltider, som lärjunge erhöle i samband med undervisningen i hushållsgöromål. Enligt kungörelsen gällde som villkor för erhållande av statsbidrag till skolmåltid, bland annat, att måltiden bestode av smörgås och mjölk samt en lagad rätt i huvudsaklig överensstämmelse med av överstyrelsen utfärdade typmatsedlar. Då emellertid skolköksmåltiden i de allra flesta fall bestode av två rätter men ej innefattade smörgås och mjölk och matvarorna vid denna undervisning utgjorde undervisningsmaterial samt skoldistrikt icke hade några utgifter för tillagning, servering och diskning, syntes enligt överstyrelsens uppfattning kungörelsen icke utan vidare kunna tillämpas på dessa måltider. Någon anledning att i statsbidragshänseende göra skillnad mellan nu nämnda måltider och vanliga skolmåltider föreläge dock enligt överstyrelsens mening ej. Bidragsunderlaget för dessa måltider har av överstyrelsen föreslagits till 60 öre liksom för övriga skolmåltider.

Statskontoret har visserligen funnit vissa skäl kunna åberopas för överstyrelsens framställning. Emellertid föreläge, framhåller statskontoret, i bidragshänseende en så väsentlig skillnad mellan de båda slagen av skolmåltider, att statskontoret icke kunde tillstyrka en tillämpning av statsbidragskungörelsen på skolköksmåltiderna. Statskontoret ville särskilt understryka, att statsbidraget för vanliga skolmåltider vore avsett att täcka även kostnader för tillagning, servering och diskning ävensom för slitage å inven-

tarier. Vid skolköksmåltiderna uppstode icke några sådana kostnader, och till utgifter för slitage utginge i fråga om folkskoleväsendet statsbidrag till undervisningsmateriel.

Departementschefen. Det är givetvis vanskligt att göra en någorlunda tillförlitlig beräkning av medelsbehovet för skolmåltidsverksamheten för nästa budgetår. Utbyggnaden av denna verksamhet är till väsentlig del beroende av möjligheterna att skaffa lämpliga lokaler. Under nu rådande förhållanden torde man kunna antaga, att endast en relativt ringa del av det föreliggande lokalbehovet kan tillgodoses inom de närmaste åren. Jag vill vidare fästa uppmärksamheten på, att kommunernas skatteunderlag i allmänhet torde ha undergått en viss stegring under de senare åren, vilket i sin tur kan väntas medföra minskade statsbidrag. Då det därtill synes tveksamt, om man kan räkna med att skolmåltidsverksamheten kommer att genomsnittligt pågå så lång tid som 200 dagar om året, är jag av den uppfattningen, att överstyrelsen beräknat anslagsbehovet väl högt. För egen del anser jag mig med hänsyn till nyss angivna förhållanden böra beräkna det erforderliga anslagsbeloppet till omkring 14 000 000 kronor. Jag förordar därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med detta belopp.

Den av 1946 års riksdag berörda frågan om bestridandet av kostnaderna för bespisning av barn från annan kommun än skolkommunen har föranlett överstyrelsen att göra en undersökning rörande kostnaderna för skolmåltiderna. Av densamma synes framgå, att dessa kostnader på det hela taget hålla sig inom de gränser, som förutsatts i propositionen 1946:174. I likhet med överstyrelsen anser jag därför icke några generella åtgärder nu erforderliga i syfte att förhindra, att skoldistrikt eller kommun betungas med utgifter för barn från annan kommun. Vid bedömande av förevarande spørsmål bör man icke förbise de fördelar i skilda hänseenden, som för exempelvis en stad med ett högre allmänt läroverk äro förknippade med tillströmningen av elever från andra kommuner. Man synes vidare vara berättigad att antaga, att kostnaderna för utspisningen av skolortens egna lärjungar bli förhållandevis mindre genom att utspisningen omfattar även ett stort antal elever från andra kommuner. Nu angivna synpunkter i förening med angelägenheten att skapa ett i tillämpningen så enkelt bidragssystem som möjligt utan att därigenom mer betydande intressen åsidosättas föranleda enligt min uppfattning, att en mycket restriktiv hållning måste intagas till framställningar om höjt bidragsunderlag vid utspisning av »främmande» barn. Under hänvisning till vad sålunda anförts är jag icke beredd att tillmötesgå de av Karlskrona stad i sådant hänseende framförda önskemålen.

Med anledning av överstyrelsens förslag om statsbidrag enligt vanliga grunder även till s. k. skolköksmåltider vill jag framhålla, att även om vissa skäl kunna anses tala för ett bifall till detsamma, så anser jag mig emellertid med hänsyn till de icke oväsentliga olikheter, som enligt vad statskontoret

erinrat föreligga mellan dessa måltider och de vanliga skolmåltiderna i statsbidragskungörelsens mening, och till den av mig förut betonade önskvärdheten av ett så enkelt bidragssystem som möjligt icke kunna biträda förslaget.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av skolmåltider* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 14 000 000.

[194.] 18. **Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider, förslagsanslag.** För detta ändamål anvisades för budgetåret 1946/47 ett förslagsanslag av 200 000 kronor. Statsbidraget utbetalas i regel i efterskott, men 40 procent av det beräknade bidragsbeloppet må kunna utgå i förskott. Nämnda anslag avsåg förskott för budgetåret 1946/47. För innevarande budgetår har anslaget höjts till 500 000 kronor, avseende återstående bidrag för budgetåret 1946/47 och förskott för det löpande budgetåret.

Skolöverstyrelsen har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår. Med hänsyn till att de på medelsbehovet inverkan de faktorerna vore svårbedömbare syntes icke ens en mycket approximativ uppskattning av anslagsbehovet för budgetåret 1948/49 möjlig. I betraktande av skolmåltidsverksamhetens omfattning under budgetåret 1946/47 torde anslaget för innevarande budgetår vara beräknat i underkant. För nästa budgetår syntes dock det nuvarande beloppet vara tillfyllest.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 500 000.

[195.] 19. **Kurser för utbildande av personal för skolmåltider, reservationsanslag.** Till detta ändamål har riksdagen anvisat 51 000 kronor för budgetåret 1946/47 och 85 000 kronor för innevarande budgetår.

Skolöverstyrelsen har hemställt om ett till 89 600 kronor förhöjt anslag för nästa budgetår. Enligt den därvid framlagda planen för kursverksamheten skulle 18 kurser för 240 deltagare anordnas. Totalkostnaderna härför ha beräknats till nyssnämnda belopp. Av överstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bland annat följande.

Under våren och sommaren 1947 ha 15 kurser anordnats, därav 3 med anlitande av anslaget för budgetåret 1946/47. Omkring 230 sökande hade icke kunnat antagas till kurserna. Behovet av dessa kurser synes alltså vara stort.

Inackorderingsavgiften beräknades för budgetåret 1947/48 till 75 kronor per elev och månad vid skolor med internat. Dessa skolors egna elever få i

många fall erlægga högre inackorderingsavgifter, varför avgiften per elev nu upptagits till 85 kronor. Det har visat sig, att det kan vara fördelaktigt förlägga kurser till landsbygd med ändamålsenliga skolmåltidslokaler och skolkök, utan att därvid dock internat stått till disposition. För kost och logi vid sådana kurser på landsbygden utan internat beräknas 120 kronor per elev och månad.

Av vikt är att till dessa kurser knyta lämpliga lärarinnor med erfarenhet av kosthåll i större skala. Kompetent lärarinna har i vissa fall icke kunnat anskaffas på eller i närheten av kursorten. Det har då berett vissa svårigheter att få önskad lärarinna, när resekostnaderna till och från kursorten, från eller till föregående eller omedelbart följande kursort eller hemort stigit till avsevärda belopp. Med hänsyn härtill har i kostnadsberäkningarna medtagits 260 kronor för utgivande av resebidrag för lärarinnor, avsedda att utgå med det belopp, varmed kostnaden för enkel resa överstiger 25 kronor, då kostnaderna beräknas enligt rese- och traktamentsklass III C.

I övrigt ha vid kostnadsberäkningarna tillämpats samma grunder som i petita för budgetåret 1947/48.

De flesta av de föreslagna kurserna komma att anordnas under sommaren 1948. För att vissa av kurserna skola medhinnas, innan skolorna börja, och för att de skola kunna hållas på för utbildningsanstalterna lämplig tid, torde dock kurserna behöva taga sin början redan under budgetåret 1947/48.

Departementschefen. En fortsatt medelsanvisning till kurser för utbildning av personal för skolmåltider är enligt min mening erforderlig. Den av överstyrelsen framlagda planen synes i huvudsak kunna läggas till grund för denna kursverksamhet. Mot de beräknade kostnaderna, 89 600 kronor, för densamma har jag i och för sig icke funnit anledning till erinran. Jag är emellertid icke beredd att nu föreslå ökad medelsanvisning för ifrågavarande ändamål utan förordar oförändrat anslag, 85 000 kronor, för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildande av personal för skolmåltider*
för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 85 000.

Folkskoleväsendet.

[196.] 20. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 138 600 000 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folk- och småskolor, <i>förslagsvis</i>	kronor 138 003 000
2. Statsbidrag till avlöning av överlärare, <i>förslagsvis</i>	» 400 000
3. Ersättning för sjukvårdskostnad, <i>förslagsvis</i>	» 150 000
4. Ersättning för flyttningskostnad, <i>förslagsvis</i>	» 10 000
5. Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet	» 37 000

Summa kronor 138 600 000.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit höjning av anslagsposten 1 med cirka 107 miljoner kronor och av anslagsposten 5 med 8 000 kronor, medan överstyrelsen förordat oförändrade belopp i fråga om övriga anslagsposter. Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

P o s t e n 1 (a v l ö n i n g å t l ä r a r e).

Enligt gällande statsbidragsbestämmelser skall länsstyrelsen (statskontoret) utan särskild rekvisition till skoldistrikt utbetala förskott å statsbidraget för löpande redovisningsår i följande ordning. I början av juli, oktober och januari utbetalas förskott varje gång med belopp, motsvarande fjärdedelen av de förskott distriktet sammanlagt uppburit det senast förflutna redovisningsåret. I början av april utbetalas förskott med belopp, motsvarande skillnaden mellan 90 procent av statsbidraget för det senast förflutna redovisningsåret och summan av de förskott, som tidigare utbetalats för löpande redovisningsår. Såsom statsbidrag skall härvid anses det belopp, som beräknats för distriktet efter frånräknande av pensionsavdrag, pensionsavgifter, hyresavdrag samt belopp motsvarande viss sjukpenning. Slutreglering av statsbidraget sker först under budgetåret näst efter det redovisningsår, varunder avlöningarna utbetalats.

Skolöverstyrelsen har framhållit, att de från och med innevarande budgetår beslutade ändringarna av löne- och statsbidragsgrunderna komme att medföra en stark ökning av medelsbehovet under denna anslagspost under nästa budgetår. Med hänsyn till att för skoldistrikt på grund av förskottsbestämmelserna kunde uppkomma svårigheter att gälda lärarlönerna under innevarande budgetår har överstyrelsen föreslagit, att länsstyrelserna (statskontoret) skulle erhålla bemyndigande att, då särskilda skäl föreläge, under budgetåret 1947/48 till skoldistrikt utbetala förskott med högst 90 procent av skoldistriktets beräknade lönekostnader för samma budgetår. I anslutning härtill har överstyrelsen beräknat medelsbehovet under anslagsposten för nästa budgetår till 245 miljoner kronor. Överstyrelsen har anfört bland annat följande:

Överstyrelsen vill till en början erinra om vissa faktorer, som inverka på anslagsposten för nästa budgetår:

1. Tidigare utgingo kristillägg och provisoriskt lönetillägg från de under åttonde huvudtiteln upptagna allmänna anslagen för dessa ändamål. Dessa tillägg, som budgetåret 1946/47 utgjorde omkring 41 miljoner kronor, ha nu inarbetats i lönen. Till följd härav ökas avlöningsanslaget och minskas anslagen till nämnda tillägg med detta belopp.

2. I det nya lönesystemet tillämpas nettolöner, medan tidigare gällt bruttolöner. Pensionsavgifterna å 7—8 miljoner kronor om året bortfalla därför från anslaget.

3. Skoldistriktens bidrag till lärarlönerna skola utgå efter andra grunder (proposition 1947: 322, riksdagens skrivelse nr 483). Nämnda bidrag ha av 1941 års lärarlönesakkunniga uppskattats till 27,5 miljoner kronor för redovisningsåret 1947/48 mot 19,7 miljoner kronor redovisningsåret 1946/47.

4. 1947 års lönereglering har medfört ökade avlöningskostnader. I anslut-

ning till av 1941 års lärarlönesakkunniga verkställda beräkningar (proposition 1947: 322, sid. 6) uppskattar överstyrelsen den sammanlagda avlöningskostnaden för redovisningsåret 1947/48 vid 12 procents höjning av grundlönebeloppen till 231 miljoner kronor. Statsbidraget härtill skulle alltså utgöra ($231 - 27,5 =$) 203,5 miljoner kronor. Statsbidraget för redovisningsåret 1946/47 har av nämnda sakkunniga beräknats till 168,5 miljoner kronor. Kostnadsökningen under redovisningsåret 1947/48 skulle alltså vara ($203,5 - 168,5 =$) 35 miljoner kronor. Häre ingår dock ersättning för under året beräknade nytillkomna omkring 460 folkskollärartjänster (proposition 1947: 291, sid. 2), vilka torde draga en kostnad av 3,5 miljoner kronor.

5. I förskott under redovisningsåret 1947/48 skulle endast utbetalas i runt tal 90 procent av anslagsbelastningen nästföregående budgetår minskat med pensionsavgifter eller ($0,9 \times 140,5 - 0,9 \times 7,7 =$) 120 miljoner kronor. Enligt vad överstyrelsen inhämtat ha dock förskotten redan tidigare utgått med något högre belopp; under budgetåret 1946/47 med i runt tal 122 miljoner kronor. För redovisningsåret 1947/48 torde man därför kunna räkna med att förskotten icke understiga 125 miljoner kronor. Kostnaden för slutreglering av statsbidraget för redovisningsåret 1947/48 skulle alltså uppgå till ($203,5 - 125 =$) 78,5 miljoner kronor. Denna kostnad, som skulle bestridas ur anslaget för budgetåret 1948/49, är onormalt hög. Framdeles kommer den att bli något mer än 20 miljoner kronor.

För budgetåret 1948/49 skulle alltså enligt dessa beräkningar anslagsposten belastas med följande belopp:

Miljoner kronor

Slutreglering av statsbidraget för redovisningsåret 1947/48 78,5

Förskott under budgetåret 1948/49, motsvarande 90 procent av

statsbidraget för redovisningsåret 1947/48 ($0,9 \times 203,5 =$) . . 183,0

Summa 261,5.

Anslagsposten skulle alltså höjas med i runt tal ($261,5 - 138 =$) 123,5 miljoner kronor. Härav hänföra sig dock endast 35 miljoner kronor till verkliga kostnadsökningar. Återstoden föranledes av att belopp motsvarande kristillägg och provisoriskt lönetillägg nu inräknas i anslaget samt att slutregleringen av statsbidraget för redovisningsåret 1947/48 blir särskilt kostsamt, då de till skoldistriktens utbetalade förskotten för innevarande budgetår, vilka beräknas på grundval av statsbidragsbeloppet för budgetåret 1946/47, bli för låga för täckandet av de höjda lönekostnaderna för budgetåret 1947/48.

För skoldistriktet torde det i många fall medföra svårigheter att under innevarande budgetår förskjuta de stora belopp, som erfordras; sammanlagt 78,5 miljoner kronor. Med anledning härav vill överstyrelsen förorda, att statskontoret och länsstyrelserna av Kungl. Maj:t bemyndigas, att, då särskilda skäl föreligga, under budgetåret 1947/48 till skoldistriktet utbetala förskott med högst 90 procent av skoldistriktens beräknade kostnader för samma budgetår. En liknande anordning har tidigare tillämpats för löner till folk- och småskollärare (kungörelsen 1939: 242).

Under nyssnämnda förutsättning torde anslagsbehovet för nästa budgetår kunna beräknas på följande sätt:

Miljoner kronor

Slutreglering av statsbidraget för redovisningsåret 1947/48	62
Förskott under budgetåret 1948/49	183

Summa 245.

Höjningen av anslagsposten skulle i så fall begränsas till i runt tal (245 — 138 =) 107 miljoner kronor.

Riksräkenskapsverket har förordat, att det av skolöverstyrelsen föreslagna högre förskottet under innevarande budgetår skulle utan behovsprövning utgå till skoldistrikt, som till vederbörande myndighet ingåve särskild rekvisition å dylikt förskott. Härjämte har ämbetsverket — med förmälan att statskontoret och länsstyrelserna vid beräkningen av de i juli 1947 utbetalda förskotten tagit hänsyn jämväl till kristillägget för föregående budgetår — föreslagit, att föreskrift skulle utfärdas om att nämnda myndigheter skulle utan särskild rekvisition till skoldistrikt för budgetåret 1947/48 utbetala förskott beräknade med hänsyn jämväl till det kristillägg, som utgått för budgetåret 1946/47. Vid bifall till vad riksräkenskapsverket sålunda förordat, har ämbetsverket ansett, att på tilläggsstat för innevarande budgetår borde uppföras ett tilläggsanslag av 38 miljoner kronor och att ifrågavarande anslagspost för nästa budgetår borde höjas med omkring 87 miljoner till 225 miljoner kronor. Ämbetsverket har anfört bland annat följande.

Gällande statsbidragsbestämmelser innebära, att först vid utbetalning av förskotten i april 1949 hänsyn skulle kunna tagas till statsbidraget, avseende budgetåret 1947/48, vilket statsbidrag på grund av den från och med den 1 juli 1947 genomförda nya löneregleringen beräknas stiga till sammanlagt 203,5 miljoner kronor.

Ekonomiska svårigheter synas redan ha uppstått för många skoldistrikt till följd av att de i juli 1947 utbetalade förskotten varit otillräckliga för täckande av skoldistriktens i samband med löneregleringen ökade utgifter för avlönande av lärarpersonalen. I vissa fall lärar ock på denna grund frågan om höjning av den kommunala utdebiteringen för år 1948 ha övervägts. I flera fall ha framställningar om ytterligare förskott å statsbidraget för budgetåret 1947/48 gjorts. Riksräkenskapsverket finner såväl med hänsyn till skoldistriktens svårigheter som ur synpunkten av en jämnare anslagsbelastning i statsbudgeten för budgetåren 1947/48 och 1948/49 påkallat, att statskontoret och länsstyrelserna övergångsvis erhålla bemyndigande att utbetala större förskott än vad som kan medgivas enligt nuvarande bestämmelser. Härvid synes det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget kunna i huvudsak läggas till grund för bestämmelser i ämnet. Riksräkenskapsverket ifrågasätter dock, huruvida den av överstyrelsen föreslagna behovsprövningen är möjlig att genomföra på ett någorlunda rättvist sätt. Framhålls må, att frågan om utanordnande av extra förskott tidigare behandlats av statsmakterna i anledning av löneregleringar för lärarpersonalen (jfr riksdagens skrivelser 1937: 468, sid. 14 och 15, och 1939: 370, sid. 5). I de bestämmelser, som då meddelades rörande utbetalning till skoldistrikt av ökade förskott, fanns ej någon föreskrift om behovsprövning (jfr övergångsbestämmelserna till kungörelsen 1937: 999 och kungörelsen 1939: 242). Riksräkenskapsverket anser, att någon dylik föreskrift ej heller bör intagas i de nu ifrågasatta

bestämmelserna. Däremot bör skoldistrikt, som vill komma i åtnjutande av extra förskott, ingiva särskild rekvisition till vederbörande myndighet.

Anslaget för innevarande budgetår har beräknats under förutsättning, att hittills gällande regler för förskottsutbetalning skola tillämpas. En ändring av denna förutsättning kräver riksdagens medverkan. Därvid böra medel till täckande av det ökade medelsbehovet anvisas å tilläggsstat.

Anslagsberäkningarna för budgetåret 1948/49 påverkas av de förskott, som utbetalas under budgetåret 1947/48. Enligt till riksräkenskapsverket insända kassarapporter för juli 1947 ha statskontoret och länsstyrelserna under nyssnämnda månad utbetalat förskott å statsbidrag med sammanlagt omkring 35 miljoner kronor. Nämnda belopp utgör i det närmaste en fjärdedel av de förskott, som under budgetåret 1946/47 utbetalats dels å statsbidraget, dels ock å kristillägget enligt kungörelsen 1945: 113 angående utbetalande till skoldistrikt av förskott å kristillägg till lärarpersonalen. Dessa förskott uppgå till respektive 122 miljoner och 19 miljoner eller sammanlagt 141 miljoner kronor. Förskotten å kristillägg ha belastat åttonde huvudtiteln anslag till kristillägg. Vid beräkningen av de i juli 1947 utbetalade förskotten ha alltså statskontoret och länsstyrelserna tagit hänsyn jämväl till kristillägget för föregående budgetår. Till följd härav kommer summan av de förskott, som skola belasta ifrågavarande anslagspost för budgetåret 1947/48, sannolikt icke att understiga 141 miljoner kronor. Då på grund härav slutavräkningarna för budgetåret 1947/48 icke torde komma att överstiga (203,5 — 141,0 =) 62,5 miljoner kronor, kommer belastningen å här ifrågavarande anslagspost för budgetåret 1948/49 icke att nämnvärt överstiga det av skolöverstyrelsen beräknade beloppet av 245 miljoner kronor, såsom framgår av följande uppställning.

Miljoner kronor

Slutavräkningar för budgetåret 1947/48 (203,50 — 141,00)	62,50
Förskott för budgetåret 1948/49 (90 procent av 203,50)	183,15
Summa	245,65.

Riksräkenskapsverket, som ifrågasätter den formella riktigheten av det tillämpade förfaringsättet att för tid efter den 30 juni 1947 utbetala förskott jämväl å kristillägg, har likväl ansett sig icke böra framställa erinran häremot, särskilt som skoldistrikt, därest dylika förskott icke utginge, skulle för budgetåret 1947/48 — ehuru avlöningskostnaderna från och med nämnda budgetår betydligt ökats — få vidkännas en avsevärd minskning av förskotten i förhållande till de sammanlagda förskotten under budgetåret 1946/47. För att undanröja tvekan i nu angivet hänseende bör en föreskrift utfärdas om att statskontoret och länsstyrelserna skola utan särskild rekvisition till skoldistrikt för budgetåret 1947/48 utbetala förskott beräknade med hänsyn jämväl till det kristillägg, som utgått för budgetåret 1946/47.

Därest statskontoret och länsstyrelserna erhålla bemyndigande att efter särskild rekvisition under budgetåret 1947/48 utbetala ökade förskott i enlighet med vad riksräkenskapsverket ifrågasatt, komma sannolikt förskotten för budgetåret 1947/48 att avsevärt överstiga 141 miljoner kronor, medan anslagsbelastningen för budgetåret 1948/49 kommer att minska i motsvarande grad. Riksräkenskapsverket beräknar i sistnämnda fall förskotten för budgetåret 1947/48 till 160 miljoner kronor. Vid sådant förhållande skulle anslagsposten för budgetåret 1948/49 kunna beräknas på följande sätt.

Miljoner kronor

Slutavräkningar för budgetåret 1947/48 (203,50 — 160,00)	43,50
Förskott för budgetåret 1948/49 (90 procent av 203,50)	183,15
	<u>Summa 226,65.</u>

Med hänsyn till osäkerheten i beräkningen kan beloppet lämpligen avrundas till 225 miljoner kronor.

Enligt riksräkenskapsverkets beräkningar skulle alltså anslagsposten för budgetåret 1948/49 uppföras, enligt det första alternativet med 245 miljoner kronor och enligt det andra alternativet med 225 miljoner kronor, medan anslagsposten för budgetåret 1947/48 skulle överskridas, enligt det första alternativet med omkring 19 miljoner kronor och enligt det andra alternativet med omkring 38 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket förordar för sin del det andra alternativet.

Statskontoret har icke ansett sig kunna tillstyrka, att högre förskott under innevarande budgetår allenast utgår till vissa skoldistrikt. Ämbetsverket har i stället föreslagit, att till alla skoldistrikt skulle under innevarande budgetår utbetalas förskott med högst 90 procent av sammanlagda kostnaden för avlönning, kristillägg och provisoriskt lönetillägg under budgetåret 1946/47, vilket för innevarande budgetår skulle medföra en merbelastning av anslaget med 36,6 miljoner kronor. Enligt ämbetsverkets förslag borde förevarande anslagspost då för nästa budgetår höjas med cirka 87,6 miljoner till 225,6 miljoner kronor. Statskontoret har anfört bland annat följande.

Med ledning av i ärendet och i proposition 1947: 322 lämnade uppgifter uppskattar statskontoret statens andel i kostnaden för de folkskollärlärlöner, som av skoldistriktens skola utbetalas under redovisningsåren 1946/47 och 1947/48, på följande sätt.

Anslag	1946/47	1947/48
	Miljoner kronor	Miljoner kronor
1. Bidrag till avlönning åt lärare vid folkskolor (154,6 — 19,7 =)	134,9	203,5
2. Kristillägg	22,8	—
3. Provisoriskt lönetillägg	18,5	—
4. Ökat bidrag till statens pensionsanstalt, motsvarande bortfallande pensionsavdrag	—	7,7
	<u>Summa 176,2</u>	<u>211,2.</u>

Den verkliga kostnadsökningen för staten i anledning av löneregleringen och höjningen av levnadskostnaderna kan således uppskattas till — som överstyrelsen även angivit — (211,2 — 176,25 =) 35 miljoner kronor. Utbetalas under innevarande redovisningsår icke förskott å den del av 1946/47 års avlöningskostnad, som redovisats som kristillägg och provisoriskt lönetillägg, måste på av överstyrelsen angivna skäl anslaget för 1948/49 höjas från 138 miljoner till 261,5 miljoner kronor.

Statskontoret är ense med överstyrelsen om det lämpliga i att söka åstadkomma en utjämning av kostnaderna mellan budgetåren 1947/48 och 1948/49. Ämbetsverket kan dock icke tillstyrka, att detta sker i den ordning, överstyrelsen föreslagit. Den föreslagna möjligheten att undantagsvis

medgiva höjning av förskotten kommer nämligen att ställa de utbetalande myndigheterna inför mer eller mindre godtyckliga avgöranden, vilkas inverkan på kostnadsfördelningen mellan de båda budgetåren svårligen kan förutses. Däremot anser statskontoret det rimligt, att alla skoldistrikt under budgetåret 1947/48 medgivas uppbära i förskott 90 procent av den totala avlöningskostnaden för 1946/47 eller sålunda även förskott å den del av kostnaden, som redovisas som kristillägg och provisoriskt lönetillägg. Med utgångspunkt från i det föregående lämnade siffror skulle i dylikt fall förskotten under budgetåret 1947/48 uppgå till [90 procent av $(134,9 + 22,8 + 18,5) = 176,2$] 158,6 miljoner kronor mot beräknade 122 miljoner kronor, vilket skulle medföra en merbelastning å anslaget med 36,6 miljoner kronor för innevarande år och ett anslag för 1948/49 å $(261,5 - 36,6) =$ i runt tal 225 miljoner kronor.

Under hänvisning till det anförda föreslår statskontoret, att anslagsposten för budgetåret 1948/49 uppföres med 225,6 miljoner kronor, att riksdagens medgivande inhämtas att i förskott till skoldistrikt under budgetåret 1947/48 utbetala sammanlagt högst 90 procent av statens bidrag till lärarlönerna för budgetåret 1946/47, kostnaderna för kristillägg och provisoriskt lönetillägg däri inbegripna, samt att i samband därmed för riksdagen anmäles att en dylik förskottsreglering kan beräknas föranleda ett överskridande av innevarande budgetårs anslag med omkring 36 miljoner kronor.

Posten 5 (svenska skolor i utlandet).

Ur denna anslagspost utgå enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 juli 1947 följande bidrag till svenska skolor i utlandet:

skolan i Berlin	kronor	8 200
» » Hamburg	»	4 600
» » Paris	»	5 600
» » Madrid	»	4 500
» » London	»	4 600
» » Kodaikanal (Syndindien)	»	3 000
» » Addis Abeba	»	5 000
Summa		kronor 35 500.

Skolrådet i svenska Sofiaförsamlingen i Paris, som under återopande av rådande dyrtid anhållit om ett tilläggsanslag till svenska skolan därstädes för innevarande budgetår å 2 000 kronor, har hemställt om samma höjning av bidraget även för nästa budgetår. Svenske ministern i Paris har tillstyrkt framställningen.

Styrelsen för svenska föreläsnings- och skolföreningen i London har hemställt om statsbidrag till skolan därstädes med 6 500 kronor, motsvarande den i statsbidragsvillkoren fastställda minimilönen för lärarinnan vid skolan. Svenske ambassadören i London har tillstyrkt ansökningsen.

Styrelsen för svenska missionsförbundet har gjort framställning om statsbidrag till svenska skolan i Pointe Noire i Franska Ekvatorial-Afrika. I framställningen har upplysts, att skolan, för vilken vissa särskilda lokaler uppförts, omfattade folk- och småskola och att antalet elever för närvarande utgjorde 15 samt att undervisningen ombesörjdes av två folkskollärarinnor.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt de begärda höjningarna av bidragen till skolorna i Paris och London. Beträffande den sistnämnda har överstyrelsen framhållit, att övriga svenska skolor i utlandet i regel erhöles statsbidrag, motsvarande fastställd kontantlön för lärarinnorna. Vidare har överstyrelsen föreslagit, att skolan i Pointe Noire skulle erhålla samma bidrag som skolan i Addis Abeba, 5 000 kronor. *Statskontoret* har lämnat sistnämnda förslag och förslaget om höjning av bidraget till skolan i London utan erinran.

Departementschefen. Jag är ense med myndigheterna om lämpligheten av att särskilda bestämmelser om förskott å statsbidrag till avlönande av lärare vid folk- och småskolor meddelas för innevarande budgetår. Beträffande dessa bestämmelsers innehåll ansluter jag mig till statskontorets förslag, som innebär att statskontoret och länsstyrelserna skola utan särskilt rekvisitionsförfarande i förskott till skoldistriktet under budgetåret 1947/48 utbetala sammanlagt högst 90 procent av statens bidrag till lärarlönerna för budgetåret 1946/47, kostnaderna för kristillägg och provisoriskt lönetillägg däri inbegripna.

Vad jag sålunda förordat torde i enlighet med statskontorets beräkningar komma att medföra en merbelastning av det å riksstaten för innevarande budgetår uppförda förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor med närmare 37 miljoner kronor. Med hänsyn till merbelastningens storleksordning torde nyssnämnda anslag böra förstärkas genom att ett tilläggsanslag å nyssnämnda belopp anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. Härom gör jag hemställan senare denna dag.

De av mig nyss för innevarande budgetår förordade bestämmelserna angående förskott torde böra tillämpas jämväl i fråga om statsbidrag dels till avlöning åt lärare för vid vissa statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern, dels ock till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor. Någon förstärkning av de förslagsanslag, varur bidrag till nämnda ändamål utgår, torde emellertid icke påkallas av vad jag sålunda föreslagit.

Därest förskott å statsbidrag under innevarande budgetår utgår i enlighet med vad jag föreslagit torde anslagsposten till bidrag till avlöning åt lärare vid folk- och småskolor för nästa budgetår i nära anslutning till statskontorets förslag böra beräknas till 225 miljoner kronor, innebärande en höjning med 87 miljoner kronor. Jag erinrar om att denna anslagshöjning föranledes av den allmänna lönereglering, som trädde i kraft den 1 juli 1947, samt att höjningen delvis motväges av en minskning av anslagen till kristillägg och till provisorisk löneförbättring.

Såsom bidrag till svenska skolan i Pointe Noire torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra beräknas ett belopp av 5 000 kronor. Jag tillstyrker även de föreslagna höjningarna av bidragen till svenska skolan i Paris med 2 000 kronor och till svenska skolan i London med 1 900 kronor. I anslutning härtill torde anslagsposten till bidrag för svensk undervisning åt svenska

barn i utlandet för nästa budgetår böra höjas med 8 000 kronor till 45 000 kronor. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t skall äga att, om så befinnes påkallat, höja jämväl bidragen till övriga här ifrågavarande skolor, eventuellt redan från och med innevarande budgetår. Med hänsyn till vad jag sålunda föreslagit torde ifrågavarande anslagspost böra uppföras med ett förslagsvis beräknat belopp.

Då jag icke ifrågasätter någon ändring beträffande övriga anslagsposter under detta anslag, torde anslaget böra uppräknas med i runt tal 87 000 000 kronor till 225 600 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få beröra frågan om inrättande av nya ordinarie lärartjänster inom folkskoleväsendet. För närvarande gäller, att ny ordinarie lärartjänst icke må inrättas utan Kungl. Maj:ts medgivande. I samband med de pågående undersökningarna rörande möjligheterna att ernå ett snabbare och enklare förvaltningsförfarande har ifrågasatts att överflytta beslutanderätten i berörda avseende till skolöverstyrelsen. Jag vill för egen del förorda en dylik åtgärd. Jag förutsätter härvid, att överstyrelsen vid prövning och avgörande av frågor om inrättande av nya ordinarie tjänster kommer att följa de riktlinjer, som i propositionen 1946: 242 (sid. 51) angivits för inrättande av dylika tjänster. Därest riksdagen icke finner anledning till erinran mot vad jag sålunda förordat, torde Kungl. Maj:t framdeles vilja meddela beslut i ämnet av nyss angiven innebörd.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 225 600 000.

[197.] 21. **Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 720 000 kronor. Bestämmelser rörande ifrågavarande hälsovård samt statsbidrag till densamma äro meddelade i kungörelsen 1944: 585 med däri genom kungörelserna 1946: 291 och 1947: 235 gjorda ändringar. Enligt dessa bestämmelser skola i skoldistrikt med högst 20 000 invånare distriktssköterskorna vara skolsköterskor, distriktet dock obetaget att anställa särskild skolsköterska. I städer med mer än 20 000 invånare böra särskilda skolsköterskor anställas, varvid på varje skolsköterska med full tjänstgöring bör ankomma vården av högst 1 500 barn. Till arvode åt skolsköterska utgår statsbidrag i efterskott med en krona för varje vid vårterminens slut inskriven lärjunge, dock med högst hälften av distriktets verkliga kostnader för skolsköterskans avlöande. Beträffande deltidsanställd skolsköterska i distrikt med högst 20 000 invånare gäller vidare, att statsbidraget ej heller må överstiga hälften av ett belopp, motsvarande arvode efter 75 kronor för vecka vid heltidstjänstgöring i början av höstterminen under visst, av skolöverstyrelsen bestämt antal veckor och efter 3 kronor 75 öre för timme vid tjänstgöring under återstoden av läsåret.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att antalet elever per skolsköterska med full tjänstgöring skulle begränsas till 1 000—1 300 samt att förutnämnda för deltidsanställda skolsköterskor fastställda maximibelopp av 75 kronor för vecka och 3 kronor 75 öre för timme måtte höjas till 100 kronor respektive 4 kronor 75 öre. Överstyrelsen har beräknat, att vid bifall till dessa förslag en höjning av anslaget för nästa budgetår med 65 000 kronor skulle bli erforderlig.

Departementschefen. Under hänvisning till den ståndpunkt jag i det föregående intagit till frågan om en minskning av omfattningen av de heltidstjänstgörande skolsköterskornas uppgifter och om en höjning av timarvudet för de deltidsanställda sköterskorna vid de allmänna läroverken och vissa högre kommunala skolor är jag icke beredd att tillstyrka motsvarande förslag beträffande skolsköterskorna vid folkskoleväsendet. Där emot förordar jag, liksom förut beträffande vissa högre kommunala skolor, att det arvode, varå statsbidrag må utgå för deltidsanställd sköterskas veckotjänstgöring i början av läsåret, höjes från 75 kronor till 100 kronor. Med hänsyn till gällande utbetalningsföreskrifter rörande statsbidraget påverkar detta ej anslagsbehovet för nästa budgetår. Då icke heller i övrigt någon ändring av anslaget synes påkallad, bör detta för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 720 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 720 000.

[198.] 22. **Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 125 000 kronor. I enlighet med hemställan av skolöverstyrelsen föreslår jag oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 125 000.

[199.] 23. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdsbetydskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 4 025 000 kronor och disponeras med förslagsvis 3 920 000 kronor till statsbidrag till avlöning åt lärare i slöjd och med förslagsvis 105 000 kronor till provisorisk avlöningsförbättring åt nämnda lärare. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 225 000 kronor till 4 250 000 kronor. Av den föreslagna höjningen belöpa 180 000 kronor på förstnämnda och 45 000 kronor på sistnämnda delpost.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag. Förevarande anslag torde alltså för nästa budgetår uppföras med 4 250 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 225 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 4 250 000.

[200.] 24. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m., förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 400 000 kronor. Skolöverstyrelsen har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 425 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 25 000 kronor. Av denna belöpa 20 000 kronor på delposten till statsbidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål och 5 000 kronor på delposten till provisorisk avlöningsförbättring åt dylika lärarinnor.

Överstyrelsens förslag torde böra godtagas. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 425 000.

[201.] 25. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 290 000 kronor. I fråga om statsbidrag ur detta anslag till avlöande av vid ifrågavarande sjukvårdsanstalter och barnhem anställda folk- och småskollärare gälla i huvudsak samma grunder som beträffande bidrag till avlöande av lärare vid folk- och småskolor.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med 266 000 kronor till 556 000 kronor. Överstyrelsen har till stöd härför anfört följande.

Anslagsbehovet kommer att för budgetåret 1948/49 ökas på grund av de nya avlöningsbestämmelser, som från och med den 1 juli 1947 skola tillämpas beträffande de lärare, varom nu är fråga. Med ledning av från folkskolinspektörerna inhämtade uppgifter angående antalet vid sjukvårdsanstalter och barnhem anställda lärare och dessas löneklassplacering har överstyrelsen beräknat statsverkets utgifter för nämnda lärares avlöning under budgetåret 1948/49 till omkring 430 000 kronor. Med hänsyn till gällande bestämmelser angående utbetalning av statsbidrag för ifrågavarande ändamål samt förskott å sådant bidrag kan den sammanlagda utgiftssumman för budgetåret 1948/49 beräknas till omkring 556 000 kronor.

Departementschefen. Jag har i det föregående vid anmälan av frågan om anslag för nästa budgetår till bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor

föreslagit, att ändrade bestämmelser skulle meddelas i fråga om utbetalning under innevarande budgetår av förskott å statsbidrag till avlönande av bland annat de lärare, varom här är fråga. Till följd härav torde det vara tillräckligt, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 150 000 kronor till 440 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 440 000.

[202.] 26. **Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter m. m., förslagsanslag.** Detta anslag, som alltsedan budgetåret 1945/46 varit uppfört med 300 000 kronor, torde i enlighet med av skolöverstyrelsen framlagt förslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 300 000.

[203.] 27. **Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 33 000 kronor och disponeras bland annat till bestridande av kostnader för inackordering av skolbarn. Enligt gällande bestämmelser utgår, där på grund av skolvägarnas längd eller beskaffenhet i övrigt lots- och fyrpersonalens barn icke lämpligen kunna under skoltiden kvarbo i hemmet, bidrag till deras inackordering eller till hållande av skolhushåll. Sådant bidrag utgår efter ortens pris med lägst 40 och högst 60 kronor för barn och månad samt bestrides helt av statsmedel.

Inackorderingsbidragets storlek har växlat alltefter levnadskostnadernas höjd under olika tider. I samband med omorganisation av lotsbarnskolorna fastställdes bidraget vid 1925 års riksdag att utgå efter ortens pris med lägst 20 och högst 40 kronor för barn och månad. Anledningen till införandet av en latitud var (jfr propositionen 1925: 37 sid. 6 f.), att bidraget ansågs böra anpassas efter levnadskostnadernas storlek på olika platser. Därvid borde dock hänsyn tagas till att beloppet ej behövde fullt täcka de med inackordering förenade kostnaderna utan blott vore ett bidrag till föräldrarna för den merutgift, som barnens inackordering på annan plats medförde. Minimi- och maximibeloppen bestämdes i anslutning till de då faktiskt utgående månadsbidragen. Vid 1942 års riksdag höjdes minimi- och maximibeloppen till de nu gällande. Riksdagen framhöll därvid (skrivelsen nr 8 sid. 38), att statsbidragen skulle utgöra en hjälp åt föräldrarna och ej avsåge att täcka hela den med inackordering förenade kostnaden.

Beträffande statsbidrag för inackordering i enskilda hem av skolbarn i allmänhet må erinras om att sådant bidrag utgår till skoldistrikt med 8/10 av distriktets verkliga kostnader för inackorderingen eller, om kostnaderna överstiga vad som kan anses efter ortens förhållanden skäligt, av en såsom skälig ansedd kostnadssumma.

Hos Kungl. Maj:t har *fyrmästaren vid svenska Högarnas fyrplats A. H. G. Öström* anhängit om vidtagande av sådan åtgärd, att vederbörande skoldistrikt gäldade hela kostnaden för inackordering av en hans skolpliktige son. Framställning i ämnet har även gjorts av *fyrpersonalens förening och lotsförbundet*.

Vederbörande folkskolinspektör har tillstyrkt sådan ändring av bestämmelserna, att statsbidraget komme att utgå efter i orten gällande inackorderingskostnader.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för sådan ändring av gällande bestämmelser om inackorderingsbidrag för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn, att detsamma utginge med den för inackorderingens skäliga kostnadssumman efter förhållandena på den ort, där lämplig inackordering för skolgång i folkskola eller fortsättningsskola kan erhållas. Överstyrelsen har anfört bland annat:

Levnadskostnadsindex med 1914 som basår har stigit från 219 den 1 juli 1941 till 254 den 1 april 1947. Om minimi- och maximibelopp alltjämt skola angivas, böra de med hänsyn härtill höjas till 50 respektive 70 kronor.

Överstyrelsen vill emellertid förorda, att, i likhet med vad som nu gäller vid inackordering av skolbarn i allmänhet i enskilda hem, de skäliga kostnaderna för inackorderingens läggas till grund för bedömandet.

Det synes överstyrelsen vidare icke riktigt, att inackorderingskostnaderna för lots- och fyrpersonalens barn till en del få gäldas av målsman, medan så eljest icke är fallet i fråga om barns inackordering i enskilda hem i och för skolundervisning. Vid den tidpunkt, då det från de utredande myndigheternas sida först framhölls, att inackorderingsbidraget för lots- och fyrpersonalens barn endast vore avsett att täcka merkostnaderna för barnens inackordering utom hemmet, utgick bidrag till inackordering av barn i övrigt endast i vissa nordliga delar av landet och där till barn av fattiga föräldrar. Dessa begränsningar äro nu borttagna. Det får anses rimligt, att föräldrarna, då fråga är om obligatorisk skolgång, erhålla denna befrielse från direkt utgift från inackorderingens som kompensation för det djupa ingrepp, som barnens vistelse utom hemmen större delen av året dock utgör.

Vid behandlingen av frågan om inackorderingskostnaderna för lots- och fyrpersonalens barn år 1925 uttalade riksdagen, sedan Kungl. Maj:t föreslagit, att skoldistriktet skulle svara för en tiondel av kostnaderna, att dessa borde med hänsyn till de säregna förhållanden som här föreläge helt bestridas av statsverket. Denna princip synes böra upprätthållas, och den skäliga kostnaden för dessa barns inackordering bör alltså enligt vad nu sagts helt utgå av statsmedel. Det torde liksom nu få ankomma på folkskolinspektören att pröva, huruvida kostnaderna skola anses skäliga.

Överstyrelsen får alltså hemställa om sådan ändring av bestämmelserna om inackorderingsbidrag för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn, att bidraget utgår med den för inackorderingen skäliga kostnadssumman efter förhållandena på den ort, där lämplig inackordering för skolgång i folkskola eller fortsättningsskola kan erhållas.

Statskontoret har ansett statsbidrag till inackordering av lots- och fyrpersonalens barn böra utgå enligt samma bestämmelser som gälla i fråga om andra skolbarn samt anfört bland annat:

Statskontoret är ense med de hörda myndigheterna om att anledning icke förefinnes att i bidragshänseende sätta lots- och fyrpersonalens barn i sämre läge än övriga skolpliktiga barn. Ämbetsverket anser tidpunkten vara inne att upphäva de särskilda bestämmelserna i fråga om inackordering av lots- och fyrpersonalens barn. Härigenom kommer visserligen 20 procent av inackorderingskostnaden att åvila skoldistriktet. Detta synes emellertid icke få utgöra hinder för en omläggning, enär en medverkan från skoldistriktets sida i den omfattning, som av statskontoret ifrågasättes, knappast kan tillmätas någon större ekonomisk betydelse. I jämförelse med de kostnader vissa ekonomiskt mindre bärkraftiga norrländska skoldistrikt ha för inackordering av barn med långa skolvägar, måste nu ifrågavarande merbelastning för skoldistriktet i en del kustorter te sig tämligen blygsam.

Statskontoret förordar därför, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen, att de särskilda bestämmelserna om inackorderingsbidrag till lots- och fyrpersonalens barn upphävas.

Vad angår anslagsbehovet för nästa budgetår har *skolöverstyrelsen*, som inhämtat, att medelsåtgången under budgetåret 1946/47 utgjort omkring 30 800 kronor, beräknat den vid bifall till överstyrelsens förslag om ändrade bidragsgrunder erforderliga anslagsökningen till 2 000 kronor.

Departementschefen. Jag är ense med myndigheterna därom, att anledning icke förefinnes att i bidragshänseende sätta lots- och fyrpersonalens barn i sämre läge än övriga skolpliktiga barn. Med hänsyn till de vidsträckta möjligheter att erhålla statsbidrag för inackordering av skolbarn i bland annat enskilda hem, som numera stå till buds för alla från skola avlägset boende familjer, anser jag icke tillräckliga skäl föreligga för att i fortsättningen bibehålla de särbestämmelser, som meddelats i fråga om inackordering av lots- och fyrpersonalens barn, i vad desamma avse inackorderingsbidrag för barn, som åtnjuta undervisning i folk- eller fortsättningsskola. I stället böra jämväl i fråga om dessa barn tillämpas de statsbidragsbestämmelser, som gälla beträffande övriga skolpliktiga barn, och statsbidraget utgå från samma anslag som för dem. Enligt bestämmelserna om inackorderingsbidrag till lots- och fyrpersonalens barn utgår emellertid dylikt bidrag jämväl för barn, som undervisas i annan skola än folk- eller fortsättningsskola, från och med höstterminen det år, barnet fyller 7 år, till och med vårterminen det år, barnet fyller 13 år. Med hänsyn bland annat till de stipendiemöjligheter, som föreligga, anser jag ej heller tillräckliga

skäl föreligga för att bibehålla sagda särbestämmelser, såvitt de avse inackorderingsbidrag för barn, som åtnjuta undervisning vid annan skola än folk- eller fortsättningsskola. Jag biträder därför statskontorets förslag, att de särskilda bestämmelserna om inackorderingsbidrag till lots- och fyrförsonalens barn skola upphöra att gälla. Detta torde böra ske med utgången av budgetåret 1947/48, dock att på detta budgetår belöpande inackorderingsbidrag böra utbetalas i hittillsvarande ordning.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit torde nu förevarande anslag för nästa budgetår kunna sänkas med 13 000 kronor till 20 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrförsonalens barn* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 20 000.

[204.] 28. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 425 000 kronor.

Med ledning av uppgifter, som införskaffats från folkskolinspektörerna, och med hänsyn tagen till nu gällande bestämmelser angående förskott å statsbidrag har *skolöverstyrelsen* i sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknat medelsbehovet till 785 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetårs anslag innebär en ökning med 360 000 kronor. Därjämte har skolöverstyrelsen i en särskild framställning den 28 oktober 1947 föreslagit vissa ändringar i de bestämmelser, som nu gälla angående statsbidrag till avlöning åt biträdande föreståndarinna vid skolhem och arbetsstuga. Enligt dessa bestämmelser må dylikt statsbidrag utgå endast om barnantalet i vederbörande skolhem eller arbetsstuga ej understiger 35. Överstyrelsens förslag går ut på dels en sänkning av nämnda minimiantal till 30, dels ock bemyndigande för skolöverstyrelsen att, om särskilda skäl därtill föreligga, för viss tid medgiva undantag från regeln om ett minimiantal av 30 barn.

Till stöd för förslaget om ändring av statsbidragsbestämmelserna har skolöverstyrelsen anfört bland annat följande.

Redan 1939 hemställde överstyrelsen om sådan ändring av gällande statsbidragsgrunder, att bidrag till avlönande av såväl föreståndarinna som biträdande föreståndarinna vid skolhem eller arbetsstuga finge utgå, då barnantalet ej understeg 30. Med hänsyn till tidsläget föranledde denna hemställan dock icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Sedan dess har emellertid erfarenheten alltmera bekräftat, att det föreligger ett starkt behov av biträdande föreståndarinna även vid skolhem och arbetsstugor med lägre barnantal än 35. De ansvarsfulla uppgifter, som åvila föreståndarinnan, äro vid flertalet av de mindre skolhemmen och arbetsstugorna likaväl som vid de större både psykiskt och fysiskt så krävande, att det i längden icke är möj-

ligt för henne att utan kvalificerad arbetshjälp på ett tillfredsställande sätt handhava ledningen av anstaltens skötsel. Saknas biträdande föreståndarinna, uppstå också svårigheter att bereda föreståndarinnan den möjlighet till ordnad fritid, varav hon är i behov. Även för tryggheten av en god rekrytering av föreståndarinnetjänsterna synes det angeläget, att föreståndarinnan erhåller den lättnad i ansvar och arbetsbörda, som anställandet av biträdande föreståndarinna möjliggör.

Ehuru överstyrelsen sålunda numera är av den uppfattningen, att biträdande föreståndarinna kan vara behövlig vid varje skolhem och arbetsstuga, har överstyrelsen i nuvarande läge begränsat sig till att föreslå sådan ändring av skolhemsstadgan, att biträdande föreståndarinna må vara anställd vid skolhem, där barnantalet uppgår till minst 30.

Stundom inträffar, att barnantalet i ett skolhem nedgår så, att det kommer att underskrida det för anställande av biträdande föreståndarinna bestämda minimitalet. I vissa fall bör barnantalets nedgång föranleda omedelbar indragning av den biträdande föreståndarinnans befattning. I andra fall åter, i synnerhet om nedgången av barnantalet kan antagas vara rent tillfällig, kunna emellertid förhållandena vara sådana, att indragning av befattningen icke bör ifrågakomma. Att skolhemsstadgan icke öppnar möjlighet till bibehållande av den biträdande föreståndarinnans befattning vid skolhemmet i dylika fall, har överstyrelsen funnit vara en brist, som synes böra i förevarande sammanhang avhjälpas. I detta syfte vill överstyrelsen föreslå, att överstyrelsen erhåller befogenhet att, om särskilda skäl därtill föreligga, för viss tid medgiva, att biträdande föreståndarinna utan hinder av barnantalets nedgång må vara anställd vid skolhemmet.

Departementschefen. Såsom villkor för utgående av statsbidrag till avlöning åt biträdande föreståndarinna vid skolhem och arbetsstuga gäller för närvarande bland annat, att barnantalet vid vederbörande skolhem eller arbetsstuga ej må understiga 35. I nuvarande läge är jag icke beredd att tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om en sänkning av detta antal till 30. Däremot synas, med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anfört om behovet av biträdande föreståndarinnor, större möjligheter än hittills böra öppnas för beredande av dispens från nämnda villkor. I sådana fall då en nedgång av barnantalet under förutnämnda gräns kan antagas vara mera tillfällig och biträdande föreståndarinna redan finnes anställd vid vederbörande skolhem eller arbetsstuga, synes skolöverstyrelsen böra erhålla rätt att för viss tid medgiva undantag från nu ifrågavarande statsbidragsvillkor. I de fall, då eljest särskilda skäl för dispens från samma villkor kunna föreligga, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela dylik dispens. Jag åsyftar här givetvis sådana fall, där dispensrätt för Kungl. Maj:t icke föreligger redan på grund av riksdagens år 1945 givna bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall besluta om utgående av statsbidrag utan hinder av att någon mindre avvikelse från de av riksdagen för statsbidragets utgående fastställda grunderna och villkoren ägt rum (se riksdagens skrivelse 1945: 8, punkt 151).

I fråga om storleken av förevarande anslag vill jag erinra om att jag i det föregående föreslagit ändrade bestämmelser om utbetalning under inneva-

rande budgetår av förskott å statsbidrag till avlöning åt föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor. Med hänsyn härtill kan medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår uppskattas till lägre belopp än det av skolöverstyrelsen föreslagna. En medelsanvisning av 625 000 kronor torde bliva tillräcklig och jag förordar därför, att anslaget uppföres med detta belopp. I jämförelse med innevarande budgetår innebär detta en anslagsökning med 200 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 625 000.

[205.] 29. **Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 9 700 kronor. Skolöverstyrelsen har föreslagit sänkning av anslaget med 1 600 kronor till 8 100 kronor till följd av två understödsberättigade lärarinnors pensionering. Jag har intet att erinra mot överstyrelsens förslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning* för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 8 100.

[206.] 30. **Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 2 050 000 kronor. Anslagsbelastningen under sistförflutna budgetår utgjorde i runt tal 2 127 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit ökning av anslaget för nästa budgetår med 350 000 kronor till 2 400 000 kronor. Överstyrelsen har därvid förordat, att det belopp, som enligt Kungl. Maj:ts bestämmande skall anses motsvara inackorderingskostnaden vid skolhem och arbetsstugor, och varå statsbidraget beräknas, skulle, räknat från och med den 1 juli 1947, höjas från 1 krona 55 öre till 2 kronor för barn och dag. Överstyrelsen har gjort en undersökning angående verkliga kostnaderna för inackorderingsverksamheten vid 23 skolhem och arbetsstugor under budgetåret 1945/46, därvid överstyrelsen kommit till en genomsnittlig kostnad av 2 kronor 12 öre per barn och dag. För det fall, att skolhems- eller arbetsstugubarnet deltagit i den statsunderstödda skolbarnsbespisningen, har överstyrelsen ansett det föreslagna beloppet av 2 kronor böra minskas med 25 öre för varje dag, barnet deltagit i skolmåltid. I fråga om inackordering av skolbarn i enskilda

hem har överstyrelsen räknat med minskning av antalet inackorderade barn men ökning av inackorderingskostnaden.

Statskontoret har tillstyrkt, att det belopp, som skall anses motsvara dagskostnaden för inackordering i skolhem eller arbetsstuga, från och med den 1 januari 1948 höjes till 2 kronor. Minskningen för barn, som deltagar i skolmåltid, har ämbetsverket ansett böra bestämmas till 50 öre för vårdag.

Departementschefen. Såsom förut nämnts ankommer det på Kungl. Maj:t att fastställa det belopp, som skall anses motsvara dagskostnaden för inackordering av skolbarn i skolhem eller arbetsstuga. Detta belopp har sedan den 1 juli 1942 utgjort 1 krona 55 öre. Med anledning av skolöverstyrelsens förutberörda förslag har Kungl. Maj:t genom beslut den 19 december 1947 bestämt, att ifrågavarande belopp skall från och med den 1 januari 1948 utgöra 2 kronor, dock att detta belopp skall minskas med 30 öre för dag, då barnet deltagit i måltid, vartill statsbidrag utgår.

Vid sådant förhållande och under hänsynstagande till gällande rekvisitions- och utbetalningsbestämmelser uppskattar jag medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår till 2 250 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 2 250 000.

[207.] 31. **Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 4 800 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit höjning av anslaget för nästa budgetår med 2 000 000 kronor och därvid anfört i huvudsak följande.

Enligt inhämtad uppgift utgjorde anslagsbelastningen under budgetåret 1946/47 i runt tal 4 412 000 kronor, vilket belopp huvudsakligen torde avse skolskjutsar under budgetåret 1945/46. Statsbidraget för de nya skolskjutsar under redovisningsåret 1946/47, vilkas anordnande överstyrelsen medgivit, beräknas till 1 000 000 kronor. I betraktande av den allmänna utvecklingen av skolskjutsverksamheten torde man kunna utgå från att under redovisningsåret 1947/48 inrättas nya skjutsar — fränsett den ytterligare skjutsning som kan föranledas av de år 1947 utfärdade nya författningsbestämmelserna i ämnet — till sådan kostnad, att häremot svarar statsbidrag å 1 000 000 kronor. Anslagsbehovet för budgetåret 1948/49 skulle alltså kunna uppskattas till (4 412 000 + 1 000 000 + 1 000 000 =) i runt tal 6 400 000 kronor.

Emellertid har genom kungörelsen 1947: 346, som gäller från och med redovisningsåret 1947/48, skoldistriktet beretts möjlighet att medelst skol-

skjutsar genomföra även mera kostnadskrävande skolförbättringar, där statsbidrag till skjutsar enligt äldre bestämmelser icke kunde komma i fråga. Med särskilt syfte att underlätta hänvisning av folkskolebarn i sjunde eller högre klass från skolor av lägre form till skolor, anordnade enligt högre form, ha vidare införts bestämmelser om statsbidrag till skjuts åt barn i nämnda klasser med av barnen själva framfört fordon (självskjuts). Slutligen har genom den nya kungörelsen öppnats möjlighet för skoldistriktet att med statsbidrag anordna skolskjutsar även i distriktens egen regi.

Med hänsyn till de genom de nya bestämmelserna vidgade möjligheterna för skoldistriktet att erhålla statsbidrag synes anslaget böra uppräknas till 6 800 000 kronor.

Departementschefen. Såsom skolöverstyrelsen framhållit torde ett väsentligt ökat medelsbehov under ifrågavarande anslag vara att emotse under nästa budgetår. Överstyrelsen har därför förordat en anslagshöjning med 2 000 000 kronor. För egen del anser jag det tillräckligt, att anslaget uppräknas med 1 700 000 kronor till 6 500 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 6 500 000.

[208.] 32. **Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m., förslagsanslag.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 5 500 000 kronor. Bestämmelser angående ifrågavarande statsbidrag hava meddelats i kungörelsen 1946: 292 (ändrad genom 1947: 816). Jämlikt dessa bestämmelser må skoldistrikt årligen erhålla statsbidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fri undervisningsmateriel åt lärjungar vid folk- och småskolor, däri inbegripet lärjungar vid till folk- och småskoleseminarium knuten övningsskola, med tio kronor för varje lärjunge, som vid slutet av föregående år var inskriven och åtnjöt obligatorisk undervisning vid folk- eller småskola eller frivillig sådan undervisning, motsvarande sjunde eller åttonde skolarbetet.

Styrelsen för föreningen Mellansjö skolhem, vilket åtnjuter statsbidrag ur anslaget till bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern, har hos Kungl. Maj:t anhållit, att statsbidrag för tillhandahållande av fria läroböcker m. m. måtte få utgå till skolhemmet.

I utlåtande över denna framställning har *skolöverstyrelsen* erinrat om att beträffande undervisningen vid berörda sjukvårdsanstalters och barnhems skolor i väsentliga delar gällde samma bestämmelser som beträffande undervisningen vid folk- och småskolor. Liksom vid de sistnämnda bestämdes läroböckerna av vederbörande folkskolinspektör. Klientelet i anstaltsskolorna utgjordes i allmänhet av barn i skolåldern, som på grund av egen eller föräldrarnas sjuklighet eller av andra skäl under längre eller kortare tid full-

gjorde sin skolplikt där. Det syntes riktigast, att bidrag till läroböcker m. m. finge utgå även för dessa lärjungar, vilka i regel skulle ha tillhört folk- och småskolorna, om de ej behövt intagas i anstaltsskolorna. Givetvis borde kostnaderna för läroböcker och förbrukningsmateriel ej få inräknas i de huvudmannens utgifter, som lades till grund för bestämmandet av vårdavgifterna. Överstyrelsen hemställde således, att statsbidraget för tillhandahållande av läroböcker m. m. finge utgå även för barn, som i nämnda anstalters skolor fullgjorde sin skolplikt eller åtnjöte frivillig undervisning, motsvarande sjunde eller åttonde skolåret.

Statskontoret har — under förutsättning att som villkor föreskres, att vederbörande huvudmän utan kostnad tillhandahålle läroböcker m. m. — förklarat sig icke vilja motsätta sig överstyrelsens hemställan.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *skolöverstyrelsen* uppskattat lärjungeantalet vid folk- och småskolorna vid slutet av vårterminen 1948 — inberäknat eleverna vid seminariernas övningsskolor samt vid sjukvårdsanstalter och barnhem — till omkring 551 000. Överstyrelsen har därför ansett anslaget böra uppföras med i avrundat tal 5 500 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker skolöverstyrelsens av statskontoret biträdda förslag att statsbidrag jämlikt kungörelsen 1946:292 må utgå till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m. jämväl åt barn vid folk- eller småskola, inrättad vid sjukvårdsanstalt eller barnhem, som enligt beslut av Kungl. Maj:t åtnjuter statsbidrag till avlöning åt lärare. Jag vill därvid erinra om att enligt kungörelsen 1947:400 statsbidrag till kostnaderna för tillhandahållande av viss undervisningsmateriel utgår till dylika sjukvårdsanstalter och barnhem enligt de för skoldistrikt gällande grunderna. Det sålunda förordade statsbidraget till läroböcker m. m. torde böra utgå från och med budgetåret 1948/49.

Mot överstyrelsens beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår har jag icke funnit anledning till erinran. Anslaget torde alltså böra uppföras med oförändrat belopp, 5 500 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 5 500 000.

[209.] 33. **Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten, förslagsanslag.** 34. **Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten, förslagsanslag.** Dessa anslag uppfördes för budgetåret 1946/47 med 8 000 000 kronor respektive 2 000 000 kronor. För innevarande budgetår har det förra anslaget höjts till 12 000 000 kronor, medan det senare upptagits med oförändrat belopp. Från det förra anslaget avföras bidrag, som utbetalas jämlikt kungörelsen 1945:882, och från det senare anslaget

bidrag, som utgå med tillämpning av den äldre kungörelsen 1936:45. Avgörande för de ena eller andra bestämmelsernas tillämpande är i princip, huruvida ett ärende företagits till avgörande före eller efter den 1 januari 1946. Dock ha vissa övergångsbestämmelser tillskapats, möjliggörande bland annat viss omprövning av förut fattade beslut med tillämpning av de nya, genom kungörelsen 1945:882 fastställda grunderna.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en höjning av anslaget till bidrag till vissa byggnadsarbeten med 6 000 000 kronor till 18 000 000 kronor. Överstyrelsen har därvid bland annat räknat med, att statsbidragsberättigade skolbyggnadsföretag för en sammanlagd kostnad av lägst 40 000 000 kronor skola komma till utförande under budgetåret. I fråga om anslaget till bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten har överstyrelsen föreslagit en oförändrad medelsanvisning av 2 000 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla ett av 1946 års *skolkommission* den 18 mars 1947 avgivet förslag om statsbidrag till provisoriska byggnader för folkskolan. Förslaget grundar sig på en av kommissionens delegation för skolbyggnadsfrågor utarbetad promemoria i ärendet. Delegationen har däri framlagt en utredning rörande behovet och lämpligheten av att möjligheter skapas för skoldistriktet att för folkskolans räkning uppföra provisoriska, mindre materialkrävande lokaler för att avhjälpa den brist på undervisningslokaler, som uppstått på grund av knappheten på byggnadsmaterial och den starka ökningen av barnantalet i folkskolans årsklasser till följd av de senaste årens nativitetsstegring. På grundval av den verkställda utredningen, beträffande vars detaljer torde få hänvisas till handlingarna i ärendet, har delegationen framlagt förslag till en enkel, mindre materialkrävande skolbyggnad, avsedd att kunna stå till tjänst under den tid, angivna förhållanden kunde väntas kvarstå. Delegationen uttalar emellertid starka principiella betänkligheter mot att lokaler av provisorisk natur användas för skolorundervisningen. Med hänsyn till landsbygdens särskilda förhållanden borde dylika byggnader endast i undantagsfall förekomma annat än i städer och större samhällen.

Den föreslagna byggnadstypen är en envåningsbyggnad av trä, innehållande 4 klassrum, kapprum, lärarrum, materialrum, städskrubb och eventuellt pannrum. Klassrummens planmått är $6,5 \times 9$ meter för 35 elever och $6,5 \times 8$ för 30 elever. Rumshöjden är 3,25 meter. Enheter av denna byggnadstyp kunna adderas till varandra, så att klassrumsbyggnader erhållas i storlekar, som bli multiplar av 4 klassrum. Uppvärmningen av byggnaden har ansetts böra ske antingen med kamin eller med ett system med varmluft enligt följande principer:

Luften värmes i ett varmluftsaggregat med fläkt i samband med en varm-vattenpanna, placerad i pannrummet. Från aggregatet i pannrummets tak ledes luften ned till en trumma under golv i byggnadens längdriktning. Från

denna trumma fördelas luften i mellanrummet mellan golvbräderna och undervarande fyllning, som täckes med masonit, fram till fönstervägg, där den blåses upp under fönster. Den förbrukade luften återtages genom en trumma i tak till varmluftsaggregatet, där friskluft kan tillföras för utspädning av den förbrukade luften.

Då ifrågavarande varmluftssystem, som ännu ej i större utsträckning blivit prövat, ansåges materialbesparande, ställde sig billigt att anordna och vore lättskött, har delegationen ansett det vara värdefullt att på ett aktuellt fall företaga prov med ett på angivet sätt luftuppvärmt provisoriskt hus, innan systemet rekommenderades för användning i större skala.

Delegationen har räknat med att provisoriska byggnader av den föreslagna typen skola kunna begagnas såsom skollokaler under en tid av högst 15 år.

Statsbidrag till dessa byggnader föreslås graderat efter skoldistriktens ekonomiska bärkraft på i princip samma sätt som gäller beträffande bidrag till vanliga skolbyggnader. Med hänsyn till de särskilda förhållandena har emellertid en höjning av procentsatserna ansetts böra ske. Minsta bidraget föreslås till 65 procent och högsta bidraget till 90 procent av bidragsunderlaget på sätt framgår av delegationens här återgivna förslag till bidragsskala:

Antal skattekrönor per invånare				Statsbidrag i % av bidragsunderlaget
		högst	9	90
över	9	»	11	85
»	11	»	13	80
»	13	»	15	75
»	15	»	17	70
»	17			65

En ledamot av delegationen, *undervisningsrådet D. Andersson* har ansett, att statsbidraget borde fastställas på grundval av en enhetlig fast procentsats, förslagsvis 70 procent, dock att, där synnerliga skäl föreläge, bidrag skulle kunna utgå med högre belopp än som motsvarade nämnda procentsats.

Beträffande beräkningen av bidragsunderlaget har delegationen föreslagit, att detta med hänsyn till de särskilda omständigheterna beträffande dessa byggnader borde bestämmas med utgångspunkt från ett enhetspris per klassrum, däri inbegripet klassrummets andel i de i varje hus ingående biutrymmena. Då kostnaderna per klassrum beräknats uppgå till omkring 20 000 kronor, har bidragsunderlaget ansetts böra fastställas till nämnda belopp.

Över skolkommissionens förslag ha remissyttranden avgivits av skolöverstyrelsen, efter hörande av vissa folkskolinspektörer och folkskolestyrelserna i de större städerna, vissa länsstyrelser, statskontoret, byggnadsstyrelsen, industrikommissionen, arbetsmarknadskommissionen, svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund. I yttrandena understrykes allmänt de betänkligheter, som delegationen själv anfört mot anlitande av provisoriska skolbyggnader, samtidigt som det emellertid konstateras, att de stora svårigheterna att på annat sätt tillgodose det avsevärda behovet av skolloka-

ler nödvändigösa de av delegationen förordade åtgärderna. I de flesta yttrandena betonas tillika, att utvägen med provisoriska byggnader bör tillgripas endast i undantagsfall, då så finnes oavvisligen påkallat, och endast i större samhällen. Beträffande uppvärmningsfrågan synes man i allmänhet föredraga varmluftssystem före kaminuppvärmning. Emellertid anföras vissa betänkligheter även mot varmluftsuppvärmningen och det framhålles i ett par yttranden såsom angeläget, att denna metod först prövas innan den rekommenderas till allmänare användning. Förslaget om gynnsammare bidragsvillkor för de provisoriska byggnaderna än för vanliga skolbyggnader tillstyrkes allmänt. Olika uppfattningar göra sig dock gällande beträffande frågan, om bidraget bör differentieras efter kommunernas ekonomiska bärkraft eller om det bör utgå enligt en enhetlig fast procentsats.

I skrivelse den 15 november 1947 har *folkskolestyrelsen i Norrköping* hemställt om statsbidrag med 75 procent av kostnaderna för uppförande av en provisorisk folkskolebyggnad i Norrköping. Av skrivelsen framgår, att byggnaden uppförts i enlighet med de av skolkommissionen föreslagna riktlinjerna samt utrustats med varmluftssystem. Kostnaderna hade uppgått till 74 627 kronor för byggnadsarbetena och 5 960 kronor för anskaffande av inventarier. Statsbidraget har beräknats till i runt tal 57 700 kronor.

I förevarande sammanhang torde vidare få beröras en av *folkskolestyrelsen i Malmö* gjord framställning om statsbidrag till kostnaderna för en under sommaren 1945 uppförd provisorisk folkskolebyggnad i kvarteret nr 80 Rönneholm i Malmö (Rönneholmsskolan). Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

I november år 1944 anhöll Malmö folkskolestyrelse med hänsyn till det beräknade stora behovet av ytterligare klassrum för folkskolan i staden vid början av läsåret 1945/46, att stadsfullmäktige måtte vidtaga åtgärder i syfte att Borgarskolans gamla byggnad finge disponeras av folkskolan under sagda läsår. Då emellertid berörda byggnad erfordrades bland annat för mottagande av flyktingar och sålunda icke kunde upplåtas för skoländamål, anhöll skolstyrelsen i april 1945 om anvisande av tomt för uppförande av en provisorisk skolbyggnad av trä samt om beviljande av medel till byggnads- och inventariiekostnaderna. Detta bifölls av stadsfullmäktige den 18 maj 1945. Kungl. Maj:t meddelade därefter den 25 i samma månad byggnadstillstånd till företagets utförande. Då stadsfullmäktige icke avsåg att söka statsbidrag till byggnadsföretaget — drätselkammaren hade med hänsyn till tidsnöden icke ansett sig kunna avvakta statsbidragsfrågans utredande och avgörande — igångsattes byggnadsföretaget. Det nya skolhuset kunde därefter tagas i bruk för undervisningen redan den 2 oktober 1945.

Det nya skolhuset inrymmer 12 klassrum, 1 rum för gymnastik eller slöjd för gossar, 1 lärarum, materielrum, toaletter, pann- och bränslerum samt en städerskebostad.

Den totala byggnadskostnaden har uppgått till 308 000 kronor, motsvarande ett kubikpris av 70 kronor. Kostnaden för bostaden uppgår till i runt tal 11 000 kronor.

Folkskolinspektören, som ansett statsbidrag till byggnaden knappast kunna utgå enligt nu tillämpliga eller vid tiden för uppförandet gällande bestämmelser, har med hänsyn till omständigheterna funnit billigt, att visst statsbidrag finge utgå. Enligt inspektörens uppfattning torde byggnaden med rationellt underhåll bli användbar under minst 25 år.

Länsstyrelsen i Malmö har icke heller ansett statsbidrag i och för sig kunna utgå men har förklarat sig icke ha något att erinra mot att visst statsbidrag likväl beviljades skoldistriktet.

Skolöverstyrelsen har vitsordat, att synnerligen starkt behov av lokalerna förelegat vid byggnadsföretagets utförande och komme att göra sig gällande under den tid, som nu kunde överblickas. Enligt av överstyrelsens arkitekt gjord utredning vore byggnaden uppförd av trä å grundmurar och plintar av betong, ej nedförda till frosthjugg djup, samt med taktäckning av papp. Centraluppvärmning och moderna sanitäranordningar hade installerats. Ytterväggarna vore godtagbara. Däremot syntes mellanväggarna vara otillfredsställande ur ljudisoleringsynpunkt. Evakueringen, som anordnats medelst självstigning, torde vara föga effektiv, då byggnaden uppförts i ett plan. Skollokaler hade normala mått.

Överstyrelsen anser i likhet med folkskolinspektören och länsstyrelsen, att förutsättningar saknas för beviljande av statsbidrag till ifrågakvarande byggnadsföretag enligt gällande statsbidragsbestämmelser. Överstyrelsen har erinrat om skolkommissionens förutberörda förslag om statsbidrag till provisoriska skolbyggnader. Med tillämpning av vanliga statsbidragsbestämmelser kunde statsbidraget beräknas till i runt tal 100 000 kronor. Överstyrelsen har därvid räknat med ett bidragsunderlag av 252 653 kronor, varav för byggnaden 240 328 kronor, för inventarier till 12 klassrum 12 000 kronor och till ett gymnastikrum 325 kronor.

Departementschefen. Överstyrelsen har för nästa budgetår förordat en höjning av anslaget till bidrag till vissa byggnadsarbeten med 6 000 000 kronor till 18 000 000 kronor. Då det emellertid kan ifrågasättas, om skolbyggnadsverksamheten kan få så stor omfattning nästa budgetår som överstyrelsen räknat med och då, enligt vad erfarenheten visat, en viss eftersläpning i bidragsutbetalningarna gjort sig gällande som en följd av en av materiellbristen och andra förhållanden orsakad förlängning av byggnadstiderna, torde anslagsbehovet kunna väntas bli något mindre. Jag vill för egen del förorda, att anslaget uppräknas med 4 000 000 kronor till 16 000 000 kronor. I enlighet med överstyrelsens förslag torde anslaget till vissa fullbordade byggnadsarbeten böra för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 2 000 000 kronor.

Vidkommande därefter det av 1946 års skolkommission framlagda förslaget om statsbidrag till provisoriska folkskolebyggnader vill jag till en början framhålla, att jag till fullo delar de betänkligheter, som kommissionen själv och flertalet remissinstanser uttalat mot att lokaler av provisorisk natur

användas vid skolundervisningen. Otvivelaktigt kunna därav uppstå sådana olägenheter ur såväl pedagogiska som hygieniska synpunkter, att endast mycket trängande skäl böra föranleda, att en dylik utväg tillgripes. De nuvarande besvärliga förhållandena på arbetsmarknaden i förening med det till följd av nativitetsstegringen kraftigt svällande elevantalet i folkskolan göra emellertid, att man enligt min uppfattning icke utan vidare kan ställa sig avvisande till den av kommissionen framförda tanken. Jag förutsätter emellertid, att förläggandet av undervisning till provisoriska byggnader bör ifrågakomma endast i undantagsfall som en sista utväg att lösa förefintliga lokalsvårigheter. Jag är även av den uppfattningen, att denna byggnadstyp praktiskt taget endast bör komma till användning vid sådana skolor, där lokalsvårigheterna främst avse brist på klassrum men i övrigt lokaler för specialsalar, toaletter m. m. finnas. Härigenom torde den praktiska användningen av provisoriska lokaler i huvudsak komma att begränsa sig till städer och större samhällen.

Mot det av kommissionen framlagda typförslaget till provisorisk skolbyggnad har jag i huvudsak icke funnit anledning till erinran. Även de gjorda kostnadsberäkningarna anser jag mig kunna godtaga. Beträffande frågan om statsbidrag till dessa byggnader är jag benägen att ansluta mig till den av undervisningsrådet D. Andersson förordade linjen med en enhetlig, fast procentsats, varigenom bland annat skulle vinnas en förenklad handläggning. Bidraget torde böra få fastställas till högst 75 procent av bidragsunderlaget, beräknat på sätt kommissionen föreslagit. Därest riksdagen icke framställer erinran mot vad jag sålunda anfört, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser i ämnet.

Såsom av den föregående redogörelsen framgått, föreligga ansökningar från folkskolestyrelserna i Malmö och Norrköping om statsbidrag till provisoriska folkskolebyggnader i dessa städer. Av ifrågavarande byggnader är den i Norrköping planerad helt i enlighet med skolkommissionens typförslag, varvid uppvärmningen avsetts ske medelst det av kommissionen ifrågasatta varmluftssystemet. Det synes vara av stort värde att få detta system prövat i en byggnad av nu ifrågavarande slag. Ehuru arbetet med denna byggnad redan påbörjats, synes det skäligt, att staden beviljas bidrag till densamma i enlighet med av mig nyss förordade principer.

Beträffande den s. k. Rönneholmsskolan i Malmö, vilken färdigställts redan hösten 1945, synes förhållandet vara något annorlunda. Även om ifrågavarande byggnad kan sägas vara av provisorisk karaktär vid jämförelse med skolbyggnader av normal typ, är den dock med hänsyn till konstruktion och inredning icke oväsentligt gedignare än de provisoriska byggnader, varom nu eljest är fråga. Den har även av folkskolinspektören beräknats vara användbar under minst 25 år, medan de av skolkommissionen förordade byggnaderna förutsatts bli tjänliga för skoländamål under högst 15 år. Av bland annat anförda skäl finner jag det skäligt att staden med hänsyn till de i ärendet anförda särskilda omständigheterna, därest riksdagen icke

framställer erinran häremot, beviljas bidrag till dess uppförande enligt de vanliga statsbidragsbestämmelserna för uppförande av skolbyggnader.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att
 dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
 av kronor 16 000 000;
 dels ock till Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 000 000.

[210.] 35. **Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 1 050 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med 1 000 000 kronor. Vid sin anslagsberäkning har *överstyrelsen* utgått från anslagsbelastningen under budgetåret 1946/47 och tagit hänsyn till den minskning av medelsbehovet i jämförelse härmed, som för budgetåret 1948/49 föranledes av att bidragstiden då utgått för sådana undervisningslokaler, som första gången togos i bruk under något av redovisningsåren 1922/24.

Anslaget torde för nästa budgetår i enlighet med *skolöverstyrelsens* förslag böra sänkas med 50 000 kronor till 1 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

 att till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 000 000.

[211.] 36. **Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m., förslagsanslag.** Med biträdande av *skolöverstyrelsens* förslag om oförändrad medelsanvisning, 500 000 kronor, till detta ändamål för nästa budgetår hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

 att till *Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 500 000.

[212.] 37. **Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningsmateriel, förslagsanslag.** Till detta ändamål har riksdagen för innevarande budgetår — i stället för det tidigare å riksstaten uppförda anslaget till *Folkskolor m. m.: Underhålls- och materielbidrag* — anvisat ett *förslagsanslag* av 2 600 000 kronor. Bestämmelser om statsbidrag till undervisningsmateriel äro meddelade i kungörelsen 1947: 400. Enligt denna utgår bidraget för läraravdelning med olika belopp för de olika skoltyperna. Rekvisition av statsbidrag skall ske under oktober månad det budgetår, för vilket bidrag sökes.

Skolöverstyrelsen har anfört, att sammanlagda antalet läraravdelningar i folk- och småskolorna torde under läsåret 1948/49 komma att ej oväsent-

ligt ökas utöver antalet under nu pågående läsår. På grund härav och med hänsyn även därtill, att anslaget för innevarande budgetår att döma av preliminära uppgifter om läraravdelningarnas fördelning på olika skolformer vårterminen 1946 torde vara väl lågt beräknat, förordade överstyrelsen en höjning av anslaget för nästa budgetår med 100 000 kronor.

Departementschefen. Mot överstyrelsens anslagsberäkning har jag icke något att erinra. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår höjes med 100 000 kronor till 2 700 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningsmateriel* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förlagsanslag*
av kronor 2 700 000.

[213.] 38. *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder, förlagsanslag.* 39. *Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder, förlagsanslag.* Från och med budgetåret 1947/48 tillämpas det nya statsbidragssystem beträffande tjänstebostäder för folkskolans lärare, som beslöts vid 1946 års riksdag (proposition 1946: 356 och riksdagens skrivelse 1946: 546). De nya bestämmelserna innebära i korthet, att det *förutvarande tjänstebostadsbidraget* indragits med utgången av budgetåret 1946/47 och att i stället ett nytt, egentligt tjänstebostadsbidrag, kallat *byggnadsbidrag*, införts att utgå till skoldistrikt vid nybyggnad av tjänstebostad eller vid inköp av hus, avsett att användas som tjänstebostad, ävensom, under vissa förutsättningar, vid om- eller tillbyggnad eller mera omfattande ändringsarbeten å redan befintlig tjänstebostad. Till skoldistrikt, som under de sistförflutna 20 åren verkställt nybyggnad av tjänstebostad eller nedlagt mera avsevärda kostnader på om- eller tillbyggnad av tjänstebostad, skall vidare övergångsvis, intill dess 20 år förflutit från det att ifrågavarande byggnadsåtgärder vidtagits, utgå ett tjänstebostadsbidrag, kallat *övergångsbidrag*, med visst belopp för varje av byggnadsåtgärderna berörd tjänstebostad. Under innevarande budgetår, det nya systemets första år, erfordras dels alltså anslag till det förutvarande tjänstebostadsbidraget, vilket rekvirerats och utbetalats budgetårsvis i efterskott, dels ock anslag till byggnadsbidrag. Från och med budgetåret 1948/49 äro anslag till såväl byggnadsbidrag som övergångsbidrag erforderliga, under det att behov av anslag till det förutvarande tjänstebostadsbidraget då ej längre föreligger.

Anslaget till byggnadsbidrag till tjänstebostäder är för innevarande budgetår uppfört med 100 000 kronor. Det sammanlagda bidragsbelopp, som Kungl. Maj:t må under budgetåret bevilja, är av riksdagen maximerat till 4 miljoner kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att den summa, varmed byggnadsbidrag till tjänstebostäder sammanlagt må av Kungl. Maj:t beviljas, även för nästa

budgetår bestämmas till 4 000 000 kronor. Med hänsyn till läget på byggnadsmarknaden och den korta tid, som förflutit efter det nya bidragssystemets genomförande, har överstyrelsen likväl ansett anslaget till byggnadsbidrag kunna begränsas till 2 000 000 kronor. Beträffande övergångsbidraget har överstyrelsen framhållit, att anslagsbehovet komme att vara störst under det första året, varefter behovet år för år komme att sjunka för att alldeles upphöra efter tjugu år. I enlighet med av 1941 års lärarlönesakkunniga i deras betänkande med förslag till boställsordning för folkskolans lärare m. m. (stat. off. utr. 1946:8 sid. 106) gjorda beräkningar har överstyrelsen förordat, att anslaget till övergångsbidrag för nästa budgetår uppföres med 475 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn bland annat till läget på byggnadsmarknaden torde medelsätgången under anslaget till byggnadsbidrag till tjänstebostäder under nästa budgetår kunna förutsättas bli mindre än överstyrelsen ansett sig böra räkna med. Anslaget torde därför kunna begränsas till 1 000 000 kronor, vilket innebär en höjning med 900 000 kronor. I likhet med vad gäller för innevarande budgetår torde Kungl. Maj:t böra äga att under nästa budgetår bevilja byggnadsbidrag till tjänstebostäder med tillhoppa 4 000 000 kronor. — Som ett led i det nya statsbidragssystemet bör vidare för nästa budgetår uppföras ett nytt anslag, benämnt *Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder* och avsett för utbetalning av bidrag till skoldistrikt, som under de senast förflutna 20 åren före den 1 juli 1947 verkställt nybyggnad av tjänstebostad eller nedlagt mera avsevärda kostnader på om- eller tillbyggnad av tjänstebostad. Anslaget bör i enlighet med överstyrelsens förslag upptagas med 475 000 kronor. — Däremot bortfaller, såsom förut nämnts, från och med nästa budgetår det förutvarande anslaget till tjänstebostadsbidrag. Då detta för innevarande budgetår är uppfört med 3 300 000 kronor, innebär vad jag förordat en sammanlagd anslagsminskning med (3 300 000 — 900 000 — 475 000 =) 1 925 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1948/49 bevilja byggnadsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare med tillhoppa 4 000 000 kronor;

dels till Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1 000 000;

dels ock till Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 475 000.

[214.] 40. **Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 21 900 kronor. Gällande stat

för skolan med därtill hörande skolhem finnes införd på sid. 650 i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag tillstyrker överstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 21 900.

[215.] 41. **Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning, reservationsanslag.** 42. **Folkskolor m. m.: Handledning vid kombinerad korrespondens- och radioundervisning, förslagsanslag.** Dessa anslag äro för innevarande budgetår uppförda med respektive 77 000 kronor och 40 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt om oförändrade anslag för nästa budgetår.

Vid anmälan av frågan om anslag till ifrågavarande ändamål för innevarande budgetår (1947 års åttonde huvudtitel, sid. 398) framhöll jag, att målet för undervisningen borde vara att genom praktiska försök fastställa, vilket kunskapsmått elever i folkskolans femte och sjätte klasser kunde tillägna sig i engelska språket under en minst tvåårig kurs med kombinerad korrespondens- och radioundervisning. Under återopande härav föreslår jag nu, att för nästa budgetår anvisas oförändrade anslag till fortsättande av den under innevarande läsår påbörjade kursen. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1948/49 anvisa
dels till *Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning* ett
reservationsanslag av kronor 77 000;
dels ock till *Folkskolor m. m.: Handledning vid kombinerad korrespondens- och radioundervisning* ett
förslagsanslag av kronor 40 000.

[216.] 43. **Nomadskolor: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 324 000 kronor och disponeras på sätt framgår av sid. 651 f. i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår hemställt om en anslagshöjning med 76 100 kronor, varav 37 500 kronor hänföra sig till ordinarieposten, 2 600 kronor till arvodesposten, 20 000 kronor till icke-ordinarieposten och 16 000 kronor till anslagsposten till rörligt tillägg.

Av handlingarna inhämtas i huvudsak följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. I fråga om denna anslagspost har skolöverstyrelsen föreslagit dels utbyte av en befattning som lärare vid visteskola (Ca 13) mot en motsvarande befattning vid

byskola (Ca 21), dels ock inrättande av tre nya ordinarie befattningar som biträdande föreståndarinna vid nomadskolhem (Ca 10). Utbytet av befattningen som lärare vid visteskola mot en lärarbefattning vid byskola har avsetts skola ske i samband med att innehavarinnan av förstnämnda befattning avgår med pension. Vad åter angår de nya tjänsterna som biträdande föreståndarinna äro dessa avsedda för nomadskolhemmen i Lannavaara, Jokkmokk och Änge. Vid dessa skolhem varierar barnantalet mellan 40 och 50 och skolöverstyrelsen har framhållit, att det i längden blir för tungt och påfrestande för en föreståndarinna att ensam bära ansvaret för så många barn och att hon ibland måste kunna lämna hemmet i en kompetent persons vård. Dessutom har hänvisats till att vid statsunderstödda skolhem må anställas biträdande föreståndarinna, om barnantalet uppgår till 35.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Ur denna anslagspost bestridas bland annat arvoden åt vissa tillsynsmän vid nomadskolorna. Jämlikt gällande bestämmelser må dylikt arvode utgå med högst 100 kronor per år åt tillsynsman, som icke är ordinarie lärare vid byskola, medan däremot arvode icke utgår åt tillsynsman, som samtidigt är ordinarie lärare. Skolöverstyrelsen har nu, i enlighet med förslag av nomadskolinspektören och domkapitlet i Luleå, förordat dels en höjning av nyssnämnda arvodesbelopp, dels en sådan ändring av bestämmelserna, att arvode må utgå jämväl i de fall då uppdraget som tillsynsman innehaves av ordinarie lärare vid byskola. Därjämte har överstyrelsen föreslagit, att arvoden skulle utgå med olika belopp allt efter vederbörande skolas storlek, nämligen för tillsynsman, som icke är ordinarie nomadlärare, med 700, 500 eller 300 kronor beroende på skolans storlek och för tillsynsman, som är ordinarie lärare, med 400, 250 eller 150 kronor. Till stöd för förslaget har överstyrelsen framhållit, bland annat, att varje tillsynsman har ansvar för jämförelsevis stora ekonomiska värden och i många fall har att fullgöra uppgifter, som vid vanliga folkskolor skötas av folkskolestyrelsen. Det måste därför enligt överstyrelsens uppfattning anses rimligt både att höja arvodesbeloppen och att tillerkänna jämväl ordinarie nomadlärare som är tillsynsman visst arvode.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Under denna anslagspost har skolöverstyrelsen räknat med ett medelsbehov av i avrundade tal 20 000 kronor till avlöningar åt tre extra ordinarie lärare, 56 000 kronor till avlöningar åt kokerskor, biträden m. m. vid nomadskolhemmen och 2 000 kronor till vikarier. Sammanlagt uppgår sålunda det beräknade medelsbehovet till 78 000 kronor eller 20 000 kronor mer än som beräknats för innevarande budgetår. Denna ökning är främst föranledd av att den hårda konkurrensen om den kvinnliga arbetskraften nödvändiggjort ökade löner åt den kvinnliga biträdespersonalen vid nomadskolhemmen. Enligt nomadskolinspektörens uppfattning äro även de löner, som nu ligga till grund för beräkningen av medelsbehovet — i medeltal 150 kronor per månad — tilltagna i underkant.

I detta sammanhang torde vidare få anmälas, att en framställning angående arvode åt tillsynsman, som är ordinarie nomadlärare, gjorts jämväl av nomadlärarna Carl Johansson, Torsten Smideberg m. fl.

Departementschefen. Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag om utbyte av en befattning som lärare vid visteskola mot en befattning som lärare vid byskola. Med hänsyn till barnantalet föreslår jag vidare inrättande av tre

ordinarie befattningar som biträdande föreståndarinna avsedda för skolhemmen i Lannavaara, Jokkmokk och Änge. Vid bifall till vad jag nu förordat erfordras en ökning av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med i runt tal 37 500 kronor till 263 500 kronor. Därjämte böra erforderliga ändringar vidtagas i personalförteckningen för nomadskolorna.

Då en nomadskola icke har någon lokal tillsynsmyndighet motsvarande folkskolestyrelsen, har, såsom skolöverstyrelsen framhållit, tillsynsmannen vid nomadskolan i många fall att fullgöra uppgifter, som vid vanliga folkskolor skötas av nämnda styrelse. Innan ställning toges till nu föreliggande förslag om ändring av gällande bestämmelser angående arvode åt tillsynsman vid nomadskola, torde överstyrelsen böra undersöka, huruvida förutsättningar föreligga för att de på tillsynsmännen vid nomadskolorna ankommande uppgifterna skola kunna, helt eller delvis, anförtros skolmyndigheterna inom det skoldistrikt, inom vilket nomadskolan ligger. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde därför för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 24 000 kronor.

Vad skolöverstyrelsen anfört angående medelsbehovet under icke-ordinarieposten har icke givit mig anledning till erinran. Denna anslagspost bör sålunda uppföras med det av överstyrelsen föreslagna beloppet, 78 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg slutligen bör höjas med 16 500 kronor till 32 500 kronor.

Förevarande anslag i sin helhet bör alltså för nästa budgetår uppföras med 398 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1948/49, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för nomadskolorna, som föranledas av vad jag i det föregående anfört;

dels godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 263 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	» 24 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 78 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 32 500

Summa kronor 398 000;

dels ock till Nomadskolor: Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 398 000.

[217.] 44. **Nomadskolor: Omkostnader, förslagsanslag.** För innevarande budgetår har detta anslag uppförts med 234 200 kronor. Anslagets disposition framgår av sid. 652 i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har föreslagit höjning av anslaget med 7 900 kronor till 242 100 kronor. Av handlingarna i ärendet inhämtas:

N o m a d s k o l o r n a s e x p e n s e r. Nuvarande anslagsbelopp till expenser utgör förslagsvis 83 400 kronor, varav för övriga expenser 14 500 kronor. *Nomadskolinspektören* har föreslagit, att sistnämnda belopp på grund av ökade priser på skolmateriel måtte höjas med 3 500 kronor. *Skolöverstyrelsen* har tillstyrkt förslaget.

K o s t n a d e r f ö r l ä r j u n g a r s i n a c k o r d e r i n g v i d s k o l a. Nuvarande anslagsbelopp utgör förslagsvis 125 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har på grundval av de verkliga utgifterna under budgetåret 1945/46 och med hänsyn till ökade livsmedelspriser föreslagit en höjning av delposten med 10 500 kronor till 135 500 kronor.

B i d r a g t i l l l ä r j u n g a r s r e s e k o s t n a d f ö r i n s t ä l l e l s e i n o m a d s k o l a. Nuvarande anslagsbelopp utgör 6 000 kronor. *Nomadskolinspektören* har hemställt om ökning av delposten med 1 100 kronor, fördelat på nomadskolorna i Norrbottens och Jämtlands län med respektive 700 och 400 kronor. *Överstyrelsen* har biträtt förslaget.

A n s k a f f a n d e a v v i s s u t r u s t n i n g. Nuvarande anslagsbelopp, 14 000 kronor, innefattar dels ett tilläggsanslag av 5 000 kronor för inredning m.m., dels ock ett delanslag av 9 000 kronor för anskaffande av tvättmaskiner och golvbonare till nomadskolhemmen. Under erinran om att totalkostnaden för sistnämnda nyanskaffning i anslagsäskandena för innevarande budgetår beräknats till 15 800 kronor (jfr 1947 års åttonde huvudtitel, sid. 400) har *överstyrelsen* i enlighet med förslag av *nomadskolinspektören* hemställt, att delposten för nästa budgetår måtte uppföras med (15 800 — 9 000 =) 6 800 kronor, vilket innebär en minskning med 7 200 kronor.

Departementschefen. Jag finner icke anledning till erinran mot överstyrelsens förslag. Anslaget torde alltså böra höjas med 7 900 kronor till 242 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 242 100.

[218.] 45. **Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn, förslagsanslag.** Anslaget har för innevarande budgetår uppförts med 20 900 kronor. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit en anslagshöjning med 5 200 kronor till 26 100 kronor. Till stöd härför har framhållits, att undervisningen inom Jämtlands nomadfortsättningsskoldistrikt, vilken bedrivits i Änge, på

grund av elevantalets storlek måste uppdelas på två orter. Då jag icke funnit anledning till erinran mot överstyrelsens förslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Försättningsskolundervisning för nomadbarn* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 26 100.

[219.] 46. **Försättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 3 500 000 kronor. Skolöverstyrelsen har med hänsyn till belastningen under budgetåret 1946/47 — i runt tal 3 296 000 kronor — och beräknad fortsatt nedgång i medelsbehovet med anledning av övergång till sjuårig och åttaårig folkskolekurs samt centralisering av försättningsskolväsendet föreslagit sänkning av anslaget för nästa budgetår med 300 000 kronor till 3 200 000 kronor.

Departementschefen. Från och med budgetåret 1946/47 har en provisorisk arvodesförbättring genomförts för samtliga lärargrupper vid försättningsskolorna. I underdänig skrivelse den 27 oktober 1947 har styrelsen för Sveriges folkskolläraryrke gjort framställning om en höjning av de nu utgående minimiarvodena för allmänna ämnen. Det därvid framlagda förslaget innebär förutom en gradering av arvoden efter dyrtid i stort sett en fördubbling av de nu utgående arvodenas minimibelopp. Nämda framställning är nu föremål för remissbehandling. Jag anser mig emellertid icke för närvarande kunna ifrågasätta någon höjning av de för undervisning i försättningsskola utgående arvodenas minimibelopp utan utgår vid anslagsberäkningen för nästa budgetår från oförändrade statsbidragsgrunder.

Då jag icke funnit anledning till erinran mot överstyrelsens beräkning av anslagsbehovet, torde förevarande anslag för nästa budgetår böra sänkas med 300 000 kronor till 3 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 200 000.

[220.] 47. **Försättningsskolor: Bidrag till centralisering av försättningsskolväsendet, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 530 000 kronor. Anslaget disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till inackordering och skolhushåll, <i>förslagsvis</i> ..	kronor 230 000
2. Bidrag till andra skolskjutsar än självskjutsar, <i>förslagsvis</i> »	200 000
3. Bidrag till självskjutsar, <i>förslagsvis</i>	» 100 000

Summa kronor 530 000.

Envar av anslagsposterna skall redovisas särskilt för sig.

Anvisade anslag och medelsåtgång i avrundat tal för budgetåren 1941/47 framgår av följande uppställning.

Budgetår	Anvisat anslag kronor	Medelsåtgång kronor
1941/42	500 000	422 000
1942/43	550 000	525 800
1943/44	500 000	516 700
1944/45	500 000	440 500
1945/46	500 000	618 200
1946/47	500 000	480 700.

Statsbidrag för centralisering av fortsättningsskolväsendet utgår nu i regel med belopp, som motsvarar kostnaderna för inackordering, skolhushåll eller skolskjutsar, dock för varje lärjunge med högst 1 krona 50 öre för dag och sammanlagt högst med det belopp, som skall anses motsvara den besparing i statsbidraget till avlönande av lärare vid fortsättningsskola, vilken uppkommer därigenom, att eljest erforderlig skola på grund av centraliseringen blir obehövlig. Sistnämnda besparing skall anses utgöra 450 kronor.

Styrelsen för Norra Jämtlands skolstyrelseförening har hos Kungl. Maj:t hemställt, att maximeringen av statsbidraget måtte upphöra.

Skolöverstyrelsen har föreslagit höjning av förutnämnda maximibelopp, 1 krona 50 öre respektive 450 kronor, till 2 kronor respektive 540 kronor. Vid bifall härtill har överstyrelsen ansett förevarande anslag böra för nästa budgetår höjas med 120 000 kronor till 650 000 kronor. Överstyrelsen har anfört bland annat:

Till överstyrelsen har domkapitlet i Luleå ingivit framställning om åtgärder för höjande av statsbidragets maximibelopp.

Det nuvarande centraliseringsbidraget fastställdes av 1941 års riksdag efter att tidigare ha utgjort 1 krona 25 öre. Levnadskostnadsindex (1914 års serie) — vartill man i detta sammanhang torde böra taga hänsyn — utgjorde 204 den 1 januari 1941. Index har till den 1 juli 1947 stigit till 259. En höjning av bidraget till 2 kronor per dag och lärjunge synes ur denna synpunkt motiverad. Överstyrelsen får därjämte hänvisa till de skäl, som under punkten Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem anförts för en höjning av sistnämnda bidrag.

I samband härmed vill överstyrelsen föreslå höjning av det belopp, som skall anses utgöra den besparing i statsbidraget, som uppkommer för varje på grund av centralisering indragen undervisningsavdelning i fortsättningsskolan. Detta belopp har alltsedan år 1932 utgjort 450 kronor. Det fixerades så med hänsyn därtill, att statsbidraget till arvode åt lärare i allmän fortsättningsskola då utgjorde 2 kronor 50 öre för undervisningstimme, vilket med minitiden 180 timmar för årskurs blir 450 kronor. Sedan bidraget till nämnda arvode från och med redovisningsåret 1946/47 höjts till 3 kronor för undervisningstimme, torde en höjning av beloppet till 540 kronor vara erforderlig, om man i samma mån som tidigare önskar främja fortsätt-

ningsskolans centralisering och undvika kostsam undervisning i små avdelningar.

Vid bifall till dessa förslag torde anslaget böra uppräknas med 150 000 kronor från eljest erforderliga 500 000 kronor till 650 000 kronor.

Statskontoret har uttalat, att ämbetsverket icke ville motsätta sig bifall till vad skolöverstyrelsen föreslagit.

Departementschefen. Jag tillstyrker i likhet med statskontoret skolöverstyrelsens förslag om höjning dels av det belopp, varmed statsbidrag för inackordering, skolhushåll eller skolskjutsar högst må uppgå för dag och lärjunge, från 1 krona 50 öre till 2 kronor, dels ock av det belopp, som skall anses utgöra den genom centraliseringen uppkomna besparingen i statsbidrag till avlönande av lärare, från 450 kronor till 540 kronor. Höjningarna torde böra gälla från och med nästa redovisningsår.

Därest det skulle visa sig påkallat, att det statsbidrag, som enligt kungörelsen 1935: 186 kan utgå vid anordnandet av undervisning i finska språket i fortsättningsskolan, på motsvarande sätt höjes, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut i ämnet.

Vid bifall till den av mig förordade höjningen av statsbidraget torde förevarande anslag i enlighet med överstyrelsens förslag för nästa budgetår böra höjas med 120 000 kronor till 650 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna av mig förordade ändringar i gällande grunder för statsbidrag till centralisering av fortsättnings-skolväsendet;

dels ock till *Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 650 000.

[221.] 48. **Fortsättningsskolor: Utbildningskurser för lärare, reservationsanslag.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 15 700 kronor, avsett bland annat för anordnande av en begynnelsekurs i handel. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med 13 900 kronor, innebärande en anslagsminskning med 1 800 kronor. Överstyrelsen har härvid anfört, att två till sommaren 1947 planerade begynnelsekurser, den ena i jordbruk med binärningar och den andra i jordbruk med skogshantering på grund av för ringa anslutning ej kommit till stånd. Överstyrelsen hade för avsikt att föreslå, att kurserna hölles sommaren 1948 i stället för de då planerade fortsättningskurserna i samma ämnen. För budgetåret 1948/49 erfordrades vid bifall härtill medel till tre fortsättningskurser, nämligen en i jordbruk med binärningar, en i jordbruk med skogshantering samt en i handel. Kostnaderna härför beräknade överstyrelsen till 24 900 kronor. På grund av förefintlig reservation å ansla-

get borde detsamma för nästa budgetår dock kunna begränsas till 13 900 kronor.

Departementschefen. Jag biträder skolöverstyrelsens förslag. Anslaget torde alltså bära uppföras med 13 900 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 1 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Utbildningskurser för lärare*
för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 13 900.

Högre folkskolor och folkhögskolor.

[222.] 49. **Högre folkskolor: Understöd, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 1 485 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med 2 095 000 kronor. Överstyrelsen har därvid räknat med att antalet skolor, nu 56, kommer att ökas med 1, varjämte förutsatts en automatisk ökning av klassantalet vid vissa av skolorna. Förutom av nu angivna förhållanden betingas anslagshöjningen huvudsakligen av den från och med innevarande budgetår genomförda löneregleringen för andra lärare än övningslärare vid de högre kommunala skolorna.

Beträffande övningsundervisningen har överstyrelsen förordat en ökning av timantalet i gymnastik med 12 veckotimmar utöver vad som föranledes av organisatoriska skäl.

Departementschefen. Under hänvisning till den ståndpunkt jag tidigare intagit till motsvarande förslag beträffande de allmänna läroverken och de övriga högre kommunala skolorna anser jag mig icke kunna tillstyrka någon ökning av undervisningen i gymnastik.

Anslaget för nästa budgetår anser jag bära upptagas med något högre belopp än det av överstyrelsen föreslagna. Jag förordar, att anslaget uppföres med 2 200 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 715 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre folkskolor: Understöd* för budgetåret
1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 200 000.

[223.] 50. **Högre folkskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare m. m., förslagsanslag.** Till bidrag till arvoden åt skolläkare vid högre folkskolor är nu uppfört ett förslagsanslag av 5 000 kronor. Enligt beslut av 1944 års riksdag medgavs, att från och med budgetåret 1944/45 statsbidrag finge utgå till arvoden åt vid folk- och småskolor samt högre folkskolor anställda skolläkare. Bestämmelser i ämnet meddelades i kungörelsen 1944: 585. Sedan 1946 års riksdag beslutat, att statsbidrag finge från och med budget-

året 1946/47 utgå jämväl till avlönande av särskilt anställda skolsköterskor vid folk- och småskolor, har genom beslut av 1947 års riksdag denna rätt till statsbidrag från och med innevarande budgetår utsträckts även till högre folkskolor. Enligt kungörelserna 1946: 291 och 1947: 235 om ändring i vissa delar av kungörelsen 1944: 585 utgår statsbidrag till särskilt anställda skolsköterskor enligt samma grunder vid folk- och småskolor samt högre folkskolor. Beträffande den närmare innebörden av dessa bestämmelser torde få hänvisas till den redogörelse, som jag i det föregående lämnat vid behandlingen av frågan om anslag för nästa budgetår till bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor. Med hänsyn till sättet för bidragsutbetalningen kommer det införda bidraget till avlönande av skolsköterskor vid högre folkskolor att påverka först nästa budgetårs anslag.

Skolöverstyrelsen har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 6 200 kronor. Överstyrelsen har — liksom beträffande hälsovården vid folk- och småskolor — föreslagit, att statsbidraget till de statsunderstödda skolsköterskorna i distrikt med högst 20 000 invånare måtte fastställas till högst hälften av ett belopp, motsvarande arvode efter 100 kronor för vecka vid heltidstjänstgöring i början av höstterminen mot nu 75 kronor och efter 4 kronor 75 öre för timme vid deltidstjänstgöring under återstoden av läsåret mot nu 3 kronor 75 öre. Överstyrelsen har vidare framhållit, att överstyrelsen, då relevantat vid de högre folkskolorna vore ringa, räknade med att heltidstjänstgörande skolsköterskor icke komme att behövas vid dessa skolor. Frågan om relevantat för dylik sköterska vore därför här utan praktisk betydelse.

Departementschefen. I överensstämmelse med den ståndpunkt jag intagit till motsvarande spörsmål beträffande övriga högre kommunala skolor samt folk- och småskolor förordar jag, att det arvode, varå statsbidrag må utgå för heltidsanställd sköterskas veckotjänstgöring i början av läsåret, höjes från 75 till 100 kronor. Däremot är jag icke beredd att tillstyrka den begärda höjningen av dessa sköterskors timarvoden från 3 kronor 75 öre till 4 kronor 75 öre. Vad jag nyss förordat påverkar ej anslagsbehovet för nästa budgetår. Då jag icke funnit anledning till erinran beträffande det av överstyrelsen beräknade anslagsbehovet, torde till bidrag till arvoden åt skolläkare och skolsköterskor vid högre folkskolor för nästa budgetår böra anvisas ett förslagsanslag av 6 200 kronor. Anslaget torde böra erhålla förut angivna ändrade benämning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre folkskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 6 200.

[224.] 51. **Folkhögskolor: Understöd, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 3 065 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 655. Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med 251 000 kronor till 3 316 000 kronor. Anslagshöjningen har av överstyrelsen ansetts motiverad med hänsyn till medelsförbrukningen under budgetåret 1946/47, beräknad fortgående ökad elevtillströmning, beräknat ökat antal fortsättningskurser och den höjning av kristilläggsprocenten, som ägt rum, sedan anslagsbehovet för innevarande budgetår avvägdes. Överstyrelsen har vid beräkningen av medelsbehovet utgått från nu gällande bidragsgrunder.

Beträffande bidragsgrunderna ifrågasätter jag icke någon ändring för nästa budgetår. Anslagsbehovet torde i nära anslutning till skolöverstyrelsens förslag böra beräknas till i avrundat tal 3 300 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 235 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Understöd* för budgetåret 1948/49
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 300 000.

[225.] 52. **Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare, förslagsanslag.** Detta anslag har sedan budgetåret 1946/47, då anslaget första gången upptogs i riksstaten, varit uppfört med 15 000 kronor. Skolöverstyrelsen har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare*
för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 15 000.

[226.] 53. **Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser, reservationsanslag.** För budgetåren 1945/46 och 1946/47 anvisade riksdagen under rubriken Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskaplig kurs reservationsanslag av respektive 15 000 och 5 000 kronor. För innevarande budgetår har under förutnämnda ändrade rubrik i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1947: 133 anvisats ett reservationsanslag av 36 000 kronor för anordnande försöksvis av tre fristående specialkurser i socialvetenskapliga ämnen, förlagda till folkhögskolor.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår anhållit om en anslagshöjning av 3 000 kronor och till stöd härför anfört:

Skolöverstyrelsen ifrågasätter icke någon utökning av kursernas antal under budgetåret 1948/49. Under förutsättning av oförändrade grunder för utgående av understöd till folkhögskolor torde för ifrågavarande budgetår icke någon annan förändring av beräkningarna av kostnaderna för kurserna få anses påkallad än att ett belopp, motsvarande provisoriskt

lönertillägg för lärarna efter de av 1947 års riksdag beslutade grunderna, inräknas. För varje kurs bör i så fall beräknas högst 13 000 kronor, eller för samtliga tre kurser 39 000 kronor.

Departementschefen. Med biträdande av skolöverstyrelsens förslag förordar jag, att anslaget för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår uppföres med 39 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 3 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 39 000.

[227.] 54. **Folkhögskolor: Stipendier åt elever, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 1 500 000 kronor. Från och med innevarande budgetår har den ändringen vidtagits i stipendiegrunderna, att maximibeloppet höjts för elev vid folkhögskola i stad från annan ort än skolorten, vilken icke kan beredas inackordering i elevhem och vars kostnader för inackordering mer väsentligt överstiga kostnaderna för inackordering i elevhem.

Skolöverstyrelsen har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår vid oförändrade stipendiegrunder till 2 000 000 kronor. Överstyrelsen har därvid erinrat, att anslagsbelastningen under sistförflutna budgetår utgjort omkring 1 781 000 kronor. Till följd av beräknad ökning av elevantalet har överstyrelsen räknat med större medelsbehov under läsåret 1948/49.

Ur förevarande anslag må utgå stipendier åt sammanlagt högst 30 svenska elever vid folkhögskolor i Danmark, Finland, Norge och Island, vilka genomgått en årskurs vid svensk folkhögskola. I fråga om utdelningen av sådana stipendier skola i tillämpliga delar gälla föreskrifterna i kungörelsen 1934: 399. Ur anslaget må härjämte utgå stipendier åt sammanlagt högst 100 elever från nämnda länder för genomgående av kurser vid svenska folkhögskolor. Beträffande utdelningen av dessa stipendier gälla bland annat i tillämpliga delar bestämmelserna i nämnda kungörelse, dock att stipendium må, utan hänsyn till behovsgraden, utgå med belopp, motsvarande högsta stipendium, som kan tilldelas svensk elev.

Svenska föreningen Norden har hemställt att för nästa budgetår måtte få utgå oförändrat antal stipendier till svenska elever vid utländska folkhögskolor och till utländska elever vid svenska folkhögskolor. Föreningen har emellertid ifrågasatt att stipendierna, som nu endast kunna tilldelas sådan ungdom, som genomgått en kurs vid det egna landets folkhögskolor, jämväl skulle få utgå till ungdom med annan förutbildning, dock minst jämförlig med genomgången första årskurs vid folkhögskola.

Skolöverstyrelsen, som hört folkhögskolinspektören, har tillstyrkt fram-

ställningen om oförändrat stipendieantal för nästa budgetår. Överstyrelsen har endast ansett sig kunna förorda en uppmjukning av stipendiebestämmelserna på så sätt, att sökande, som icke genomgått folkhögskolekurs, undantagsvis kunna erhålla stipendium. Förutbildningen borde i dylikt fall vara minst jämförlig med första årskurs vid folkhögskola.

Departementschefen. Vid beräkningen av anslagsbehovet utgår jag från oförändrade stipendiegrunder för nästa budgetår. Medelsbehovet torde därvid i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra beräknas till 2 000 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 500 000 kronor. Jag räknar härvid med oförändrat antal stipendier till svenska elever vid utländska folkhögskolor och till utländska elever vid svenska folkhögskolor. Med avseende å den ifrågasatta uppmjukningen av bestämmelserna för dessa stipendier torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Stipendier åt elever* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . kronor 2 000 000.

[228.] 55. **Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare.** Detta anslag är nu uppfört med 9 800 kronor, varav 6 400 kronor äro avsedda för anordnande för lärarinnor i hushållsgöromål av en kurs i rationalisering av hemarbetet och 3 400 kronor för resestipendier åt folkhögskollärare.

Skolöverstyrelsen har hemställt om höjning av anslaget för nästa budgetår med 3 200 kronor till 13 000 kronor. Därvid ha 9 000 kronor avsetts för anordnande av en kurs för yngre folkhögskollärare rörande den svenska folkhögskolans tradition och undervisningsmetoder och 4 000 kronor för resestipendier åt folkhögskollärare.

Jag är icke beredd att nu förorda, att medel beräknas för den av skolöverstyrelsen föreslagna kursen för yngre folkhögskollärare. Däremot har överstyrelsens förslag i övrigt icke givit mig anledning till erinran. Anslaget torde därför för nästa budgetår böra uppföras med 4 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 5 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av . . kronor 4 000.

Abnormundervisningen.

[229.] 56. **Läroanstalter för blinda: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 570 000 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat med därtill hörande bestämmelser äro intagna på sid. 658 f. i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår höjes med 42 400 kronor. Förutom anslagsposten till rörligt tillägg avser höjningen *dels* ökning av arvodet till kamrerar- och sekreterargöromål vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas, nu 2 000 kronor, med 1 000 kronor, *dels* uppehållande av en vakantsatt ordinarie arbetslärar-tjänst i lönegraden Ca 19 vid institutet med extra ordinarie befattningshavare i stället för med timlärare (beräknad kostnadsökning 4 168 kronor), *dels* anställande av blinda lärarinnan Ingeborg Halén såsom extra ordinarie assistentlärarinna i lönegraden Ce 11 vid institutet, *dels* ock utökning av sångundervisningen vid hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor med en veckotimme (kostnadsökning 197 kronor).

Statskontoret har avstyrkt förslaget att anställa en extra ordinarie arbetslärare, enär någon utredning icke förebragts, som vore ägnad att motivera en utökning av ifrågavarande lärares tjänstgöring från 20 veckotimmar vid timläraryrket till 36 å 40 veckotimmar vid den föreslagna extra ordinarie lärarbefattningen. Ämbetsverket har även avstyrkt höjning av arvodet för kamrerar- och sekreterargöromål, därvid statskontoret framhållit möjligheten att överflytta institutets fondförvaltning till ämbetsverket. Beträffande arbetsläraren har *institutets rektor och styrelse* genmält, att arbetsläraryrket vakanssatts på grund av att elevantalet minskat men att lärjungeantalet nu återigen ökades, varjämte läraren fått till uppgift även viss undervisning beträffande reparationer i samband med pianostämning.

Beträffande Ingeborg Halén inhämtas av handlingarna bl. a. följande.

Ingeborg Halén, som är född 1907 och helt blind, har sedan 1933 varit anställd vid institutet som hjälplärarinna. Hennes arbete består i att lära enstaka efterblivna blinda barn att läsa och skriva blindskrift (27 veckotimmar), att biträda vid korrekturläsning av blindskrift och i någon mån överföra böcker till sådan skrift (10 veckotimmar) samt att sköta elevernas blindskriftsbibliotek (2 veckotimmar). Numera åtnjuter hon en konstant avlöning av 1 873 kronor för år; hon behöver därjämte endast erlägga 30 kronor i månaden för sitt bostadsrum och 1 krona 80 öre per dag för kost. Sedan den 1 juli 1937 är hon tillförsäkrad pensionsrätt enligt bestämmelserna om tjänstepension för arbetare i statens tjänst. Hon har bland annat erhållit betyg från åttonde klassen i flickskola samt förskaffat sig kunskaper i engelska språket.

Ingeborg Halén har hemställt om anställning som extra ordinarie assistentlärarinna vid institutet med samma löneställning som småskollärarin-

na. *Institutets rektor och styrelse* ha tillstyrkt framställningen. Rektor har upplyst, att andra blinda befattningshavare funnes vid institutet, samt yttrat, att Ingeborg Haléns undervisning sannolikt framdeles kunde minskas men att hennes arbetskraft i ökad utsträckning torde behövas för framställning av blindskrifter. Enligt rektors mening borde hennes arbetstid per vecka alltså utgöra 39 timmar, med rätt för rektor att fördela timantalet på hennes olika arbetsuppgifter. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit, att Ingeborg Halén anställas som extra ordinarie assistentlärarinna i lönegraden Ce 11. *Statskontoret* har anfört, att vissa svårigheter syntes ha mött att anvisa henne lämpliga arbetsuppgifter. Hennes nuvarande ersättning förefölle dock låg, om hon kunde prestera ett fullgott arbete. Anledning syntes närmast föreligga att överväga, om hon ej kunde tillförsäkras skälig ersättning för sitt arbete av fondmedel. I vart fall kunde statskontoret icke tillstyrka mer än halvtidsavlönad anställning i lönegraden Ce 11. Hennes arbetstid borde i sådant fall avvägas så, att hon under denna kunde prestera ungefär lika mycket arbete som en seende med halvtidstjänstgöring. *Institutets rektor och styrelse* ha häremot anfört, att det ej syntes lämpligt att till hennes avlönande använda fondmedel, då dessa disponerades för hjälp åt blinda i trångmål samt till premier och stipendier åt elever.

Departementschefen. Den begärda höjningen av kamrerar- och sekreterararvodet kan jag icke nu tillstyrka. Vad styrelsen för Tomtebodainstitutet anfört rörande ökningen av institutets elevantal och utvidgningen av arbetsuppgifterna vid den vakanta arbetslärarbefattningen vid institutet synes motivera, att den timlärare, som nu uppehåller de med befattningen förenade göromålen, utbytes mot en extra ordinarie befattningshavare, vilket bör medföra en ökning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 4 200 kronor. Vad beträffar den blinda hjälplärarinnan Ingeborg Halén, synes varaktigt behov av hennes arbetskraft föreligga, varför fastare anställning synes böra beredas henne. I anslutning till vad statskontoret anfört anser jag mig böra föreslå, att medel anvisas för hennes anställande såsom halvtidsavlönad assistent i lönegraden Ce 11, för vilket ändamål icke-ordinarieposten bör ökas med 2 800 kronor. För den begärda utökningen av sångundervisningen vid Växjöskolan torde vidare under samma anslagspost böra beräknas 200 kronor.

Anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän och till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, böra för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp, 331 000 kronor respektive 12 600 kronor.

Vad åter angår icke-ordinarieposten föranleda de nyss föreslagna förändringarna en ökning med 7 200 kronor. I övrigt möta vissa svårigheter att nu mera exakt beräkna medelsbehovet under denna anslagspost, bland annat emedan den icke-ordinarie personalens inplacering i löneklass enligt det nya avlöningsreglementet ännu icke hunnit ske. Det kan därför icke redan nu avgöras om det för innevarande år anvisade beloppet, 195 000

kronor — vilket framkommit genom en schematisk uppräknings i samband med den allmänna löneregleringen — kommer att förslå. I detta läge anser jag mig därför icke, utöver vad jag nyss förordat, böra föreslå någon förändring beträffande denna anslagspost. Till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde sålunda för nästa budgetår böra beräknas 202 200 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg bör uppräknas med 32 800 kronor till 64 200 kronor.

Förevarande anslag i sin helhet bör sålunda uppföras med 610 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning av 40 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 331 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, be- stämda av Kungl. Maj:t	» 12 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie per- sonal	» 202 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 64 200
Summa kronor 610 000;	

dels ock till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 610 000.

[230.] 57. **Läroanstalter för blinda: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 201 200 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat med tillhörande bestämmelser, införd på sid. 659 f. i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har i anslutning till de av läroanstalternas styrelser framlagda beräkningarna ifrågasatt följande ändringar i omkostnadsstaten.

	Nuvarande belopp kronor	Ökning eller minskning kronor
<i>Utgifter:</i>		
1. Sjukvård m. m. åt personal, <i>förslagsvis</i>	500	+ 200
2. <i>Expenser:</i>		
a. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	63 600	+ 3 400
b. Övriga <i>expenser</i>	26 500	+ 300
3. <i>Övriga utgifter:</i>		
a. Undervisnings- och arbetsmateriel, <i>förslagsvis</i>	14 900	—
b. Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	74 450	+ 3 000
c. Beklädnad för elever vid institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas, <i>förslagsvis</i>	18 800	—
d. Skyddsbeklädnad, <i>förslagsvis</i>	1 200	—
e. Utrustningsbidrag till avgående elever, <i>förslagsvis</i>	10 000	—
f. Sjukvård åt elever, <i>förslagsvis</i>	5 450	+ 700
g. Tandvård åt elever, <i>förslagsvis</i>	1 800	—
h. Utackorderingsbidrag till elever vid hantverksskolan i Kristinehamn för blindas män, <i>förslagsvis</i>	17 400	—
i. Utgifter för från institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas till hantverksskolan i Kristinehamn för blindas män dimitterade elever, <i>förslagsvis</i>	21 000	—
Summa utgifter kronor	255 600	+ 7 600
<i>Inkomster:</i>		
1. Elevavgifter	6 670	—
2. Ersättning för värme, elektrisk ström, städning, tvätt, skyddsbeklädnad m. m.	8 730	+ 2 000
3. Försäljning av slöjdalster m. m.	11 000	—
4. Kostersättning m. m.	28 000	—
Summa inkomster kronor	54 400	+ 2 000
Nettoutgift kronor	201 200	+ 5 600

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra posterna till övriga *expenser*, kosthåll samt sjukvård åt elever höjas med respektive 300 kronor, 3 000 kronor och 700 kronor. Däremot torde posterna till sjukvård m. m. åt personal samt till bränsle, lyse och vatten lämpligen uppföras med oförändrade belopp. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring av omkostnadsstatens utgiftssida, bör dennas slutsumma uppföras med 259 600 kronor.

Å inkomstsidan torde posten till ersättning för värme, elektrisk ström, städning, tvätt, skyddsbeklädnad m. m. böra höjas med 1 200 kronor och inkomstsidans slutsumma sålunda uppföras med 55 600 kronor.

Ifrågavarande anslag bör vid bifall till vad jag förordat för nästa budgetår uppföras med (259 600 — 55 600 =) 204 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läroanstalter för blinda: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av . . kronor 204 000.

[231.] 58. **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 364 700 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat med därtill hörande bestämmelser återfinnas på sid. 661 i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har beräknat medelsbehovet under nästa budgetår till 383 200 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 18 500 kronor. Av denna höjning hänföra sig 1 500 kronor till arvodesposten och avse en uppräkning från 1 500 kronor till 3 000 kronor av det till arvode åt biträde å rektorsexpeditionen beräknade beloppet. Återstoden av höjningen belöper på anslagsposten till rörligt tillägg.

Departementschefen. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 118 700 kronor, medan arvodesposten med anledning av överstyrelsens förslag om ökad medelsanvisning till arvode åt biträde på rektorsexpeditionen torde böra höjas med 500 kronor till 8 500 kronor.

I fråga om icke-ordinarieposten föreligga vissa svårigheter att för närvarande beräkna medelsbehovet, bland annat med hänsyn till att personalens definitiva inplacering i löneklass enligt det nya avlöningsreglementet ännu icke hunnit verkställas. För innevarande budgetår har anslagsposten efter en schematisk uppräknings i samband med den allmänna löneregleringen uppförts med 221 000 kronor. Det kan emellertid redan nu med säkerhet förutses, att detta belopp icke kommer att förslå och att ett överskridande med åtminstone 20 000 kronor kommer att bli erforderligt. Med hänsyn härtill torde anslagsposten för nästa budgetår böra höjas med sistnämnda belopp, 20 000 kronor, till 241 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg slutligen bör höjas med 24 800 kronor till 41 800 kronor.

Förevarande anslag bör sålunda för nästa budgetår uppföras med 410 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 45 300 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 118 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 8 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 241 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 41 800

Summa kronor 410 000;

dels ock till Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 410 000.

[232.] 59. **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 118 000 kronor och disponeras enligt omkostnadsstat, införd på sid. 661 i statsliggaren.

Skolöverstyrelsen har föreslagit en höjning av anslaget med 13 000 kronor. I jämförelse med gällande omkostnadsstat innebär förslaget höjning av följande poster, nämligen utgiftsposten till bränsle, lyse och vatten, nu 29 400 kronor, med 5 600 kronor till 35 000 kronor, till övriga expenser, nu 18 800 kronor, med 4 200 kronor till 23 000 kronor, till kosthåll, nu 72 000 kronor, med 1 000 kronor till 73 000 kronor, till beklädnad för elever, nu 12 000 kronor, med 2 000 kronor till 14 000 kronor och till tandvård åt elever, nu 800 kronor, med 500 kronor till 1 300 kronor samt inkomstposten kostersättning, nu 26 700 kronor, med 300 kronor till 27 000 kronor.

Departementschefen. Delposten till bränsle m. m. torde för nästa budgetår bära upptagas med oförändrat belopp. Beträffande delposten till övriga expenser tillstyrker jag en höjning med 3 500 kronor till 22 300 kronor. Delposten till kosthåll torde i enlighet med av vårdanstaltens styrelse framlagt förslag bära höjas med 3 000 kronor till 75 000 kronor. Delposterna till beklädnad och till tandvård torde, såsom skolöverstyrelsen föreslagit, bära höjas med 2 000 kronor respektive 500 kronor och uppföras med 14 000 kronor respektive 1 300 kronor. Den nuvarande delposten å 12 000 kronor till komplettering av tvättinrättningen bör utgå ur omkostnadsstaten. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande omkostnadsstaten bör anslaget för nästa budgetår minskas med 3 000 kronor till 115 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 115 000.

[233.] 60. **Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever, reservationsanslag.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats 10 900 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med 10 600 kronor, innebärande en anslagsminskning med 300 kronor. För Tomtebodainstitutet har därvid beräknats 900 kronor (— 1 100 kronor), för hantverksskolan i Kristinehamn 7 500 kronor (+ 2 100 kronor) och för hantverksskolan i Växjö 2 200 kronor (— 1 300 kronor). Av de beräknade anslagsmedlen vore beträffande Kristinehamnsskolan 2 250 kronor och beträffande Växjöskolan 900 kronor avsedda för anskaffande av s. k. punktskriftsmaskiner, medan för motsvarande ändamål vid Tomtebodainstitutet vissa donationsmedel disponerades.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra minskas med 300 kronor till 10 600 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 10 600.

[234.] 61. **Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare, förslagsanslag.** Från detta anslag, som nu är uppfört med 20 000 kronor, bestridas kostnader för resor för elever vid statens läroanstalter för blinda och skyddslingar vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte samt åtföljande vårdare. Enligt härutinnan gällande bestämmelser bör vårdaren vara lärare eller annan vid den statliga blindvården anställd person, som av rektor därtill utsetts. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår. Därvid har överstyrelsen förordat, att jämväl annan lämplig person än den, som är anställd vid den statliga blindvården, skall kunna anlitas såsom vårdare.

Sistnämnda fråga torde jag framdeles få ånyo anmäla. Vad beträffar anslagsbehovet för nästa budgetår biträder jag överstyrelsens förslag om oförändrad medelsanvisning. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 20 000.

[235.] 62. **Understöd åt blivande blindlärare.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 800 kronor. I enlighet med framställning av *direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomteboda* har *skolöverstyrelsen* hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt blivande blindlärare* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 1 800.

[236.] 63. **Tryckning av blindskrifter, reservationsanslag.** Detta anslag, som från och med budgetåret 1944/45 utgått med 9 000 kronor, har för innevarande budgetår höjts med 6 300 kronor till 15 300 kronor för att möjliggöra inköp och inmontering av en motordriven tryckpress. Sedan budgetåret 1941/42 tillgodoföras genom försäljning av blindskrifter influtna medel anslaget såsom särskilda uppbördsmedel.

Direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan har — under återopande av en av institutets rektor, tillika inspektör för blindundervisningen, avlåten skrivelse i ämnet — hemställt om beviljande för budgetåret 1948/49 av ett anslag å 10 000 kronor till tryckning av blindskrifter. Därvid har framhållits, att ett anslag av 9 000 kronor ej vore tillräckligt för att hålla bokproduktionen vid den vanliga omfattningen.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt den gjorda framställningen.

I enlighet med föreliggande förslag torde anslaget för nästa budgetår bära uppföras med 10 000 kronor, innebärande en sänkning med 5 300 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tryckning av blindskrifter* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10 000.

[237.] 64. **Dövstumskolorna: Avlöningar, förslagsanslag.** 65. **Dövstumskolorna: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa anslag äro nu uppförda med 1 930 000 kronor, respektive 772 000 kronor. Då beredningen av dessa anslagsfrågor icke är avslutad, torde anslagen i riksstatsförslaget bära uppföras med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1948/49 beräkna

dels till Dövstumskolorna: Avlöningar ett förslagsanslag av kronor 2 100 000;

dels ock till Dövstumskolorna: Omkostnader ett förslagsanslag av kronor 825 000.

[238.] 66. **Dövstumskolorna: Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 40 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Det torde vara tillräckligt, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 35 000 kronor, innebärande en sänkning med 5 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumskolorna: Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 35 000.

[239.] 67. **Dövstumskolorna: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga elever.** Dövstumma elever kunna befrias från skyldigheten att genomgå fortsättningsskola för att i stället erhålla yrkesutbildning hos enskilda företagare. I sådant fall kunna de av skolöverstyrelsen beviljas understöd ur detta anslag för ett arbetsår i sänder med högst 500 kronor. Anslaget är uppfört med 5 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumskolorna: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga elever* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 5 000.

[240.] 68. **Dövstumskolorna: Understöd åt blivande dövstumslärare.** Detta anslag, som varit indraget under budgetåren 1941/46, är från och med budgetåret 1946/47 uppfört med 9 600 kronor. Understöden äro avsedda att utgå med högst 1 200 kronor per elev och år.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår höjes med 11 400 kronor till 21 000 kronor. Højningen betingas av förslag om dels højning av understödens maximibelopp till 1 800 kronor per elev och år, dels ock utökning av antalet understöd. Till stöd härför har anförts bland annat:

Svårigheterna att nyrekrytera dövstumslärarkåren äro avsevärda och åtgärder i syfte att göra utbildningen och dövstumslärbanan mera lockande äro nödvändiga, om dövstumskolans lärarbehov skall kunna säkerställas och väl kvalificerade lärare erhållas. Överstyrelsen är emellertid — i likhet med inspektören för dövstumundervisningen — tveksam om en højning av stipendiebeloppen är den lämpliga utvägen att vinna avsett resultat. Emellertid kräves för att säkerställa lärarbehovet under nästkommande läsår intagning i seminariet av 9 elever. Därtill kommer en provårselev. Det synes överstyrelsen då ofrånkomligt, att elevstipendierna höjas i syfte att åtminstone i någon mån öka utsikterna för att tillräckligt antal sökande till seminariet anmäler sig. Överstyrelsen föreslår, att stipendierna beräknas till 200 kronor i månaden eller 1 800 kronor per läsår och elev. För tio elever erfordras alltså 18 000 kronor.

Enligt vad överstyrelsen kan finna, torde det vara nödvändigt att anordna en förnyad specialkurs för att erhålla lärare till skolhemmet vid vårdanstalten för dövstumma med komplicerat lyte. Överstyrelsen anser sig böra räkna med att en dylik kurs kan komma att anordnas under läsåret 1948/49. För

att underlätta rekryteringen till densamma, bör enligt överstyrelsens mening understöd utgå såsom till blivande dövstumlärare. Understöden synas böra beräknas efter 1 000 kronor per elev och kurs. För tre elever erfordras således ett belopp av 3 000 kronor.

Det sammanlagda behovet av anslag till understöd åt blivande dövstumlärare uppskattar överstyrelsen sålunda till $(18\,000 + 3\,000 =) 21\,000$ kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anfört biträder jag överstyrelsens förslag. Detta anslag bör därför för nästa budgetår höjas med 11 400 kronor till 21 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumskolorna: Understöd åt blivande dövstumlärare* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag
av kronor 21 000.

[241.] 69. **Bidrag till förskolor och skolhem för dövstumma barn, förslagsanslag.** I enlighet med av skolöverstyrelsen framlagt förslag torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 46 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till förskolor och skolhem för dövstumma barn* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 46 000.

[242.] 70. **Bidrag till kursverksamhet m. m. för dövstumma.** Under budgetåren 1940/47 har anslag för nämnda ändamål icke varit upptaget å riksstaten. För innevarande budgetår har anvisats ett obetecknat anslag av 12 000 kronor. Härav disponeras 5 000 kronor till en kurs i labiologi och 7 000 kronor till föreläsningsverksamhet bland dövstumma.

Skolöverstyrelsen har — under erinran om att verksamheten varit nedlagd under en följd av år — hemställt om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

Jag ansluter mig till överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till kursverksamhet m. m. för dövstumma* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag
av kronor 12 000.

[243.] 71. **Dövstumpräster och dövstumkonsulenter: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 62 300 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat framgå av statsliggaren, sid. 668 f. *Skolöverstyrelsen* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen. Anslagsposten till rörligt tillägg bör uppräknas med 7 200 kronor till 14 400 kronor. Till följd härav bör avlöningsstatens utgiftssumma höjas till 137 400 kronor och bidraget från kyrkofonden ökas med hälften av 7 200 kronor eller 3 600 kronor till 71 500 kronor. Nettoutgiften bör sålunda upptagas till 65 900 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 3 600 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för dövtumpräster och dövtumkonsulenter, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 122 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 1 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 14 400
	Summa kronor 137 400

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från kyrkofonden	kronor 71 500
	Nettoutgift kronor 65 900;

dels ock till *Dövtumpräster och dövtumkonsulenter:*
Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 65 900.

[244.] 72. **Dövtumpräster och dövtumkonsulenter: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag, som nu är uppfört med 21 300 kronor, torde i enlighet med av skolöverstyrelsen framlagt förslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövtumpräster och dövtumkonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 21 300.

[245.] 73. **Bidrag till tidning för dövtumma.** Detta anslag har sedan år 1921 utgått med 1 000 kronor för år. I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen föreslår jag oförändrat anslag för nästa budgetår och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till tidning för dövtumma* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 1 000.

[246.] 74. **Anordnande av en kurs för utbildning av lärare för hörselsvaga.** Till detta ändamål anvisade 1945 års riksdag ett anslag av 3 500 kronor och 1947 års riksdag ett anslag av 4 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har, efter framställning av *föreningen hörselfrämjandet*, hemställt om utverkande även för nästa budgetår av ett anslag å 4 000 kronor till anordnande av en kurs för utbildning av lärare för hörselsvaga barn och vuxna dövblivna och därvid anført följande.

I sina *petita* för innevarande budgetår framhöll *överstyrelsen* som sin uppfattning, att det vore av stor vikt, att behovet av utbildade lärare för hörselsvaga och dövblivna i möjligaste mån tillgodosåges. Det vore därför önskvärt, att utbildningskurser kunde årligen några år framåt komma till stånd, så att lärare från olika delar av landet kunde få tillfälle till dylik specialutbildning. I överensstämmelse med detta yttrande tillstyrker *överstyrelsen* anslag för budgetåret 1948/49.

Med biträdande av *skolöverstyrelsens* förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av en kurs för utbildning av lärare för hörselsvaga* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag
av kronor 4 000.

J. Yrkesundervisningen.

[247.] 1. **Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar, förslagsanslag.**
 2. **Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader, förslagsanslag.** Dessa
 anslag äro nu uppförda med respektive 730 000 kronor och 85 000 kronor.
 Då beredningen av dessa anslagsfrågor icke är avslutad, torde anslagen i
 riksstatsförslaget böra uppföras med preliminärt beräknade belopp. Jag
 hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för bud-
 getåret 1948/49 beräkna

dels till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar* ett
 förslagsanslag av kronor 850 000;

dels och till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkost-*
nader ett förslagsanslag av kronor 110 000.

[248.] 3. **Högre tekniska läroverk: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta
 anslag är nu uppfört med 3 380 000 kronor och disponeras enligt personal-
 förteckning och avlöningsstat, som återfinnas på sid. 672 ff. i statsliggaren.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit en höjning av anslaget för
 nästa budgetår med 82 000 kronor till 3 462 000 kronor.

O r g a n i s a t i o n s f r å g o r.

Överstyrelsen har räknat med följande organisationsförändringar från och
 med nästa budgetår:

1) inrättande av en maskinteknisk gymnasielinje med början i klass II
 i Skellefteå; i stället bör tills vidare anstå med inrättandet av den av riks-
 dagen beslutade maskintekniska gymnasielinjen i Gävle i avvaktan på en
 lösning av lokalfrågan därstädes;

2) inrättande av en elektroteknisk gymnasielinje med början i klass II
 i Luleå; viss differentiering av undervisningen vid övriga gymnasielinjer där-
 städes från och med klass II i stället för nu klass III;

3) differentiering av aftonundervisningen vid elektrotekniska fackskole-
 linjen i Stockholm från och med klass III i stället för nu klass IV, varigenom
 differentieringen vid aftonundervisningen skulle börja vid samma stadium
 som vid dagundervisningen;

4) differentiering av såväl dag- som aftenundervisningen vid maskintekniska fackskolan i Stockholm i en verkstadsteknisk samt en värme- och kraftteknisk linje; samt

5) automatisk ökning av antalet klassavdelningar med 11.

Den tekniska läroverksorganisationen skulle således enligt överstyrelsens beräkningar nästa budgetår komma att omfatta sammanlagt 134 avdelningar mot för närvarande 123. Sammanlagda antalet elever beräknas till omkring 4 000.

Av handlingarna inhämtas vidare bland annat följande.

Från och med innevarande budgetår ha tekniska läroverken i Gävle, Häl-singborg och Karlskrona börjat sin verksamhet. Läroverket i G ä v l e, som är avsett att omfatta en maskinteknisk och en byggnadsteknisk gymnasie-linje, skulle enligt de ursprungliga planerna ha startat med 2 avdelningar av första klassen, men med hänsyn till de ovissa lokalförhållandena föreskrev Kungl. Maj:t genom beslut den 1 augusti 1947, att elevintagningen hösten 1947 skulle inskränkas till endast en avdelning av första klassen. Samtidigt beslöts, att vid tekniska gymnasiet i Skellefteå skulle intagas elever i 2 klassavdelningar i stället för en avdelning. Med hänsyn härtill förordar överstyrelsen, att under läsåret 1948/49 andra klassen av tekniska gymnasiet i Gävle endast bör omfatta byggnadsteknisk linje, att med inrättandet av den maskintekniska linjen bör anstå, tills byggnadsfrågan blivit löst, samt att i stället en maskinteknisk linje upprättas i Skellefteå, där det för närvarande endast finnes en kemiskt teknisk linje. — Tekniska gymnasiet i H ä l s i n g b o r g, som är avsett att omfatta en kemiskt teknisk och en maskinteknisk linje, har i år kommit i gång i avsedd omfattning med 2 avdelningar av första klassen. — Läroverket i K a r l s k r o n a, avsett att omfatta en byggnadsteknisk gymnasielinje och en maskinfackskola, har påbörjat sin verksamhet med en klassavdelning av tekniska gymnasiet. Maskinfackskolan hade tidigare avsetts att träda i verksamhet från och med budgetåret 1948/49, men överstyrelsen anser sig nu på grund av oviss-heten beträffande byggnadsfrågan ej kunna räkna därmed. Läroverket skulle därför nästa budgetår endast omfatta en avdelning av vardera första och andra klassen av den byggnadstekniska gymnasielinjen.

Beträffande inrättandet av en elektroteknisk gymnasielinje i L u l e å framhålles, att det under flera år i hela landet förelegat en brist på elektro-ingenjörer, vilken brist av allt att döma komme att fortsätta en följd av år. Efterfrågan på ingenjörer av detta slag komme antagligen att vara så stor, vad södra och mellersta Sverige beträffar, att de ingenjörer, som vore vil-liga och lämpliga att taga anställning i Norrland, med all säkerhet komme att bli få. En utökning av utbildningsmöjligheterna för övre Norrland syn-tes därför välmotiverad.

Till stöd för förslaget om en differentiering av den maskintekniska fack-skolan i S t o c k h o l m i en verkstadsteknisk samt en värme- och kraftteknisk linje anföres bland annat, att den maskintekniska utbildningen vid de tekniska läroverken hittills dominerats av studier på kraftmaskinernas område, medan däremot undervisning i verkstadsteknik förekommit i ganska begränsad omfattning. Då detta senare område inom industrien numera ut-vecklats på ett sådant sätt, att allt större teknisk kunnighet erfordrades, hade ett behov av en mer omfattande verkstadsteknisk utbildning framträtt allt

starkare. Samtliga elever i maskinfackskolans sista klass vårterminen 1947 hade på fråga utan tvekan förklarat, att en differentiering borde göras. Om de själva haft möjlighet att välja mellan dessa linjer, skulle 67 procent ha valt den verkstadstekniska och 33 procent den värme- och krafttekniska linjen.

Statskontoret har med hänsyn till de kostnader för statsverket, som en ytterligare differentiering av undervisningen vid vissa tekniska läroverk skulle medföra, icke ansett sig kunna förorda bifall till vad överstyrelsen i detta hänseende föreslagit.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Denna anslagspost är nu uppförd med 1 720 000 kronor.

Överstyrelsen har föreslagit en ökning av antalet *lektorstjänster*, som nu är 99, med 13, varav 1 i Borås, Eskilstuna, Göteborg, Hälsingborg, Härnösand, Karlskrona, Norrköping, Skellefteå och Örebro samt 4 i Stockholm. *Överstyrelsen* framhåller, att därest de från läroverken framställda önskemålen om nya lektorstjänster skulle tillgodoses 19 dylika tjänster behövde inrättas. *Statskontoret* har icke haft något att erinra mot förslaget.

Överstyrelsen har beräknat ordinarieposten till 1 820 000 kronor, innebärande en ökning med 100 000 kronor. Därvid har *överstyrelsen* utgått ifrån, att av de föreslagna nya lektorstjänsterna endast 4 kunna besättas från och med den 1 januari 1949 och de återstående först från och med den 1 juli 1949.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Delposten till *arvoden åt skolläkare m. m.* har av *överstyrelsen* beräknats höjd med 2 100 kronor till 22 360 kronor. Av ökningen hänföra sig 690 kronor till det ökade antalet klassavdelningar och 1 410 kronor huvudsakligen till föreslagen höjning av timarvodet åt skolsköterska under kortare tjänstgöring än en vecka i följd från 3 kronor 75 öre till 4 kronor 75 öre.

Till *arvoden åt bibliotekarier* har *överstyrelsen* beräknat ett anslagsbelopp av 9 680 kronor, vilket skulle innebära en höjning med 2 035 kronor. Med tillämpning av oförändrade grunder — grundbelopp å 250 kronor per läsår + 50 kronor per facklinje + 50 öre per elev — skulle höjningen inskränka sig till 325 kronor. Emellertid har *överstyrelsen* i syfte att tillförsäkra bibliotekarierna arvoden, som kunde anses skäligen i förhållande till det nedlagda arbetet, förordat en ändring av beräkningsgrunderna såtillvida, att grundbeloppet höjes till 300 kronor och beloppet per elev till 75 öre, medan beloppet per fackavdelning avses bli oförändrat. *Statskontoret* har avstyrkt förslaget.

Delposten till arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorer har av *överstyrelsen* föreslagits sänkt med 3 900 kronor till 15 200 kronor, beroende på att *överstyrelsen* förordat inrättande av 4 extra ordinarie kanslibiträdestjänster vid de läroverk, där arbetstiden för skrivbiträden uppgår till i genomsnitt 2 000 timmar per år eller därutöver, nämligen läroverken i Göteborg, Malmö, Norrköping och Örebro. Vid övriga läroverk ha arvoden beräknats enligt oförändrade grunder. *Statskontoret* har avstyrkt förslaget om inrättande av ifrågavarande kanslibiträdestjänster, enär någon ändring av anställningsformen för biträdespersonalen icke borde vidtagas i avvaktan å de förslag, som kunde komma att framläggas av de sakkunniga rörande organisationen av arbetet å rektorsexpeditionerna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.

Arvodet till biträdande rektor i Stockholm slutligen har av *överstyrelsen* föreslagits höjt med 500 kronor till 2 000 kronor, vilket förslag avstyrkts av *statskontoret*.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Överstyrelsen har föreslagit inrättande av följande nya extra ordinarie befattningar, nämligen 8 adjunktsbefattningar, en vaktmästar- och en eldar-tjänst, båda i Ce 9, i Stockholm samt två städersketjänster i Ce 5 respektive Ce 2 i Stockholm, vartill komma de nyss berörda 4 kanslibiträdestjänsterna.

De nuvarande två vaktmästarna i Ce 11 vid Stockholms-läroverket skola betjäna såväl läroverket som Stockholms stads tekniska aftonskola. Då de börja tjänstgöringen klockan 7.30 och avsluta den klockan 22.45, fördelas arbetet på 2 skift. För de båda skolorna finnes alltså vid varje tidpunkt endast en vaktmästare disponibel. Det framhålles, att arbetsuppgifterna trots en högt uppdriven arbetstakt ej medhinnas. Stockholms stad kommer att bestrida ungefär en tredjedel av kostnaderna för den nya vaktmästartjänsten. — Vid läroverket i Stockholm finnes en maskinist i Ce 13, varjämte anvisats ett årligt belopp av 4 000 kronor för anställande av eldare. Det framhålles, att enligt vad erfarenheten givit vid handen det förutom maskinisten vintertid erfordras 2 eldare, då eldningen sker med ved, och att läroverket under alla förhållanden komme att ha behov av åtminstone en eldare med tjänstgöring hela året. — I och med inrättande av de 2 städersketjänsterna skulle alltid en städerska finnas tillgänglig inom byggnaden, vilket vore av stort värde, då oförutsedd städning ofta förekomme. Städerskan i Ce 5 skulle dessutom ha uppsikt över de övriga städerskornas arbete, handhava materiel m. m.

Statskontoret, som icke funnit anledning till erinran mot en förstärkning av vaktmästarpersonalen vid läroverket i Stockholm, har däremot icke ansett sig kunna förorda inrättandet av en eldarbefattning i Ce 9 därstädes. I stället har statskontoret ifrågasatt en uppräknig av det för avlöande av eldare avsedda anslagsbeloppet med 2 000 kronor till 6 000 kronor. Beträffande de föreslagna städersketjänsterna har statskontoret anfört följande.

Enligt vad statskontoret under hand inhämtat, utarbetar för närvarande statens avtalsnämnd förslag till nytt kollektivavtal för städpersonal. I samband därmed upptagas till bedömande med städningsarbetet sammanhängande organisatoriska spörsmål. Vidare har statens organisationsnämnd i samråd med byggnadsstyrelsen och vederbörande rektorer påbörjat en utredning rörande bland annat fastställandet av städningsområden m. m. vid de allmänna läroverken i Stockholm. Det i föreliggande framställning berörda spörsmålet om ersättning för översyn över städningen vid det tekniska läroverket i Stockholm m. m. bör därför icke upptagas till prövning i detta sammanhang utan komma under bedömande i samband med förutnämnda utredningar. Det torde ankomma på rektor vid ifrågavarande tekniska läroverk att i anledning härav träda i kontakt med vederbörande myndigheter.

Överstyrelsen har vidare hemställt, att anslagsmedlen till övningar i lantmäteri och till arvoden åt biträden vid laborationer måtte ökas med 2 000 kronor till 9 400 kronor respektive med 100 kronor till 750 kronor, ävensom att arvoden åtgymnastikvaktmästare i Göteborg måtte höjas med 100 kronor till 600 kronor.

Överstyrelsen har beräknat icke-ordinarieposten till 1 381 000 kronor eller 144 000 kronor mindre än det belopp, varmed posten för innevarande budgetår är uppförd.

Rörligt tillägg. Särskilda uppbördsmedel.

Anslagsposten till rörligt tillägg har av överstyrelsen beräknats höjd med 143 500 kronor till 286 000 kronor. De särskilda uppbördsmedlen ha uppskattats till 74 240 kronor eller 18 235 kronor mer än för innevarande budgetår.

Departementschefen.

Organisationsfrågor. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår ha lokalsvårigheter lagt hinder i vägen för ett igångsättande av det nya högre tekniska läroverket i Gävle i från början avsedd omfattning. Det synes sålunda tills vidare böra anstå med inrättande av den maskintekniska linjen vid läroverket. För att icke möjligheterna till utbildning på detta område skola beskäras, torde i stället i enlighet med överstyrelsens förslag böra inrättas en maskinteknisk linje i Skellefteå. Det synes vidare icke vara möjligt för den vid det nya läroverket i Karlskrona planerade maskinfackskolan att börja sin verksamhet redan, såsom avsett var, från och med budgetåret 1948/49. Vad överstyrelsen anført till stöd för vissa andra föreslagna organisatoriska förändringar — nämligen inrättande av en elektroteknisk gymnasielinje i Luleå, differentiering av den maskintekniska fackskolan i Stockholm i en verkstadsteknisk samt en värme- och kraftteknisk linje ävensom differentiering av viss undervisning på ett tidigare stadium än vad nu är fallet vid dessa båda läroverk — har övertygat mig om lämpligheten av att dessa åtgärder vidtagas. Det praktiska värdet av de ifråga-

satta förändringarna synas mig väl uppväga de relativt obetydliga merkostnader, som komma att föranledas därav. Jag vill alltså tillstyrka, att den tekniska läroverksorganisationen från och med nästa budgetår gives den ändrade utformning, som överstyrelsen förordat.

Ordinarieposten. Överstyrelsen har föreslagit inrättande av 13 nya lektorstjänster. Med hänsyn bland annat till svårigheten för närvarande att besätta lektorstjänsterna och adjunktstjänsterna med kompetenta och i övrigt lämpliga innehavare är jag icke beredd att förorda inrättande av samtliga de begärda tjänsterna utan anser mig böra stanna vid att föreslå 7 nya lektorstjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen besluta angående fördelningen av dessa tjänster på de olika läroverken. Vad jag sålunda förordat torde icke behöva påverka det av överstyrelsen för nästa budgetår beräknade medelsbehovet. Då jag icke heller i övrigt funnit anledning till erinran mot dess beräkningar, bör alltså ordinarieposten uppföras med 1 820 000 kronor.

Arvodesposten. Under hänvisning till den ståndpunkt jag tidigare tagit till motsvarande förslag i fråga om de allmänna läroverken, kan jag icke tillstyrka den förordade höjningen av timarvodet åt skolsköterska. Delposten till arvoden åt skolläkare m. m. torde därför böra höjas endast med 690 kronor till 20 950 kronor.

Då jag icke heller är beredd att förorda ändrade grunder beträffande arvoden å bibliotekarier bör denna delpost höjas endast med 325 kronor till 7 970 kronor.

I likhet med statskontoret finner jag, att resultatet av den pågående utredningen rörande organisationen av arbetet å rektorsexpeditionerna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter bör avvaktas, innan frågan om inrättande av kanslibiträdets tjänster vid de tekniska läroverken upptages till övervägande. Till biträdes hjälp vid läroverken i Göteborg, Malmö, Norrköping och Örebro torde därför medel alltjämt böra beräknas under delposten till arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorer. Jag förordar, att denna höjes med 5 900 kronor till 25 000 kronor.

Arvodet till biträdande rektor i Stockholm torde, då detsamma fastställts så sent som vid fjolårets riksdag och har karaktären av bisyssle-arvode, böra uppföras med oförändrat belopp, 1 500 kronor.

Arvodesposten i dess helhet bör alltså uppföras med $(20\,950 + 7\,970 + 25\,000 + 1\,500 =) 55\,420$ kronor.

Icke-ordinarieposten. En ökning av antalet extra ordinarie adjunktstjänster synes motiverad. Jag anser mig emellertid icke nu kunna förorda inrättandet av mer än 4 dylika tjänster.

En förstärkning av vaktmästarpersonalen vid det stora Stockholmsläroverket torde vara ofrånkomlig. Jag beräknar därför medel för på statsverket belöpande kostnader för avlönande av en vaktmästare i lönegraden Ce 9. Däremot har jag icke blivit övertygad om lämpligheten av att,

innan det framtida behovet av eldare vid nämnda läroverk kan beräknas med någon större säkerhet, giva den för eldningen behövliga extra personalen fastare anställning. Jag kan därför icke tillstyrka förslaget om inrättande av en eldarbefattning i lönegraden Ce 9 utan förordar i likhet med statskontoret, att det för avlönande av eldare vid läroverket för innevarande budgetår anvisade beloppet av 4 000 kronor uppräknas med 2 000 kronor till ytterligare arbetshjälp. Under hänvisning till vad statskontoret anfört är jag vidare icke beredd att tillstyrka att två heltidsanställda städerskor med lön enligt lönegraden Ce 5 respektive Ce 2 anställas vid läroverket i Stockholm.

Överstyrelsens förslag om ökning av anslagsmedlen till övningar i lantmäteri och till arvoden åt biträden vid laborationer ha icke givit mig anledning till erinran. Däremot är jag icke nu beredd tillstyrka höjning av arvodena åt gymnastikvaktmästare i Göteborg.

Överstyrelsen har beräknat icke-ordinarieposten till 1 381 000 kronor. Dessa beräkningar, som utvisa att posten vid den schablonmässiga uppräknningen i anledning av löneregleringen för innevarande budgetår uppförts med högre belopp än som svarat mot det verkliga anslagsbehovet, föranleder i och för sig ingen erinran från min sida. Med hänsyn till mitt ställningstagande till vissa av överstyrelsens förslag torde emellertid det av överstyrelsen beräknade anslagsbeloppet kunna minskas med i runt tal 68 000 kronor till $(1\,381\,000 - 68\,000 =) 1\,313\,000$ kronor.

Rörligt tillägg. Särskilda uppbördsmedel. Anslagsposten till rörligt tillägg torde böra uppräknas med 137 500 kronor till 280 000 kronor. De särskilda uppbördsmedlen böra för avrundning av anslagets slutsumma upptagas till 74 420 kronor.

Hela avlöningsanslaget bör alltså vid bifall till vad jag förordat uppföras med $(1\,820\,000 + 55\,420 + 1\,313\,000 + 280\,000 - 74\,420 =) 3\,394\,000$ kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 14 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att personalförteckningen för de högre tekniska läroverken skall, tills vidare från och med budgetåret 1948/49, erhålla ändrad lydelse på sätt härefter angives.

Personalförteckning.

Befattning.	Lönegrad.
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>	
106 lektorer	Ca 30
— — — — —	— — — — —

dels godkänna följande avlöningsstat för de högre tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 1 820 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden åt skol- läkare m. m., för- slagsvis	kronor 20 950
b. Arvoden åt biblio- tekarier	» 7 970
c. Arvoden åt bokfö- rings- och skrivbi- träden åt rektorer »	25 000
d. Arvode åt biträ- dande rektor	» 1 500
	» 55 420
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	» 1 313 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 280 000
	<u>Summa kronor 3 468 420</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Hyror och hyresersättningar m. m. . . .	kronor 74 420
	<u>Nettoutgift kronor 3 394 000;</u>

dels ock till Högre tekniska läroverk: Avlöningar för
budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag
av kronor 3 394 000.

[249.] 4. Högre tekniska läroverk: Omkostnader, förslagsanslag. Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 316 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren sid. 675.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt om höjning av anslaget med i runt tal 56 000 kronor till 372 000 kronor på sätt framgår av efterföljande uppställning:

Utgifter:

Sjukvård m. m., förslagsvis	kronor 8 000 (+ 2 500)
Reseersättningar till examensombud, förslags- vis	» 12 000 (+ 2 000)
Rese- och flyttningersättningar åt befatt- ningshavare, förslagsvis	» 1 000 —
Bränsle, lyse och vatten, förslagsvis	» 246 000 (+ 28 000)
Övriga expenser	» 159 000 (+ 35 900)
	<u>Summa kronor 426 000 (+ 68 400)</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning för värme och lyse m. m.	kronor	54 000	(+ 12 400)
Nettoutgift		kronor	372 000 (+ 56 000).

Departementschefen. Anslagsposterna till sjukvård m. m., reseersättningar till examensombud samt rese- och flyttningersättningar torde böra uppföras med oförändrade belopp. Delposterna till bränsle, lyse och vatten och till övriga expenser synas med hänsyn till den fortgående utvidgningen av verksamheten vid de tekniska läroverken böra undergå viss höjning. Jag förordar, att vardera delposten uppräknas med 15 000 kronor. Jag har icke funnit anledning till erinran mot överstyrelsens beräkning av de särskilda uppbördsmedlen. Beloppet därav torde dock, för avrundning av anslagets slutsumma, böra upptagas med 53 600 kronor, innebärande en ökning med 12 000 kronor. Omkostnadsanslaget för nästa budgetår bör således höjas med (15 000 + 15 000 — 12 000 =) 18 000 kronor till 334 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förlagsanslag* av .. kronor 334 000.

[250.] 5. **Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** Detta anslag har för innevarande budgetår uppförts med 342 600 kronor. Häri ingå tillfälliga anslag till laboratorietrustning m. m. vid tekniska läroverken i Borås (5 000 kronor), Gävle, Hälsingborg, Karlskrona (varterade 75 000 kronor), Härnösand (1 000 kronor) och Norrköping (25 000 kronor). I fråga om anslagets disposition torde i övrigt få hänvisas till statsliggaren, sid. 676 f.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har för nästa budgetår räknat med en ökning av anslagsbehovet med 17 700 kronor till 360 300 kronor enligt följande sammanställning (ökning respektive minskning i jämförelse med innevarande år anges i förekommande fall inom parentes):

1. Böcker, samlingar och undervisnings-		
materiel	kronor	49 200 (+ 11 500)
2. Materiel m. m. till laborationer	»	48 000 (+ 6 900)
3. Materiel m. m. till verkstad	»	1 800
4. Laboratorietrustning m. m. till läroverken i:		
Borås	»	5 000
Eskilstuna	»	2 000 (+ 2 000)
Gävle	»	50 000 (— 25 000)
Göteborg	»	12 000 (+ 12 000)
Hälsingborg	»	75 000
Härnösand		(— 1 000)
Karlskrona	»	50 000 (— 25 000)
Luleå	»	25 000 (+ 25 000)

Norrköping	kronor	10 000	(— 15 000)
Skellefteå	»	30 000	(+ 30 000)
Örebro	»	2 300	(+ 2 300)
5. Inköp av instrumentarium till läkarrummen vid de tekniska läroverken	»		(— 6 000)
Summa kronor		360 300	(+ 17 700).

Av överstyrelsens framställning inhämtas i fråga om den föreslagna anslagshöjningen bland annat följande.

A n s l a g s p o s t e n 1. Av den under denna anslagspost föreslagna ökningen äro 6 000 kronor avsedda som engångsanslag till upprustning av biblioteket vid tekniska läroverket i Stockholm och 2 000 kronor till motsvarande ändamål i Borås.

A n s l a g s p o s t e n 4. Från tekniska gymnasiet i Göteborg har begärts 26 200 kronor för komplettering av utrustningen för fysiska laboratoriet. Överstyrelsen har för sin del velat tillstyrka, att medel anvisas för denna enligt överstyrelsens uppfattning välmotiverade nyanskaffning, men har ansett det erforderliga beloppet böra fördelas på två år. För budgetåret 1948/49 har överstyrelsen för ändamålet beräknat ett belopp av 12 000 kronor. Med hänsyn till att överstyrelsen föreslagit inrättande från och med budgetåret 1948/49 av en elektroteknisk linje vid gymnasiet i Luleå och en maskinteknisk linje vid gymnasiet i Skellefteå har överstyrelsen funnit inrättandet av ett elektrotekniskt laboratorium i Luleå och ett maskinlaboratorium i Skellefteå erforderligt. Laboratorieutrustningarna vid dessa läroverk ha hittills anskaffats med anlitande av de av Norrbottens, respektive Västerbottens läns landsting beviljade utrustningsanslagen å vartdera 200 000 kronor. Av dessa anslag hade den 1 juli 1947, enligt vad överstyrelsen under hand inhämtat, anslaget från Norrbottens läns landsting förbrukats så när som på cirka 9 560 kronor och anslaget från Västerbottens läns landsting helt förbrukats. Då överstyrelsen funnit det rimligt, att staten står för den ytterligare kostnaden för dessa laboratoriers utrustning, har överstyrelsen tillstyrkt, att 25 000 kronor, respektive 30 000 kronor beviljas för budgetåret 1948/49 för ifrågavarande ändamål till gymnasierna i Luleå, respektive Skellefteå. Det för högre tekniska läroverket i Örebro tillstyrkta beloppet av 2 300 kronor är avsett till utrustning för undervisningen i fältmätning för den nyinrättade maskinfackskolan och det för tekniska gymnasiet i Norrköping tillstyrkta beloppet av 10 000 kronor för laboratorieutrustning för undervisning i fysik och elektroteknik. För tekniska gymnasiet i Hälsingborg, som börjat sin verksamhet i den från början avsedda omfattningen, har beräknats 75 000 kronor till laboratorieutrustning och för vart och ett av de högre tekniska läroverken i Gävle och Karlskrona, vilka under budgetåret 1948/49 omfatta vartdera endast en linje, 50 000 kronor.

Departementschefen. Överstyrelsens förslag utmynnar i begäran om en anslagshöjning med 17 700 kronor. Mot det beräknade medelsbehovet har jag i och för sig icke funnit anledning till erinran. Jag anser mig emellertid icke nu kunna tillstyrka någon anslagshöjning utan förordar oförändrad medelsanvisning, 342 600 kronor, för nästa budgetår. Det torde få ankomma

på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen meddela bestämmelser angående anslagets disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.*
för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 342 600.

[251.] 6. **Högre tekniska läroverk: Laboratorieutrustning m. m. för högre tekniska läroverket i Stockholm, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 40 000 kronor. Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte för nästa budgetår anvisas 200 000 kronor.

Vid anmälan i föl av motsvarande anslagsfråga för innevarande budgetår (1947 års åttonde huvudtitel, sid. 453) uppskattade jag anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål till 960 000 kronor, varvid jag emellertid underströk, att angivna siffra givetvis vore att betrakta såsom preliminär och att ändrade prissförhållanden m. m. kunde komma att föranleda rubbningar i dessa beräkningar. Hittills ha anvisats 500 000 kronor. Återstoden av det beräknade beloppet, 460 000 kronor, syntes, yttrade jag, böra fördelas på budgetåren 1948/49 och 1949/50. Med hänsyn till rådande förhållanden anser jag mig nu böra räkna med utsträckning av medelsanvisningen till ytterligare ett budgetår. För nästa budgetår torde det, enligt vad jag under hand erfarit, få anses tillfyllest, att ytterligare 100 000 kronor anvisas. Återstående del, 360 000 kronor, av det nyss angivna beloppet torde med lika belopp böra fördelas på budgetåren 1949/50 och 1950/51. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t skall äga bemyndiga läroverkets styrelse att vid uppgörandet av avtal om leverans av utrustning m. m. för läroverket räkna med den av mig nyss angivna medelsanvisningen för vart och ett av sistnämnda budgetår.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Laboratorieutrustning m. m. för högre tekniska läroverket i Stockholm* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 100 000.

[252.] 7. **Högre tekniska läroverk: Stipendier.** Detta anslag, som nu är uppfört med 30 000 kronor, torde i enlighet med av överstyrelsen för yrkesutbildning framlagt förslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Stipendier* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 30 000.

[253.] 8. **Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser, reservationsanslag.** I enlighet med förslag av överstyrelsen för yrkesutbildning torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 18 400 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 18 400.

[254.] 9. **Konstfackskolan: Avlöningar, förslagsanslag.** 10. **Konstfackskolan: Omkostnader, förslagsanslag.** 11. **Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m., reservationsanslag.** Dessa anslag äro för innevarande budgetår uppförda med respektive 455 000 kronor, 45 300 kronor och 51 800 kronor. Då beredningen av dessa anslagsfrågor icke är avslutad, torde anslagen i riksstatsförslaget böra uppföras med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1948/49 beräkna

dels till *Konstfackskolan: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av kronor 530 000;

dels till *Konstfackskolan: Omkostnader* ett *förslagsanslag* av kronor 50 000;

dels ock till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* ett *reservationsanslag* av kronor 80 000.

[255.] 12. **Understöd åt handelsgymnasier.** Detta anslag, som för innevarande budgetår höjts med 75 000 kronor, är nu uppfört med 505 000 kronor. Av anslagshöjningen avser ett belopp av 29 800 kronor bidrag till gäldande av de merkostnader, som den vid 1946 års riksdags höstsession beslutade allmänna regleringen av statstjänstemännens löner beräknades medföra för handelsgymnasiernas del.

Handelsutbildningskommittén har framlagt förslag om en höjning av anslaget för nästa budgetår med 123 000 kronor för att möjliggöra en viss sänkning av elevavgifterna vid handelsgymnasierna. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* har tillstyrkt kommitténs förslag, varemot *statskontoret*, som vitsordat önskvärdheten av att lärjungarnas egna kostnader sänkas, icke varit berett förorda, att staten i nuvarande ekonomiska läge och innan garantier skapats för en effektiv kontroll över anvisade medels användning åtog sig utgifter av föreslagen storleksordning.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *överstyrelsen* — med överlämnande av en framställning om statsbidrag för nästa budgetår till det från och med läsåret 1946/47 verksamma kommunala handelsgymnasiet i Kalmar — hemställt om höjning av anslaget med 229 700 kronor. Härav avser

ett belopp av 35 000 kronor ytterligare bidrag för reglering av lönerna till ordinarie och extra ordinarie lärare. Ökningen betingas främst av uppräknings-
ningen av den rörliga lönedelen från sex till tolv procent och av vissa ändringar i dyrortsgrupperingen. Vidare avser ett belopp av 42 000 kronor att möjliggöra en förbättring av timlärarnas arvoden i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som timlärarlönesakkunniga den 21 juni 1947 framlagt beträffande timlärararvodena vid de allmänna läroverken. Överstyrelsen har erinrat, att anslaget för budgetåren 1946/48 höjts bland annat för att likställighet i löneavseende skulle kunna åvägabringas mellan handelsgymnasiernas och läroverkens timlärare. För fortsatt planerig utbyggnad av Stockholms stads 2-åriga handelsgymnasium och Stockholms stads 4-åriga handelsgymnasium med aftonundervisning har överstyrelsen beräknat 5 700 kronor, avseende ytterligare en avdelning av den tvååriga kursens andra klass vid det förra och en avdelning av fjärde klassen vid det senare. Slutligen har överstyrelsen föreslagit statsbidrag till Kalmar handelsgymnasium med 24 000 kronor och höjning av anslaget med 123 000 kronor för att möjliggöra sänkning av elevavgifterna vid handelsgymnasierna i enlighet med handelsutbildningskommitténs förslag.

Handelsutbildningskommittén, som räknar med att kunna avgiva sitt slutliga betänkande om handelsgymnasierna under år 1948, har anført, att kommittén ännu icke fattat ståndpunkt i fråga om lämpligaste förläggningsorten för de nya statsunderstödda eller eventuellt statliga handelsgymnasier, som kommittén kunde komma att föreslå. Med hänsyn till vad som i ärendet upplysts om handelsgymnasiets i Kalmar nuvarande ekonomiska ställning har kommittén dock icke velat motsätta sig, att gymnasiet i Kalmar erhöles statsunderstöd med av överstyrelsen föreslaget belopp.

Statskontoret har tillstyrkt överstyrelsens förslag, i vad detsamma avser höjning av anslaget för reglering av de ordinarie och extra ordinarie lärarnas samt timlärarnas löner ävensom för utbyggnaden av Stockholms stads handelsgymnasier, men avstyrkt framställningen i övrigt.

Departementschefen. Enligt gällande bestämmelser angående statsunderstödda handelsgymnasier skall ordinarie ämneslärare avlönas med minst samma belopp, som för adjunkt vid rikets allmänna läroverk är eller kan varda stadgat. Med hänsyn härtill har förevarande anslag i anslutning till den från och med den 1 juli 1947 genomförda löneregleringen för statstjänstemännen för innevarande budgetår höjts med 29 800 kronor, till vilket belopp de av löneregleringen föranledda merkostnaderna för avlönande av ordinarie och extra ordinarie ämneslärarna vid de statsunderstödda handelsgymnasierna tidigare uppskattats. Beräkningen av nämnda belopp har grundats bland annat på ett lägre »rörligt tillägg» och en annan dyrortsgruppering än den gällande. Nyssnämnda merkostnad beräknas numera överstiga den tidigare beräknade med 35 000 kronor. På grund härav ämnar jag senare denna dag

föreslå, att ett tilläggsanslag av 35 000 kronor anvisas för innevarande budgetår. För nästa budgetår torde i enlighet med överstyrelsens, av statskontoret tillstyrkta förslag böra beräknas en anslagsökning med samma belopp.

Även såvitt angår timlärare har anslaget de senaste åren beräknats under hänsynstagande till motsvarande lärarlöner vid de allmänna läroverken. Med hänsyn till vikten av en fullgod rekrytering av timlärartjänsterna vid handelsgymnasierna tillstyrker jag överstyrelsens förslag om höjning av anslaget för nästa budgetår med 42 000 kronor för att möjliggöra en reglering av timlärararvodena vid handelsgymnasierna i anslutning till den i fjol genomförda regleringen av timlärararvodena vid de allmänna läroverken.

Med anledning av den planerliga utbyggnaden av Stockholms stads handelsgymnsier torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra beräknas en anslagsökning av 5 700 kronor. Förslaget om statsunderstöd till handelsgymnasiet i Kalmar anser jag mig icke nu kunna tillstyrka. Ehuru starka skäl i och för sig tala för en sänkning av elevavgifterna vid handelsgymnasierna, kan jag likväl icke för närvarande förorda förslaget om anslagsökning för detta ändamål.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör anslaget för nästa budgetår ökas med $(35\,000 + 42\,000 + 5\,700 =)$ 82 700 eller i runt tal 83 000 kronor till $(505\,000 + 83\,000 =)$ 588 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles bestämma om fördelningen av det sålunda ökade anslaget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt handelsgymnasier* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 588 000.

[256.] 13. **Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning, förslagsanslag.** Detta anslag, som är nytt för innevarande budgetår, är uppfört med 10 000 kronor och avsett till bestridande av vissa kostnader för anordnande på försök vårterminen 1948 av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med oförändrat belopp.

För att tillräcklig erfarenhet av den nya examensformen skall kunna vinnas torde försöken med denna böra utsträckas över ett par år och medel för ändamålet sålunda böra anvisas även för nästa budgetår. Någon anledning att föreslå ändring i fråga om anslagets storlek föreligger icke. Jag biträder därför överstyrelsens förslag om oförändrad medelsanvisning för budgetåret 1948/49 och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning* för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 10 000.

[257.] 14. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning, förslagsanslag. Detta anslag, som nu utgår med 4 300 000 kronor, är uppdelat på två poster, en till understöd till avlöning av lärare på förslagsvis 3 700 000 kronor och en till understöd till undervisningsmateriel m. m. på förslagsvis 600 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har med hänsyn till den fortgående utvidgningen av den kommunala yrkesundervisningen föreslagit, att anslaget för nästa budgetår skall höjas med 400 000 kronor till 4 700 000 kronor, varav 4 050 000 kronor beräknats till lärarlöner och 650 000 kronor till undervisningsmateriel m. m. Överstyrelsen har anfört följande.

Det torde kunna förväntas att beviljade understöd för budgetåret 1947/48 komma att uppgå till i runt tal 5 300 000 kronor. Överstyrelsen har dock anledning förmoda, att den verkliga medelsförbrukningen, på grund av att tilltänkta avdelningar i åtskilliga fall bliva upprättade först senare under året eller ej alls komma till stånd, skall komma att ungefär motsvara det för budgetåret anvisade anslagsbeloppet.

På grund av en fortgående utvidgning av den kommunala yrkesundervisningen kunna emellertid ökade medelsbehov förutses för budgetåret 1948/49. Överstyrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att antalet statsunderstödda kommunala anstalter för yrkesundervisning stigit från 232 anstalter med 46 451 elever i mars 1946 till 251 anstalter med 50 888 elever i mars 1947.

Den beräknade fortgående utvidgningen giver överstyrelsen anledning att, i likhet med föregående år, för kommande budgetår utgå från ett med omkring tio procent ökat medelsbehov.

Överstyrelsen har vidare uttalat, att överstyrelsen avsåge att, därest Kungl. Maj:t ej funne skäl till erinran, disponera anslagsposten till understöd till undervisningsmateriel jämväl för understöd till förhyrning av sådan materiel, då så prövades ändamålsenligt. Sålunda syntes statsbidrag, med hänsyn till filmens stora betydelse som hjälpmedel vid yrkesundervisningen, böra utgå till förhyrning av film och projektionsapparater enligt samma grunder, som gällde för statsbidrag till anskaffning av undervisningsmateriel. Även i andra fall kunde det vara lämpligare och mera ekonomiskt att förhyra erforderlig materiel — exempelvis skrivmaskiner, vävstolar för vissa speciella kurser m. m. — än att inköpa densamma.

Departementschefen. Den fortsatta utvecklingen av den kommunala yrkesundervisningen torde påkalla en viss höjning av förevarande anslag för nästa budgetår. För budgetåret 1946/47, då anslaget var uppfört med 3 900 000 kronor, utgjorde belastningen i runt tal 3 565 000 kronor. Anslaget har för budgetåret 1947/48 höjts med 400 000 kronor till 4 300 000 kronor. Det torde vara tillräckligt, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 200 000 kronor till 4 500 000 kronor. Vad överstyrelsen anfört i fråga om statsbidrag i vissa fall till förhyrande av undervisningsmateriel har icke givit

mig anledning till erinran. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag
av kronor 4 500 000.

[258.] 15. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, förslagsanslag.** Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 900 000 kronor, disponeras med 820 000 kronor till understöd till avlöning av lärare och med 80 000 kronor till understöd till undervisningsmateriel. Från och med budgetåret 1945/46 ha de enskilda anstalterna i understödshänseende uppdelats på två grupper (A och B), av vilka den ena (A) avsetts skola erhålla understöd efter samma grunder som motsvarande kommunala skolor och den andra (B) efter prövning i varje särskilt fall med visst för varje anstalt fastställt maximibelopp. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* har för nästa budgetår hemställt om ett med 30 000 kronor till 930 000 kronor förhöjt anslag. Överstyrelsen har därvid anfört bland annat följande.

Överstyrelsen anser, att anslagsbehovet till lärares och föreläsares avlöning, såvitt avser skolor inom A-gruppen, för budgetåret 1948/49 icke bör beräknas lägre än för innevarande budgetår utan upptagas till oförändrat belopp 600 000 kronor. Beträffande anslagsposten till undervisningsmateriel för enskilda anstalter, hänförliga till A-gruppen, uppskattar överstyrelsen behovet till ett i förhållande till innevarande års anslag med 10 000 kronor ökat belopp eller 70 000 kronor. Sålunda skulle anslagsbehovet för budgetåret 1948/49 för A-skolor uppgå till sammanlagt (600 000 + 70 000 =) 670 000 kronor.

Vad angår B-gruppen räknar överstyrelsen med en viss ytterligare ökning av anstalternas antal och som följd härav även av medelsbehovet. I överensstämmelse härmed uppskattar överstyrelsen anslagsbehovet för B-skolorna, för innevarande budgetår beräknat till 240 000 kronor, för budgetåret 1948/49 till 260 000 kronor, varav omkring 25 000 till undervisningsmateriel.

Sammanlagt skulle alltså erfordras (670 000 + 260 000 =) 930 000 kronor.

Departementschefen. Mot överstyrelsens anslagsberäkning har jag icke funnit anledning till erinran. Anslaget torde därför för nästa budgetår böra uppföras med 930 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 30 000 kronor. Av anslaget torde 835 000 kronor böra beräknas till understöd till avlöning av lärare och 95 000 kronor till understöd till undervisningsmateriel.

Åberopande vad ovan anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag
av kronor 930 000.

[259.] 16. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av centrala verkstadsskolor m. m., förslagsanslag.** Anslag till centrala verkstadsskolor har funnits på riksstaten först från och med budgetåret 1942/43.

I efterföljande sammanställning upptagas de för här ifrågavarande ändamål anvisade anslagen och nettoutgifterna enligt budgetredovisningen:

Budgetår	Anvisat anslag kronor	Nettoutgift i runt tal kronor
1942/43	1 000 000	366 000
1943/44	1 700 000	1 139 000
1944/45	3 000 000	508 000
1945/46	3 500 000	449 000
1946/47	4 000 000	933 000
1947/48	3 000 000	—

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med 2 000 000 kronor. Överstyrelsen har därvid anfört följande.

Sedan överstyrelsen i skrivelse den 22 november 1946 beräknat anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1947/48, har ansökan om erkännande och statsbidrag till inrättande av central verkstadsskola inkommit för endast den planerade centrala verkstadsskolan i Ljusdal, i vilket ärende överstyrelsen avgivit underdånigt utlåtande den 28 november 1947.

Tidigare uppgjorda byggnadsprogram för inrättande av centrala verkstadsskolor har i åtskilliga fall icke kunnat fullföljas, då byggnadstillstånd icke beviljats, och även vid sådana skolor, som för sin planerade byggnadsverksamhet erhållit byggnadstillstånd, ha betydande förseningar av olika anledningar inträffat. Såvitt överstyrelsen kan bedöma, lärer icke heller någon lättnad på byggnadsmarknaden vara att vänta inom en nära framtid. På grund härav torde det vara nödvändigt att räkna med ytterligare förseningar i de planerade byggnadernas färdigställande. Av nu under uppförande varande verkstadsskolbyggnader beräknas dock de i Jönköping och Östersund kunna färdigställas under innevarande budgetår. Statsbidraget till byggnadskostnaderna för dessa båda skolor uppgår till sammanlagt 1 310 500 kronor. Emellertid torde endast en mindre del av detta belopp komma att belasta anslaget för budgetåret 1948/49. Däremot beräknar överstyrelsen, att av de ännu icke påbörjade byggnadsföretagen åtminstone skolbyggnaderna för centrala verkstadsskolan i Gävleborgs län och elevinternatet vid centrala verkstadsskolan i Örebro skola komma till utförande under sistnämnda budgetår. Statsbidraget för dessa byggnader beräknas uppgå till sammanlagt 1 645 000 kronor, varav, vid bifall till framlagda förslag, större delen torde komma att uttagas under budgetåret 1948/49.

Utöver nu nämnda statsbidrag till byggnadskostnader beräknas statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel samt inventarie- och inredningskostnader vid här förut omförmälda skolor till 625 000 kronor. Av detta belopp torde dock endast omkring 400 000 kronor komma att belasta anslaget för budgetåret 1948/49.

Med hänsyn till vad nu anförts beräknar överstyrelsen medelsbehovet för här ifrågavarande ändamål till 2 000 000 kronor.

Departementschefen. Till ifrågavarande ändamål ha för budgetåren 1942/1947 beviljats anslag med tillhopa 13 200 000 kronor, medan den sammanlagda anslagsbelastningen under dessa budgetår utgjort allenast 3 395 000 kronor. De rådande förhållandena å arbets- och produktionsmarknaderna medgiva icke heller för nästa budgetår en säker beräkning av medelsbehovet. Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit en sänkning av anslaget från 3 000 000 kronor till 2 000 000 kronor. Jag ansluter mig till detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av centrala verkstadsskolor m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2 000 000.

[260.] 17. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 2 300 000 kronor. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas till 2 775 000 kronor. På grundval av inhämtade uppgifter har överstyrelsen beräknat medelsbehovet till ifrågavarande ändamål för de centrala verkstadsskolor, som redan innevarande budgetår äro i verksamhet, till i runt tal 2 515 000 kronor. Överstyrelsen har därjämte beräknat medel, i runt tal 238 000 kronor, till driften av de erkända centrala verkstadsskolorna i Jönköping och Östersund. Slutligen har överstyrelsen föreslagit utvidgad rätt till statsbidrag för mera kostnadskrävande reparationer av maskiner och instrument. Kostnaderna härför för nästa budgetår ha av överstyrelsen uppskattats till 25 000 kronor. Enligt överstyrelsens beräkningar skulle sålunda anslagsbehovet för nästa budgetår utgöra i runt tal $(2\,515\,000 + 238\,000 + 25\,000 =)$ 2 778 000 kronor, vilket belopp avrundats till 2 775 000 kronor.

Beträffande den ifrågasatta utvidgningen av rätten till statsbidrag för mera kostnadskrävande reparationer av maskiner och instrument innebär överstyrelsens förslag, att statsbidrag härför skulle utgå efter samma grunder som för nyanskaffning av undervisningsmateriel eller med nio tiondelar av kostnaden. Såsom förutsättning härför borde gälla, att reparationen i varje särskilt fall av överstyrelsen bedömdes vara så kostnadskrävande, att statsbidrag efter angiven grund borde utgå.

Överstyrelsen har till stöd för ifrågavarande förslag anfört följande.

Jämlikt 8 § 1 mom. gällande kungörelse angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor utgår statsbidrag till underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel m. m. med ett belopp, beräknat efter 70 kronor för elev och år, dock högst med huvudmannens verkliga kostnader. Såsom sådana kostnader må räknas bland annat kostnader för reparation m. m. av undervisningsmateriel.

Det har beträffande de centrala verkstadsskolorna visat sig, att statsbidrag efter angiven grund, som förblivit oförändrad alltsedan år 1941, varit otill-

räckliga, i all synnerhet när kostnader för reparation av maskiner och instrument ingått. Till följd härav hava nödvändiga reparationer av maskiner kommit att uppskjutas, om de betingat större kostnader. En uppskjuten maskinreparation har emellertid i regel till följd att maskinen nedslites fortare, varigenom nyinköp måste ske, där eljest reparation varit till fyllest. Sett på lång sikt torde statsverkets kostnader bli mindre, om särskilda medel för reparation av maskiner och instrument anvisas.

Statsbidrag till mera kostnadskrävande reparationer av maskiner och instrument torde böra utgå efter samma grunder som för nyanskaffning av undervisningsmateriel, eller med nio tiondelar av kostnaden. Som förutsättning härför bör gälla, att reparationen i varje särskilt fall av överstyrelsen bedömes vara så kostnadskrävande, att statsbidrag efter nämnda grund bör utgå. I den mån överstyrelsen icke anser detta vara fallet, har skolan möjlighet att verkställa reparationen inom ramen av det enligt förutnämnda § 8 beviljade statsbidraget.

Därest föreslagna ändring av statsbidragsgrunderna medgives, kommer överstyrelsen att vid godkännande av reparationskostnader såsom berättigade till särskilt statsbidrag föreskriva, att reparationerna i den mån så är möjligt, skola utföras av skolans elever. Jämte det att dessa arbeten komma att bli lämpliga arbetsobjekt för eleverna komma reparationskostnaderna även att härigenom förbilligas.

Statskontoret har förklarat sig vara i princip ense med överstyrelsen därom, att skolorna borde erhålla någon lättnad i sina utgifter för underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel m. m. genom särskilt statsbidrag till större reparationer. Det syntes nämligen i högsta grad angeläget, att skolorna, särskilt i nuvarande läge, uppmuntrades i sina strävanden att hålla kostnaderna för nyanskaffning av maskiner nere. Emellertid ansåge statskontoret, att det skulle föra för långt, om särskilt statsbidrag medgaves även för reparationer, som utan olägenhet kunde utföras inom skolan. Härtill komme de svårigheter ur kontrollsynpunkt vid en dylik ordning, som understrukits redan vid nuvarande bestämmelser tillkomst. Enligt statskontorets uppfattning borde således särskilt statsbidrag kunna medgivas för mera kostnadskrävande reparationer av maskiner och instrument med 90 procent av kostnaden, dock endast under den förutsättningen, att reparationsarbetena icke prövades lämpligen kunna verkställas inom skolan.

Överstyrelsen har ställt sig avvisande mot statskontorets förslag om begränsning av rätten till särskilt statsbidrag för mera kostnadskrävande reparationsarbeten till att avse endast sådana reparationsarbeten, som icke prövades lämpligen kunna verkställas inom skolan och därvid anfört följande.

Att centralt pröva vilka reparationsarbeten, som lämpligen kunna verkställas inom skolan låter sig icke göra; härför erfordras inspektion å platsen i varje särskilt fall. Däremot möter det, med det redovisningssystem överstyrelsen infört vid de centrala verkstadsskolorna, ej några större svårigheter att centralt kontrollera skäligheten av reparationskostnaderna vid skolorna. Ett genomförande av statskontorets förslag skulle med all sannolikhet leda till att ifrågavarande reparationsarbeten i stor utsträckning komme

att utföras i öppna marknaden, varigenom dels kostnaderna skulle ökas väsentligt, dels skolorna undandragas ur undervisningssynpunkt lämpliga arbetsobjekt.

Departementschefen. Statsbidrag till underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel utgår med belopp, beräknat efter 70 kronor för elev och år, dock att bidraget sammanlagt ej må uppgå till högre belopp än som svarar mot huvudmannens verkliga kostnader för ändamålet under den tid bidraget avser. Härjämte utgår särskilt statsbidrag till förbrukningsmateriel vid undervisning i svetsning. Överstyrelsen har nu föreslagit, att särskilt statsbidrag skulle efter överstyrelsens prövning i varje särskilt fall kunna medgivas jämväl för mera kostnadskrävande reparationer av maskiner och instrument med 90 procent av kostnaden. Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört till stöd för detta förslag anser jag mig böra tillstyrka detsamma i obeskuret skick. Jag anser mig sålunda icke böra biträda statskontorets förslag, att det särskilda bidraget endast skulle utgå under den förutsättningen, att reparationsarbetena icke prövades lämpligen kunna verkställas inom vederbörande skola. Den av mig nu förordade ändringen i statsbidragsgrunderna torde böra genomföras från och med nästa budgetår.

Förevarande anslag, som nu är uppfört med 2 300 000 kronor, torde i enlighet med överstyrelsens förslag för nästa budgetår böra höjas med 475 000 kronor till 2 775 000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 2 775 000.

[261.] 18. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom, förslagsanslag.** Ur detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 100 000 kronor, utgår numera bidrag endast till verkstadsskolorna i Byske och Lysekil.

V e r k s t a d s s k o l a n i B y s k e. För innevarande budgetår har till denna skola anvisats ett statsbidragsbelopp av i runt tal 40 000 kronor. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* beräknar statsbidragsbehovet för nästa budgetår till ungefär samma belopp. Överstyrelsen anför:

Såsom överstyrelsen i tidigare framställningar rörande understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom uttalat, torde skolan i Byske lämpligen i sinom tid böra upphöra, eventuellt genom att skolan omändras till en kommunal skola för yrkesundervisning. Då emellertid den av landstinget beslutade centrala verkstadsskolan i Skellefteå icke kan träda i verksamhet under budgetåret 1948/49 anser sig överstyrelsen böra

föreslå, att medelsbehovet under förevarande punkt beräknas med hänsyn till att bidrag kan komma att utgå till skolan i Byske jämväl för sagda budgetår.

V e r k s t a d s s k o l a n i L y s e k i l. Statsbidragsutgifterna för denna skola ha för innevarande budgetår beräknats till omkring 51 500 kronor. *Överstyrelsen* uppskattar anslagsbehovet för nästa budgetår vid eljest oförändrade förhållanden till i stort sett enahanda belopp.

I detta sammanhang må erinras, att en framställning om Lysekilsskolans omorganisation till en verkstadsskola i landstingets regi för utbildning av fiskare, besättningsmän för den mindre sjöfarten och båtbyggare för närvarande ligger under Kungl. Maj:ts prövning. En dylik omorganisation hade föreslagits av sjöfolksutbildningssakkunniga i deras den 20 februari 1945 avgivna betänkande med utredning och förslag angående yrkesutbildning av sjöfolk av manskapsgrad m. m. (stat. off. utr. 1945: 5). Detta förslag hade emellertid vid remissbehandlingen utsatts för sådan kritik, att dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet vid sin anmälan av ärendet i propositionen 1946: 8 (sid. 39 ff.) icke ansåg sig böra ifrågasätta en omorganisation av Lysekilsskolan i enlighet med det framlagda förslaget. Departementschefen ansåg emellertid icke uteslutet, att skolan framdeles skulle kunna i någon form inlemmas i en yrkesutbildningsorganisation för fiskerinäringen. I avvaktan på resultatet av ytterligare utredning i denna fråga har verksamheten vid Lysekilsskolan fortsatt i hittillsvarande former.

Det av sjöfolksutbildningssakkunniga framlagda förslaget har sedermera i modifierad form upptagits av *lantbruksstyrelsen* i ett den 18 januari 1947 avgivet förslag rörande fiskets undervisningsproblem. Sedermera har *Göteborgs och Bohus läns landsting* godkänt detta förslag och beviljat härför erforderliga medel. Landstingets förvaltningsutskott har därefter i skrivelse den 17 november 1947 hemställt, att omorganisationen måtte få äga rum från och med den 1 juli 1948 och anhållit om statsbidrag för ändamålet. Denna framställning har i allt väsentligt tillstyrkts av överstyrelsen för yrkesutbildning, som därvid förutsatt, att i huvudsak samma statsbidragsgrunder skola gälla som för sjömansskolor i allmänhet (kungörelsen 1946: 419), dock med vissa avvikelser, betingade av de särskilda förhållandena i detta fall.

Departementschefen. Jag är icke beredd att redan nu taga ställning till frågan om statsbidrag till Lysekilsskolan i den föreslagna nya formen. Sedan ärendet färdigberetts, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att taga ställning till den föreliggande framställningen, varvid torde få förutsättas, att — för den händelse skäl för bifall helt eller delvis till ansökningsen skulle finnas föreligga — till skolan skall få utgå statsbidrag i huvudsak i enlighet med vad som gäller för sjömansskolor i allmänhet

med de avvikelser därifrån, som betingas av den särställning i sjömansskolororganisationen, som Lysekilsskolan i viss mån skulle få. Statsbidragskostnaderna för skolan böra i händelse av en mera väsentlig omorganisation belasta vederbörande anslag till statsbidrag för sjömansskolor. I frågans nuvarande läge anser jag mig dock vid anslagsberäkningarna böra utgå ifrån, att statsbidraget till Lysekilsskolan under nästa budgetår kommer att belasta nu förevarande anslag. Beträffande detta anslag har överstyrelsen vid oförändrade förhållanden uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 90 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 10 000 kronor. Jag ansluter mig till överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 90 000.

[262.] 19. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av flygmekanikeravdelningar, förslagsanslag.** Detta anslag torde för nästa budgetår i enlighet med förslag av överstyrelsen för yrkesutbildning böra uppföras med ett oförändrat nominellt belopp av 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av flygmekanikeravdelningar* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 100.

[263.] 20. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 215 000 kronor. Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 16 000 kronor till 231 000 kronor.

Då en del av inkomsterna av den vid flygmekanikerskolan försålda produktionen regelmässigt torde tillgodoföras ifrågavarande anslag, anser jag det tillräckligt, att detsamma för nästa budgetår uppföres med ett med 10 000 kronor till 225 000 kronor förhöjt belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 225 000.

[264.] 21. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av sjömansskolor, förslagsanslag.** 22. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av sjömansskolor, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är anslaget till bidrag till inrättande av sjömansskolor uppfört med 150 000 kronor och anslaget till bidrag till driften av sjömansskolor med 100 000 kronor. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* har hemställt om anvisande av oförändrade anslag för nästa budgetår. Överstyrelsen har därvid beräknat, att under budgetåret 1948/49 utöver den nu befintliga sjömansskolan i Göteborg skulle tillkomma sjömansskolor i Kalmar och Hälsingborg samt eventuellt även i Stockholm. Då kostnader för behövliga nybyggnader knappast komme att belasta vederbörande anslag för budgetåret 1948/49 och de planerade nya skolorna icke torde komma att vara i verksamhet under hela nämnda år, funne sig överstyrelsen sakna anledning att föreslå någon höjning av de båda anslagen.

Jag biträder överstyrelsens för yrkesutbildning förslag om oförändrad medelsanvisning till ifrågavarande ändamål och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av sjömansskolor för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 150 000;

dels ock till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av sjömansskolor för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 100 000.

[265.] 23. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 39 600 kronor. Ur anslaget utgå bidrag till vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning under budgetåret 1947/48 anordnade kurser för utbildning av elektriska installatörer med behörighet, som avses i kungörelsen den 2 juni 1939 (nr 219) angående behörighet att vid elektriska starkströmsanläggningar utföra installationsarbete, med *dels* sammanlagt högst 30 200 kronor till högst fyra kurser för utbildande av installatörer med behörighet av klass B, *dels ock* sammanlagt högst 9 400 kronor till högst fyra kurser för utbildande av installatörer med behörighet av klass C.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 6 800 kronor till 46 400 kronor. Vid uppskattningen av medelsbehovet har överstyrelsen räknat med samma antal kurser som innevarande år. Med hänsyn till svårigheten att erhålla kompetenta lärare har överstyrelsen emellertid ansett det vara nödvändigt att öka de till lärarna utgående arvoden, så att dessa komma i nivå med de arvoden, som utgå till timlärare vid högre tekniska läroverk. Överstyrelsen räknar med att

arvodena i medeltal bära sättas till cirka 11 kronor per undervisningstimme och hemställer därför, att för varje B-kurs räknas med en kostnadsökning av 1 250 kronor och för varje C-kurs en kostnadsökning av 450 kronor eller sammanlagt ($4 \times 1\,250 + 4 \times 450 =$) 6 800 kronor.

Vad överstyrelsen anfört och föreslagit har icke givit mig anledning till erinran. Ifrågavarande anslag torde därför för nästa budgetår bära höjas med 6 800 kronor till 46 400 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 46 400.

[266.] 24. **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever, förslagsanslag.** De å riksstaten för budgetåret 1946/47 uppförda särskilda anslagen till stipendier åt elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, vid centrala verkstadsskolor, vid verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom, vid flygmekanikerskolan i Mölnadal och vid sjömansskolor ha från och med innevarande budgetår sammanförts till ett gemensamt anslag under förutnämnda rubrik. Detta anslag är uppfört med 4 100 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med 200 000 kronor till 4 300 000 kronor och därvid anfört följande till stöd för detta förslag.

Överstyrelsen har, med hänsyn till yrkesskolväsendets utveckling, att för budgetåret 1948/49 räkna med ett större antal till stipendium berättigade sökande, än under innevarande budgetår. Ur denna synpunkt torde anslagsbehovet kunna komma att förete en väsentlig ökning i förhållande till netto-utgiften under budgetåret 1946/47, som utgjorde 4 162 000 kronor. Men å andra sidan har erfarenheten redan visat, att, på grund av att den beskattningsbara medelinkomsten hos de stipendiesökandes föräldrar ökat i förhållande till tidigare år, de genomsnittliga stipendiebeloppen tendera mot minskning. Vid nämnda förhållanden och oförändrade stipendiegrunder beräknar överstyrelsen anslagsbehovet för budgetåret 1948/49 till 4 300 000 kronor.

Departementschefen. Jag biträder överstyrelsens förslag. Anslaget torde alltså för nästa budgetår bära höjas med 200 000 kronor till 4 300 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4 300 000.

[267.] 25. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till grafiska institutet.** Anslaget är uppfört med 3 600 kronor. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* har, efter av *institutets direktion* i ämnet gjord framställning, anhållit om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till grafiska institutet* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 3 600.

[268.] 26. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 39 000 kronor och disponeras sålunda:

1. Bidrag till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad	kronor 38 100
2. Bidrag till kostnaden för pension åt f. d. vaktmästaren vid bergsskolan i Falun F. E. Skoog	» 900
Summa kronor 39 000.	

Bidrag till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad har utgått alltsedan år 1873. Bidraget har sedan åtskilliga år tillbaka bestämts till belopp, som i regel beräknats motsvara högst 40 procent av kostnaderna för upprätthållande av skolans verksamhet, medan Jernkontoret svarat för återstoden av kostnaderna. Såsom villkor för bidragets utgående gäller bland annat, att skolans rektor, ordinarie lärare och vaktmästare åtnjuta avlöning till minst samma belopp som de ordinarie avlöningsförmåner, vilka enligt gällande bestämmelser tillkomma de tekniska fackskolornas rektorer, lektorer och ordinarie vaktmästare. Bidrag å 900 kronor till kostnaden för pension åt f. d. vaktmästaren vid bergsskolan i Falun F. E. Skoog har utgått alltsedan budgetåret 1938/39. Detta bidrag utgår under villkor, bland annat, att pensionen skall utgöra 1 500 kronor för år och att dyrtidstillägg icke må utgå å pensionen samt att Jernkontoret skall bestrida 600 kronor av pensionen. Att statsbidraget i detta fall alltså utgår med 60 procent sammanhänger med att den enligt beslut vid 1930 års riksdag nedlagda bergsskolan i Falun åtnjöt statsbidrag med 3/5 av kostnaderna för upprätthållande av dess verksamhet.

Jernkontoret har anhållit om följande tilläggsanslag för budgetåren 1946/48 och anslag för budgetåret 1948/49:

För budgetåret 1946/47:

löneförhöjning och dyrtidstillägg till en extralärare .. kronor 690: 80

För budgetåret 1947/48:

a. löneförhöjning och dyrtidstilllägg åt samme extralärare	kronor	1 024: 80	
b. höjda löner till ordinarie befattningshavare på grund av ändrade lönebestämmelser	»	10 796: —	
c. dyrtidstilllägg åt f. d. vaktmästaren F. E. Skoog	»	231: 30	kronor 12 052: 10

För budgetåret 1948/49:

a. bergsskolans driftkostnader ...	kronor	39 308: 80	
b. höjda löner till ordinarie befattningshavare på grund av ändrade lönebestämmelser	»	10 796: —	
c. Skoogs pension	»	900: —	
d. dyrtidstilllägg åt Skoog	»	231: 30	» 51 236: 10.

Till stöd härför har anförts bland annat, att Jernkontoret vid ingivandet av tidigare anslagsäskanden ej ägt kännedom om att extraläraren under tiden den 1 oktober 1946—den 30 juni 1947 erhållit löneförhöjning med 150 kronor för månad jämte dyrtidstilllägg samt att han från och med den 1 april 1947 uppburit från 20,7 till 25,7 procent förhöjt dyrtidstilllägg. Höjningen av lönerna för ordinarie befattningshavare sammanhängde med ändrad löneplan och ändrad dyrortsgruppering för statstjänstemän. F. d. vaktmästaren Skoog erhöles sedan den 1 april 1947 dyrtidstilllägg med 25,7 procent eller 385 kronor 50 öre för år. Beträffande merkostnaderna till följd av löneregleringen för ordinarie befattningshavare har Jernkontoret hemställt, att dessa helt måtte bäras av statsverket. Jernkontorets för ändamålet disponibla inkomster hade på grund av fallande penningvärde och minskade ränteinkomster så nedgått, att utan särskilt bidrag från Jernkontorets delägare medel icke funnes tillgängliga för täckande av dessa merkostnader. Utom statsbidraget till Skoogs pension, vilket beräknats till 60 procent, utgjorde de begärda statsbidragsbeloppen i övrigt 40 procent av kostnaderna.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har tillstyrkt tilläggsanslag åt bergsskolan för budgetåren 1946/48 med sammanlagt i avrundat tal 12 700 kronor, vilket belopp överstyrelsen ansett böra upptagas å tilläggsstat för innevarande budgetår, samt höjning av anslaget för nästa budgetår med 12 200 kronor till 51 200 kronor.

Departementschefen. Jag finner i likhet med överstyrelsen skäligt, att bidrag utgår till bestridande av de av Jernkontoret angivna ökade lönekostnaderna vid bergsskolan för budgetåren 1946/48. Jag anser mig dock icke kunna beräkna statsbidragets belopp enligt för Jernkontoret förmånligare grund än den sedan länge tillämpade. Tilläggsbidraget torde därför i fråga om lönekostnaderna böra beräknas till 6 034 kronor. Jag tillstyrker

vidare, att bidrag utgår till dyrtidstillägg åt f. d. vaktmästaren vid bergsskolan i Falun F. E. Skoog. Mot det begärda beloppet, 231 kronor 30 öre för vartdera av budgetåren 1947/49 har jag i och för sig icke funnit anledning till erinran. Det nuvarande statsbidragsvillkoret, att dyrtidstillägg ej må utgå å pensionen, synes närmast ha formulerats i anslutning till bruks-societetens pensionsbeslut. Medel till det av mig förordade ytterligare bidraget för budgetåren 1946/48, sammanlagt $(6\ 034 + 231:30 =) 6\ 265$ kronor 30 öre eller i avrundat tal 6 200 kronor, torde böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Jag ämnar senare denna dag göra hemställen härom.

Under åberopande av vad jag nyss anfört beträffande grunden för beräkning av bidrag till lönekostnadsökningen föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 700 kronor till $(39\ 000 + 5\ 700 =) 44\ 700$ kronor, varav ett belopp av 1 131 kronor bör utgå såsom bidrag till kostnaden för pension åt f. d. vaktmästaren Skoog. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 44 700.

[269.] 27. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås, förslagsanslag.** Anslaget är nu uppfört med 59 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 686. Enligt medgivande av riksdagen utgår ur anslaget till kristillägg dylikt tillägg till sådana befattningshavare vid institutet, vilka åtnjuta dyrtidstillägg, efter samma grunder som gälla för befattningshavare i statens tjänst vid oreglerade verk, dock under villkor, att halva kostnaden bestrides av vederbörande kommun eller landsting.

Genom beslut den 3 januari 1947 anbefallde Kungl. Maj:t överstyrelsen för yrkesutbildning att uppgöra sitt förslag om anslag till textilinstitutet för budgetåret 1948/49 med utgångspunkt därifrån, att dyrtidstillägg och kristillägg av statsmedel icke skulle under nämnda budgetår utgå å lönerna till befattningshavare vid institutet.

Styrelsen för institutet har hemställt, att statsbidrag till institutets verksamhet under nästa budgetår måtte utgå med 68 313 kronor samt därutöver bidrag till rörligt tillägg å befattningshavarnas löner med 4 265 kronor. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* har beräknat statsbidraget till 58 500 kronor, inklusive bidrag till rörligt tillägg.

Fördelningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget och de av överstyrelsen för yrkesutbildning för nästa budgetår föreslagna anslagsbeloppen framgå av följande sammanställning.

Ä n d a m å l	För budget- året 1947/48 anvisade belopp	Av översty- relsen för yrkesutbild- ning föreslag- na belopp
1. Institutets verksamhet i allmänhet	17 000	19 669
2. Engångsanslag för anskaffande av viss ut- rustning	12 800	1 933
3. Avlönande av föreståndare, tillika lärare i spinneriteknik	5 000	7 356
4. Avlönande av lärare i textil varukunskap	3 250	4 992
5. Avlönande av lärare i bindningslära	3 250	4 992
6. Avlönande av lärare i konfektionsteknik	3 250	4 992
7. Avlönande av lärarinna i handvävning	2 000	3 576
8. Avlönande av lärarinna i färg- och mönster- komposition	1 400	2 503
9. Extra lärare och assistenter	1 100	3 000
10. Bidrag till pensionsavgifter	700	1 200
11. Bestridande av halva kostnaden för dyrtids- tillägg (rörligt tillägg) åt befattningshavare vid institutet, <i>förslagsvis</i>	9 250	4 287
Summa kronor	59 000	58 500

Överstyrelsen har beträffande beräkningen av de olika utgiftsposterna an-
fört i huvudsak följande.

I n s t i t u t e t s v e r k s a m h e t i a l l m ä n h e t .

I ett av institutets styrelse framlagt förslag till stat ha kostnaderna för avlöning av spinnmästaren och vävmästaren uppförts med 14 304 kronor, vilket innebär en höjning med 6 304 kronor, beroende på att båda dessa befattningshavares löner beräknats enligt 19 löneklassen i löneplan nr 1 av statens löneplansförordning. Överstyrelsen tillstyrker denna löneställning. Kostnaderna för kassör, bokförare och skrivbiträde böra, i avvaktan på resultatet av utredning om lämpligaste anställningsformen för dessa befattningshavare beräknas till oförändrat belopp, 2 000 kronor. Mot styrelsens beräknade nettokostnader för bränsle m. m., 8 400 kronor, och för renhållning m. m., 10 500 kronor, innebärande en höjning med 1 500 kronor respektive en sänkning med 2 000 kronor har överstyrelsen ingen erinran. Kostnaderna för underhåll av maskiner m. m. samt för bibliotek och undervisningsmateriel beräknar överstyrelsen till sammanlagt 4 300 kronor eller 1 800 kronor mindre än för budgetåret 1947/48.

I enlighet med vad sålunda angivits bör kostnadsökningen för institutets verksamhet i allmänhet beräknas till $(6\,304 + 1\,500 - 2\,000 - 1\,800 =)$ 4 004 kronor. Statsbidraget bör ökas med två tredjedelar av sistnämnda belopp eller med 2 669 kronor. Då statsbidraget för budgetåret 1947/48 uppgår till 17 000 kronor, skulle statsbidraget för budgetåret 1948/49 sålunda uppgå till $(17\,000 + 2\,669 =)$ 19 669 kronor.

Anskaffande av viss utrustning. Styrelsen har beräknat kostnaderna härför till sammanlagt 23 500 kronor. Överstyrelsen, som anser att under nuvarande förhållanden endast den nödvändigaste materielen bör anskaffas, tillstyrker anskaffningen av en provningsapparat för undersökning av vattenavstötande förmåga hos vävnader för 1 500 kronor och en ballop-tonapparat för 1 400 kronor. Av den sammanlagda kostnaden, 2 900 kronor, böra två tredjedelar eller 1 933 kronor utgå som statsbidrag.

Avlöande av föreståndare, facklärare och facklärarinnor. Vid beräkning av avlöningarna för dessa befattningshavare har föreståndaren hänförs till 33 löneklassen, de tre facklärarna till 25 löneklassen och de två facklärarinnorna till 19 löneklassen av förutnämnda löneplan nr 1. För facklärarinnan i färg- och mönsterkomposition har lönen beräknats till 70 procent av den vid full tjänstgöring utgående. Medelsbehovet uppgår till sammanlagt 56 822 kronor. Överstyrelsen tillstyrker att statsbidrag utgår med hälften av detta belopp.

Extralärare och assistenter. Styrelsen framhåller, att löneförbättring för dessa lärare är erforderlig, om de skola kunna förmås att kvarstanna i tjänst. Medelsbehovet beräknas till 17 000 kronor. Överstyrelsen tillstyrker att statsbidraget höjes från 1 100 kronor till 3 000 kronor.

Bidrag till pensionsavgifter. Institutets andel i pensionsavgifterna till statens pensionsanstalt beräknas för nästa budgetår till 2 400 kronor, varför statsbidraget bör höjas till 1 200 kronor.

Bidraget till rörligt tillägg bör för avrundning av anslaget uppföras med förslagsvis 4 287 kronor.

Statskontoret har i fråga om befattningshavarnas avlöning framhållit, att utredning borde förebringas rörande kompetensvillkor, tjänstgöringens omfattning och arbetets art för de olika befattningshavarna, så att statsmakterna därigenom kunde hava möjlighet bedöma, huruvida löneläget för personalen ifråga anpassar sig till löneställningen för personal med likartade arbetsuppgifter i allmän tjänst. I avvaktan på en sådan utredning borde bidrag till arvoden och dyrtidstillägg beräknas till samma belopp, som för innevarande budgetår. I övrigt har statskontoret tillstyrkt överstyrelsens förslag om statsbidrag till anskaffande av vissa apparater och till ökning av anslagsposten till lärare och assistenter. Statskontoret har från dessa utgångspunkter beräknat anslaget till 47 800 kronor.

Med anledning av vad statskontoret i sitt utlåtande anfört har *överstyrelsen* inkommit med utredning i av statskontoret berörda hänseenden. Överstyrelsen har därvid erinrat om att överstyrelsen för att de ordinarie befattningshavarna vid institutet skulle erhålla pensionsrätt i statens pensionsanstalt godkänt regleringar av dessa befattningar. I regleringarna vore beträffande kompetensvillkoren följande föreskrivet.

För anställning som föreståndare, tillika facklärare i spinneriteknik erfordras avgångsexamen från svensk teknisk högskola inom mekaniska eller kemiska facket, textil fackkunskap, motsvarande minst godkänt avgångs-

betyg från lärokursen för textilingenjörer vid textilinstitutet samt intyg om praktisk verksamhet inom textilindustrin.

Facklärare i textil varukunskap eller konfektionsteknik skall hava avlagt avgångsexamen från svenskt tekniskt gymnasium (teknisk elementarskola) eller från svensk teknisk högskola samt förvärvat textil fackutbildning, motsvarande minst godkänt avgångsbetyg från lärokursen för textilingenjörer vid textilinstitutet. Han skall därjämte förete intyg om föregående praktisk verksamhet inom den gren av textil- eller konfektionsindustrin, som facklärartjänsten avser.

Facklärare i bindningslära skall hava avlagt studentexamen eller avgångsexamen från svenskt tekniskt gymnasium (teknisk elementarskola) samt med minst godkända betyg genomgått fullständig väveri- eller dessinörskurs vid textilfackskola. Han skall därjämte förete intyg om föregående praktisk verksamhet som dessinör.

Facklärarinnan i hand- och konstvävning skall av överstyrelsen hava förklarats behörig att innehava handvävnadslärarinnetjänst. Hon skall även kunna förete intyg om praktisk verksamhet inom hemslöjd eller industri i motsvarighet till den huvudsakligen teoretiska lärarinneutbildningen.

Facklärarinnan i färg- och mönsterkomposition skall hava förvärvat grundläggande teoretisk och praktisk utbildning inom textilt konsthantverk samt därjämte textilteknisk utbildning, motsvarande den, som meddelas i institutets kurs för kvinnliga mönsteritare och dessinörer även som erfarenhet av textil mönstergivning för industriella behov.

Spinn- eller vävmästare skall hava förvärvat teoretisk och praktisk utbildning, minst motsvarande lärokursen för spinneri- respektive väveritekniker vid textilinstitutet. Han skall därjämte genom arbetsbetyg styrka sig hava innehaft yrkesmässig anställning under tillräcklig tid inom sådan gren av textilindustrin, som tjänsten avser.

Beträffande lärarnas undervisningsskyldighet gäller följande bestämmelser.

Fackläraren i spinneriteknik, tillika föreståndare, är skyldig att varje vecka meddela undervisning 16 till 20 timmar i medeltal för läsår, vilket omfattar 40 veckor. Därjämte åligger det honom att tillfälligt, dock högst sammanlagt 10 dagar under samma läsår, utan särskild ersättning åtaga sig undervisning utöver förut angivna 20 veckotimmar.

Lärarinnans i färg- och mönsterkomposition undervisningsskyldighet omfattar 17—21 timmar för vecka och läsår.

Övriga ordinarie lärare äro skyldiga att undervisa 24—30 timmar för vecka och läsår.

I fråga om de nuvarande befattningshavarnas teoretiska och praktiska utbildning samt om arbetets art torde få hänvisas till handlingarna.

I fråga om nu utgående och föreslagna löneförmåner har överstyrelsen anfört:

Till institutets ordinarie lärarpersonal utgår, enligt vad överstyrelsen inhämtat från institutet, från och med den 1 juli 1947 följande löneförmåner per månad.

	Grundlön	Dyrtids- tillägg	Kris- tillägg	Särsk. löne- tillägg	Barn- bidrag	Summa
Facklärare i spinneriteknik, till- lika föreståndare	833	264	187: 40	41: 70		1.326: 10
Facklärare i bindingslära . . .	542	238	169: 10		10: —	959: 10
D:o i textil varukunskap . . .	542	238	169: 10			949: 10
D:o i konfektionsteknik	542	238	169: 10			949: 10
Facklärarinna i hand- och konst- vävning	333	146	103: 95	54: 35		637: 30
D:o i färg- och mönsterkompo- sition	233	102	72: 70	38: 05		445: 75
Spinnmästare	333	146	103: 95	54: 35		637: 30
Vävmästare	333	146	103: 95	54: 35	10: —	647: 30

Dyrtidstillägget är beräknat enligt kungörelsen 710/1940, tabell I, samt kristillägget enligt kungörelsen 460/1947, tabell II. För facklärarinnan i färg- och mönsterkomposition är lönen på grund av nedsatt tjänstgöring beräknad till 70 procent av den vid full tjänstgöring utgående lönen. För det särskilda lönetillägget, som utgår endast under innevarande budgetår, hava medel ställts till förfogande från enskilt håll.

Av ovanstående uppställning framgår att de årliga grundlönerna uppgå till för föreståndaren ($12 \times 833 =$) 9 996 kronor, för envar av facklärarna ($12 \times 542 =$) 6 504 kronor, facklärarinnan i hand- och konstvävning ($12 \times 333 =$) 3 996 kronor, facklärarinnan i färg- och mönsterkomposition ($12 \times 233 =$) 2 796 kronor samt för vardera av spinnmästaren och vävmästaren ($12 \times 333 =$) 3 996 kronor.

Statsbidraget till ovannämnda grundlöner, med undantag för lönerna till spinn- och vävmästarna, är beräknat till 50 procent och utgår enligt kungl. brevet den 30 juni 1947 (regleringsbrevet punkt 245) med 5 000 kronor till föreståndare, 3 250 kronor till envar av facklärarna, 2 000 kronor till facklärarinnan i hand- och konstvävning och 1 400 kronor till facklärarinnan i färg- och mönsterkomposition. Spinnmästarens och vävmästarens grundlöner ingå i kostnaderna till institutets verksamhet i allmänhet. Till dessa kostnader är statsbidraget beräknat till två tredjedelar av totalkostnaden.

Genomförandet av lärarnas inplacering i föreslagna löneklasser skulle för de olika lärarna medföra följande skillnader mellan nuvarande lön, det särskilda lönetillägget och barnbidraget oräknade, samt blivande lön (beloppen avrundade till närmaste krontal).

	Föreslagen lön	Nuvarande lön	Löneskillnad
Facklärare, tillika föreståndare	16 440	15 413	+ 1 027
Facklärare i bindingslära	11 184	11 389	— 205
Facklärare i textil varukunskap	11 184	11 389	— 205
Facklärare i konfektionsteknik	11 184	11 389	— 205
Facklärarinna i hand- och konstvävning	8 016	6 995	+ 1 021
Facklärarinna i färg- och mönsterkomposition .	5 611	4 897	+ 714
Spinnmästare	8 016	6 995	+ 1 021
Vävmästare	8 016	6 995	+ 1 021

I de föreslagna lönerna är inräknat rörligt tillägg med 12 procent. Lönen till facklärarinnorna i färg- och mönsterkomposition är beräknad till 70 procent av lönen vid full tjänstgöring.

Den totala löneökningen för facklärarna och facklärarinnorna skulle sålunda utgöra $(1\,027 + 1\,021 + 714 - 3 \times 205 =) 2\,147$ kronor samt för spinn- och vävmästarna $(1\,021 + 1\,021 =) 2\,042$ kronor.

Överstyrelsen förutsätter att nu nämnd lärarpersonal skall äga åtnjuta löneklassuppflyttning efter samma grunder som statstjänstemän i allmänhet. Statsbidrag bör därvid utgå till av löneklassuppflyttningarna föranledda merkostnader.

Departementschefen. Ur förevarande anslag utgår nu bland annat bidrag till arvoden jämte dyrtidstillägg därå åt den ordinarie lärarpersonalen vid institutet. Staten bidrager därvid med två tredjedelar av arvodeskostnaderna för spinnmästaren och vävmästaren, med hälften av arvodeskostnaderna för den övriga ordinarie lärarpersonalen vid institutet samt med hälften av kostnaderna för dyrtidstillägg. Befattningshavarna åtnjuta därjämte kristillägg, varav hälften bestrides av statsverket. Utgifterna härför avföras från åttonde huvudtitelns anslag till kristillägg. Vidare utbetalas för innevarande budgetår av enskilda medel provisoriskt lönetillägg.

Överstyrelsen har nu i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 3 januari 1947 uppgjort sitt förslag om anslag till institutet för nästa budgetår med utgångspunkt därifrån, att dyrtidstillägg och kristillägg av statsmedel icke skulle under nämnda budgetår utgå å lönerna till befattningshavare vid institutet. Härvid har överstyrelsen föreslagit, att lönerna för den ordinarie lärarpersonalen i fortsättningen skola utgå enligt vissa angivna löneklasser i löneplan nr 1 av statens löneplansförordning. Överstyrelsen har därvid förutsatt, att ifrågavarande lärarpersonal skulle äga åtnjuta löneklassuppflyttning efter samma grunder som statstjänstemän i allmänhet samt räknat med att statsbidrag skulle utgå till av löneklassuppflyttningarna föranledda merkostnader. Vad beträffar kostnadsfördelningen innebär överstyrelsens förslag, att staten skall bidraga med två tredjedelar av grundlönekostnaderna för spinnmästaren och vävmästaren, med hälften av grundlönekostnaderna för övrig ordinarie personal samt med likaledes hälften av kostnaderna för den rörliga förhöjningen av grundlönebeloppen. Förslagets genomförande skulle, såsom torde ha framgått av den i det föregående lämnade redogörelsen, för statsverket medföra en relativt oväsentlig kostnadsökning.

Jag anser mig böra tillstyrka vad överstyrelsen sålunda föreslagit. Då jag ej heller i övrigt funnit anledning till erinran mot de till grund för överstyrelsens beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår liggande förslagen, förordar jag, att förevarande anslag uppföres med av överstyrelsen föreslaget belopp, 58 500 kronor. Detta innebär en anslagsminskning med 500 kronor, närmast föranledd av minskad medelsanvisning till anskaffande av maskiner och apparater. Det må därjämte framhållas, att huvud-

titelns anslag till kristillägg framdeles avlastas utgifterna för dylikt tillägg åt lärarpersonalen vid institutet.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 58 500.

[270.] 28. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till Lennings textilt tekniska institut i Norrköping.** Detta anslag utgår för innevarande budgetår med 33 000 kronor. *Institutets styrelse* har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med 9 700 kronor till 42 700 kronor. Till stöd härför har åberopats, att undervisningen från och med läsåret 1946/47 bedrivits på tre parallellavdelningar mot tidigare två avdelningar. Den brist, som härigenom beräknades uppkomma budgetåren 1946/47 och 1947/48, avsåges att täckas genom tillfälliga bidrag från textilindustrin. Sådana bidrag kunde emellertid icke påräknas för budgetåret 1948/49 och icke heller kunde förhöjt bidrag erhållas från Norrköpings stad, enär stadens bidrag vore förhandsbestämt till år 1949. Genom att levnadskostnadsindex stigit hade även institutets lönekostnader ökat.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har med hänsyn till vad institutets styrelse anfört tillstyrkt en höjning av anslaget med 9 000 kronor till 42 000 kronor.

Departementschefen. Under nuvarande förhållanden kan jag icke tillstyrka någon höjning av ifrågavarande anslag. Detta torde därför för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till Lennings textilt tekniska institut i Norrköping* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 33 000.

[271.] 29. **Yrkesutbildningskurser för arbetslösa m. m., förslagsanslag.** För innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett förslagsanslag av 1 175 000 kronor. Anslaget skall jämlikt Kungl. Maj:ts beslut disponeras på följande sätt:

1. Anordnande i begränsad omfattning vid behov av yrkesutbildningskurser för arbetslösa, <i>förslagsvis</i>	kronor 1 000 000
2. Yrkesutbildning för f. d. fast anställt manskap vid försvaret, <i>förslagsvis</i>	» 75 000
3. Andra särskilda utbildningskurser, <i>förslagsvis</i>	» 100 000
Summa kronor 1 175 000.	

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med 1 150 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 25 000 kronor, avseende anslagsposten 2.

Jag biträder överstyrelsens förslag. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra sänkas med 25 000 kronor till 1 150 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Yrkesutbildningskurser för arbetslösa m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 1 150 000.

[272.] 30. **Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare, förslagsanslag.** Detta anslag har för innevarande budgetår höjts med 120 000 kronor till 160 000 kronor.

Bestämmelser angående statsunderstöd för utbildande av lärlingar i hantverksyrken, tillsyn över dylik utbildning m. m. ha av Kungl. Maj:t meddelats den 14 juni 1946 med tillämpning från och med budgetåret 1946/47. Tidigare gällande bestämmelser komma emellertid att delvis tillämpas under en övergångstid efter de nya bestämmelsernas ikraftträdande, enär understöden avse en treårig utbildningstid och utbetalas per år i efterskott.

Enligt dessa tidigare bestämmelser utgå understöden, högst 100 för år, med 400 kronor för varje lärling. Av detta belopp utbetalas 125 kronor vid första, 100 kronor vid andra och 75 kronor vid tredje läroårets slut. Återstående belopp, 100 kronor, utbetalas, sedan det styrkts, att lärling genom avlagt prov eller på annat sätt visat sig utlärdd i yrket. Lärling, för vars utbildande mästare erhållit statsunderstöd, är, om han efter avlagt prov undfått Sveriges hantverksorganisations utlärlingsbevis, berättigad till utlärlingspenning av 20 kronor. Han kan dessutom, om han i utlärlingsbeviset tillerkänts högsta vitsord för skicklighet i yrket, tilldelas statsstipendium av högst 100 kronor.

Enligt de från och med budgetåret 1946/47 gällande bestämmelserna utgår statsunderstöd för utbildande av lärling med 900 kronor för varje lärling och utanordnas av överstyrelsen för yrkesutbildning med 400 kronor efter första utbildningsåret, med 200 kronor efter andra utbildningsåret och med 300 kronor efter utbildningstidens slut, sedan genom av överstyrelsen förordnade lärlingsombud styrkts, att utbildningen bedrivits ändamålsenligt. Till lärlingsombud utgår enligt samma bestämmelser ersättning med 20 kronor per lärlings utbildningsår och, därest ombudet är bosatt å annan ort än den där utbildningen äger rum, även resekostnadsersättning enligt klass III i allmänna resereglementet samt traktamentsersättning av 10 kronor per dag för resor i den omfattning överstyrelsen äger föreskriva.

För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t bemyndigat överstyrelsen att med tillämpning av de sålunda meddelade bestämmelserna bevilja understöd för utbildning av högst 300 lärlingar.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har för nästa budgetår föreslagit en höjning av anslaget med 63 000 kronor till 223 000 kronor. Överstyrelsen har därjämte föreslagit en komplettering av gällande bestämmelser rörande statsunderstöd för utbildande av lärlingar i hantverksyrken i syfte att möjliggöra

att statsunderstöd finge utgå jämväl i sådana fall, då hantverksmästare åtagit sig den fortsatta lärlingsutbildningen av elev från verkstadsskola. Någon ökad medelsanvisning vore emellertid icke erforderlig av denna anledning.

Till stöd för den föreslagna höjningen av anslaget har överstyrelsen, som icke ifrågasatt någon ändring i antalet understödsrum, åberopat följande beräkning av medelsbehovet:

Lärlingsgrupp med stats- understöd utbildning påbörjad	Anslagets användning	
1945/46	Tredje utbetalning, efter tredje utbildningsåret (100 st. à 75 kr. =)	kronor 7 500
	Återstående belopp (100 st. à 100 kr. =)	» 10 000
	Utlärlingspenningar (100 st. à 20 kr. =)	» 2 000
	Statspremier (10 st. à 100 kr. =)	» 1 000
1946/47	Andra utbetalning, efter andra utbildningsåret (232 st. à 200 kr. =)	» 46 400
	Ersättningar till lärlingsombud (464 st. à 20 kr. =)	» 9 280
	Resekostnads- och traktamentsersättningar till lärlingsombud	» 4 000
1947/48	Första utbetalning, efter första utbildningsåret (300 st. à 400 kr. =)	» 120 000
	Ersättningar till lärlingsombud (600 st. à 20 kr. =)	» 12 000
	Resekostnads- och traktamentsersättningar till lärlingsombud	» 5 500
1948/49	Resekostnads- och traktamentsersättningar till lärlingsombud	» 5 500
Summa kronor		223 180.

Vad angår den föreslagna kompletteringen av gällande bestämmelser om nu ifrågavarande statsunderstöd har överstyrelsen anfört följande.

I skrivelse till överstyrelsen den 19 mars 1947 har Sveriges hantverks- och småindustriorganisation framhållit, att i de fall, då elev från tvåårig verkstadsskola fortsatte sin lärlingsutbildning hos hantverksmästare, mästaren syntes böra komma i åtnjutande av den del av statsunderstödet, som enligt bestämmelserna skulle utanordnas, sedan utbildningstiden gått till ända, d. v. s. 300 kronor. En dylik utbildningsgång förekomme icke sällan t. ex. inom smides- och rörinstallatöryrkena, där lärlingen först brukade genomgå en verkstadsskola med industriell inriktning för att sedan fullfölja sin utbildning hos en hantverksmästare. Enahanda förhållande föreläge, då elev i fyraårig verkstadsskola lämnade skolan efter två år för att fullfölja de sista två åren av utbildningen hos hantverksmästare. Även i detta fall syntes hantverksmästaren böra kunna komma i åtnjutande av 300 kronor i statsunderstöd. Likaså syntes i de fall, då elev lämnade verkstadsskola före utgången av de första två åren för att fortsätta sin utbildning hos hantverksmästare, i varje särskilt fall böra provas, huruvida den mästare, hos vilken utbildningen sålunda fortsattes, måtte kunna erhålla dels den del av statsbidraget, som skall utanordnas efter andra utbildningsåret, 200 kronor, dels ock de 300 kronor, som skola utanordnas, sedan utbildningstiden gått till ända.

Det är enligt överstyrelsens mening ett väsentligt intresse att de verkstadsskolelever, som icke erhållit fullständig lärlingsutbildning i verkstadsskolan — antingen detta beror på att skolans läroplan endast avser att ge eleven en kortare grundläggande utbildning eller att eleven av en eller annan anledning måst lämna skolan innan kursen avslutats — beredas tillfälle att fullfölja utbildningen inom näringslivet. Särskilt beträffande yrken med en längre lärotid torde det härvid vara av betydelse att genom statsunderstöd kunna stimulera till en ordnad allsidig hantverksutbildning. Överstyrelsen biträder därför organisationens uppfattning om önskvärdheten av att statsunderstöd kan utgå jämväl i förenämnda fall.

Departementschefen. Även för nästkommande budgetår torde antalet nya understöd böra utgöra högst 300. Överstyrelsens beräkning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran och anslaget torde därför böra höjas med 63 000 kronor till 223 000 kronor. Jag tillstyrker vidare överstyrelsens förslag, att statsunderstöd i fortsättningen må utgå även i sådana fall, då hantverksmästare åtagit sig den fortsatta utbildningen av elev från verkstadsskola. Därvid torde dock böra gälla vissa av överstyrelsen föreslagna begränsningar, nämligen att utbildningen skall avse yrke med minst fyra års lärotid samt att lärlingen icke genomgått mer än två års utbildning vid under överstyrelsens inseeende stående verkstadsskola inom samma yrke. Hantverksmästaren bör i dylikt fall kunna komma i åtnjutande av den del av statsunderstödet, som med tillämpning av gällande bestämmelser angående statsunderstöd för utbildande av lärlingar skulle ha utgått för den återstående lärotiden, därest lärlingen under hela lärotiden varit anställd hos samme mästare. I det fall lärlingen lämnar verkstadsskolan under löpande läsår, synes vid beräkning av understödsbeloppet böra så anses, som om lärlingen avslutat ifrågavarande läsår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen för yrkesutbildning meddela de ändringar i gällande bestämmelser, som erfordras vid bifall till vad jag nu förordat.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förelagsanslag* av kronor 223 000.

[273.] 31. **Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov, reservationsanslag.** Detta anslag har för innevarande budgetår med hänsyn till förefintlig reservation uppförts med ett nominellt belopp av 100 kronor. Enligt gällande bestämmelser beträffande anslagets disposition må ur anslaget utgå bidrag till resekostnads- och traktamentsersättning dels åt ordförande eller vid förfall för honom vice ordförande i granskningsnämnd inom hantverksdistrikt samt åt av hantverksdistrikt, yrkesförbund och fackförbund utsedda ledamöter av granskningsnämnd eller vid förfall för dem deras suppleanter, dels ock åt granskningsman, som deltagar i granskning av gesällprov, anordnad av yrkesförbund eller sådant förbunds för dylik granskning avsedda

organ enligt av Sveriges hantverks- och småindustriorganisation godkänt granskningsförfarande. Bidrag må utgå högst med belopp, motsvarande resekostnadsersättning enligt klass III i allmänna resereglementet och traktamentsersättning av 15 kronor för dag. Där hantverksdistrikt respektive yrkesförbund eller dess organ från annat håll åtnjuter bidrag till resekostnads- och traktamentsersättning åt granskningsmän för granskning av gesällprov, må bidrag av statsmedel endast utgå i den mån resekostnads- och traktamentsersättningen enligt vad nyss sagts överstiger sålunda erhållet bidrag.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har, med hänsyn till allttjämt förefintlig reservation å anslaget, föreslagit, att detta för nästa budgetår uppföres med ett oförändrat nominellt belopp av 100 kronor. Vidare har överstyrelsen, under åberopande av en framställning från Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, hemställt, att bidrag, beräknat enligt samma grunder som för granskningsmän, måtte få utgå jämväl åt lärling, som avlägger gesällprov på annan ort än anställningsorten. En dylik ändring av bestämmelserna syntes nämligen i många fall kunna medföra en minskning av kostnaderna för granskning av gesällprov.

Departementschefen. Med hänsyn till vad överstyrelsen anført har jag funnit mig böra biträda förslaget om sådan ändring i gällande bestämmelser, att bidrag må utgå jämväl till lärling, som avlägger gesällprov på annan ort än anställningsorten. Reservationen å förevarande anslag utgjorde vid utgången av budgetåret 1946/47 inemot 11 200 kronor. Med hänsyn härtill torde anslaget i enlighet med överstyrelsens förslag för nästa budgetår böra uppföras med ett oförändrat nominellt belopp av 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100.

[274.] 32. **Resestipendier för yrkesutbildning, reservationsanslag.** Ifrågasvarande anslag har för innevarande budgetår höjts med 10 000 kronor till 40 000 kronor. Närmare bestämmelser angående anslagets användning äro meddelade i kungörelsen 1944: 392.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med 5 000 kronor till 45 000 kronor. Överstyrelsen har därvid uttalat, att det med de anslagsmedel, som för närvarande stode till överstyrelsens förfogande, icke bleve möjligt att i önskvärd omfattning tillgodose de ökade anspråk på resestipendier för såväl beivrande av kurser inom landet som studier utomlands, vilka kunde förväntas. Överstyrelsen hade därför funnit en avsevärd höjning av anslaget motiverad men med hänsyn till de av det ekonomiska läget påkallade utgiftsbegränsningarna dock ansett sig för närvarande endast böra hemställa om en höjning av anslaget med nyssnämnda belopp, 5 000 kronor.

Departementschefen. Jag är icke beredd att nu förorda någon höjning av detta anslag, som därför för nästa budgetår torde böra uppföras med oförändrat belopp, 40 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av . . kronor 40 000.

[275.] 33. **Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 110 000 kronor. Av anslaget ha 70 000 kronor beräknats för en fyra månaders kurs för utbildning av lärare vid verkstadsskolor och 40 000 kronor för allmänna yrkespedagogiska kurser och kortare fortbildningskurser.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har den 20 juni 1947 avgivit utredning med förslag angående utbildning av lärare för industri och hantverk vid anstalter för yrkesundervisning m. m. (stat. off. utr. 1947: 55). Däri har överstyrelsen (sid. 162) hemställt, att under här ifrågavarande anslag måtte för budgetåret 1948/49 beräknas 172 000 kronor för utbildning av lärare i industri och hantverk samt handel. Beloppet avser (sid. 157) två pedagogiska kurser för blivande lärare i yrkesarbete, yrkespedagogiska kurser för timlärare, praktisk lärarutbildning för 15 assistentlärare, korrespondensstudier för ett 25-tal yrkeslärare samt en kurs för utbildning av vissa lärare vid högre tekniska läroverk, en kurs för utbildning av blivande heltidsanställda handelslärare och yrkespedagogiska kurser för timlärare vid handelsskolor.

Remissbehandlingen av nämnda utredning har ännu ej avslutats.

Departementschefen. Jag är icke beredd att lägga det av överstyrelsen avgivna utredningsförslaget till grund för framställning till 1948 års riksdag. Vid sådant förhållande torde förevarande anslag böra uppföras med oförändrat belopp, 110 000 kronor. Anslaget torde böra disponeras för i huvudsak samma slag av kurser som innevarande budgetår, dock att inom ramen av tillgängliga medel ändringar i anslagsdispositionen torde få vidtagas i anslutning till överstyrelsens förutnämnda förslag eller på grund av eljest föreliggande särskilda omständigheter. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 110 000.

[276.] 34. **Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen, reservationsanslag.** I enlighet med förslag av överstyrelsen för yrkesutbildning torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 10 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen*
för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 10 000.

[277.] 35. **Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik, reservationsanslag.** Från detta anslag, som är nytt för innevarande budgetår och uppfört med 13 700 kronor, utgår bidrag till svenska forskningsinstitutet för cement och betong vid kungl. tekniska högskolan i Stockholm för anordnande av vissa kurser. Institutet har hemställt om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 13 700.

278. 36. **Bidrag till stipendier för utbildande av diakoner för kyrklig och social tjänst.** *Svenska diakonsällskapet*, som enligt av Kungl. Maj:t fastställda stadgar har till ändamål »att till svenska kyrkans tjänst för fattigas, sjukas, förkomnas eller eljest nödställdas vård och hjälp fostra och utbilda kristliga män av evangelisk-lutherska bekvännelsen», har i skrivelse den 4 september 1947 hemställt om anvisande av ett anslag av 10 000 kronor till stipendier för elever vid Svenska diakonanstalten.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Vid diakonanstalten, som är den äldsta utbildningsanstalten i riket för manliga socialarbetare, har sedan 1898 utbildats diakoner för samhällelig socialvård och kyrklig församlingsvård. För inträde som elev vid anstalten fordras, bland annat, ett kunskapsmått motsvarande realexamen eller åtminstone goda folkskolekunskaper, utökade exempelvis vid fortsättningskola och tvåårig folkhögskolekurs. För närvarande är antalet elever vid anstalten 30 och utbildningen fyraårig. Efter ett års gemensam teoretisk utbildning delas eleverna upp på två utbildningslinjer, en församlingslinje och en social linje. Inom dessa båda linjer fullföljes sedan utbildningen, i huvudsak enligt följande schema: andra året praktiskt arbete, tredje året teoretisk utbildning och fjärde året dels praktik, dels repetition m. m. Den teoretiska utbildningstiden omfattar sammanlagt 21 månader. Eleverna erlagga under den tid, den teoretiska utbildningen pågår, viss ersättning för kost och logi. Denna ersättning har hittills utgått med omkring 60 kronor per månad men beräknas i fortsättningen komma att uppgå till omkring 100 kronor. Højningen har sin grund dels i att levnadskostnaderna ökat, dels i att anstalten står i begrepp att göra sin utbildning effektivare och aktuellare. För varje elev tillkommer under samma tid vissa utgifter för lärare, böcker m. m., preliminärt beräknade till 100 kronor per månad. Den teoretiska utbildningen kan sålunda beräknas för varje elev draga en kostnad av sammanlagt 4 200 kronor.

Diakonsällskapet har i sin skrivelse framhållit, att det för närvarande funnes ett avsevärt behov av diakoner, skickade att träda ut i den allmänna socialtjänsten och i kyrklig församlingstjänst. Detta behov syntes stiga, vilket framginge av den ständigt ökade efterfrågan hos anstaltens ledning

på utbildade diakoner. Då Svenska diakonsällskapet genom ifrågavarande verksamhet uppenbarligen fyllde ett viktigt samhällsbehov, syntes det sällskapet väl motiverat, att de elever, som genomginge diakonutbildningen, erhöles en viss studiehjälp av allmänna medel i form av stipendier.

Socialstyrelsen har tillstyrkt bifall till diakonsällskapets framställning och därvid anfört i huvudsak följande.

Socialstyrelsen, som anser sig böra begränsa sitt yttrande till att avse behovet av stipendier åt de elever, som utbildas å den sociala linjen, vill framhålla att efterfrågan på personer med social utbildning är mycket stor. Det är därför ur det allmännas synpunkt tacknämligt, att diakonsällskapet påtagit sig arbete och kostnader för att utbilda diakoner för tjänstgöring inom socialvården. Något bidrag av statsmedel utgår ej för själva undervisningen vid anstalten. Styrelsen finner det därför vara berättigat, att staten bidrager till att lätta obemedlade och mindre bemedlade elevers utbildningskostnader genom att ställa medel till förfogande för utdelning av stipendier. Styrelsen vill erinra om att eleverna vid socialinstituten ha möjlighet att erhålla stipendier dels genom bidrag av staten, dels ock genom bidrag från vissa landsting och städer, som ej ingå i landsting. Stipendierna av statsmedel må utgå med högst 90 kronor för månad, dock för hela studietiden med högst 1 900 kronor. Styrelsen har därför i och för sig intet att erinra mot bifall till sällskapets ansökning. Emellertid vill styrelsen framhålla önskvärdheten av en sådan omläggning av undervisningen vid anstaltens sociala linje, att undervisningen i de sociala ämnena kommer att bli i huvudsak likvärdig med undervisningen å socialinstitutens motsvarande linjer. En sådan omläggning bör enligt styrelsens mening vara en förutsättning för statsbidrag till stipendier åt eleverna å den sociala linjen.

Föredraganden. Såsom i ärendet framhållits, föreligger för närvarande i socialarbetet och inom församlingstjänsten ett betydande behov av arbetskraft med särskild utbildning för allmän socialvård och kyrklig församlingsvård. Den verksamhet för utbildning av diakoner, som sedan länge bedrivits av Svenska diakonsällskapet, synes mig därför vara förtjänt av det allmännas stöd. Med hänsyn till att eleverna vid diakonanstalten i stor utsträckning torde vara obemedlade eller mindre bemedlade synes detta stöd lämpligen böra utgå i form av bidrag till elevstipendier. Jag förordar, att för detta ändamål anvisas det av diakonsällskapet föreslagna beloppet, 10 000 kronor, vilket belopp torde böra uppföras å riksstaten som ett särskilt obetecknat anslag. I anledning av vad socialstyrelsen uttalat angående undervisningen å den sociala linjen vill jag framhålla, att jag förutsätter, att diakonsällskapet, som förklarat sig stå i begrepp att göra utbildningen vid diakonanstalten effektivare och aktuellare, därvid beaktar socialstyrelsens nu nämnda uttalande.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till stipendier för utbildande av diakoner för kyrklig och social tjänst* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 10 000.

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.

[279.] 1. Understöd åt folkbiblioteksväsendet, *förslagsanslag*. Detta anslag är nu uppfört med 2 818 500 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus-, truppförbands- och sjömansbibliotek, <i>förslagsvis</i>	kronor 2 270 500
2. Biblioteksverksamhet bland svenskar i utlandet, <i>förslagsvis</i>	» 13 000
3. Centralbibliotek	» 475 000
4. Vandringsbiblioteksverksamhet m. m. vid landsbiblioteken	» 20 000
5. Resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek	» 12 600
6. Förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek	» 5 000
7. Tillägg till grundkatalog	» 4 500
8. Tidskrifter	» 4 500
9. Bibliotekskurser	» 13 400

Summa kronor 2 818 500.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår förordat en höjning av samtliga anslagsposter utom posterna 2, 4, 6 och 8 med sammanlagt 193 500 kronor. Överstyrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

Folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus-, truppförbands- och sjömansbibliotek. Vid anslagsberäkningen har överstyrelsen, i likhet med föregående år, utgått från de understöd, som anvisats för närmast föregående kalenderår. För kalenderåret 1946 uppgingo de av överstyrelsen anvisade statsunderstöden, vilka belastat anslaget för budgetåret 1946/47, till inalles omkring 2 427 965 kronor, alltså ett belopp, som med omkring 157 500 kronor överstiger det för innevarande budgetår förslagsvis uppförda. Ökningen vittnar om att de lokala biblioteksanslagen, vilka ligga till grund för statsunderstöden, fortsatt att stiga. Vad enbart de kommunala och med dem likställda folkbiblioteken samt folkskolebiblioteken angår, visar en närmare undersökning, att, medan dessa bibliotek år 1941 i lokala bidrag uppburo sammanlagt 3 797 233 kronor och år 1945 5 195 231 kronor, motsvarande belopp för år 1946 uppgår till 6 211 134 kronor.

Då för närvarande inga andra utgångspunkter än de här anförda föreligga ifråga om statsanslagets beräkning, har överstyrelsen stannat vid att för

nästa budgetår föreslå att för ändamålet beräknas 2 428 000 kronor, vilket i förhållande till innevarande budgetår innebär en ökning med 157 500 kronor.

Centralbibliotek. För närvarande finnas centralbibliotek inrättade i sammanlagt 18 län, vartill komma landsbibliotek med centralbiblioteksuppgifter i ytterligare två län. Genom beslut vid 1947 års riksdag ha medel anvisats för inrättande av ytterligare två centralbibliotek från och med ingången av år 1948.

Enligt beslut av 1947 års riksdag utgår till centralbiblioteken ett understöd av 25 000 kronor för år och bibliotek eller för närvarande sammanlagt 475 000 kronor (18 bibliotek från budgetårets början om vardera 25 000 kronor och två bibliotek från den 1 januari 1948 om vardera 12 500 kronor). Anslagsbehovet för budgetåret 1948/49 uppgår till 500 000 kronor (20 bibliotek om vardera 25 000 kronor).

Resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek. Enligt beslut av 1947 års riksdag har anslagsposten uppförts med 600 kronor för år och län och därmed återförts till förkrignsnivån. De ändrade grunderna för traktamentsersättningens utgående göra en mindre höjning erforderlig. Överstyrelsen uppskattar denna till 900 kronor. En ökning kräves jämväl med hänsyn till att de båda den 1 januari 1948 nytillkommande centralbiblioteken komma att vara i verksamhet under hela budgetåret. Denna ökning kan beräknas till 600 kronor. Det sammanlagda anslagsbehovet uppgår alltså till $(12\,600 + 900 + 600 =)$ 14 100 kronor.

Förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek. Enligt vid kungörelsen den 24 januari 1930 (nr 15) angående understödjande av folkbiblioteksväsendet fogade övergångsbestämmelser må understöd av statsmedel utgå till en eller flera förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek intill dess att lands- eller centralbibliotek upprättats i minst 20 av rikets län. Den 1 januari 1947 voro 20 av rikets län försedda med lands- eller centralbibliotek, och för budgetåret 1947/48 skulle alltså med tillämpning av nämnda övergångsbestämmelser något anslag för här ifrågavarande ändamål icke ha erfordrats. Överstyrelsen framhöll emellertid i sina anslagsäskanden för budgetåret 1947/48, att ett totalt nedläggande av folkbildningsförbundets vandringsbiblioteksverksamhet skulle försätta de län, som icke voro försedda med lands- eller centralbibliotek, i ett sämre läge än förut, och föreslog, att anslag för ändamålet alltjämt skulle utgå. Kungl. Maj:t följde överstyrelsens förslag, och riksdagen anvisade i enlighet härmed 5 000 kronor till förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek.

Då någon landsbiblioteksverksamhet icke lär kunna upptagas i Kronobergs och Västmanlands län under budgetåret 1948/49, föreligger alltjämt behov av anslag till förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek. Det behövliga beloppet torde även under nästkommande budgetår böra beräknas till 5 000 kronor.

Tillägg till grundkatalog. Denna post har sedan budgetåret 1943/44 utgått med 4 500 kronor. De stegrade tryckningskostnaderna göra en ökning nödvändig. Överstyrelsen beräknar anslagsbehovet till 5 000 kronor.

Bibliotekskurser. För bibliotekskurser har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 13 400 kronor, varav 3 700 kronor avse en

kurs för folkbibliotekarier med biblioteksarbetet som bisyssla, 3 700 kronor en kurs för skolbibliotekarier, 2 000 kronor kortare kurser rörande skolbibliotek och dess utnyttjande vid undervisningen och 4 000 kronor en fortbildningskurs för bibliotekarier vid ungdomsbibliotek. Däremot utgår under året intet anslag för anordnande av s. k. biblioteksskola, som endast plägar återkomma vartannat år.

För budgetåret 1948/49 föreligger icke behov av medel för någon särskild kurs för bibliotekarier vid ungdomsbibliotek. Enligt överstyrelsens mening torde erfarenheterna från den planerade kursen under våren 1948 böra avväktas, innan medel på nytt begäras för detta ändamål. Däremot föreligger alltså behov av utbildningskurser dels för folkbibliotekarier med biblioteksarbetet som bisyssla, dels för bibliotekarier vid skolbibliotek av olika slag. För budgetåret 1948/49 räknar överstyrelsen med en kurs av vardera slaget. Även de kortare kurserna rörande skolbibliotek och dess utnyttjande i undervisningen finner överstyrelsen angelägna.

För nästkommande budgetår böra vidare medel anvisas för anordnande av den vartannat år återkommande biblioteksskolan, avsedd för utbildning av bibliotekarier med biblioteksarbetet som huvudsyssla. Kostnaderna för de tre senast anordnade kurserna ha uppgått till i medeltal 12 423 kronor för varje kurs. Mot detta belopp har svarat ett statsunderstöd om 4 000 kronor, medan återstoden täckts av elevavgifter. Från elevernas sida ha vid upprepade tillfällen gjorts framställningar om borttagande av elevavgifterna, vilka utgjort 200 kronor per elev. Överstyrelsen finner för sin del önskemålen berättigade och förordar därför att elevavgifterna borttagas vid biblioteksskolan. I enlighet med vad nyss anförts kunna kostnaderna beräknas till 12 400 kronor, vartill komma utgifter för förhyrande av lokaler, sedan den av överstyrelsen disponerade föreläsningssalen icke längre kan användas för ändamålet. Denna sistnämnda kostnad uppskattar överstyrelsen till 600 kronor och hela kostnaden för biblioteksskolan till 13 000 kronor.

Sammanlagda anslagsbehovet under denna punkt uppgår alltså till $(3\,700 + 3\,700 + 2\,000 + 13\,000 =) 22\,400$ kronor.

Hos Kungl. Maj:t har *Sigtunastiftelsen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bevilja det till stiftelsen hörande biblioteket årligt understöd av statsmedel enligt de principer, som gällde för folkbibliotek och därmed likställda bibliotek. Till stöd för detta förslag har stiftelsen framhållit, att dess verksamhet omfattade bland annat en folkhögskola, ett internatläroverk och ett gästhem, varjämte i Sigtuna funnes ännu ett internatläroverk samt svenska kyrkans lekmannaskola. För lärare och elever vid dessa skolor samt för gästhemmets gäster utgjorde biblioteket ett nödvändigt arbetsinstrument. Biblioteket användes också av stadens och traktens befolkning och i realiteten fungerade det som stadsbibliotek. Sedan 1946 åtnjöte biblioteket ett kommunalt anslag av 500 kronor för år.

Skolöverstyrelsen har med anledning av nämnda framställning hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1948/49 såsom bidrag till verksamheten vid stiftelsens bibliotek anvisa ett belopp av 5 000 kronor, att utgå från nu ifrågakvarande anslag. Överstyrelsen har därvid anfört bland annat följande.

Överstyrelsen vill gärna vitsorda vikten av bibliotekets verksamhet. Med sitt stora bokbestånd och sin sakkunniga och intresserade ledning utgör det en betydelsefull tillgång för lärare och elever vid de till Sigtuna förlagda skolorna samt för mera tillfälliga gäster vid Sigtunastiftelsen liksom även för stadens invånare. Biblioteket är emellertid icke berättigat till annat understöd ur anslaget till folkbiblioteksväsendet än det som i vanlig ordning utgår till biblioteket vid den stiftelsen tillhöriga folkhögskolan. För ett ytterligare stöd kan framför allt åberopas den betydelse biblioteket äger för Sigtuna stad. Enligt vad överstyrelsen inhämtat, äro omkring 20 procent av bibliotekets låntagare mantalsskrivna i Sigtuna. Bibliotekets betydelse i detta hänseende styrkes av det stöd, som staden ger verksamheten. Det är visserligen givet, att ett bibliotek med den särskilda karaktär, som stiftelsebiblioteket måste äga, inte i alla avseenden kan fylla de krav, som man ställer på ett kommunalt stadsbibliotek, men å andra sidan är verksamheten av den omfattning, att ett statligt stöd motiveras. Hänsyn bör även kunna tagas till den betydelse biblioteket äger för de till staden förlagda privatläroverken, som icke på annat sätt erhålla understöd för biblioteksverksamhet, liksom — om än i mindre omfattning — till bibliotekets värde som bibliotek för Sigtunastiftelsens gästhem. Överstyrelsen finner sig under sådana omständigheter kunna tillstyrka, att biblioteket tilldelas ett särskilt understöd och förordar, att framställning härom göres till riksdagen. Beloppet synes lämpligen böra uppföras som särskild post under förslagsanslaget till folkbiblioteksväsendet. Vad beloppets storlek angår, vill överstyrelsen nämna, att ett folkbibliotek med den i ansökningshandlingen intagna utgiftsstaten skulle erhålla lägst 5 202 och högst 9 526 kronor, det högre beloppet under förutsättning att ett eventuellt statsunderstöd är avsett att möjliggöra en utökning av bibliotekets verksamhet och icke en minskning av ägarens omkostnader för verksamheten i fråga. Med utgångspunkt härifrån vill överstyrelsen förordar, att statsunderstödet fastställas till 5 000 kronor för år. Som villkor bör föreskrivas, att biblioteket skall stå under inspektion av bibliotekskonsulenter i skolöverstyrelsen samt vara skyldigt att underkasta sig den kontroll och de villkor, som av överstyrelsen prövas nödiga och lämpliga.

Departementschefen. Med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anfört angående belastningen av anslagsposten till understöd åt folkbibliotek m. m. torde denna böra uppräknas med 157 500 kronor eller för avrundning av anslagets slutsumma med 158 900 kronor. Anslagsposterna till centralbibliotek, till resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek samt till tillägg till grundkatalog böra i enlighet med överstyrelsens förslag höjas med respektive 25 000 kronor, 1 500 och 500 kronor. Medel till förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek torde, såsom överstyrelsen föreslagit, böra anvisas jämväl för nästa budgetår med oförändrat belopp, 5 000 kronor. I enlighet med överstyrelsens förslag bör jämväl för nästa budgetår beräknas tillhopa 9 400 kronor för anordnande av utbildningskurser dels för folkbibliotekarier med biblioteksarbetet som bisyssla, dels ock för bibliotekarier vid skolbibliotek av olika slag. Därjämte böra medel beräknas för en s. k. biblioteksskola. Då jag under rådande förhållanden icke anser mig böra förordar, att elevavgifterna vid bibliotekssko-

lan slopas, torde medelsbehovet härför bära beräknas till 4 600 kronor. Anslagsposten till bibliotekskurser beräknar jag sålunda till $(9\,400 + 4\,600 =) 14\,000$ kronor, innebärande en höjning med 600 kronor. Under åberopande av vad skolöverstyrelsen anfört tillstyrker jag, att bidrag till verksamheten vid Sigtunastiftelsens bibliotek för nästa budgetår utgår med 5 000 kronor. Beloppet synes lämpligen bära uppföras såsom en särskild anslagspost under nu ifrågavarande anslag. Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör anslaget för nästa budgetår höjas med $(158\,900 + 25\,000 + 1\,500 + 500 + 600 + 5\,000 =) 191\,500$ kronor till 3 010 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt folkbiblioteksväsendet* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3 010 000.

[280.] 2. **Anskaffande av fasta fartygsbibliotek, reservationsanslag.** De sakkunniga för utredning av sjöfolkets bildningsfråga föreslogo i sitt den 20 februari 1945 avgivna betänkande (stat. off. utr. 1945: 5) anskaffande av fasta handboksbibliotek för fartyg och vissa studiehjem för en sammanlagd kostnad av 50 000 kronor, fördelad på flera år. I propositionen 1946: 8 uttalade föredragande departementschefen sin anslutning till de sakkunnigas förslag, i vad detsamma avsåg medelsanvisning till anskaffande av fasta handboksbibliotek för fartyg. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för ändamålet under nämnda rubrik för ett vart av budgetåren 1946/47 och 1947/48 anvisat ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag förordar, att även för nästa budgetår anvisas 10 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffande av fasta fartygsbibliotek* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10 000.

[281.] 3. **Bidrag till bildningsverksamhet bland sjömän.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 5 000 kronor. Anslaget utbetalas till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse för att användas för den instruktörs- och studiecirkelverksamhet, som bedrivs av styrelsens utskott för sjömansvård i hemlandet. *Skolöverstyrelsen* har i avbidan på närmare erfarenhet rörande anslagsbehovet föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bildningsverksamhet bland sjömän* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 5 000.

[282.] 4. **Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar.** Detta anslag har för innevarande budgetår höjts från 274 800 kronor till 440 000 kronor. Beträffande anslaget disposition hänvisas till sid. 692 i statsliggaren. Den del av anslaget, som icke disponeras för särskilda ändamål, är avsedd som understöd åt de lokala föreläsningsanstalterna.

Chefen för försvarsstaben har hemställt om höjning av det till föreläsningens verksamhet inom försvarsväsendet anvisade beloppet å högst 23 100 kronor till 33 600 kronor. Enligt gällande bestämmelser utgår statsunderstödet med högst 300 kronor per förband, dock med högst 50 kronor per föreläsning. I framställningen har framhållits, att vederbörande centralbyråer numera höjt normalarvodet åt föreläsare från 30 å 35 kronor till 45 kronor per föreläsning. För den militära föreläsningens verksamhetens del komme här till resekostnads- och traktamentsersättningar, vilka i genomsnitt uppginge till 15 å 20 kronor per föreläsning. På grund av arvodeshöjningen borde statsunderstödet höjas till 70 kronor per föreläsning och högst 420 kronor per förband. Med oförändrad omfattning av verksamheten erfordrades i så fall för samtliga förband sammanlagt 33 600 kronor.

Försvarets civilförvaltning har tillstyrkt framställningen.

Skolöverstyrelsen har hemställt om höjning av anslaget med 153 700 kronor, därvid överstyrelsen anført i huvudsak följande. Arbetarnas bildningsförbund hade anhållit om ökning av det till anordnande av föreläsningar i anslutning till lokalt organiserat studiearbete avsedda beloppet, nu högst 110 000 kronor, under åberopande av att förbundet nödgats höja föreläsararvodena och att beloppet även i övrigt vore otillräckligt. Överstyrelsen förordade höjning av beloppet med 60 000 kronor. I anslutning till försvarstabschefens framställning hemställde överstyrelsen om höjning av understödet till föreläsningens verksamhet inom försvarsväsendet till högst 60 kronor per föreläsning och om ökning av förutnämnda belopp å 23 100 kronor med 5 700 kronor. Det såsom bidrag för fortsatt utgivande av Tidskrift för föreläsningens verksamheten disponerade beloppet å 2 000 kronor borde överföras till reservationsanslaget till utbildning av studieledare för folkbildningsarbetet m. m., ur vilket understöd till andra dylika tidskrifter utginge. Till bidrag åt de lokala föreläsningens anstalterna hade för innevarande budgetår kunnat disponeras ett belopp av 172 400 kronor. Folkbildningsförbundet och föreläsningens förbundens riksorganisation hade hemställt om höjning av det fastställda maximiunderstödet per föreläsning till föreläsningens anstalt under åberopande av vidtagen höjning av föreläsararvodena. Överstyrelsen tillstyrkte ökning av statsbidraget per föreläsning från 25 till 35 kronor för de tio första föreläsningarna och från 10 till 15 kronor för de övriga, för vilket ändamål anslaget borde höjas med 90 000 kronor.

Departementschefen. Såsom förut nämnts har ifrågavarande anslag för innevarande budgetår höjts från 274 800 kronor till 440 000 kronor. Jag vill

därjämte erinra, att ett särskilt anslag av förslagsanslags natur till Resekostnadsersättning åt föreläsare upptagits å riksstaten från och med innevarande budgetår. Detta anslag är uppfört med 110 000 kronor. Enligt 1947 års riksdags beslut må till lokal föreläsningsanstalt utgå statsbidrag — frånsett resekostnadsersättning — med högst 25 kronor för varje under ett och samma budgetår anordnad föreläsning upp till ett antal av tio och med högst 10 kronor för varje under budgetåret därutöver anordnad föreläsning. Skolöverstyrelsens förslag om en höjning av nämnda bidragsbelopp kan jag icke tillstyrka. Under rådande förhållanden anser jag mig icke kunna förorda någon höjning av ifrågavarande anslags belopp utan föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår. Då jag emellertid anser mig böra biträda överstyrelsens förslag, att bidrag till fortsatt utgivande av Tidskrift för föreläsningsverksamheten från och med nästa budgetår skall bestridas från anslaget till Utbildning av studieledare för folkbildningsarbetet m. m., innebär detta i realiteten en anslagshöjning med 2 000 kronor. Detta belopp torde böra disponeras för föreläsningsverksamheten inom försvarsväsendet. Enligt nu gällande bestämmelser må statsunderstödet för föreläsningsverksamhet vid truppförband utgå med högst 300 kronor för helt budgetår räknat, dock med högst 50 kronor för varje anordnad föreläsning. Nämnda belopp torde böra höjas till 360 kronor respektive 60 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar*, för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 440 000.

[283.] 5. **Understöd för anordnande av folkbildningskurser m. m.** 6. **Resekostnadsersättning åt föreläsare, förslagsanslag.** 7. **Understöd åt studiecirkelverksamhet, förslagsanslag.** 8. **Understöd för anordnande av s. k. universitetscirklar, reservationsanslag.** Till dessa ändamål har riksdagen för innevarande budgetår anvisat anslag av respektive 155 000 kronor, 110 000 kronor, 1 200 000 kronor och 30 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har, under framhållande av att överstyrelsen ännu icke vunnit någon erfarenhet rörande anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål, hemställt om oförändrade anslag för nästa budgetår.

Jag biträder överstyrelsens förslag om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1948/49 anvisa:
dels till *Understöd för anordnande av folkbildningskurser m. m.* ett anslag av kronor 155 000;
dels till *Resekostnadsersättning åt föreläsare* ett förslagsanslag av kronor 110 000;

dels till Understöd åt studiecirkelverksamhet ett förslags-
 anslag av kronor 1 200 000;
 dels ock till Understöd för anordnande av s. k. universi-
 tetscirklar ett reservationsanslag av kronor 30 000.

[284.] 9. **Utbildning av studieledare för folkbildningsarbetet m. m., reservationsanslag.** Detta anslag, som upptagits på riksstaten från och med innevarande budgetår, är uppfört med 59 000 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till anordnande av utbildningskurser för studieledare utanför studieorganisationerna	kronor 15 000
2. Stöd åt nya bildningsformer inom det folkliga bildningsarbetet	» 10 000
3. Bidrag till bildningspropaganda på landsbygden	» 15 000
4. Bidrag till enskilda studier per korrespondens	» 10 000
5. Bidrag till utgivande av tidskrifter	» 9 000
Summa kronor 59 000.	

Skolöverstyrelsen, som ansett att nämnda anslagsposter i avbidan på ytterligare erfarenhet rörande medelsbehovet böra uppföras med oförändrade belopp, har föreslagit, att till ifrågavarande anslag överföres det ur anslaget till Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, utgående bidraget av 2 000 kronor för fortsatt utgivande av Tidskrift för föreläsningsverksamheten.

Departementschefen. Jag biträder skolöverstyrelsens förslag. Förevarande anslag bör därför för nästa budgetår höjas med 2 000 kronor till 61 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Utbildning av studieledare för folkbildningsarbetet m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 61 000.

[285.] 10. **Bidrag till inköp av film- och radioapparater för föreläsning- och studielokaler, reservationsanslag.** Detta anslag, som upptagits å riksstaten från och med budgetåret 1947/48, är uppfört med 30 000 kronor, varav 20 000 kronor avse bidrag till inköp av filmapparater och 10 000 kronor inköp av radioapparater. Med biträdande av skolöverstyrelsens förslag i ämnet förordar jag oförändrad medelsanvisning till nämnda ändamål för nästa budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inköp av film- och radioapparater för föreläsnings- och studielokaler* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30 000.

[286.] 11. Bidrag till studieförbund för organisations- och administrationskostnader. Detta anslag är nu uppfört med 500 000 kronor och skall jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1947 under budgetåret 1947/48 fördelas sålunda:

1. Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för anordnande av instruktionskurser för sjömän samt anställande av folkbildningsinstruktörer för sjömän	kronor	17 300
2. Bidrag enligt 27 § kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 508) angående statsbidrag till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet	»	482 700
Summa kronor		500 000.

Enligt 27 § nyssnämnda kungörelse må bidrag av statsmedel för organisations- och administrationskostnader utgå till av skolöverstyrelsen jämlikt 23 § samma kungörelse godkänt riksförbund för studiecirkelverksamhet med högst hälften av förbundets utgifter för studieverksamheten, däri inräknade kostnaderna för av förbundet anordnade studieledare- och instruktionskurser samt för av förbundet anställda instruktörer och konsulenter.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en höjning av detta anslag med 79 700 kronor, varav 4 700 kronor belöpa å anslagsposten 1. och 75 000 kronor å anslagsposten 2.

Anslagsposten 1. Av denna anslagspost disponeras nu 12 800 kronor för anställande av folkbildningsinstruktörer för sjömän i Göteborg, Helsingborg och Malmö samt 4 500 kronor för studieledarutbildning. Den föreslagna höjningen avser dels att möjliggöra anställande av dylika instruktörer jämväl i Gävle och Luleå, dels ock ökad medelsanvisning (1 500 kronor) till studieledarutbildningen.

Anslagsposten 2. Till belysande av medelsbehovet under denna anslagspost har skolöverstyrelsen åberopat följande sammanställning, som utvisar de för innevarande budgetår sökta och av överstyrelsen beviljade samt de för nästa budgetår äskade bidragen.

Skolöverstyrelsen har framhållit, att frågan om medelsbehovet för ifrågavarande ändamål efter en grundlig omprövning av 1944 års folkbildningsutredning varit föremål för prövning vid 1947 års riksdag, varvid utredningens förslag oförändrat godtagits av statsmakterna. Överstyrelsen vore därför icke beredd att nu föreslå en allmän höjning av ifrågavarande anslagspost.

Överstyrelsen har vidare anfört, att vissa studieförbund i sina anslagsäskanden hemställt, att jämväl kostnaderna för mat och logi för deltagare i av studieförbund anordnade studieledare- och instruktionskurser måtte få inräknas i de utgifter, som lades till grund för beräkning av anslag till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader. Överstyrelsen har biträtt detta förslag och på grund härav föreslagit en höjning av ifrågavarande anslagspost med 75 000 kronor. Överstyrelsen har därvid erinrat om att folkbildningsutredningen i sitt förslag uttryckligen undantagit kost och logi från anslagsberättigade kostnadsposter. Under remissbehandlingen av utredningens betänkande hade arbetarnas bildningsförbund och

Studieförbund	För budgetåret 1947/48		För budgetåret 1948/49 äskat belopp kronor
	äskat belopp kronor	beviljat belopp kronor	
1. Arbetarnas bildningsförbund	239 000	201 400	400 000
2. Folkuniversitetet	49 125	30 900	62 700
3. Frikyrkliga studieförbundet	15 205	11 000	22 832
4. Godtemplarordens studieförbund . .	44 425	43 000	60 400
5. Jordbrukare-ungdomens förbund . .	34 955	22 620	62 370
6. K. F. U. K:s och K. F. U. M:s riks- studieförbund	4 884	4 000	10 500
7. Nationaltemplarordens studieför- bund	31 295	25 150	34 395
8. Studieförbundet medborgarskolan	43 210	20 100	52 273
9. Svenska landsbygdens studieförbund	88 000	64 630	144 000
10. Sveriges blåbandsförenings studie- förbund	17 550	9 260	10 500
11. Sveriges kyrkliga studieförbund . .	40 500	24 600	40 500
12. Tjänstemännens bildningsverksam- het	41 575	26 040	52 225
Summa	649 724	482 700	952 695

nationaltemplarorden föreslagit, att även dessa poster skulle få inräknas i administrationskostnaderna. Departementschefen hade emellertid icke ansett sig böra förorda förmånligare understödsgrunder än de av utredningen föreslagna. För egen del ville överstyrelsen anföra, att överstyrelsen mot bakgrund av de hittills vunna erfarenheterna funne folkbildningsutredningens förslag, för vilket utredningen icke lämnat någon motivering, mindre välgrundat. Kostnader för kursdeltagares kost och logi vore lika ofrånkomliga som kostnader för t. ex. resor och instruktion vid en kurs. Någon anledning att sätta dessa kostnader i särklass kunde knappast föreligga. Det medförde dessutom många gånger tidsödande arbete för en kursanordnare att ur kostnaderna för en kurs urskilja dessa poster och undantaga dem från den summa, som må läggas till grund för sökande av administrationsbidrag.

Departementschefen. Under rådande förhållanden anser jag mig icke kunna tillstyrka överstyrelsens förslag om höjning av anslagsposten till bidrag till arbetarnas bildningsförbund för anordnande av instruktionskurser för sjömän samt anställande av folkbildningsinstruktörer för sjömän. Överstyrelsen har vidare föreslagit, att kostnaderna för kost och logi för deltagare i av studieförbund anordnade studieledare- och instruktionskurser skulle få inräknas i de kostnader, som läggas till grund vid bestämmandet av bidragen till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader, och på grund härav förordat viss höjning av anslagsposten till bidrag enligt 27 § kungörelsen 1947: 508. Såsom av den lämnade redogö-

relsen framgått var nyssnämnda spörsmål föremål för övervägande vid 1947 års riksdag. Enligt min mening ha tillräckliga skäl icke anförts för ett ändrat ståndpunktstagande från statsmakternas sida i denna fråga. Jag kan därför icke tillstyrka överstyrelsens förslag härutinnan utan förordar, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till studieförbund för organisations- och administrationskostnader* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 500 000.

[287.] 12. **Bidrag till verksamheten vid hemgårdar.** 13. **Bidrag till verksamheten vid studiehjem.** Dessa anslag äro nu uppförda med respektive 30 000 kronor. Hos Kungl. Maj:t har riksförbundet *Sveriges hemgårdar* hemställt, att för nästa budgetår måtte till verksamheten vid hemgårdar äskas ett anslag av minst 30 000 kronor. *Sveriges storloge av IOGT* har hemställt om ett anslag av 10 000 kronor, att av orden fördelas bland dess studiehjem. *K. F. U. M:s riksförbund* har för nästa budgetår anhållit om ett anslag av 5 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har erinrat om att ungdomsvårdskommittén i sitt betänkande angående ungdomens fritidsverksamhet framlagt förslag om statsbidrag till verksamheten vid s. k. fritidsgårdar, i vilken benämning kommittén inbegriper såväl hemgårdar som sådana studiehjem, som fylla vissa krav på allsidighet, kontinuitet hos verksamheten m. m. Överstyrelsen hade i sitt yttrande över betänkandet anslutit sig till kommitténs förslag men därjämte ansett, att bidrag av statsmedel borde kunna utgå till hemgårdar och studiehjem, som ej fyllde kraven för statsbidrag som fritidsgårdar. Under förutsättning att ungdomsvårdskommitténs förslag icke komme att föreläggas 1948 års riksdag, hemställde överstyrelsen om oförändrade anslag för nästa budgetår till verksamheten vid hemgårdar och studiehjem.

Departementschefen. Då ungdomsvårdskommitténs nyssnämnda betänkande icke lär föranleda något förslag till innevarande års riksdag om statsbidrag till verksamheten vid s. k. fritidsgårdar, förordar jag i enlighet med skolöverstyrelsens förslag, att anslagen till bidrag till verksamheten vid hemgårdar och studiehjem för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1948/49 anvisa
dels såsom *Bidrag till verksamheten vid hemgårdar* ett
anslag av kronor 30 000;
dels ock såsom *Bidrag till verksamheten vid studiehjem*
ett anslag av kronor 30 000.

[288.] 14. Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande. Detta anslag har under budgetåren 1938/48 varit uppfört med följande belopp:

1938/39		kronor	383 500
1939/40		»	378 300 ¹
1940/41		»	239 800
1941/42		»	229 800
1942/43		»	242 100
1943/44		»	262 100
1944/45		»	284 400
1945/46		»	331 000
1946/47		»	355 700
1947/48		»	455 500.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit en höjning av anslaget med 369 100 kronor. Under hänvisning till bland annat att det allmänna nykterhetstillståndet, särskilt bland ungdomen, under och efter kriget lämnat mycket övrigt att önska har överstyrelsen förklarat sig vilja icke blott tillstyrka, att de av 1947 års riksdag anvisade bidragen till nykterhetsorganisationerna bibehållas, utan även föreslå i vissa fall betydande höjningar för budgetåret 1948/49. Överstyrelsen har därvid framhållit, att överstyrelsen föranletts till detta ståndpunktstagande av det skälet, att framställningarna om bidrag i flera fall vore motiverade med avsikten att intensifiera den utåtriktade verksamheten. Understundom riktades mot nykterhetsorganisationernas arbete den invändningen, att det alltför mycket riktade sig inåt, till de egna medlemmarna, att föredrag och annan upplysningsverksamhet huvudsakligen nådde personer, som redan vore vunna för den helnyktra ståndpunkten. Ehuru det icke vore överstyrelsens uppfattning, att denna invändning i det väsentliga vore riktig, vore det tydligt, att den utåtriktade verksamheten hade den största samhälleliga betydelsen och på allt sätt borde främjas både av det allmänna och av organisationerna själva. Det vore överstyrelsens avsikt att, vid bifall till överstyrelsens förslag, söka stimulera nykterhetsorganisationerna att använda de ökade statsbidragen för utåtriktad verksamhet.

¹ Härav togs dock ett belopp av 25 000 kronor, avsett till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m., icke i anspråk (jfr proposition nr 79 till 1939 års uttima riksdag, sid. 47).

Anslagsäskandena framgå av följande sammanställning:

Anslagets ändamål	Beviljat bidrag för budgetåret		För budgetåret 1948/49	
	1939/40	1947/48	begärt bidrag	av överstyrelsen tillstyrkt bidrag (ökning resp. minskning)
	kronor	kronor	kronor	kronor
1. Anordnande av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl.	11 000	11 000	13 700	13 700 (+ 2 700)
2. Föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m.	140 000	120 000	140 000	140 000 (+ 20 000)
3. Fortbildningskurs för lärare vid högre skolor	—	8 000	8 000	8 000
4. Utgivande av en handledning för lärare vid nykterhetsundervisning	—	—	13 000	13 000 (+ 13 000)
5. Anskaffande av upplysningsfilmer i alkoholfrågan	—	15 000	10 000	10 000 (— 5 000)
6. Främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	50 000	65 000	79 000	79 000 (+ 14 000)
7. Främjande av de kristna samfundens nykterhetsrörelses verksamhet	5 000	20 000	35 000	20 000
8. Främjande av Svenska sällskapets för nykterhet och folkuppfostran verksamhet	3 425	2 000	2 000	2 000
9. Främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. upplysnings- och ungdomsverksamhet	33 000	35 000	162 000	55 000 (+ 20 000)
10. Främjande av Sveriges godtemplares ungdomsförbunds verksamhet	2 000	3 000	9 000	5 000 (+ 2 000)
11. Främjande av Sveriges blåbandsförenings upplysnings- och ungdomsverksamhet	10 000	11 000	18 500	15 000 (+ 4 000)
12. Främjande av Nationaltemplarordens upplysnings- och ungdomsverksamhet	11 500	11 000	20 000	18 000 (+ 7 000)
13. Främjande av nykterhetsorganisationen Verdandis upplysnings- och ungdomsverksamhet	5 000	6 000	7 000	7 000 (+ 1 000)
14. Främjande av Sveriges studerande ungdoms helynkterhetsförbunds verksamhet	8 000	11 000	19 300	19 300 (+ 8 300)
15. Främjande av nykterhetsföreningen Vita Bandets upplysnings- och ungdomsverksamhet	6 000	6 000	7 500	7 500 (+ 1 500)
16. Främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	8 500	10 000	11 000	11 000 (+ 1 000)
17. Främjande av Svenska läkarnas nykterhetsförenings verksamhet	3 000	6 000	10 000	10 000 (+ 4 000)
18. Främjande av järnvägsmännens helynkterhetsförbunds verksamhet	5 000	6 000	9 000	8 000 (+ 2 000)
19. Främjande av Sveriges polismäns helynkterhetsförbunds verksamhet	1 000	—	—	—

Anslagets ändamål	Beviljat bidrag för budgetåret		För budgetåret 1948/49	
	1939/40	1947/48	begärt bidrag	av överstyrelsen tillstyrkt bidrag (ökning resp. minskning)
	kronor	kronor	kronor	kronor
20. Främjande av Svenska tullmännens helnykterhetsförbunds verksamhet	500	—	—	—
21. Främjande av motorförarnas helnykterhetsförbunds verksamhet	19 000	23 000	39 000	30 000 (+ 7 000)
22. Bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande (Bureau internationale contre l'alcoolisme) verksamhet	3 500	5 500	5 500	5 500
23. Instruktorer för nykterhetsupplysning	42 000	72 500	148 100	113 100 (+ 40 600)
24. Anordnande av instruktionskurser för lärare för nykterhetsundervisningen . . .	7 500	—	—	—
25. Främjande av Kvinnoföreningarnas samarbetskommittés för nykterhetsfrågor verksamhet	—	1 000	10 000	10 000 (+ 9 000)
26. Bidrag till ordenshusverksamhet	—	—	75 000	10 000 (+ 10 000)
27. Främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings verksamhet	—	—	18 000	16 500 (+ 16 500)
28. Främjande av kommitténs för samarbete mellan nykterhetsrörelsen och fackföreningsrörelsen verksamhet	—	—	15 000	15 000 (+ 15 000)
29. Främjande av Svenska frisksportarförbundets verksamhet	—	—	7 000	3 000 (+ 3 000)
30. Bidrag till nykterhetssammanslutningar för organisations- och administrationskostnader	—	—	—	170 000 (+ 170 000)
31. Främjande av nykterheten på andra än ovan anförda sätt och motarbetande av dryckenskapens följder	3 375	7 500	—	10 000 (+ 2 500)
Summa kronor	378 300	455 500	891 600	824 600 (+ 369 100)

Beträffande den närmare motiveringen för de föreslagna särskilda bidragen torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Statskontoret har — under erinran om den för innevarande budgetår vidtagna höjningen av förevarande anslag och under framhållande av det skärpta ekonomiska läget — förklarat, att ämbetsverket icke ville motsätta sig att ett belopp av 13 000 kronor anvisades till utgivande av en inom centralförbundet för nykterhetsundervisning utarbetad handledning för lärare vid nykterhetsundervisningen. Då det också syntes angeläget att i någon

mån höja bidraget till den verksamhet, som kvinnoföreningarnas samarbetskommitté för nykterhetens främjande bedreve, hade ämbetsverket icke något att erinra mot att det nu utgående bidraget höjdes med 1 000 kronor till 2 000 kronor. I övrigt har statskontoret icke ansett sig kunna tillstyrka, att statsbidrag anvisades till belopp överstigande det för budgetåret 1947/48 utgående. Ämbetsverket har därför föreslagit, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 14 000 kronor till 469 500 kronor.

Departementschefen. Detta anslag var för budgetåret 1939/40 uppfört med 378 300 kronor men sänktes under de två följande budgetåren. Anslaget har därefter successivt höjts till det nuvarande beloppet, 455 500 kronor. I jämförelse med budgetåret 1946/47 innebär detta en höjning av anslagets belopp med 99 800 kronor. Då anslaget från och med innevarande budgetår avlastats de till vissa organisationer tidigare utgående bidragen till studieverksamhet, utgör den reella anslagshöjningen för innevarande budgetår inemot 115 000 kronor. De av vederbörande organisationer begärda bidragen för nästa budgetår uppgå till ett belopp, som skulle innebära nära nog en fördubbling av det nu utgående anslaget. Skolöverstyrelsen har för egen del tillstyrkt en medelsanvisning för nästa budgetår av 824 600 kronor, innebärande en anslagshöjning med 369 100 kronor, medan statskontoret icke velat motsätta sig en höjning av anslaget med 14 000 kronor.

Under hänvisning till den väsentliga anslagshöjning, som vidtagits för innevarande budgetår, anser jag mig icke under nu rådande bekymmersamma ekonomiska förhållanden kunna tillstyrka någon ytterligare höjning av anslaget för nästa budgetår utan förordar, att detsamma uppföres med oförändrat belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela beslut om anslagets disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 455 500.

[289.] 15. **Utbildningskurser i esperanto för lärare.** Detta anslag, som är nytt för innevarande budgetår, är uppfört med 5 000 kronor. Av anslaget må 1 000 kronor användas till två av svenska esperantoinstitutet anordnade kurser i esperanto för lärare och 4 000 kronor till traktamentsersättning och resebidrag åt deltagare i dessa kurser. *Svenska esperantoinstitutet* har för nästa budgetår hemställt om anvisande för ifrågavarande ändamål av ett oförändrat belopp av 5 000 kronor. Institutet har därvid åberopat, att det under hösten 1947 visat sig råda en kännbar brist på kompetenta lärare och studiecirkelledare i esperanto samt att ett allt större behov av lärarkrafter i ämnet beräknades komma att göra sig gällande i fortsättningen.

Jag biträder förslaget om anvisande av ett oförändrat belopp av 5 000 kronor till ifrågavarande ändamål och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurser i esperanto för lärare* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 5 000.

[290.] 16. **Folkliga musikskolan i Arvika: Understöd.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 15 000 kronor.

Styrelsen för skolan har hemställt om höjning av anslaget med 20 000 kronor. Styrelsen har framhållit, att skolan arbetade under synnerligen svåra ekonomiska förhållanden. I avbidan på det förslag rörande den folkliga musikbildningen, som 1944 års folkbildningsutredning kunde väntas komma att framlägga, gällde det för skolan att söka vidmakthålla sin undervisning vid nuvarande omfattning. Särskilt angeläget vore det för skolan att få behålla sina lärare. Härför krävdes emellertid, att de hittills mycket låga lönerna höjdes. Styrelsen hade hos skolans stödförening begärt förhöjt anslag, men utöver detta måste 20 000 kronor anskaffas för att lärarna skulle kunna erhålla skälig lönestandard.

Skolöverstyrelsen och 1944 års folkbildningsutredning ha biträtt framställningen.

Departementschefen. Ehuru vägande skäl i och för sig synas föreligga för en höjning av anslaget, nödgas jag dock förorda, att detsamma för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkliga musikskolan i Arvika: Understöd* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 15 000.

[291.] 17. **Folkliga musikskolan i Arvika: Stipendier.** Detta anslag har från och med budgetåret 1946/47 höjts från 1 500 kronor till 3 600 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 september 1939 gälla beträffande ifrågavarande stipendier i tillämpliga delar föreskrifterna rörande elevstipendier vid folkhögskolorna, dock med iakttagande av att stipendiebeloppen begränsas inom ramen för det beviljade anslaget.

Skolöverstyrelsen har förordat en höjning av anslaget med 2 500 kronor.

Jag ifrågasätter icke nu någon ändring beträffande ifrågavarande anslag. Detta bör därför uppföras med 3 600 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkliga musikskolan i Arvika: Stipendier* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 3 600.

[292.] 18. **Statens studielån: Studielånenämnden, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 65 000 kronor. Anslaget må icke utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas. *Studielånenämnden* har hemställt, att an-

slaget måtte för nästa budgetår höjas med 10 000 kronor till 75 000 kronor. Till stöd härför har nämnden anfört följande.

Utgifterna för budgetåret 1946/47 uppgingo till 74 436 kronor. Då nämndens arbete innevarande budgetår är minst lika omfattande som det föregående, torde nämnden komma att begära Kungl. Maj:ts tillstånd att få överskrida årets anslag. För budgetåret 1948/49, under vilket någon minskning i arbetet icke kan förväntas, synes därför ett anslag å minst 75 000 kronor erforderligt. Genom beslut den 6 december 1946 har Kungl. Maj:t uppdragit åt nämnden att verkställa en allmän översyn av den statliga studiehjälpen till lärjungar i allmänna läroverk, yrkesskolor m. fl. läroanstalter, varvid även nämndens organisation och dess behov av fast anställd kanslipersonal m. m. skall upptagas till prövning. Denna utredning är ännu icke slutförd. Med hänsyn härtill synes anslaget till nämnden även för nästa budgetår böra få förslagsanslags natur. Nämnden föreslår sålunda, att för nämndens verksamhet budgetåret 1948/49 upptages ett förslagsanslag å 75 000 kronor, vilket anslag får överskridas endast med Kungl. Maj:ts medgivande.

Departementschefen. Jag biträder studielånenämndens förslag om anslags höjning med 10 000 kronor till 75 000 kronor. Anslaget bör såsom hittills icke få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens studielån: Studielånenämnden* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av . . kronor 75 000.

[293.] 19. **Statens studielån: Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån, förslagsanslag.** Detta anslag, som för närvarande är uppfört med 8 600 kronor, torde med hänsyn till belastningen, 9 750 kronor, å anslaget för budgetåret 1946/47 för nästa budgetår böra uppräknas med 1 400 kronor till 10 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens studielån: Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 10 000.

[294.] 20. **Statens biografbyrå: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är uppfört med 82 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 700. *Direktören för biografbyrån* har för nästa budgetår icke ifrågasatt annan ändring än en uppräkning av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med 1 400 kronor och av anslagsposten till rörligt tillägg med 3 400 kronor.

Departementschefen. I enlighet med direktörens förslag torde anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän och till rörligt tillägg böra höjas till 55 000 respektive 6 600 kronor. Anslaget bör därför ökas med 4 800 kronor till 86 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för statens biografbyrå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 55 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 24 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 500
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 6 600

Summa kronor 86 800;

dels ock till Statens biografbyrå: Avlöningar för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av .. kronor 86 800.

[295.] 21. Statens biografbyrå: Omkostnader, förslagsanslag. Detta anslag har sedan budgetåret 1944/45 varit uppfört med 6 000 kronor. Omkostnadsstaten upptager två poster, den ena till sjukvård m. m. å 300 kronor och den andra till expenser å 5 700 kronor.

Direktören för biografbyrån har för nästa budgetår föreslagit anvisande av ett engångsanslag av 9 000 kronor för inköp av ett s. k. ljudbord och höjning av expensposten med 2 000 kronor. Som motivering har anförts bland annat, att den å byrån för kontroll av filmkopior m. m. disponerade bordsapparaten vore av föråldrad modell och delvis försliten. Under de sista tio åren hade byråns arbete oavbrutet ökats. För att utökning av byråns personal skulle kunna undvikas, borde ett modernt ljudbord anskaffas. Detta syntes i icke oväsentlig grad komma att underlätta kontrollarbetet. Utgifterna under expensposten för renhållning och städning hade stegrats starkt. Till följd härav hade inköp och underhåll av möbler och maskininventarier icke kunnat äga rum i behövlig omfattning. Betydande fördyringar hade också inträtt i fråga om utensilier och anlitande av servicepersonal.

Departementschefen. Vad direktören för biografbyrån anfört rörande svårigheterna för byråns personal att med den nuvarande tekniska utrustningen medhinna det ständigt ökande kontrollarbetet har övertygat mig om nödvändigheten av att byrån utrustas med ett s. k. ljudbord. Jag tillstyrker därför, att ett engångsbelopp av 9 000 kronor anvisas för ändamålet. Jag tillstyrker vidare en höjning av expensposten med 2 000 kronor. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör anslaget för nästa budgetår höjas med 11 000 kronor till 17 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Statens biografbyrå: Omkostnader för budgetåret 1948/49 anvisa ett förslagsanslag av kronor 17 000..

[296.] **22. Bidrag till Samfundet för hembygdsvård.** Anslag till detta ändamål har sedan budgetåret 1938/39 anvisats under nionde huvudtiteln och utgår för innevarande budgetår med 25 000 kronor. Anslaget disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 792. Därjämte har samfundet under en lång följd av år erhållit understöd från vissa under åttonde huvudtiteln uppförda anslag. Sålunda har samfundet innevarande budgetår beviljats bidrag dels ur anslaget till understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker med 3 000 kronor för fortsatt utgivande av »Bygd och natur, tidskrift för hembygdsvård», dels ock ur anslaget till understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning med i runt tal 3 200 kronor till uppehållande av verksamheten vid samfundets byggmästarskola å Vilans folkhögskola. Slutligen har samfundet under flera år erhållit bidrag till bestridande av kostnaderna för den av samfundet genom dess vägbyrå bedrivna verksamheten i vägvårdande syfte. Detta bidrag, som för innevarande år är 15 000 kronor, utgår från det under sjätte huvudtiteln uppförda anslaget till bidrag till vissa forsknings- och undersökningsarbeten.

Beträffande samfundets verksamhet torde jag få hänvisa till 1947 års statsverksproposition (nionde huvudtiteln, sid. 204 f.), där en kortfattad redogörelse lämnats för en av byråchefen C. S. Lindström härom verkställd utredning. Här må endast erinras, att kostnaderna för samfundets verksamhet i den av utredningsmannen föreslagna omfattningen — fränsett kostnaderna för vägbyråns arbete — beräknats till 114 600 kronor för år, medan samfundets inkomster beräknats till 70 000 kronor för år. Skillnaden mellan angivna omkostnader och inkomster, i runt tal 45 000 kronor, har av utredningsmannen föreslagits skola täckas av statsbidrag. Därest byggmästarkursen vid Vilans folkhögskola skulle bibehållas, vore enligt utredningsmannens beräkningar statsbidrag med ytterligare 2 000 kronor erforderligt.

Sedermera har samme utredningsman i en den 15 november 1947 dagtecknad promemoria angående statens understödjande av Samfundet för hembygdsvård föreslagit, att ifrågavarande anslag i fortsättningen skulle uppföras under åttonde huvudtiteln.

I skrivelse den 9 augusti 1947 har *Samfundet för hembygdsvård* hemställt, att för budgetåret 1948/49 måtte som bidrag till samfundets verksamhet för byggnadskulturens främjande anvisas ett med 22 000 kronor till 47 000 kronor förhöjt anslag. Samfundet har därvid åberopat, att dess verksamhet under de senaste åren givit ett årligt underskott, som endast med svårighet kunnat täckas genom privata bidrag och ökade medlemsintäkter. I det begärda anslaget ha inräknats 2 000 kronor till verksamheten vid byggmästarskolan å Vilan.

Departementschefen. Som av den lämnade redogörelsen framgått har sedan budgetåret 1938/39 under nionde huvudtiteln anvisats ett särskilt

riksstatsanslag till bidrag till Samfundet för hembygdsvård. Med hänsyn till karaktären av samfundets verksamhet har det vid budgetarbetet under hösten 1947 befunnits lämpligt, att detta anslag uppföres under åttonde huvudtiteln. Samfundet har för nästa budgetår hemställt om en avsevärd ökning av anslaget. Ehuru jag för egen del finner det angeläget, att samfundet icke av ekonomiska skäl tvingas att väsentligen inskränka eller nedlägga sin betydelsefulla hembygdsvårdande verksamhet, kan jag i nuvarande finansiella läge icke tillstyrka någon ökad medelsanvisning. För nästa budgetår förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till Samfundet för hembygdsvård* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av .. kronor 25 000.

L. Gymnastiska centralinstitutet m. m.

[297.] 1. Gymnastiska centralinstitutet: *Avlöningar, förslagsanslag.*

Detta anslag är nu uppfört med 245 000 kronor. Personalförteckning och avlöningsstat med därtill hörande bestämmelser finnas införda i statsliggaren, sid. 701 f. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 oktober 1947 må av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal tagas i anspråk högst 46 700 kronor.

Direktionen över institutet har för nästa budgetår hemställt om höjning av anslaget med 15 795 kronor, avseende — förutom löneklassuppflyttningar och dylikt — ökning av arvoden å lärarna i anatomi, hälsolära, allmän patologi samt psykologi och pedagogik.

Statskontoret har, under åberopande av att nämnda arvoden hade karaktären av bisyssleavvoden och under erinran om att arvodet till läraren i anatomi höjts för innevarande budgetår, avstyrkt den begärda arvodesökningen.

Departementschefen. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde med hänsyn till löneklassuppflyttningar böra uppräknas med 1 600 kronor till 98 100 kronor. Den föreslagna höjningen av vissa arvoden anser jag mig icke nu kunna tillstyrka. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde böra minskas med 800 kronor till förutnämnda belopp av 46 700 kronor. Slutligen bör anslagsposten till rörligt tillägg uppräknas med 9 200 kronor till 17 350 kronor. Anslaget torde alltså böra höjas med 10 000 kronor till 255 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	98 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	»	92 850
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	46 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	17 350

Summa kronor 255 000;

dels ock till Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar
 för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
 av kronor 255 000.

[298.] 2. **Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag, som nu är uppfört med 48 700 kronor, torde i enlighet med av direktionen över institutet framlagt förslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader* för
 budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag*
 av kronor 48 700.

[299.] 3. **Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m., reservationsanslag.** Detta anslag har för innevarande budgetår höjts med 2 700 kronor till 12 000 kronor. *Direktionen över institutet* har hemställt om en ytterligare höjning av anslaget för nästa budgetår med 2 000 kronor.

Jag kan icke nu tillstyrka någon ökning av anslaget utan förordar oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker*
m. m. för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag*
 av kronor 12 000.

[300.] 4. **Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier.** Detta anslag torde i enlighet med av institutets direktion framlagt förslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 3 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier* för bud-
 getåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 3 000.

[301.] 5. **Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.** Anslaget, som användes till vinterutbildning (resor till fjällen), simundervisning och annan specialundervisning, var för budgetåret 1946/47 uppfört med 5 500 kronor och har för innevarande budgetår höjts till 7 500 kronor.

Direktionen över institutet har hemställt om höjning av anslaget med 3 500 kronor för att eleverna skulle kunna meddelas specialundervisning i önskvärd omfattning.

Jag kan icke nu tillstyrka någon höjning av anslaget utan förordar oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 7 500.

[302.] 6. **Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.** Förevarande anslag har sedan budgetåret 1945/46 varit uppfört med 5 500 kronor. Enligt beslut av Kungl. Maj:t skall anslaget huvudsakligen användas till bestridande av kostnader för förhyrande av simhallar, idrottshallar, gymnastiksalar, idrottsplatser och dylikt till kurser i olika idrottsgrenar för studerande vid Stockholms högskolor.

Föreningen har för nästa budgetår hemställt om ett anslag å 15 000 kronor för sin verksamhet. Föreningen har därvid framhållit, att föreningen är den enda institution, vilken bland Stockholms till omkring 7 500 uppgående högskolestuderande verkar för fysisk fostran, samt att föreningens ekonomiska bekymmer tilltagit på grund av föreningens utveckling och det rådande höjda kostnadsläget.

Jag är icke beredd att nu tillstyrka en anslagshöjning utan förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 5 500 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av kronor 5 500.

[303.] 7. **Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg, reservationsanslag.** Detta anslag, som upptagits å riksstaten från och med innevarande budgetår, är uppfört med 21 400 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, sid. 703. I enlighet med av kanslern för rikets universitet framlagt förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg* för budgetåret 1948/49 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 21 400.

[304.] 8. **Understöd åt svenska Dalcroze-institutet.** Detta anslag är uppfört med 10 000 kronor. Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser utgår anslaget till föreståndaren för svenska Dalcroze-institutet för anställande av kvalificerad lärarpersonal och anskaffande av lämplig undervisningslokal. Institutet är underkastat särskild inspektion av skolöverstyrelsen.

Hos Kungl. Maj:t har föreståndaren för institutet för nästa budgetår anhallit, att anslaget måtte höjas med ett belopp av 5 000 kronor, avsett för elevstipendier. Skolöverstyrelsen, som icke för närvarande ansett sig kunna

tillstyrka, att medel anvisas till stipendier, har förordat oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

I likhet med skolöverstyrelsen anser jag mig icke böra förorda någon höjning av förevarande anslag, som därför för nästa budgetår torde böra uppföras med ett oförändrat belopp av 10 000 kronor. Beträffande anslagets disposition ifrågasätter jag icke någon ändring. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Understöd åt svenska Dalcroze-institutet* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av .. kronor 10 000.

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

[305.] 1. **Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker, reservationsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 200 000 kronor. Anslaget har för innevarande budgetår av tekniska skäl (se statsutskottets utlåtande 1947: 226) erhållit beteckningen förslagsanslag, varvid dock riksdagen (skrivelsen 1947: 446) begränsat dispositionsrätten till högst 200 000 kronor. Beträffande grunderna för anslagsberäkningen hänvisar jag till propositionen 1947: 272 (sid. 468 f.).

Jag ifrågasätter icke för nästa budgetår någon förändring av anslagets storlek men förordar, att anslaget åter erhåller reservationsanslags natur, varvid vid utgången av innevarande budgetår förefintliga odisponerade medel torde få tillföras reservationsanslaget. Riksdagens bemyndigande härtill torde böra inhämtas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att vid utgången av budgetåret 1947/48 odisponerade medel å förslagsanslaget till Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker må tillföras motsvarande anslag för budgetåret 1948/49;

dels ock till Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker för budgetåret 1948/49 anvisa ett reservationsanslag av kronor 200 000.

[306.] 2. **Bidrag till främjande av humanistisk forskning.** På förslag av Kungl. Maj:t (se propositionen 1947: 74) anvisade 1947 års riksdag under denna rubrik ett anslag av 600 000 kronor, avsett till förstärkning av humanistiska fondens till 250 000 kronor om året beräknade ränteavkastning, som årligen fördelas såsom bidrag till humanistisk forskning. Såsom framgår av propositionen avsågs därvid, att anslaget för nästa budgetår skulle höjas med 50 000 kronor, varvid i stället de särskilda anslagen till Understöd för utgivande av Svenskt biografiskt lexikon (20 000 kronor), Bidrag till utgivande av Svenskt diplomatarium (25 000 kronor) och Understöd åt professorn K. O. Östergren för fortsatt utgivande av Nusvensk ordbok (16 000 kronor) skulle indragas. Det förutsattes, att erforderliga anslag till dessa ändamål i fortsättningen skulle lämnas av humanistiska fondens nämnd, som har att fördela de för humanistisk forskning avsedda medlen.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har nu under erinran om vad sålunda förekommit hemställt, att förevarande anslag måtte för nästa budgetår uppföras med 650 000 kronor.

Departementschefen. Såsom nyss erinrats, förutsattes i fjol, att anslagen till Svenskt biografiskt lexikon, Svenskt diplomatarium och Nusvensk ordbok från och med nästa budgetår skulle sammanslås med det nya anslaget till främjande av humanistisk forskning, vilket i samband därmed skulle höjas. Jag förordar i enlighet härmed, att forskningsanslaget höjes med 50 000 kronor till 650 000 kronor och att de tre nyssnämnda speciella anslagen i stället slopas. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till främjande av humanistisk forskning* för budgetåret 1948/49 anvisa ett anslag av .. kronor 650 000.

[307.] 3. **Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader, förslagsanslag.** 4. **Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning, reservationsanslag.** Dessa anslag äro för innevarande budgetår uppförda med 50 000 kronor respektive 1 000 000 kronor. Forskningsanslaget var för ettvar av de närmast föregående två budgetåren uppfört med 500 000 kronor.

Forskningsrådet har hemställt, att för nästa budgetår förvaltningsanslaget måtte uppföras med oförändrat belopp samt att forskningsanslaget måtte höjas med 200 000 kronor. Forskningsrådet anför bland annat följande.

Rådet har för avsikt att av det nu erhållna anslaget på 1 000 000 kronor disponera omkring 500 000 kronor för anslag till enskilda forskare. Den större delen av detta belopp, omkring 350 000 kronor, är avsedd att utdelas i mitten av september månad 1947, medan resten av anslagssumman kommer att reserveras till en senare utdelning i början av år 1948 samt för att täcka hastigt påkommande angelägna anslagsbehov, som uppträda under löpande budgetår.

För denna första utdelning utlyste rådet en ansökningstid, som utgick den 5 maj 1947. Då förelågo ansökningar till ett belopp på 1.4 miljoner kronor.

I rådets anslagsäskande för innevarande budgetår framlades en redogörelse för den s. k. initiativforskningen inom subkommittéernas ram, och denna verksamhets preliminära anslagsbehov beräknades till omkring 616 000 kronor. Den detaljplanering, som nu föreligger från subkommittéerna, uppvisar ett anslagsbehov, som nära överensstämmer med det preliminära och uppgår för budgetåret 1947/48 till 624 000 kronor.

Det anförda visar, att det anslag på 1 000 000 kronor, som rådet disponerar för sin dubbla uppgift att stödja enskild forskningsverksamhet samt att bedriva den gruppforskning, vartill rådet självt tagit initiativ, är otillräckligt och skulle kräva en avsevärd höjning, om den medicinska forskningens behov av medel skulle kunna tillfredsställas fullt.

Departementschefen. Såsom nyss framhållits, har reservationsanslaget till främjande av medicinsk forskning för innevarande budgetår höjts från 500 000 kronor till 1 000 000 kronor. Med hänsyn härtill är jag icke beredd att tillstyrka en ytterligare anslagshöjning för nästa budgetår utan förordar, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Icke heller beträffande medicinska forskningsrådets förvaltningsanslag ifrågasätter jag någon förändring. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1948/49 anvisa
dels till Statens medicinska forskningsråd: Förvaltnings-
kostnader ett förslagsanslag av kronor 50 000;
dels ock till Statens medicinska forskningsråd: Främ-
jande av medicinsk forskning ett reservationsanslag
av kronor 1 000 000.

[308.] 5. Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader, förslagsanslag. 6. Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Främjande av naturvetenskaplig forskning, reservationsanslag. 7. Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig publiceringsverksamhet, reservationsanslag. Dessa anslag äro för innevarande budgetår uppförda med respektive 40 000 kronor, 1 000 000 kronor och 300 000 kronor.

Statens naturvetenskapliga forskningsråd inrättades med stöd av 1946 års riksdags beslut och trädde i verksamhet den 1 december 1946. Till dess förfogande ställdes för vart och ett av budgetåren 1946/47 och 1947/48 ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor för att utdelas såsom bidrag till främjande av naturvetenskaplig forskning. För innevarande budgetår har dessutom anvisats ett belopp av 300 000 kronor för att användas till främjande av naturvetenskaplig publiceringsverksamhet. Dessa medel avses skola fördelas av forskningsrådet på förslag av en »naturvetenskaplig publiceringsnämnd», bestående av representanter för rådet och i rådet orepresenterade ämnen eller ämnesgrupper jämte tryckeriteknisk sakkunskap. Kostnaderna för publiceringsnämndens verksamhet ha förutsatts skola bestridas från rådets förvaltningsanslag.

Forskningsrådet har för nästa budgetår icke ifrågasatt annan förändring beträffande förevarande anslag än en höjning av förvaltningsanslaget med 15 000 kronor, huvudsakligen till följd av tillkomsten av publiceringsnämnden. Rådet har upplyst, att för budgetåret 1946/47 ansökningar om understöd ur forskningsanslaget å sammanlagt 1 401 737 kronor inkommo.

Departementschefen. Jag biträder naturvetenskapliga forskningsrådets förslag, att förvaltningsanslaget höjes med 15 000 kronor till 55 000 kronor. Forsknings- och publiceringsanslagen torde böra uppföras med oförändrade belopp, 1 000 000 kronor respektive 300 000 kronor.